

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ydinenergiain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että ydinenergiakia muutettaisiin. Esitys sisältää ehdotukset lain valtuutussäännösten muuttamiseksi perustuslain mukaisiksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan nostettaviksi eräät lakia alemmalla tasolla säädetyt ydinturvallisuutta koskevat säännökset, jotka perustuslain mukaan on annettava lailla. Lakiin ehdotetaan lisättäviksi myös voimakeinojen käyttöä koskevat säännökset ydinenergian käytön turvaamiseksi lainvastaiselta toiminnalta.

Ydinaineiden ja muiden ydinalan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta ehdotetaan poistettavaksi ydinenergiain soveltamisalasta, jolloin siihen automaattisesti sovellettaisiin kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettua lakia. Vientivalvonta- ja lupaviranomainen olisi ulkoasiainministeriö.

Ydinenergiakia sovelletaan ydinaineiden ja muiden ydinalan kaksikäyttötuotteiden tuonnin valvontaan, uraania tai toriumia sisältävien malmien viennin ja tuonnin valvontaan sekä ydinjätteiden viennin ja tuonnin valvontaan. Uraania tai toriumia sisältävän malmirikasteen määritelmästä luovuttaisiin. Nämä tuotteet luettaisiin jatkossa ydinaineiksi. Malmirikasteiden vientien valvontaan sovellettaisiin muiden ydinaineiden tavoin kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettua lakia ja muuhun valvontaan ydinenergiakia. Niiltä osin, kuin näiden toimintojen osalta

lupaviranomaisena on kauppa- ja teollisuusministeriö, ratkaisuvalla ehdotetaan siirrettäväksi Säteilyturvakeskukselle.

Ydinjätehuoltoon liittyvä suunnitelmien päivittämis- ja tarkastusmenettely ehdotetaan toimeenpantavaksi jatkossa kolmen vuoden välein nykyisen vuosittaisen menettelyn sijaan. Samalla ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskeva ministeriön päätöksenteko kuulemismenettelyineen ehdotetaan toimeenpantavaksi jatkossa kolmen vuoden välein nykyisen vuosittaisen menettelyn sijaan.

Ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen liittyviä periaatteita täsmennettäisiin lisäämällä lakiin säännös siitä, että laitoksen suunnittelussa on varauduttava laitoksen käytöstä poistamiseen sekä siitä, ettei toimia laitoksen käytöstä poistamiseksi saisi toiminnan lopettamisen jälkeen tarpeettomasti siirtää.

Kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimiva ydinenergian käyttöön liittyviä asioita valmisteleva neuvottelukunta lakkautettaisiin. Säteilyturvakeskuksen yhteyteen perustettaisiin uusi asiantuntijaelin, jonka tehtävänä olisi valmistavasti käsitellä ydinenergian käytön turvajärjestelyihin liittyviä asioita.

Laki ehdotetaan pääosin tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.1.1 Nykylainsäädäntö ja sen kehitys	4
2.1.2 Perustuslaki	5
2.2 Kansainvälinen kehitys	6
2.3 Nykytilan arviointi	6
2.3.1 Yleistä.....	6
2.3.2 Perustuslaista johtuvat muutostarpeet	7
2.3.3 Muut muutostarpeet.....	7
2.3.4 Poikkeuslakiominaisuus	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	10
3.1 Tavoitteet	10
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	10
3.2.1 Yleistä.....	10
3.2.2 Ydinturvallisuus	10
3.2.2.1 Säädstaso	10
3.2.2.1.1 Valtioneuvoston ydinturvallisuusmääräyksistä lakiin nostettavat säännökset	10
3.2.2.1.2 Ydinenergia-asetuksesta lakiin nostettavat säännökset	11
3.2.2.2 Valtuutussäännökset.....	12
3.2.2.3 Turvajärjestelyt.....	13
3.2.3 Ydinaineisiin ja muihin ydinalan tuotteisiin ja hyödykkeisiin liittyvät valvonta- ja lupamenettelyt	13
3.2.3.1 Ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden vientivalvonta	13
3.2.3.2 Ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden kauttakuljetuksen valvonta.....	14
3.2.3.3 Ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden tuonnin valvonta	14
3.2.3.4 Uraania tai toriumia sisältävien malmien ja malmirikasteiden viennin valvonta	14
3.2.3.5 Ydinjätteiden tuonnin ja viennin valvonta	15
3.2.4 Ydinjätehuoltoon liittyvät säännökset	15
3.2.5 Neuvottelukunnat	16
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	16
4.1 Yleistä	16
4.2 Taloudelliset vaikutukset	17
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	17
5 ASIAN VALMISTELU	17
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	17
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	17

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19
1 Lakiehdotuksen perustelut	19
2 Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	50
3 Voimaantulo.....	50
4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	51
LAKIEHDOTUS	52
ydinenergiain lain muuttamisesta	52
LIITE	67
RINNAKKAISTEKSTI.....	67
ydinenergiain lain muuttamisesta	67
LIITE	89
ydinenergia-asetuksen muuttamisesta	89
LIITE	99
ydinvoimalaitoksen turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä.....	99
LIITE	107
ydinenergian käytön turvajärjestelyjä koskevista yleisistä määräyksistä.....	107
LIITE	113
ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyjä koskevista yleisistä määräyksistä.....	113
LIITE	117
ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä ...	117

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Ydinenergialaki (990/1987) tuli voimaan 1.3.1988. Laki sisältää ydinenergian käyttöön liittyvät yleiset periaatteet sekä säännökset ydinjätehuollon toteuttamisesta, ydinenergian käytön luvanvaraisuudesta ja valvonnasta sekä toimivaltaisista viranomaisista.

Vuonna 2000 tuli voimaan uudistettu perustuslaki. Se sisältää muun muassa säädösten tasoa koskevia sekä valtuutussääntelyyn liittyviä vaatimuksia, jotka alempien säädösten on täytettävä. Tämän esityksen keskeisenä tavoitteena on saattaa ydinenergialaki perustuslaissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi. Samalla lakia ehdotetaan eräiltä osin tarkistettavaksi sääntelyn selkiyttämiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Esityksellä ei puututa laissa säädettyihin ydinenergian käyttöä koskeviin yleisiin periaatteisiin eikä ydinlaitoksia koskevaan päätöksentekomenettelyyn.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Nykylainsäädäntö ja sen kehitys

Ydinenergialaki sisältää ydinenergian käyttöä koskevat säännökset. Ydinenergian käytöllä tarkoitetaan ydinenergiain soveltamisalaa kuuluvaa toimintaa, joka kattaa kaikki ydinenergiaan ja sen tuottamiseen liittyvät toiminnot uraanin tai toriumin tuotantoon tähtäävästä kaivos- ja rikastustoiminnasta aina ydinjätteiden loppusijoitukseen. Lakia tarkentavat säännökset on annettu ydinenergia-asetuksella (161/1988). Ennen ydinenergiain voimaantuloa ydinenergian käyttöä koskevat säännökset olivat atomienergialaisia (356/1957) ja atomienergia-asetuksessa

(75/1958). Atomienergialaki oli luonteeltaan puitelaki, josta paljolti puuttuivat ydinenergian käyttöä koskevat aineellisoikeudelliset säännökset.

Ydinenergialakia valmisteltaessa maamme neljä ydinvoimalaitosyksikköä (Loviisa 1 ja 2 sekä Olkiluoto 1 ja 2) oli jo rakennettu ja otettu käyttöön, mikä antoi alan lainsäädännön kokonaisuudistukselle konkreettisen asiapohjan. Lakiehdotus valmisteltiin komiteatyönä, minkä jälkeen eri intressitahoja kuultiin laajasti ennen hallituksen esityksen viimeistelyä. Kun työ valmistui, kattoi uusi laki muun muassa ydinenergian käyttöön tarvittavat luvat ja niiden myöntämisen edellytykset, ydinenergia-alan asioiden käsittelyssä noudatettavat menettelyt lausunto- ja kuulemismenettelyt mukaan luettuina, ydinjätehuollon suunnittelun ja toimeenpanon sekä jätehuoltokustannuksiin varautumisen.

Ydinenergian käytön turvallisuutta koskeva sääntely uudistettiin ydinenergiain säätämisen yhteydessä. Lain 2 lukuun sisällytetyn periaatesäännöksen mukaan ydinenergian käytön on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Lain perustelujen (HE 16/1985 vp) mukaan on ydinenergian käytöstä aiheutuva radioaktiivisen säteilyn vaara pidettävä mahdollisimman vähäisenä. Perusteluissa todetaan, ettei sitä kokonaan voida poistaa, mutta vahingon aiheutuminen ihmisille, ympäristölle ja omaisuudelle on ehkäistävissä riittäväillä suojaus- ja turvallisuustoimenpiteillä. Vaaran ja vahingon välttämiseksi vaadittavien toimenpiteiden merkitys turvallisuuden takaamisen kannalta on kuitenkin oltava sellainen, että on perusteltua vaatia niitä toteutettaviksi niiden aiheuttamista kustannuksista ja haitoista huolimatta. Lain yleisiin periaatteisiin sisällytettiin myös vaatimus

ydinenergian käytön riittävästä turva- ja valmiusjärjestelystä.

Ydinenergilain voimaantulon jälkeen turvallisuutta koskevaa sääntelyä täydennettiin 81 §:ssä säädetyn valtuutuksen nojalla annetuilla valtioneuvoston päätöksillä, joiden soveltamisala kattoi ydinenergian käytön turvallisuuden eri osa-alueet. Nämä edelleenkin muuttamattomina voimassa olevat päätökset ovat ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevat yleiset määräykset (VNp 395/1991), ydinvoimalaitosten turvajärjestelyjä koskevat yleiset määräykset (VNp 396/1991), ydinvoimalaitosten valmiusjärjestelyjä koskevat yleiset määräykset (VNp 397/1991) ja ydinvoimalaitosten voimalaitosjätteiden loppusijoituslaitoksen turvallisuutta koskevat yleiset määräykset (VNp 398/1991). Myöhemmin sääntelyä täydennettiin vielä käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksen turvallisuutta koskevilla määräyksillä (VNp 478/1999), jotka niin ikään ovat edelleen voimassa muuttamattomina.

Ydinturvallisuutta koskevia lain säännöksiä ja valtioneuvoston määräyksiä tarkentavat edelleen Säteilyturvakeskuksen toimittamat ja julkaisemat yksityiskohtaiset turvallisuusnormit. Nämä ydinvoimalaitosohjeina (YVL-ohjeet) tunnetuiksi tulleet tekniset säännökset ovat olennainen osa ydinturvallisuuden tehokasta toteuttamista, sillä niissä esitetään yksityiskohtaiset vaatimukset kaikille ydinenergian käytön turvallisuuden kannalta merkittävälle osa-alueille. Säteilyturvakeskus on antanut YVL -ohjeet ydinenergilain 55 §:n 2 momentin 3 kohdan nojalla. Ohjeita on tällä hetkellä 72. Säteilyturvakeskuksessa on käynnistynyt ohjeiston uudistamiseen tähtäävä valmistelutyö, jonka tavoitteena on ajanmukaistaa ohjeiston rakenne ja toimittaa kokonaisuus uudelleen niin, että ohjeiden määrä vähenee arviolta puoleen. Suunnitelma ohjeiston uudistamisen periaatteista ja rakenteesta on valmisteltu ja se pannaan toimeen kun säädöshierarkiassa ylempänä olevia ydinenergilakia ja ydinturvallisuutta koskevia valtioneuvoston määräyksiä koskeva muutostyö on saatettu päätökseen.

Edellä mainittu ydinenergia-asetus on luonteeltaan menettelytapasäädös, jossa on lakia tarkentavat säännökset muun muassa ydinenergian käyttöön oikeuttavien lupien hake-

misesta ja käsittelystä, ydinjätehuollon suunnittelussa ja kustannuksiin varautumisessa noudatettavista menettelyistä sekä ydinenergian käyttöä valvoville viranomaisille ilmoitettavista tiedoista. Ydinenergia-asetuksessa on myös ydinenergilain soveltamisalan ja soveltamisen tarkaksi osoittamiseksi välttämättömät teknis-fysikaaliset määrittelyt, raja-arvot ja muut ydinenergilain reuna-alueiden yksityiskohtia tarkentavat säännökset.

Ydinenergian käytön turvallisuuden valvonta kuuluu ydinenergilain mukaan Säteilyturvakeskukselle. Säteilyturvakeskuksella on toimivalta velvoittaa luvanhaltija tai muu toiminnanharjoittaja toimittamaan turvallisuuden valvomiseksi tarvittavat tiedot ja selvitykset, tarkastaa näiden toimintaa sekä asettaa turvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisia vaatimuksia ja antaa määräyksiä. Ydinenergalaisissa on säädetty toimivaltuudet viranomaisille myös siltä varalta, että laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn noudattaminen laiminlyötäisiin.

Ydinenergalainsäädäntö on käytännössä osoittautunut toimivaksi kokonaisuudeksi, eikä siinä ydinenergian käytön ja sen turvallisuuden tehokkaan valvonnan kannalta katsoen ole merkittäviä sisällöllisiä puutteita. Olennaisimmat puutteet liittyvät vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain asettamiin normisystemaattisiin vaatimuksiin, yhtäältä säädöstasoon ja toisaalta valtuutussäännöksiin. Näitä kysymyksiä käsitellään väliotsikon 2.1.2 Perustuslaki alla.

Ydinenergilaki on säädetty vuoden 1928 valtiopäiväjärjestyksen (7/1928) 67 §:n mukaisessa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä, jolloin se on voimassa poikkeuslakina. Tässä esityksessä ei ehdoteta muutoksia perustuslainsäätämisyjärjestyksestä edellyttäneisiin säännöksiin. Ydinenergilain poikkeuslakiluonnetta tarkastellaan kuitenkin jaksossa 2.3 Nykytilan arviointi.

2.1.2 Perustuslaki

Edellä on jo viitattu siihen, että ydinenergalainsäädäntö ei kaikilta osin täytä perustuslain vaatimuksia. Kyse on erityisesti perustuslain 80 §:stä ja sen tulkinnasta. Pykälän mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustus-

lain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Edellyttäen, että laissa on säänneltävää asiaa koskevat perussäännökset sekä perustuslain mukaiset valtuutussäännökset, voidaan asetuksella antaa lakia tarkentavia säännöksiä. Perustuslain mukaan asetuksenantovalta on aina sidottu perustuslaissa tai laissa olevaan valtuutukseen. Valtuutussäännöksen on lisäksi oltava täsmällinen ja tarkkarajainen. Perustuslain tulkinnan mukaan asetusta ei voida antaa sellaisen ennen perustuslain säätämistä annetun valtuutuksen nojalla, joka ei täytä perustuslain vaatimuksia.

Asetusten antajia ovat tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Myös muu viranomaisen voidaan perustuslain mukaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä, jos siihen on erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä säännösten antamista lakitai asetustasolla. Tällaisen valtuutuksen on oltava soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.

Edellä kuvattuja perustuslain vaatimuksia suhteessa ydinenergialakiin selvitetään tarkemmin jaksossa 2.3 Nykytilan arviointi.

2.2 Kansainvälinen kehitys

Ydinturvallisuuden varmistamisen periaatteiden ja niiden toteuttamiseksi tarvittavien menetelmien kehittäminen perustuu paljolti laajaan kansainväliseen yhteistyöhön. Tämä yhteistyö alkoi 1900-luvun puolivälissä ja jatkuu edelleen. Yhdistyneiden Kansakuntien alaisella vuonna 1958 perustetulla Kansainvälisellä atomienergiajärjestöllä (International Atomic Energy Agency; IAEA) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (Organization for Economic Cooperation and Development; OECD) alaisella vuonna 1976 perustetulla ydinenergiajärjestöllä (Nuclear Energy Agency; NEA) on keskeinen rooli tässä yhteistyössä. Suomi on aktiivisesti mukana kansainvälisessä ydinturvallisuuden varmistamiseen liittyvässä yhteistyössä.

Erityisesti IAEA:n puitteissa on laadittu kattavia ydinenergian käyttöön ja valvontaan liittyviä sopimuksia. Suomi on osapuolena

yleissopimuksissa, joista viimeisimmät ovat vuonna 1996 voimaan tullut ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus (Convention on Nuclear Safety) ja vuonna 2001 voimaan tullut käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisten jätteiden huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus (Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management; ydinjätekonventio).

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Yleistä

Ydinenergialakia on muutettu sen voimassa ollessa kaikkiaan 15 kertaa. Muutoksilla on ajantasaistettu ja täydennetty lakia tai ne ovat liittyneet kansallisen tai kansainvälisen sääntöympäristön kehittymiseen. Suurin osa muutoksista on ollut luonteeltaan teknisiä, kuten yleiseurooppalaisten menettelysäädösten täytäntöönpanoa. Yhteiskunnallisesti ehkä merkittävin oli vuonna 1994 tehty ydinjätehuollon periaatteiden linjaus: Suomessa tuotettujen ydinjätteiden huolto on toteutettava täällä, eikä muualla tuotettuja ydinjätteitä saa tuoda täällä käsiteltäväksi, varastoitavaksi tai loppusijoitettavaksi (ydinenergiain 6 a ja 6 b §). Linjaratkaisu merkitsi sitä, että Loviisan voimalaitoksen polttoainejätteen kuljetukset Venäjälle lopetettiin vuonna 1996.

Kokonaistarkastelua ei laille ole sen lähes 20 vuotta kestäneen voimassa olon aikana tehty, koska ydinenergiain perusperiaatteita ja esimerkiksi yleiseltä merkitykseltään huomattaviin ydinlaitoksiin liittyviä menettelyjä pidetään edelleen laajalti hyväksytyinä ja niihin myös kansainvälisesti kohdistuvat vaatimukset (esimerkiksi kansalaisten vaikutusmahdollisuuksista päätöksentekoon ympäristöasioissa) täyttävinä. Näin ollen ei nyt käsitellä olevan, pääasiallisesti lainsäädäntöteknikkaan liittyvän esityksen, yhteydessä ole katsottu olevan aihetta uudistaa muodollisesti koko lakia. Lainsäädännön kokonaistarkastelu voi kuitenkin tulla ajankohtaiseksi, kun lain täydentämisen tarpeet eräiden periaatteellisesti tärkeiden osa-alueiden osalta tartentuvat. Erityisesti näitä tarpeita saattaa liittyä ydinlaitosten teknisen käyttöön päättyes-

sä tapahtuvan käytöstä poistamisen vaiheeseen. Käytöstä poistamisen osalta lakiin ehdotetaan tässä esityksessä ainoastaan joitakin tarkentavia lisäyksiä, joita selostetaan jäljempänä.

2.3.2 Perustuslaista johtuvat muutostarpeet

Edellä on todettu, ettei ydinenergiainsäädäntö kaikilta osin täytä perustuslaissa asetettuja vaatimuksia. Perustuslain mukaisen säädöstason määrittämiseksi on arvioitu ydinenergiain 81 §:n nojalla annetut ydinenergian käytön turvallisuutta koskevat yleiset määräykset (VNp 395-398/1991 ja 478/1999) sekä ydinenergia-asetus. Arvioinnin tuloksena on todettu, että näihin normistoihin sisältyy joitakin sellaisia yksityisen toimijan oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevia säännöksiä, joista perustuslain mukaan on säädettävä lain tasolla. Lisäksi eräät valtioneuvoston päätöksillä annetut ydinturvallisuutta koskevat yleiset määräykset ovat periaatteellisesti niin painavia, että ne merkityksensä perusteella kuuluvat lain tasolle.

Tämän lisäksi on ydinenergiailaissa olevia lainsäädäntövallan delegointia koskevia valtuutussäännöksiä tarkistettava, jotta ne olisivat perustuslaissa edellytetyllä tavalla riittävän tarkkarajaisia ja täsmällisiä. Edelleen on todettava, että osa ydinenergia-asetuksen säännöksistä perustuu ydinenergiain 82 §:ssä olevaan yleiseen valtuutukseen, joka ei täytä perustuslain mukaisia valtuutussäännösten yksilöimisvaatimuksia. Myöskään ydinenergiain 55 §:n 2 momentin 3 kohdan säännös, jonka nojalla Säteilyturvakeskus on julkaissut yksityiskohtaiset tekniset turvallisuusnormit sisältäviä YVL -ohjeita, ei täytä valtuutussäännökselle asetettuja vaatimuksia ja on muutoinkin epäselvä. YVL -ohjeiden asema turvallisuutta koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset sisältävänä teknisenä normistona on syytä selkeyttää laintasoisella säännöksellä.

Perustuslain periaatteista seuraa myös se, että ydinenergian käytön turvaamista, erityisesti ydinvoimalaitosten turvajärjestelyjä koskevat säännökset, tulee antaa nykyistä tarkemmin lain tasolla. Ydinenergian käytön turvaaminen lainvastaiselta toiminnalta edellyttää uhkakuvien arvioimista ja riittäviä jär-

jestelyjä ydinenergian käyttöön mahdollisesti kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjumiseksi. Tähän asti turvajärjestelyjen toteuttaminen ja ylläpitäminen on nojautunut ydinenergiain 7 §:n periaatesäännökseen ja eräissä muissa lainkohdissa sanottuun sekä ydinenergiain 81 §:n nojalla annettuihin yleisiin määräyksiin. Perustuslain periaatteiden mukaista on, että ydinenergian käytön kannalta välttämättömän turvavalvonnan, lainvastaiseen toimintaan varautumisen ja voimakkeiden käytön oikeutuksen perusteet sisällytetään lakiin.

2.3.3 Muut muutostarpeet

Kauppa- ja teollisuusministeriössä ja Säteilyturvakeskuksessa on viime vuosina selvitetty ydinaineisiin ja muihin ydinalan tuotteisiin ja hyödykkeisiin liittyviä lupamenettelyitä ja niiden muutostarpeita. Muutostarpeiden taustalla on Euroopan yhteisöjen lainsäädännön kehitys ja sen tarjoamat mahdollisuudet tehostaa ja yksinkertaistaa kyseisiä menettelyjä. Ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden vientiin ja tuontiin liittyviä säännöksiä selvitettiin vuonna 2001 raporttinsa luovuttaneen, kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman työryhmän toimesta. Tässä esityksessä toimeen pannaan työryhmän suosituksia lain tarkistamiseksi niiltä osin kuin jatkovalmistelussa, ottaen huomioon yhteisöläinsäädännön viimeaikainen kehitys, on arvioitu tarkoituksenmukaiseksi.

Myös ydinjätehuoltoa koskevia eräitä säännöksiä on tarpeen tarkistaa ja täydentää. Nämä tarpeet koskevat eräitä ydinjätehuollon ja siihen varautumisen menettelyjä, minkä lisäksi on aiheellista täydentää ydinenergialakia ydinlaitosten käytöstä poistamista koskevilla tarkentavilla säännöksillä. Näiden säännösten lisääminen lakiin on perusteltua siitäkin syystä, että suomalaisen ydinturvallisuusvalvonnan kansainvälisissä asiantuntija-arvioinneissa – joissa saadut arviot ovat pääasiallisesti olleet myönteisiä – on kiinnitetty huomiota ydinlaitosten käytöstä poistamista koskevien säännösten puuttumiseen ydinenergiailaista.

Muilta osin ydinenergiailakiin ehdotettavat muutokset koskevat teknisiä yksityiskohtia.

Esimerkiksi 2 §:n säännöksen, joka koskee lain soveltamisalaa, kirjoitusasua on tarpeen selkiyttää säännöksen ymmärrettävyyden parantamiseksi. Samalla on tarpeen tarkistaa ydinenergiain 1 luvussa olevat valtuutus-säännökset, joilla osoitetaan ydinenergiain soveltamisalan reuna-alueiden tarkaksi määrittämiseksi välttämättömät teknisyyksikaaliset raja-arvot ja rajankäynnit ydinenergia-asetuksella annettaviksi.

Ydinenergiain soveltamisalaan kuuluu kaivos- ja rikastustoiminta, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen. Ydinenergiain ja kaivoslain (503/1965) suhdetta sekä ydinenergiain lakiin tältä osin mahdollisesti tarvittavia tarkennuksia selvitetään vireillä olevan kaivoslain uudistamisen yhteydessä.

2.3.4 Poikkeuslakiominaisuus

Edellä on todettu, että ydinenergiain laki on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisessa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä, jolloin se on voimassa poikkeuslakina. Perustuslakivaliokunnan perustuslakiuudistuksen yhteydessä lausuman kannan mukaan ennen uuden perustuslain voimaantuloa säädettyjen poikkeuslakien tarpeellisuus ja suhde perustuslain säännöksiin tulee arvioida sekä saatava lainsäädäntö tältä osin perustuslain vaatimuksia vastaavaksi (PeVM 10/1998 vp, s. 23/I). Uutta lainsäädäntöä laadittaessa periaatteena on poikkeuslakien välttäminen.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunsaan (PeVL 17/1985 vp) huomiota ydinenergiain lakien koskeneen hallituksen esityksen (HE 16/1985 vp) joihinkin säännöksiin valtiosääntöoikeudelliselta kannalta. Huomiot liittyivät lakiesityksen lainsäädäntövallan delegointia tarkoittaviin säännöksiin, eduskunnan osallistumiseen ydinlaitoksen rakentamista koskevaan päätöksentekoon, ydinjätehuolto-rahastoon, sekä lakiesityksen Suomen suvereniteettiä koskeviin säännöksiin.

Lainsäädäntövallan delegoinnin osalta perustuslakivaliokunta katsoi olevan ”kysymys sellaisesta käytännössä verraten tavanomaisesta lainsäädäntövallan delegoinnista, joka asialliselta merkitykseltään on rinnastettavissa soveltamisäännösten antamiseen ja joka

niin muodoin ei valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden ole merkittävä” (PeVL 17/1985 vp, s. 2/II). Lainsäädäntövallan delegointi ei näin ollen vaatinut perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttöä.

Perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä eduskunnan osallistumista ydinlaitoksen rakentamista koskevan päätöksen tekemiseen, koska kyse on valiokunnan mukaan yhteiskuntapoliittiselta ja kansantaloudelliselta merkitykseltään erittäin tärkeästä asiasta (PeVL 17/1985 vp, s. 3/II). Valtioneuvoston periaatepäätöksen tarkastamista pidettiin kuitenkin sellaisena uudenmuotoisena eduskunnalle tulevana tehtävänä, joka ei mahtunut valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n sanamuodon mukaisen tulkinnan piiriin. Ydinenergiain lakiehdotuksen 15 § muodosti näin ollen sellaisen poikkeuksen hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen säännöksistä, että se tuli säätää perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Valtioneuvoston periaatepäätöksen vaihtoehtona perustuslakivaliokunta toi esiin mahdollisuuden säätää lailla ydinlaitoksen rakentamisesta, jolloin asia olisi tullut eduskunnan päätettäväksi hallituksen esityksellä tai kansanedustajan tekemällä lakialoitteella. Tällöin päätöksenteko olisi ollut toteutettavissa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä (PeVL 17/1985 vp, s. 4/I).

Ydinjätehuoltomaksua perustuslakivaliokunta ei pitänyt sillä tavoin valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena, että sitä koskevat säännökset olisi tullut säätää perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Myöskään ydinjätehuolto-rahaston perustaminen ei perustuslakivaliokunnan mukaan edellyttänyt poikkeamista tavallisesta lainsäätämisyjärjestyksestä (PeVL 17/1985 vp, s. 5-6).

Ydinenergiain lakiehdotuksen 63 §:n 2 momentin säännöstä perustuslakivaliokunta piti ristiriitaisena varsinkin Suomen suvereniteettiä koskevien hallitusmuodon säännösten kanssa, koska säännös antaa vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön edustajalle oikeuden käyttää itsenäisesti julkista valtaa Suomessa (PeVL 17/1985 vp, s. 6/II).

Ydinenergiain 63 §:n muuttamiseen liittyvän hallituksen esityksen (HE 5/2000 vp) osalta perustuslakivaliokunta otti lausunsaan (PeVL 11/2000 vp, s. 5/II) kantaa 63 §:n 2 momentin sisältämään perustuslaista poik-

keavaan valtuutukseen. Perustuslakivaliokunnan mukaan säännöstä oli syytä muuttaa siten, että poikkeuksen muodostava valtuus ja poikkeuslakiluonne poistuvat. Käytännössä tämä olisi toteutettavissa yksilöimällä ne ydinenergia-alan kansainväliset järjestöt, joiden tarkastajille Suomi on sitoutunut tarkastusvaltuudet takaamaan.

Myös perustuslakiuudistukseen liittyvässä selvityksessä (Perustuslain seurantatyöryhmän mietinnön liite, Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2002:8, s. 203) ydinenergialain poikkeuslakiominaisuutena on mainittu edellä ydinenergialakia koskeneessa perustuslakivaliokunnan lausunnossa esiin tuodut seikat. Lain 15 §:ssä mainittu valtioneuvoston periaatepäätös on edelleen ongelmallinen sillä perusteella, että perustuslaissa ja eduskunnan työjärjestyksessä (40/1999 v. 2000) ei ole suoraan mainittu asian vireille tulosta valtioneuvoston periaatepäätöksellä. Toisen poikkeuksen muodostaa edelleen ydinenergialain 63 §:n säännös, jonka mukaan Suomen hallituksen hyväksymillä henkilöillä on oikeus valvoa ydinenergian käyttöä Suomessa.

Ydinenergialain 15 § muodostaa sanamuodonmukaisesti tulkiten poikkeuksen perustuslain 39 §:stä. Perustuslain 39 §:n mukaan asia tulee eduskunnassa vireille hallituksen esityksellä tai kansanedustajan aloitteella taikka muulla perustuslaissa tai eduskunnan työjärjestyksessä säädetyllä tavalla. Valtioneuvoston periaatepäätöstä ei mainita muualakaan perustuslaissa. Perustuslain 39 §:n mukaan voidaan kuitenkin siis säätää asian tulemisesta vireille eduskunnan työjärjestyksessä säädetyllä tavalla.

Eduskunnan työjärjestyksen 3 luvun 19 § määrittää asioiden vireille tuloa eduskunnassa. Sen mukaan eduskunnan puhemies ilmoittaa täysistunnossa hallituksen esityksen sekä valtioneuvoston kirjelmän, tiedonannon ja selonteon samoin kuin kertomusten antamisesta eduskunnalle sekä asetuksen tai muun alemmanasteisen säädöksen tai päätöksen toimittamisesta eduskunnan käsiteltäväksi. Työjärjestyksestä koskevassa puhemiesneuvoston ehdotuksessa (PNE 1/1999 vp) ei mainita tarkemmin siitä, millä tavoin työjärjestyksen 19 §:ää tulisi tulkita. Myöskään ehdotukseen liittyvissä perustuslakivaliokun-

nan mietinnössä (PeVM 9/1999 vp) ja suuren valiokunnan mietinnössä (SuVM 2/1999 vp) ei oteta kantaa työjärjestyksen 19 §:n tulkintaan.

Työjärjestyksen 19 §:n tulkinnan kannalta on kyse siitä, voidaanko valtioneuvoston periaatepäätös lukea joukkoon ”muut päätökset”. Eduskunnan työjärjestyksen muotoilu näyttäisi tulkinnan kannalta antavan tilaa monenlaisten asioiden tuomiseen eduskunnan käsittelyyn valtioneuvoston toimesta. Jos asian vireille tulon valtioneuvoston periaatepäätöksellä tulkitaan olevan ristiriidassa sen kanssa, mitä perustuslain 39 §:ssä ja eduskunnan työjärjestyksen 19 §:ssä on säädetty, voidaan ristiriidan katsoa olevan melko lievän ja näennäisen. Eduskunnan toiminnan kannalta voidaan kuitenkin huomioida, että valtioneuvoston periaatepäätöstä käytettäneen ydinenergialain lisäksi hyvin harvoin asian vireille tulon perusteena eduskunnassa. Valtioneuvoston periaatepäätöksen käyttämistä asian vireille tulon muotona ei voitane kaiken kaikkiaan kuitenkaan pitää perustuslain kannalta ongelmallisena.

Ydinenergialain 63 §:n on edellä todettu olevan osin ristiriidassa perustuslain 1 §:n kanssa, joka koskee Suomen täysivaltaisuutta, sekä perustuslain 2 §:n kanssa, joka koskee valtiovallan kansanvaltaisuutta. Ristiriitaa lieventää se, että perustuslain 1 §:n 3 momentin mukaan Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi. Ydinlaitosten turvallisuuden valvonnan voi tulkita kuuluvan tällaisen yhteistyön piiriin, jolloin se ei sellaisenaan muodostane merkittävää poikkeusta perustuslaista.

Suhteessa uuteen perustuslakiin ja sen tulkintaan ydinenergialain valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisiksi katsotut 15 ja 63 §:t eivät hallituksen käsityksen mukaan edellä esitetyillä perusteilla kuitenkaan muodosta merkittävää poikkeusta perustuslaista. Hallitus katsoo, ettei tässä esityksessä ole tarpeen lähemmin tarkastella edellä mainittuja ydinenergialain säännöksiä, vaan ne arvioidaan mahdollisessa myöhemmin toimeenpantavassa lain kokonaistarkastelussa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

asiakokonaisuuteen liittyvät keskeiset muutosehdotukset.

3.1 Tavoitteet

3.2.2 Ydinturvallisuus

Esityksen keskeinen tavoite on ydinenergiain muuttaminen perustuslain vaatimusten mukaiseksi ja luoda täten edellytykset ydinenergiainsäädännön turvallisuussääntösten päivittämiseksi kaikilta osiltaan ajan tasalle. Päivitettäviä turvallisuussääntöksiä sisältyy lakia alemmissa säädöksissä annettuihin sääntöksiin. Lakia alemmissa säädöksissä annetuista turvallisuussääntöksistä ehdotetaan nostettaviksi lakitasolle periaate- luonteiset ja muut sellaiset vaatimukset, joista perustuslain mukaan on säädettävä lailla. Lakiin alemmista säädöksistä nostettavissa vaatimuksissa ei ole kyse uusien vaatimusten asettamisesta, vaan säädöstasoa koskevien perustuslain vaatimusten täyttämistä.

3.2.2.1 Säädöstaso

3.2.2.1.1 Valtioneuvoston ydinturvallisuusmääräyksistä lakiin nostettavat säännökset

Ajallisesti tärkeä tavoite on uudistettavien turvallisuusmääräysten, jotka annettaisiin lainmuutoksen voimaan tultua valtioneuvoston asetuksina, saattaminen voimaan viimeistään niin, että ajantasaiset määräykset olisivat käytettävissä hyvissä ajoin ennen nyt rakenteilla olevan viidennen ydinvoimalaitosyksikön (Olkiluoto 3) käyttö lupaa koskevan hakemuksen käsittelyn alkamista.

Ydinenergiain lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a luku, jossa säädettäisiin keskeisimmistä ydinenergian käytön turvallisuutta koskevista aineellisista vaatimuksista. Luvun 7 a §:ssä säädettäisiin niin sanotusta SAHARA (Safety As High As Reasonably Achievable) -periaatteesta, joka tällä hetkellä on ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevat yleiset määräykset sisältävässä valtioneuvoston päätöksessä (VNp 395/1991; 27 §). Kyseessä on ydinturvallisuustyön johtava periaate, jonka mukaan ydinenergian käytön turvallisuus on pidettävä niin korkealla tasolla kuin se käytännöllisin toimenpitein on mahdollista. Turvallisuuden edelleen kehittämiseksi on periaatteen mukaan toteutettava toimenpiteet, joita käyttökokemukset ja turvallisuustutkimukset sekä tieteen ja tekniikan kehittyminen huomioon ottaen voidaan pitää perusteltuina. Tätä periaatetta soveltaen muun muassa Olkiluoto 3 -hankkeelle asetettiin alusta saakka vaatimus siitä, että laitoksen reaktorin suojarakennus suunnitellaan ja mitoitetaan lentokonetörmäyksen kestäväksi.

Samassa yhteydessä ehdotetaan lakia tarkistettavaksi viime vuosina esiin tulleiden muutostarpeiden osalta.

Toinen turvallisuusajattelun kulmakivi on niin sanottu syvyysuuntainen turvallisuusperiaate, joka edellyttää, että ydinlaitoksen turvallisuus on varmistettava peräkkäisillä ja toisistaan riippumattomilla suojauksilla. Syvyysuuntainen turvallisuusperiaate on ulottettava laitoksen sekä toiminnalliseen että rakenteelliseen turvallisuuteen. Käytännössä periaate on läsnä turvallisuuteen vaikuttavissa valinnoissa ydinlaitoksen suunnitteluvaiheesta alkaen. Syvyysuuntainen turvallisuusperiaate ja sen eri ulottuvuudet on tällä hetkellä esitetty ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevassa valtioneuvoston päätöksessä (13 ja 14 §). Periaatteen merkitykseen katsoen ehdotetaan, että sen ydinsisältö nostetaan uuden 2 a luvun 7 b §:ksi ja tarkempi kuvaus annettaisiin edelleen valtioneuvoston

3.2 Keskeiset ehdotukset

3.2.1 Yleistä

Esityksessä ehdotetaan ydinenergiain muuttamista niiltä osin, kuin se on tarpeen perustuslain vaatimusten täyttämiseksi. Samalla joitakin ydinenergiain sääntöksiä ehdotetaan muutettavaksi sääntelyn selkeyttämiseksi ja yksinkertaistamiseksi.

Esitykseen sisältyy ehdotuksia erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin liittyvien sääntösten osalta: ydinturvallisuus, ydinaineesiin ja muihin ydinalan tuotteisiin ja hyödykkeisiin liittyvät lupamenettelyt sekä ydinlaitoksen käytöstä poistaminen ja ydinjätehuolto. Seuraavassa selostetaan kuhunkin

asetuksella annettavissa yleisissä turvallisuusmääräyksissä.

Kolmas perustavaa laatua oleva turvallisuussäännös, joka tällä hetkellä on valtioneuvoston päätösten tasolla, koskee ydinenergian käytöstä aiheutuvaa säteilyaltistusta ja radioaktiivisten päästöjen rajoittamista. Tältä osin keskeiset turvallisuusmääräykset ovat ydinvoimalaitosten turvallisuudesta annetussa valtioneuvoston päätöksessä (7 ja 9 §), minkä lisäksi päätöksessä on niin sanottuja suunniteluarvoja (10–12 §), jotka antavat lähtökohdan ydinvoimalaitoksen turvallisuus-suunnittelulle käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien varalta. Tärkeimmät kohdat ehdotetaan nostettavaksi lain tasolle siten, että ensiksi todetaan säteilylain (592/1991) 2 §:n 2 kohdassa säädetty säteilyaltistuksen optimointi eli ALARA (As Low As Reasonably Achievable) -periaate noudatettavaksi kaikessa ydinenergian käytössä. Ydinenergian käytöstä aiheutuvan väestön yksilön säteilyaltistuksen enimmäisarvot annettaisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella.

Lain tasolla säädettäisiin myös ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen valvonnasta. On olennaisen tärkeää, että ydinlaitoksen ympäristöä saastuttavat vaikutukset, myös se, että niitä laitoksen toimiessa normaalisti ei käytännöllisesti katsoen ole, varmasti ja luotettavasti todennetaan. Näin ollen ydinenergilakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että säteilyaltistuksen enimmäisarvojen kontrolloimiseksi tarvittavat ydinlaitoksen radioaktiivisten päästöjen raja-arvot vahvistaisi Säteilyturvakeskus, ja että päästöjen valvonta on järjestettävä siten, että raja-arvojen noudattaminen voidaan luotettavasti todeta. Nämä ehdotukset eivät käytännössä muuta ydinvoimalaitosten turvallisuudesta annetun valtioneuvoston päätöksen määräyksillä (9 ja 26 §) järjestettyä päästöjen valvontaa ja säteilyaltistuksen seuranta, mutta kyseiset toiminnot ovat ydinenergian käytön turvallisuuden kannalta niin tärkeitä, että niiden perusteista on säädettävä laissa.

Edellä esitetyn lisäksi ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevasta valtioneuvoston päätöksestä nostettaisiin ydinenergilakiin turvallisuutta koskevien vaatimusten täytymisen osoittaminen ja arvioiminen (6 §), laitoksen kunnon ja käyttökokemusten seuran-

taa koskeva vaatimus (27 §), henkilöstöä ja erityisesti sen soveltuvuutta, pätevyyttä ja koulutusta koskevat vaatimukset (25 §) sekä turvallisuuskulttuuria ja laadunvarmistusta, uudemmalla terminologialla laadunhallintaa, koskevat vaatimukset (4 ja 5 §). Nämä nykyään valtioneuvoston päätösten tasolla säännellyt asiat ovat ydinenergian käytön turvallisuuden kannalta niin keskeisiä, että niiden perusteet esitetään säädettäväksi ydinenergilakiin liittävässä uudessa 2 a luvussa.

Ydinjätehuoltoa koskevista valtioneuvoston yleisistä määräyksistä nostettaisiin lakiin käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksen turvallisuutta koskevat keskeisimmät periaatteet, jotka tällä hetkellä ovat asiasta annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 478/1999) 5 ja 7 §:ssä. Johtava periaate on loppusijoituksen toteuttaminen siten, ettei tulevaisuudessakaan aiheudu sellaista säteilyaltistusta, mikä ylittäisi loppusijoitusajankohtana hyväksyttävänä pidetyn tason. Loppusijoitus on myös suunniteltava siten, ettei turvallisuuden varmistaminen edellytä loppusijoituspaikan pitkäaikaista valvontaa loppusijoitustilan sulkemisen jälkeen.

3.2.2.1.2 Ydinenergia-asetuksesta lakiin nostettavat säännökset

Ydinenergia-asetus sisältää pääosin ydinenergilain täytäntöönpanoa koskevia menettelysäännöksiä sekä lain soveltamisen reunalueita yksilöiviä teknisiä määrittelyjä, jotka on tarkoituksenmukaista pysyttää edelleenkin asetustasolla. Eräät ydinlaitoksen vastuullista johtajaa ja eräissä muissa vastuutehtävissä toimivia henkilöitä koskevat ydinenergia-asetuksen 16 luvun säännökset on kuitenkin perusteltua nostaa lain tasolle. Tämä johtuu yhtäältä siitä, että kyseisten tehtävien – niiden pätevän, huolellisen ja vastuuntuntoisen hoitamisen – merkitys on ydinlaitoksen turvallisen käytön kannalta ensiarvoisen suuri. Toisaalta on todettava, että näissä tehtävissä toimivien henkilöiden asemaan, oikeuksiin ja vastuisiin liittyy erityispiirteitä, joita koskevista vaatimuksista on säädettävä lakitasolla.

Tämän mukaisesti ehdotetaan, että ydinenergia-asetuksessa olevat ydinlaitoksen vastuullista johtajaa koskevat säännökset (123, 124, 126, 127 ja 130 §) siirretään ydinener-

gialakiin. Niin ikään ehdotetaan, että ydinlaitoksen valvomossa toimivia ohjaajia sekä ydinlaitoksen valmiusjärjestelyistä, turvajärjestelyistä sekä ydinmateriaalivalvonnasta vastaavia henkilöitä koskevat säännökset (128—130 §) siirretään lakiin. Tätä tarkoittavat ehdotukset sisältyvät lain uuteen 2 a lukuun.

3.2.2.2 Valtuutussäännökset

Ydinenergiain alaan kuuluvan turvallisuussäännösten hierarkia on kolmiportainen. Laissa ovat periaatteet ja keskeiset menettelyt turvallisuuden varmistamiseksi. Lain 81 §:ssä annetaan valtioneuvostolle valtuutus ydinenergian käytön turvallisuutta, turva- ja valmiusjärjestelyitä sekä pelastuspalvelujärjestelyitä koskevien yleisten määräysten antamiseen. Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus valmistelee kauppa- ja teollisuusministeriölle ehdotukset kyseisiksi määräyksiksi. Valtuutuksen nojalla on annettu edellä jaksossa 2.1.1. (Nykylainsäädäntö ja sen kehitys) mainitut viisi valtioneuvoston päätöstä.

Valtioneuvoston päätöksillä annetut yleiset ydinturvallisuusmääräykset ovat luonteeltaan aineellisia turvallisuussääntöjä. Tämä koskee varsinkin ydinvoimalaitosten turvallisuudesta sekä ydinjätteiden loppusijoituksesta annettuja päätöksiä, joihin on tiivistetty asiakokonaisuutta koskevat suunnitteluvaatimukset, niiden täyttämiseksi noudatettavat tekniset ja toiminnalliset periaatteet, sekä turvallisuuden kannalta tärkeät osa-alueet ja niitä koskevat olennaiset määräykset. Turvajärjestelyjä ja valmiusjärjestelyjä koskevat päätökset ovat luonteeltaan näihin rinnastettavia, vaikka niissä on myös hallinnollistyyppisiä normeja.

Hierarkian kolmannella portaalla ovat Säteilyturvakeskuksen toimittamat ja julkaisemat yksityiskohtaiset tekniset vaatimukset (YVL -ohjeet). Säteilyturvakeskus on laatinut YVL -ohjeita 1970-luvulta alkaen eli koko sen ajan kun Suomessa on ydinenergiaa käytetty. YVL -ohjeiden antamisen valtuutusperusteena on ydinenergiain voimaan tultua pidetty lain 55 §:n 2 momentin 3 kohta. Oikeudelliselta olemukseltaan YVL -

ohjeet ovat ministeriöiden ja muiden viranomaisten määräyskokoelmista annetussa laissa (189/2000) tarkoitettu mielessä ohjeita, joskin niiden tosiasiallinen merkitys ja vaikutus käytännön turvallisuustyössä on huomattava. YVL -ohjeiden normiluonnetta tarkastellaan lähemmin jäljempänä 2 a luvun 7 r §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Ydinenergian käytön turvallisuutta koskevien yleisten määräysten antamista koskeva valtuutussäännös ehdotetaan siirrettäväksi uuden 2 a luvun loppuosaan. Näin valtuutussäännös sijoitettaisiin niiden laintasoisten turvallisuussäännösten yhteyteen, joita tarkentavia yleisiä turvallisuusmääräyksiä se valtuuttaa antamaan. Valtuutussäännöstä ehdotetaan samalla tarkennettavaksi siten, että siinä yksilöidysti osoitetaan ne ydinturvallisuuden osa-alueet, joista annetaan valtioneuvoston asetuksella lain säännöksiä tarkentavia yleisiä turvallisuusmääräyksiä. Valtuutussäännökseen ehdotetaan myös eräitä täydennyksiä.

Valtuutussäännös, jolla määritellään Säteilyturvakeskuksen YVL -ohjeet ja valtuutetaan keskus niitä antamaan, ehdotetaan sijoitettavaksi niin ikään 2 a lukuun välittömästi valtioneuvoston yleisiä turvallisuusmääräyksiä koskevan valtuutussäännöksen perään. Tällä rakenteella 2 a luku sisältäisi keskeiset aineelliset turvallisuussäännökset sekä valtuutussäännösten kautta turvallisuussääntöjen koko hierarkian johdonmukaisena, selkeästi hahmotettavana kokonaisuutena.

Ydinenergia-asetukseen viittaava ydinenergiain 82 §:n yleinen asetuksenantovaltuutus ehdotetaan korvattavaksi uudella valtuutussäännöksellä, jossa yksilöidään asiat ja osa-alueet, joihin liittyvistä menettelyistä ja hallinnollisista toimenpiteistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ydinenergiain 1 lukuun sisältyvät sen soveltamisalaa tarkentavia määrittelyjä (nykyisen ydinenergia-asetuksen 1—3 luvut) koskevat valtuutukset annettaisiin edelleen ydinenergiain asianomaisten säännösten yhteydessä lain 1 luvussa. Myös näihin valtuutuksiin ehdotetaan tarkennuksia niiltä osin kuin ne ovat puutteellisia.

3.2.2.3 Turvajärjestelyt

Ydinenergian käytön turvajärjestelyt ovat nykyään ydinenergilain 7 §:n periaatesäännöksen, lupasäännösten asianomaisten vaatimuskohtien ja ydinvoimalaitosten turvajärjestelyistä annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 396/1991) varassa. Käytännön turvavalvonnan menettelyt ja lainvastaisen toiminnan torjumiseksi välttämättömään voimakeinojen käyttämiseen varautumisen perusteet on johdettu etupäässä rikoslainsäädännön ja pakkokeinolainsäädännön alaan kuuluvista periaatteista. Näissä oikeusinstituutioissa olevat yleiset perusteet pätevät edelleenkin, mutta niitä ei voi pitää perustuslain kannalta katsoen riittävinä, kun otetaan huomioon ydinenergia-alaan ja erityisesti ydinvoimalaitosten käyttöön liittyvät erityiset turvaamistarpeet.

Ydinenergilain uuteen 2 a lukuun esitetään otettavaksi säännökset ydinenergian käytön turvajärjestelyjen suunnittelun periaatteista sekä ydinenergian käyttöön kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjumiseksi tarpeellisten voimakeinojen oikeutusperusteista. Samalla esitetään säänneltäväksi ydinlaitosten säännönmukainen turvavalvonta ja siihen kuuluvat tarkastusmenettelyt ja -valtuudet.

Turvajärjestelyihin liittyy myös ehdotus näihin kysymyksiin erikoistuvasta asiantuntijajelmestä. Ehdotettu ydinenergian käytön turvajärjestelyjä käsittelevä neuvottelukunta tulisi toimimaan Säteilyturvakeskuksen yhteydessä vastaavasti kuin ydinenergilain 56 §:n 2 momentissa tarkoitettu ydinenergian käytön turvallisuutta koskevia asioita käsittelevä neuvottelukunta (ydinturvallisuusneuvottelukunta).

3.2.3 Ydinaineisiin ja muihin ydinalan tuotteisiin ja hyödykkeisiin liittyvät valvonta- ja lupamenettelyt

3.2.3.1 Ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden vientivalvonta

Ydinenergiailaissa säädetään ydinaineiden ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien aineiden, laitteiden, laitteistojen sekä tietoineiston viennin valvonnasta sekä vientiin liit-

tyvistä lupamenettelyistä. Nämä aineet ja tuotteet ovat kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (1334/2000/EY; EY:n kaksikäyttötuoteasetus) sekä sen määräyksiä täydentävässä kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetussa laissa (562/1996; vientivalvontalaki) tarkoitettuja kaksikäyttötuotteita. Vientivalvontalain 1 §:n mukaan sitä sovelletaan silloin, kun tuotteen viennin valvonta ei kuulu muun lain soveltamisalaan. Tämän mukaisesti vientivalvontalakia ei sovelleta ydinalan kaksikäyttötuotteiden viennin valvontaan, koska ne kuuluvat ydinenergiain soveltamisalaan.

Ennen heinäkuussa 2003 voimaan tullutta vientivalvontalain muutosta ydinalan kaksikäyttötuotteiden viennin valvonta samoin kuin muidenkin kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta kuului kauppa- ja teollisuusministeriölle. Vientivalvontalain muutoksella, joka oli osa kauppapoliittisten asioiden uudelleen organisointia, kauppa- ja teollisuusministeriön vastuulle kuulunut kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta, lukuun ottamatta ydinenergialakiin perustuvia ydinalan vientivalvontatehtäviä, siirrettiin ulkoasiainministeriölle. Tehtäviensirrolla, johon liittyi myös henkilöresurssien siirtoa, selkiytettiin ministeriöiden välistä työnjakoa tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat huomioon ottaen. Samalla tehostettiin resurssien käyttöä.

Vientilupia myöntävät ydinenergiain nojalla sekä kauppa- ja teollisuusministeriö että Säteilyturvakeskus. Pääsääntöisesti ministeriö myöntää vientiluvat yhteisön ulkopuolisiin maihin ja keskus yhteisön alueelle. Tästä poikkeuksen muodostavat viennit, jotka suuntautuvat EY:n kaksikäyttötuoteasetuksen maaluettelossa todettuihin maihin. Nämä maat ovat sitoutuneet kaikkiin kansainvälisiin vientivalvontajärjestelyihin.

Esityksessä ehdotetaan ydinenergialakia muutettavaksi siten, että EY:n kaksikäyttötuoteasetuksen soveltamisalaan kuuluvien ydinaineiden ja muiden ydinalan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta siirrettäisiin ulkoasiainministeriölle. Tämä ei edellytä vientivalvontalain muuttamista, koska vientivalvontalakia sovelletaan automaattisesti kaikkien niiden kaksikäyttötuotteiden vientiin,

jotka eivät kuulu jonkun muun lain soveltamisalaan. Esityksen tavoitteena on selkiyttää ja yksinkertaistaa kaksikäyttötuotteiden vientivalvontamenettelyjä sekä optimoida hallinnon resurssien käyttöä. Siirrettäväksi ehdotetut tehtävät eivät kauppa- ja teollisuusministeriössä ja Säteilyturvakeskuksessa ole vuosittain edellyttäneet merkittävää työpanosta. Ministeriössä ja keskuksessa on vientilupahakemuksia tullut vuosittain vireille vain muutama.

3.2.3.2 Ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden kauttakuljetuksen valvonta

Ydinenergiailaissa ei ole erikseen säännelty ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden kauttakulkua. Kauttakulkuun on katsottu sisältyvän aineiden tai tuotteiden tuonti sekä vienti, jolloin vientilupa on ratkaistu tuontilupaharkinnan yhteydessä. Jos kyseiset aineet tai tuotteet ovat olleet radioaktiivisia, on edellytetty myös lupaa niiden kuljettamiseen (kuljetuslupa) Suomen alueella.

Jos ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden vientivalvonta siirretään vientivalvontalain soveltamisalaan, on tarkoituksenmukaista, että myös kauttakuljetuksiin liittyvä vientivalvonta toimeenpantaisiin vientivalvontalain mukaisesti. Tällä hetkellä tämä käytännössä tarkoittaisi kauttakuljetuksiin liittyvän vientivalvonnan heikkenemistä, koska EY:n kaksikäyttötuoteasetusta eikä vientivalvontalakia sovelleta aineisiin tai tuotteisiin, jotka ainoastaan kulkevat yhteisön alueen kautta. EU:n neuvoston kaksikäyttötuotetyöryhmässä kuitenkin neuvotellaan parhaillaan kauttakulkuun liittyvän vientivalvonnan sisällyttämisestä EY:n kaksikäyttötuoteasetuksen soveltamisalaan. Ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden tuonti Suomeen sekä radioaktiivisten aineiden ja tuotteiden kuljettaminen Suomen alueella olisi kuitenkin edelleen valvonnanalaista ydinenergiain nojalla. Valvova viranomaisena olisi kaikissa tapauksissa Säteilyturvakeskus.

3.2.3.3 Ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden tuonnin valvonta

Ydinenergiain soveltamisalaan kuuluu ydinaineiden ja muiden ydinalan aineiden, laitteiden, laitteistojen ja tietoaineiston tuonnin valvonta. Tuontilupia myöntävät sekä kauppa- ja teollisuusministeriö että Säteilyturvakeskus. Ministeriön toimivalta liittyy ydinsulun kannalta merkittävimpiin eli sensitiivisiin aineisiin ja tuotteisiin, kun taas Säteilyturvakeskus myöntää luvat muiden aineiden ja tuotteiden tuontiin. Sensitiivisten aineiden tai tuotteiden tuontilupahakemuksia on viime vuosien aikana tullut vireille ministeriössä vain muutama. Kyseisten aineiden ja tuotteiden tuonnilla Suomeen ei myöskään ole samanlaista ydinsulkupoliittista merkitystä, kuin on näiden aineiden ja tuotteiden viennillä Suomesta. Lupajärjestelmän selkeyden kannalta on perusteltua keskittää kaikkien ydinenergiain soveltamisalaan kuuluvien aineiden ja tuotteiden tuonnin valvonta Säteilyturvakeskukselle.

3.2.3.4 Uraania tai toriumia sisältävien malmien ja malmirikasteiden viennin valvonta

Uraania tai toriumia sisältävien malmien ja malmirikasteiden kuuluminen EY:n kaksikäyttötuoteasetuksen soveltamisalaan on ollut tulkinnanvaraista. Lähtökohdaksi on kuitenkin tarkoituksenmukaista ottaa Euratomin ydinmateriaalivalvonnan täytäntöönpanosta annetun komission asetuksen (302/2005/ Euratom) säännökset, joiden puitteissa malmirikasteet määritellään ydinaineiksi. Sen sijaan malmi eivät ole ydinaineita, eivätkä näin ollen kuulu asetuksessa tarkoitettuun valvonnan piiriin.

Ydinenergia-asetuksessa malmirikasteet on määritelty erikseen ja näin erotettu ydinaineista. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista yhteisöläinsäädäntö huomioon ottaen. Säännösten yhdenmukaistamiseksi ja selkeyttämiseksi ydinenergiainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että uraania tai toriumia sisältävän malmirikasteen määritelmä poistettaisiin ydinenergia-asetuksesta ja malmirikasteisiin sovellettaisiin jatkossa ydinaineita koskevia säännöksiä. Malmirikasteiden vientivalvonta siirtyisi muiden ydinaineiden ta-

voin vientivalvontalain alaiseksi. Muihin malmirikasteita koskeviin toimintoihin sovellettaisiin jatkossa ydinaineisiin liittyviä ydinenergiain säännöksiä. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että luvanvaraisen toiminnan piiriin lukeutuisi malmirikasteiden viennin ja tuonnin ohella myös niiden hallussapito, käsittely, käyttö, varastointi, luovutus sekä kuljetus.

Uraania tai toriumia sisältävään malmiin liittyvät toiminnot jäisivät edelleen ydinenergiain soveltamispiiriin.

Nykyisin luvan malmien ja malmirikasteiden vientiin yhteisön ulkopuolelle myöntää kauppa- ja teollisuusministeriö ja yhteisön alueelle Säteilyturvakeskus. Malmien vientilupiin liittyvä ministeriön ratkaisuvallasta ehdotetaan siirrettäväksi Säteilyturvakeskukselle. Malmirikasteiden vientivalvonta siirtyisi edellä selostetun mukaisesti ulkoasiainministeriölle. Malmirikasteisiin liittyvä ratkaisuvallasta muiden toimintojen osalta kuuluisi ydinaineita koskevien säännösten mukaan Säteilyturvakeskukselle. Toimivallan siirto on perusteltua hallinnon resurssien käytön kannalta. Mahdollisten ydinsulkupoliittisten näkökohtien huomioon ottamiseksi Säteilyturvakeskuksen olisi kuitenkin pyydettävä lausunto ulkoasiainministeriöltä ennen vientilupa-asian ratkaisua, ellei se olisi ilmeisen tarpeetonta.

3.2.3.5 Ydinjätteiden tuonnin ja viennin valvonta

Ydinjätteiden tuonti Suomeen sekä vienti Suomesta on ydinenergiain 6 a ja 6 b §:n pääsäännön mukaan kielletty. Kyseisissä pykälissä säädetään myös niistä poikkeustapauksista, joissa ydinjätteiden tuonti tai vienti voidaan sallia. Ydinenergia-asetuksessa yksilöidään tarkemmin ne tilanteet, joissa tuonti tai vienti voi olla mahdollista. Luvan myöntää Säteilyturvakeskus lukuun ottamatta tilannetta, jossa hakemuksen kohteena oleva ydinjäte voidaan ydinenergiainsäädännön mukaan luokitella ns. sensitiiviseksi ydinaineksi. Tällaisessa tapauksessa lupaviranomainen on nykyisin kauppa- ja teollisuusministeriö. Kyseiset lupa-asiat ovat harvinaisia. Ministeriölle näissä tapauksissa kuuluva ratkaisuvallasta ehdotetaan siirrettäväksi Sätei-

lyturvakeskukselle. Ratkaisuvallan keskittäminen tältäkin osin keskukselle tehostaisi hallinnon resurssien käyttöä ja selkeyttäisi lupajärjestelmää.

3.2.4 Ydinjätehuoltoon liittyvät säännökset

Ydinjätehuoltoa koskevia säännöksiä esitetään täydennettäväksi siten, että ydinjätehuollon käsitteeseen sisällytettäisiin myös ydinlaitoksen käytöstä poistaminen. Tätä tarkoittavat täydennysehdotukset sisältyvät ydinenergiain 1 luvun määritelmäosaan.

Varsinaista lakitekstiä täydennettäisiin ehdotettuun 2 a lukuun otettavilla ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevilla yleissäännöksillä. Olennaista on, että käytöstä poistamiseen varaudutaan jo ydinlaitoksen suunniteluvaiheessa ja että käytöstä poistamista koskeva suunnitelma pidetään ajan tasalla. Ydinlaitoksen purkamista ja muita toimenpiteitä sen käytöstä poistamiseksi ei myöskään saisi perusteettomasti siirtää, kun laitoksen käyttö on pysyvästi lopetettu. Lisäksi uuteen 2 a lukuun esitetään otettavaksi säännös ydinlaitoksen tarvitsemien ydinaineiden ja käytössä syntyvien ydinjätteiden asianmukaisesta käsittelystä ja varastoinnista.

Ydinjätehuoltoa koskevia säännöksiä esitetään muutettavaksi ydinjätehuollon suunnitelmiin ja selvityksiin liittyvän raportointimenettelyn kehittämiseksi. Jätehuoltovelvolliset toimittavat ydinjätehuoltoon liittyvät suunnitelmansa ja jätehuoltokaavionsa viranomaisille nykysäännösten mukaan joka vuosi. Ydinenergia-asetuksen mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö pyytää niistä lausunnon Säteilyturvakeskukselta. Suunnitelmien laatiminen on käytännössä osa laajempaa jätehuoltovelvollisen toteuttamaa ydinjätehuollon tutkimus-, kehitys- ja suunnittelutyötä (TKS), joka kuvataan TKS -ohjelmassa. Jätehuoltovelvolliset päivittävät TKS -ohjelman kolmen vuoden välein ja toimittavat sen viranomaisille.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on vuonna 2002 ottanut kantaa nykysäännösten edellyttämän jätehuollon suunnitelmista viranomaisille raportoinnin sisältöön ja taajuuteen todeten, että vuosittaisissa selvityksissä esitetään ydinjätehuollon suunnitelmia tiivistetysti käyttäen asianmukaisia viittauksia kulloin-

kin viimeisimpään tarkempaan ja laajempaan TKS -ohjelmaan. Myös Säteilyturvakeskus on puoltanut raportointimenettelyn kehittämistä siten, että raportit sisältäisivät tarkempia perusteluja ja laajempaa arviointia.

Jätehuollon suunnitelmien ja selvitysten tulee tukea ydinjätehuollon toteuttamista ja turvallisuutta. Menettelyissä on otettava huomioon niin jätehuoltovelvollisten resurssien kohdentaminen kulloinkin tarpeellisiin toimiin kuin myös viranomaisten resurssien tehokas käyttö. On kuitenkin varmistettava, että viranomaisilla on valvontaa ja päätöksentekoa varten riittävät tiedot. Näitä näkökohtia harkittaessa on katsottu perustelluksi siirtyä ydinjätehuollon suunnitelmien vuosittaisesta raportoinnista kolmen vuoden välein tapahtuvaan raportointiin. Lupaviranomainen voisi kuitenkin lupaehtoissa määrätä, että raportointi on toteutettava tiheämmin. Asiaa koskevat muutosehdotukset ovat 28 §:ssä.

Edellä todetut ydinjätehuollon suunnitelmat toimivat ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen perustana. Nykysäännösten mukaan myös varautumista koskevat päätökset vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistamisesta tehdään vuosittain. Ydinjätehuoltoon liittyvien viranomaismenettelyjen tehostamiseksi ja resurssien tehokkaan käytön näkökulmasta on perusteltua siirtyä varautumista koskevassa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksenteossa vuosittaisista menettelyistä kolmen vuoden välein toimeenpantavaan päätöksentekoon. Asiaa koskeva muutosehdotus on 43 §:ssä. Jotta varautumisen perustana oleva jätehuoltosuunnitelmien kattava raportointi ja varautumista koskeva päätöksenteko jaksottuisivat samaan jaksoon, muutettaisiin päätöksenteko kolmivuositain tapahtuvaksi vuodesta 2010 alkaen.

Ehdotettu päätöksenteon jaksotuksen muutos ei vaikuttaisi varautumisjärjestelmän perusteisiin. Päätöksenteon muuttaminen kolmen vuoden välein tapahtuvaksi ei myöskään vaikuttaisi niihin tietoihin, jotka jätehuoltovelvollisen on jätehuoltokaaviossa esitettävä.

3.2.5 Neuvottelukunnat

Kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimii jo atomienenergiain voimassa ollessa perustettu neuvottelukunta (ydinener-

gianeuvottelukunta), jonka tehtävänä on avustaa ministeriötä ydinenenergian käyttöön liittyvien asioiden valmistelussa. Neuvottelukunnalla on ollut merkittävä rooli erityisesti ydinenenergia-alan tutkimuksen ja tutkimusrahoituksen suuntaamisen arvioinnissa. Alan tutkimustoiminnan rahoittaminen uudistettiin vuoden 2004 alusta voimaan tulleella ydinenenergiain muutoksella, mikä osaltaan on vaikuttanut neuvottelukunnan tehtävien vähenemiseen siinä määrin, ettei pysyvän asiantuntijajelimen säilyttäminen enää ole perusteltua.

Ydinenenergian käyttö on turvattava lainvastaiselta toiminnalta. Tämän varmistamiseksi edellytetään laissa, että ydinenenergian käyttöön liittyvien turvajärjestelmien on oltava riittävät. Turvajärjestelyjen tulee perustua ydinenenergian käyttöön kohdistuviin uhkakuviin ja analyyseihin suojaustarpeista. Turvalan ongelmat ja uhkakuvat poikkeavat sisälöltään olennaisesti turvallisuusteknisistä kysymyksistä, joita käsittelee Säteilyturvakeskuksen yhteydessä toimiva neuvottelukunta (ydinturvallisuusneuvottelukunta). Tämän vuoksi ehdotetaan perustettavaksi Säteilyturvakeskuksen yhteyteen erityinen asiantuntijajelin, joka avustaisi keskusta ydinenenergian käytön turvajärjestelyihin liittyvissä kysymyksissä. Toimielimessä olisivat edustettuina keskeiset turva- ja valvonta-alan viranomaiset sekä ydinenenergia-alan keskeiset luvanhaltijat. Toimielimen asettaisi valtioneuvosto kauppa- ja teollisuusministeriön esittelystä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Yleistä

Kokonaisuutena arvioiden lakiin ehdotettujen muutosten aineelliset vaikutukset ovat vähäiset. Tämä johtuu siitä, että esityksen pääsisältö on ydinenenergiainsäädännön rakenteen ja valtuutussäännösten saattaminen perustuslain vaatimusten mukaiseksi. Näiltä osilta esitys on vaikutuksiltaan neutraali, sillä normisystematiikkaa koskevat ja muut luonteeltaan säädöstekniset muutokset eivät vaikuta ydinenenergian käyttöä koskevien veloitteisiin, vaatimuksiin tai tehtäviin.

Esitys sisältää myös ehdotuksia, joiden tarkoitus on lainsäädännön ajan tasalle saattaminen tai sen eräiden yksityiskohtien sisällöllinen tarkistaminen. Näiltä osin esityksellä on joissakin kohdin taloudellisia sekä viranomaisten toimintaan liittyviä vaikutuksia, joita kuvataan lähemmin seuraavassa.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Ydinenergialain 53a §:ssä tarkoitetun ydin- turvallisuu-ustutkimusmaksun perustetta esitetään tarkistettavaksi siten, että vuotuinen maksu olisi 240 euroa ydinlaitoksen lämpötehon mukaan laskettua megawattia kohti nykyisen 220 euron asemesta. Maksu kerätään ydinlaitosten haltijoilta. Maksuperusteen korotuksen tarkoitus on kompensoida yleisen kustannustason nousua, joten ehdotus ei asiallisesti lisää maksuvelvollisten taloudellista rasitusta.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ydinaineiden ja muiden ydinalan kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa ja siihen liittyviä lupamenettelyjä hoitavat kauppa- ja teollisuusministeriö sekä Säteilyturvakeskus. Ehdotuksen mukaan ydinaineiden ja muiden ydinenergian käyttöön soveltuvien aineiden, laitteiden ja tietoa-aineistojen, lukuun ottamatta uraania tai toriumia sisältävää malmia, vientivalvonta ja siihen liittyvä lupaharkinta siirrettäisiin ulkoasiainministeriölle, jolloin kaikki joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen liittyvä vientivalvonta keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle. Edellä tarkoitettuja nykyisin ydinenergialain nojalla ratkaistavia vientilupahakemuksia tulee vuosittain vireille vain muutamia, joten siirrettäväksi ehdotettu työmäärä on käytännössä vähäinen.

Samalla ehdotetaan, että edellä mainittujen tuotteiden tuontilupien sekä uraania ja toriumia sisältävien malmien vientilupien käsittely keskitettäisiin Säteilyturvakeskukselle. Kauppa- ja teollisuusministeriö on tähän saakka myöntänyt sensitiivisten tuotteiden tuontiluvat, joita koskevia hakemuksia on vuosittain tullut vireille vain muutamia sekä malmien ja malmirikasteiden vientiluvat niihin yhteisön ulkopuolisiin maihin, joita ei ole

mainittu ydinenergia-asetuksen C-liitteessä. Viimeksi mainittuja lupahakemuksia on tullut vireille vain muutamia viime vuosien aikana. Tässäkään tapauksessa työmäärän siirto ei olisi merkittävä, mutta hakemusten käsittely yksinkertaistuisi. Nykyisten menettelysäännösten mukaan lupahakemukset osoitetaan Säteilyturvakeskukselle. Jos asia kuuluu ministeriön ratkaisovaltaan, on keskus toimittanut hakemuksen ministeriölle ja antanut hakemuksesta samalla lausuntonsa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu kauppa- ja teollisuusministeriön ja Säteilyturvakeskuksen kiinteässä yhteistyössä. Valmistelutyötä on tehty kolmessa työryhmässä, joiden jäsenet ovat olleet asiantuntijoita Säteilyturvakeskuksesta ja ministeriöstä. Työryhmät ovat valmistelleet ehdotukset perusteluineen kunkin edellä jaksossa 3.2 Keskeiset ehdotukset todetun aihealueen osalta. Valmistelua ohjanneessa ryhmässä oli mukana valtiosääntöoikeuden asiantuntija oikeusministeriöstä.

Valmistelun alkuvaiheessa kauppa- ja teollisuusministeriö järjesti alan toiminnanharjoittajille tilaisuuden, jossa kuultiin toiminnanharjoittajien näkemyksiä lainsäädännön toimivuudesta käytännössä. Muutosehdotuksia valmistelleet työryhmät ovat työssä aikana kuulleet toiminnanharjoittajia ehdotusluonnoksista. Saadut ehdotukset ja kommentit on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitysluonnoksen valmistelussa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä sekä ympäristöministeriöltä. Edelleen lausuntoa pyydettiin Valtion ydinjätehuolto-rahastolta, ydinenergianeuvottelukunnalta, Säteilyturvakeskuksesta, FINAS -akkreditointipalvelulta, Geologian tutkimuskeskukselta, Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesiltä,

Turvatekniikan keskukselta, Valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta, Helsingin yliopistolta, Lappeenrannan teknilliseltä yliopistolta ja Teknilliseltä korkeakoululta. Lausuntoa pyydettiin myös ydinenergia-alan keskeisimmiltä luvanhaltijoilta Fortum Power and Heat Oy:ltä, Teollisuuden Voima Oy:ltä ja Posiva Oy:ltä. Järjestöistä lausuntoa pyydettiin Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Energiateollisuus ry:ltä ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:lta. Lausunto saatiin kaikilta edellä mainituilta lukuun ottamatta oikeusministeriötä, liikenne- ja viestintäministeriötä, Geologian tutkimuskeskusta ja Teknillistä korkeakoulua. Myös Valtakunnansyyttäjänvirasto antoi esitysluonnoksesta lausunnon. Lausunnoista on laadittu erillinen yhteenveto.

Lausunnonantajat ovat pitäneet esitystä yleisesti hyvänä. Ehdotuksia, jotka liittyvät ydinenergiain muuttamiseen perustuslain vaatimusten mukaiseksi, on laajasti kannatettu. Nämä ehdotukset koskevat eräiden nykyisin lakia alemmalla säädöstasolla säädettyjen periaatteiden nostamista lakiin sekä valtuutussäännösten muuttamista. Eräät lausunnonantajat ovat huolestuneita siitä, että lakiin lisättävät uudet säännökset saattavat johtaa tilanteeseen, jossa nykyisen lainsäädännön perusteella toimintaa harjoittava luvanhaltija

veloitetaan muuttamaan nykyisen lainsäädännön vaatimukset täyttäviä hyväksytyjä ratkaisuja. Lakiin nostettaviksi ehdotetut periaatteet ja vaatimukset sisältyvät kuitenkin jo nykyisen lain nojalla annettuihin säännöksiin ja määräyksiin. Siten ne velvoittavat jo tälläkin hetkellä luvanhaltijoita. Jatkossa näiden lakiin nostettaviksi ehdotettujen periaatteiden ja vaatimusten muuttaminen edellyttää eduskunnan hyväksyntää.

Muihin kuin perustuslakiin liittyvien ehdotusten on nähty pääosin selventävän ja täsmentävän säännöksiä. Eräitä ehdotuksia on sekä kannatettu että vastustettu. Näin on tapahtunut esimerkiksi lain 53 a §:ssä tarkoitettua ydinturvallisuustutkimuksen rahoittamista koskevan maksun korottamista koskevan ehdotuksen osalta. Kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimivan neuvonantavan toimielimen (ydinenergianeuvottelukunta) lakkauttamista koskeva ehdotus on niin ikään asetettu kyseenalaiseksi muuttamassa lausunnossa, kun taas pääosa lausunnonantajista ei ole kommentoinut ehdotusta.

Ehdotusten muotoiluun liittyvät tekniset huomiot on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

2 §. *Lain soveltamisala.* Lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että soveltamisalasta suljettaisiin ydinaineiden ja muiden tässä laissa tarkoitettujen aineiden, laitteiden, laitteistojen ja ydinenergia-alan tietoaaineiston, lukuun ottamatta ydinjätteitä sekä uraania tai toriumia sisältäviä malmeja, vienti Suomesta tai Suomen alueen kautta toiseen valtioon. Edellä mainitut aineet ja muut tuotteet ja hyödykkeet ovat EY:n kaksikäyttötuoteasetuksessa tarkoitettuja kaksikäyttötuotteita ja kuuluvat sen soveltamisalaa. EY:n kaksikäyttötuoteasetuksen soveltamisalaa kuuluvien aineiden ja tuotteiden vienti yhteisön alueelta sekä yhteisön sisällä on asetuksessa määrättyin tavoin luvanvaraista. EY:n kaksikäyttötuoteasetuksen määräyksiä täydentävät vientivalvontalaki ja sen nojalla annetut säännökset.

Ydinalan kaksikäyttötuotteiden viennin valvonnan poistaminen ydinenergiain soveltamisalasta ehdotetun mukaisesti tarkoittaisi, että siihen sovellettaisiin jatkossa automaattisesti vientivalvontalain säännöksiä. Tämä yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi valvontaa ja siihen liittyviä lupamenettelyjä. Valvontaviranomainen, joka muun muassa käsittelee vientiin liittyvät lupahakemukset, olisi jatkossa ulkoasiainministeriö kaikkien kaksikäyttötuotteiden osalta.

Ydinalan kaksikäyttötuotteiden viennin poistaminen ydinenergiain soveltamisalasta vaikuttaa pykälän rakenteeseen alla esitetyllä tavalla. Pykälään myös ehdotetaan lisättäväksi siitä nyt puuttuvat valtuutussäännökset, joiden nojalla voitaisiin valtioneuvoston asetuksella antaa soveltamisalaa liittyviä tarkempia säännöksiä.

Pykälän 1 momentin 3 kohta ehdotetaan edellä esitetyn mukaisesti muutettavaksi siten, että ydinaineiden vienti poistettaisiin lain soveltamisalasta. Vientivalvontalain 1 §:n mukaisesti niiden viennin valvontaan sovellettaisiin jatkossa kyseistä lakia. Ydinenergialakia sovellettaisiin edelleen ydinaineiden hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen,

luovutukseen, käsittelyyn, käyttämiseen, varastointiin, kuljetukseen ja tuontiin.

Pykälän 1 momentin 4 kohdaksi ehdotetaan selkeyden vuoksi siirrettäväksi nyt 3 kohdassa olevat säännökset lain soveltamisesta ydinjätteisiin. Säännöksen sisältöön ei ehdoteta muutoksia. Lakia sovellettaisiin jatkossakin ydinjätteiden hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen, luovutukseen, käsittelyyn, käyttämiseen, varastointiin, kuljetukseen, vientiin ja tuontiin. Ydinjätteiden viennin valvonta ei kuulu EY:n kaksikäyttötuoteasetuksen eikä vientivalvontalain soveltamisalaa, joten ydinjätteiden vientiin sovellettaisiin siten jatkossakin ydinenergialakia. Suomessa syntyneet ydinjätteet on lain 6 a §:n 1 momentin mukaan käsiteltävä, varastoitava ja sijoitettava pysyvästi Suomeen. Tästä pääsäännöstä voidaan saman pykälän 2 momentin mukaan poiketa eräissä siinä säädettyissä erityistapauksissa. Ydinjätteitä voidaan viedä maasta jatkossakin vain poikkeusluonteisesti ja niitä koskevien laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin lain soveltamisesta eräisiin muihin aineisiin kuin ydinaineisiin, eräisiin laitteisiin ja laitteistoihin, eräisiin erikoislaitteisiin ja ydinenergia-alan tietoaaineistoon. Säännökset siirtyisivät tähän nykyisen lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdasta, jossa ehdotetaan säädettäväksi edellä todetun mukaisesti lain soveltamisesta ydinjätteisiin. Lain soveltamisalasta poistettaisiin tässä tarkoitettujen ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden vienti, joka edellä todetun mukaisesti siirtyisi vientivalvontalain soveltamisalaa. Säännökseen ehdotetaan lisäksi yhdistettäväksi nykyinen 2 §:n 3 momentti, jolloin lain soveltamisalan tarkentamiseksi tarvittavat valtuutussäännökset voidaan esittää nykyistä selvemmin. Säännöksessä tarkoitettujen tuotteita ja hyödykkeitä koskevat tarkentavat säännökset ehdotetaan annettaviksi valtioneuvoston asetuksella. Myös nykyisin tässä tarkoitettujen tarkentavien säännösten on annettu ydinenergia-asetuksessa.

Pykälän 1 momentin 6 kohtaan siirrettäisiin nykyisin pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva säännös lain soveltamisesta uraania tai toriumia sisältäviin malmeihin. Uraania tai toriumia sisältävien malmien vienti ja tuonti kuuluisi nykyiseen tapaan ydinenergialain soveltamisalaan. Nykyisessä säännöksessä oleva käsite ”uraania tai toriumia sisältävä malmirikaste” poistettaisiin ja nämä tuotteet määriteltäisiin ydinaineiksi. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi valtuutus määrittellä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin, mitä on tässä laissa tarkoitettu uraania tai toriumia sisältävä malmi. Tämä on tarkoituksenmukaista määrittelyn pituuden ja teknisyyden vuoksi. Ydinenergia-asetuksessa on jo nykyisin näiden malmien ja malmirikasteiden tarkemmat määritelmät. Malmirikasteen määrittelmä poistettaisiin asetuksesta edellä todetun mukaisesti.

Pykälän 2 momentiksi jaoteltuna momentin 1 ja 2 kohdiksi ehdotetaan siirrettäviksi pykälän nykyiset 1 momentin 5 ja 6 kohdat, joihin kumpaankin sisältyy valtuutussäännös tarkentaa asetuksella lain soveltamisalaa. Tarkemmat säännökset soveltamisalasta näiltä osin ovat ydinenergia-asetuksessa. Säännöksen asiasisältöön ei ehdoteta muutoksia.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan siirrettäväksi nykyisin pykälän 2 momentissa oleva valtuutussäännös. Sen mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännökset siitä, ettei lakia joltakin osin sovelleta sen tarkoituksen kannalta merkitykseltään vähäiseen toimintaan. Valtuutus kohdistuu pykälän 1 momentin ehdotettuihin 1—4 ja 6 kohtiin sekä 2 momentin 1 kohtaan. Valtuutussäännöksen asiasisältöön ei ehdoteta muutoksia. Lain soveltamisalasta pois suljettuja toimintoja koskevat tarkentavat säännökset ovat ydinenergia-asetuksessa niiden laajuuden ja teknisyyden vuoksi.

Pykälän 4 momentiksi, joka olisi uusi, ehdotetaan otettavaksi selvyiden vuoksi säännös siitä, mitä lakia pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen ydinaineiden ja 5 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden ja hyödykkeiden viennin valvontaan lainmuutoksen tultua voimaan sovellettaisiin. Valvontaan sovellettaisiin edellä todetun mukaisesti vientivalvontalakia. Momentissa lisäksi selvennettäisiin, että sellaisten ydinaineiden tai

muiden aineiden vientiin, jotka ydinenergia-laissa olevan määrittelyn mukaisesti samalla ovat ydinjätteitä, sovelletaan kuitenkin ydinenergialakia.

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdassa olevaan ydinenergian käytön määrittelmään ehdotetaan teknistä muutosta, joka on välttämätön edellä selostettujen 2 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi. Määrittelyn sisältöön ei ehdoteta muutoksia.

Pykälän 4 kohdassa olevaa ydinjätehuollon määrittelmää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että ydinjätehuoltoon todettaisiin kuuluvan myös ydinlaitoksen käytöstä poistoon liittyvät toimenpiteet. Kyseessä on selvennys, sillä käytöstä poisto asiallisesti sisältyy jo nykyiseen ydinjätehuollon määrittelmään.

Pykälän uudessa 5 a kohdassa ehdotetaan määriteltäväksi termi ydinvoimalaitos. Kyseinen termi on määritelty nykyisissä ydinturvallisuutta koskevissa valtioneuvoston määräyksissä (ydinturvallisuudesta annettuja valtioneuvoston määräyksiä koskevat valtioneuvoston päätökset 395—398/1991). Koska termi on yksi ydinenergialainsäädännön peruskäsitteitä ja sitä käytetään lakiin ehdotetussa uudessa 2 a luvussa, ehdotetaan termi määriteltäväksi laissa.

Käsite käytöstä poistaminen ehdotetaan määriteltäväksi pykälän uudessa 5 b kohdassa. Vaikka käsite esiintyy jo voimassa olevassa ydinenergialaissa ja -asetuksessa, ei sitä koskevaa määrittelmää ole laissa ollut. Käsitettä käytetään myös nyt lakiin ehdotettavissa muutoksissa. Määrittelyn sisällyttäminen lakiin on käytöstä poistoon liittyvien vaatimusten tulkinnan yksiselitteisyyden varmistamiseksi tarpeellista.

Käytöstä poistaminen tarkoittaisi lopullisesti suljetun ydinlaitoksen purkamista siten, että luvanhaltija voidaan vapauttaa ydinenergialain 9 §:n mukaisesta jätehuoltovelvollisuudesta. Tämä voisi tapahtua niin, että alue tulee rajoittamattomaan käyttöön tai vaihtoehtoisesti alueelle voisi jäädä käyttörajoituksia, jos sitä esimerkiksi käytettäisiin muuhun ydinenergialain soveltamispiiriin kuuluvaan toimintaan.

Pykälän 7 kohdassa olevaa valmiusjärjestelyjen määrittelmää ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että nykyistä selvemmin osoitetaan, että valmiusjärjestelyissä on kyse enna-

kolta tapahtuvasta onnettomuustilanteisiin tai turvallisuutta heikentäviin tapahtumiin varautumisesta ja valmistautumisesta tilanteen edellyttämään toimintaan. Samalla tehtäisiin tekninen muutos, joka liittyy pykälään lisättäviin uusiin 9 ja 10 kohtaan.

Pykälän 8 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos pykälään lisättävien uusien 9 ja 10 kohtien vuoksi.

Pykälän uudeksi 9 kohdaksi ehdotetaan viennin määritelmää. Määritelmä on nykyisessä ydinenergia-asetuksessa samansisältöisenä kuin tässä ehdotettu määritelmä. Vaikka ydinaineiden ja muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden vienti ehdotetaan edellä 2 §:n perusteluissa esitetyin tavoin poistettavaksi lain soveltamisalasta, sovelletaan lakia jatkossakin ydinjätteiden sekä uraania tai toriumia sisältävän malmin vientiin. Näin ollen ja koska viennin käsite esiintyy laissa, on se tarpeen määrittellä lain tasolla. Määritelmän mukaan viennillä tarkoitettaisiin sekä vientiä Suomesta yhteisön alueen ulkopuolelle että siirtoja yhteisön alueella.

Pykälän uudessa 10 kohdassa ehdotetaan määriteltäväksi termi tuonti. Nykyisiin ydinenergialainsäädännön säännöksiin ei sisälly tuonnin määritelmää, vaikka ydinaineiden, ydinjätteiden, muiden ydinalan tuotteiden ja hyödykkeiden sekä uraania tai toriumia sisältävien malmien tuonti kuuluu lain soveltamisalaan. Määritelmän mukaan tuonnilla tarkoitettaisiin sekä tuontia yhteisön alueen ulkopuolelta Suomeen että siirtoja yhteisön alueelta Suomeen.

Pykälän uudessa 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuutuksesta, jonka nojalla voitaisiin valtioneuvoston asetuksella antaa tarkemmat säännökset siitä, mikä on 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ydinainetta ja 3 kohdassa tarkoitettua ydinjätettä sekä siitä, milloin toimintaa on pidettävä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla laajamittaisena. Nämä säännökset ovat jo nykyään ydinenergia-asetuksen 3-6 §:ssä, mutta laista puuttuu selkeä valtuutus tarkentavien säännösten antamiselle asetustasolla. Kyseisiä määrittelyjä ei ole tarkoituksenmukaista nostaa lakitasolle, koska ne ovat luonteeltaan teknisiä, verrattain pitkiä ja yksityiskohtaisia.

6 a §. *Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ydinjätehuolto.* Vuoden 1996 lopussa tuli

voimaan 6 a §:llä lakiin lisätty vaatimus siitä, että Suomessa tuotetut ydinjätteet on käsiteltävä, varastoitava ja sijoitettava pysyväksi tarkoitettulla tavalla Suomeen. Lainmuutoksella lopetettiin Loviisan ydinvoimalaitoksen runsasaktiivisen polttoainejätteen vieminen Venäjälle, jota oli sopimusperäisesti harjoitettu 15 vuoden ajan.

Pykälän 2 momenttiin lisättäväksi ehdotetaan uuden 1 a kohdan tarkoitus ei ole muuttaa pykälän 1 momenttiin sisältyvää pääsääntöä. Ehdotuksella tähdätään ydinlaitoksilta peräisin olevien vähäaktiivisten materiaalien ja esineiden tarkoituksenmukaiseen käsittelyyn siten, että ne voitaisiin kierrättää tai niiden tilavuutta olennaisesti pienentää. Tyypillinen esimerkki on maamme ydinvoimalaitoksilla kertyvä vähäaktiivinen metalliromu, jonka siistaukseen soveltuvaa tekniikkaa ei Suomessa ole. Ehdotettu säännös mahdollistuneen käytöstä poistetun lievästi kontaminoituneen komponentin viemisen käsiteltäväksi esimerkiksi Ruotsiin, jossa on puhdistamiseen soveltuvaa tekniikkaan.

Sulattamisen yhteydessä radioaktiivisten aineiden määrä metallissa yleensä vähenee niin, että metalli voidaan joko rajoitetusti tai kokonaan vapauttaa valvonnasta. Radioaktiivisen aineet jäävät pääosin kuonaan, joka käsitellään ydinjätteenä ja toimitetaan yleensä takaisin alkuperämaahan.

Lisäksi pykälän 2 momentin 1 kohtaan tehtäisiin uuden 1 a kohdan lisäämisestä aiheutuva tekninen muutos.

Pykälän 2 momentin johdantolauseeseen ehdotetaan lisättäväksi perustuslain vaatimusten mukaisesti asetuksen antaja. Momentissa tarkoitettuja tarkempia säännöksiä antaisi valtioneuvosto. Asiaa koskevat tarkemmat säännökset ovat ydinenergia-asetuksessa.

6 b §. *Muulla kuin Suomessa syntyneitä ydinjätteitä koskevat määräykset.* Pykälän 2 momentin johdantolauseeseen ehdotetaan lisättäväksi asetuksen antajaksi valtioneuvosto. Lisäys on perustuslain 80 §:n asetuksenantojärjestyksen ilmaiseva selvennys.

2 a luku Turvallisuutta koskevat vaatimukset

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi luku, johon ehdotetaan sisällytettäväksi sellaiset

ydinenergian käytön turvallisuutta koskevat perusperiaatteet ja -vaatimukset, jotka nykyään on esitetty lain nojalla annetuissa ydinturvallisuutta koskevissa valtioneuvoston päätöksissä. Perustuslaki edellyttää yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettävän lailla. Täydentävät yksityiskohtaiset ja teknisluonteiset säännökset voidaan antaa asetustasolla. Ydinturvallisuutta koskevia perusperiaatteita ja -vaatimuksia, jotka koskevat kaikkia toiminnanharjoittajia, ei voida pitää luonteeltaan asetustasolla annettavina. Lukuun ehdotetaan siirrettäväksi myös alemmanasteisten turvallisuusmääräysten ja normien antamista koskevat valtuutus-säännökset, jotka samalla ehdotetaan uudistettavaksi.

Turvallisuusperiaatteisiin on luettava myös ydinenergian käytön turvajärjestelyjä koskeva perussäännös (lakiehdotuksen 7 l §). Tämän lisäksi ehdotus sisältää turvajärjestelyjen toimeenpanoa koskevat säännökset niiltä osin kuin ne perustuslain mukaan ovat laintasoisilla säännöksillä osoitettavia. Nämä säännökset koskevat ydinlaitoksilla suoritettavaa säännönmukaista turvavalvontaa ja varautumista lainvastaisen toiminnan torjumiseen, sekä voimakeinojen käytön oikeutusperusteita tilanteissa, joissa ydinenergian käyttöön kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjuminen edellyttää voimakeinoin turvautumista.

7 a §. Johtavat periaatteet. Ehdotetun uuden 7 a §:n tarkoitus on täydentää ydinenergiain 6 §:ssä esitettyä periaatteellista vaatimusta ydinenergian käytön turvallisuudesta. Ydinlaitosten suunnittelu ja arviot niiden turvallisuudesta perustuvat tutkimuksen ja laitojen käyttökokemusten avulla hankittuun tietoon. Tutkimuksen avulla saadaan tietoa ydinlaitoksen prosesseissa vaikuttavista fyysikaalisista ilmiöistä ja tätä tietoa käytetään suunnittelun ja turvallisuusarvioinnin apuvälineinä käytettävien tietokoneohjelmien kehittämiseen ja niiden kelpoistamiseen. Tutkitun tiedon avulla määritellään myös ne raja-arvot, joita hyväksikäyttäen arvioidaan suunnittelun lopputuloksena syntyneiden teknisten ratkaisujen hyväksyttävyyttä.

Käyttökokemustiedot etenkin ydinlaitosten ikääntyessä ovat perusta ydinlaitosten turvallisuuden määrääjain tehtäville arvioinneille.

Käyttökokemustietoa kertyy sekä koti- että ulkomaisilta laitoksilta määräaikaikokeiden ja käyttöhäiriöiden analysoinnin tuloksena. Tätä tietoa on käytettävä hyväksi arvioitaessa lisätutkimuksen sekä siitä mahdollisesti seuraavien laitosparannusten tarvetta ydinlaitosten turvallisuustason säilyttämiseksi tai edelleen kehittämiseksi.

Tieteen ja tekniikan kehittyminen johtaa myös tarpeeseen arvioida laitojen turvallisuus uudelleen. Uuden tekniikan käyttöönotto edellyttää aina sen turvallisuuden osoittamista tutkimuksen avulla. Tieteen kehittymisen keskeinen merkitys on siinä, että kehityksen seurauksena voidaan ymmärtää paremmin ydinlaitosten käyttäytymistä häiriö- ja onnettomuustilanteissa ja näin saadun tiedon avulla kehittää parempia menetelmiä ydinlaitosten teknisten ratkaisujen suunnittelussa ja niiden turvallisuuden ja laitosparannusten tarpeen arvioinnissa.

Ydinenergia-alan kansainväliset asiantuntijaorganisaatiot IAEA ja WENRA (Western European Nuclear Regulators' Association) ovat laatineet ja julkaisseet ydinenergian käyttöä koskevia yleisiä turvallisuusperiaatteita ja -vaatimuksia, joiden tarkoitus on edistää alan kansallisten säännösten kehittämistä ja yhtenäistämistä. Ehdotettua 7 a §:ää vastaava vaatimus on IAEA:n turvallisuusvaatimuksissa Fundamental Safety Principles, Safety Objectives sekä WENRA:n julkaisemissa referenssivaatimuksissa.

Oikeudellisesti merkittävä on ehdotettuun 7 a §:ään sisältyvä turvallisuuden jatkuvan parantamisen vaatimus sen mukaan kuin käyttökokemusten ja turvallisuustutkimusten sekä kuin tieteen ja tekniikan kehityksen huomioon ottaen voidaan pitää perusteltuna. Tätä periaatetta on sovellettu käytäntöön maamme ydinvoimalaitosten noin 30 vuotta kestäneen käyttöhistorian ajan. Periaatteen merkitys on siinä, että ydinvoimalaitoksen käyttö lupaa tietynä ajankohtana käsiteltäessä vallinneet hyväksyttävyysskriteerit eivät välttämättä enää päde, kun laitoksen käytön hyväksyttävyyttä arvioidaan myöhempänä ajankohtana. Hyväksyttävyyttä on arvioitava käsittelyajankohtana vallitsevien edellytysten mukaan.

Käytännössä turvallisuusarvioinnit tehdään määrääjain, noin 10 vuoden välein, ja aina

silloin kun ydinvoimalaitoksen käyttö lupaa haetaan jatkettavaksi.

Ydinvoimalaitoksen käytön hyväksyttävyyttä arvioidaan näissä uudelleenarvioinneissa niin sanotun SAHARA -periaatteen, jonka ilmaus ehdotettu 7 a § on, mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että luvanhaltijan on voitava osoittaa toteuttaneensa sellaiset turvallisuutta lisäävät muutos- ja parannustoimenpiteet, joita käyttökokemusten ja turvallisuustutkimusten sekä tieteen ja tekniikan kehityksen mukaan on pidettävä perusteltuina. Tällä hetkellä periaatteesta on säännös ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 395/1991) 27 §:ssä, mutta periaatteen merkityksen ja kantavuuden huomioon ottaen siitä on säädettävä laisaa.

7 b §. *Syvyysuuntainen turvallisuusperiaate.* Syvyysuuntaisella turvallisuusperiaatteella tarkoitetaan ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamista vaurioiden ja säteilyn haitallisten vaikutusten estämiseksi peräkkäisillä, toisiaan varmentavilla toiminnallisilla ja rakenteellisilla tasoilla.

Toiminnallisilla tasoilla tarkoitetaan turvallisuustoimintoja ja niihin liittyviä järjestelmiä ja laitteita, joita tarvitaan estämään häiriöiden ja onnettomuuksien syntyminen ja rajoittamaan niiden seurauksia. Rakenteelliset tasot eli radioaktiivisten aineiden etenemisesteisiin perustuvat tasot muodostuvat mekaanisista rakenteista ja laitteista.

Ydinlaitoksen suunnittelun ensisijaisena tavoitteena on estää normaalin käytön aikana häiriöiden syntyminen. Tämän takia laitteiden suunnittelussa, valmistuksessa, asennuksessa ja huollossa sekä laitoksen käyttötoiminnassa tulee soveltaa korkeita laatuvaatimuksia. Rakenteet ja laitteet suunnitellaan riittäväillä varmuusmarginaaleilla, niiden kuntoa valvotaan käytön aikana ja niitä käytetään ja huolletaan käyttäen asianmukaista ohjeistusta.

Ydinlaitoksen huolellisen suunnittelun ja käytön rinnalla varaudutaan käyttöhäiriöihin ja onnettomuuksiin turvallisuustoiminnoilla, joiden tehtävänä on havaita häiriöt ja onnettomuudet ja rajoittaa niiden seurauksia, eli varmistaa radioaktiivisten aineiden etenemisesteiden eheys. Näitä esteitä ovat esimerkiksi

si ydinvoimalaitoksessa polttoaineen suoja-kuori, primääripiiri ja suojarakennus. Vastanaiden kaikkien peräkkäisten etenemisesteiden vaurioituminen johtaa radioaktiivisten aineiden päästöön ympäristöön.

Viimeisenä tasona syvyysuuntaisessa turvallisuusajattelussa varaudutaan onnettomuuden seurausten lieventämiseen tilanteessa, jossa merkittävä määrä radioaktiivisia aineita on päässyt vapautumaan ympäristöön, erilaisilla onnettomuuden hallintamenetelmillä sekä valmius- ja pelastusjärjestelyillä.

Ehdotettua 7 b §:ää vastaava vaatimus on IAEA:n ja WENRA:n julkaisemissa turvallisuusvaatimuksissa ja referenssivaatimuksissa.

7 c §. *Säteilyaltistuksen enimmäisarvot.* Ydinennergian käytön vaaratekijä liittyy radioaktiivisten aineiden säteilyyn. Ydinlaitoksen käytössä syntyy radioaktiivisia aineita, jotka pääosin pidättyvät ydinpolttoaineessa, reaktorin jäähdytyspiirissä, laitoksen vesien ja kaasujen käsittelyjärjestelmissä sekä jätejärjestelmissä. Hyvin pieni osuus radioaktiivisista aineista vapautuu laitoksesta päästönä ympäristöön. Säteilylain 2 §:n 2 kohdan mukaisen optimointiperiaatteen mukaan toiminta on järjestettävä siten, että siitä aiheutuva terveydelle haitallinen säteilyaltistus pidetään niin alhaisena kuin käytännöllisin toimenpitein on mahdollista. Lisäksi ydinlaitos, sen käyttö ja käytöstä poistaminen on suunniteltava siten, ettei valtioneuvoston asetuksella annettavia väestön yksilön säteilyaltistuksen enimmäisarvoja ylitetä. Näiden periaatteiden mukaisesti ei ole riittävää suunnitella toimintaa ainoastaan annettujen raja-arvojen perusteella, vaan toimenpiteitä väestön säteilyaltistuksen pitämiseksi mahdollisimman pienenä on tutkittava sekä ydinlaitoksen suunnittelun, käytön ja käytöstä poistamisen aikana ja ne on toteutettava harkinnan mukaan ottaen huomioon tieteen ja tekniikan tarjoamat keinot.

Radioaktiiviset päästöt ympäristöön koostuvat kaasumaisista ja hiukkasmaisista päästöistä ilmakehään sekä vesipäästöistä mereen. Ydinlaitoksilla radioaktiivisia aineita sisältävät järjestelmät ja laitteet sekä radioaktiivisia aineita sisältävien nesteiden ja kaasujen puhdistamisjärjestelmät suunnitellaan siten, että radioaktiivisten aineiden päästöt ja

ympäristön väestön säteilyaltistus voidaan pitää pieninä. Kaikkien suunniteltujen radioaktiivisten aineiden päästöreittien valvomiseksi on olemassa järjestelmät, jotka mittaavat ja tallentavat tiedot ympäristöön päästettävien radioaktiivisten aineiden määrästä käyttötilanteissa ja onnettomuuksien aikana. Eri päästöreiteille on määritelty rajat, joiden ylityessä käynnistetään tarvittavat toimenpiteet päästöjen rajoittamiseksi. Säteilyturvakeskus vahvistaa nämä raja-arvot.

Ydinlaitoksen ympäristön radioaktiivisten aineiden määrien ja säteilytilanteen seurantaan kutsutaan ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailuksi. Ydinenergia-asetuksen 36 §:n 10 kohdan mukaan hakijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle käyttö lupaa hakiesaan ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailua koskeva ohjelma. Ympäristön säteilyvalvonnan tarkoituksena on osaltaan varmistaa, että ydinlaitoksesta aiheutuva väestön säteilyaltistus pidetään niin pienenä kuin käytännöllisin toimenpitein on mahdollista ja että määräyksissä esitettyjä raja-arvoja ei ylitetä. Lisäksi valvonnan avulla havaitaan ympäristön normaalissa säteilytilanteessa mahdollisesti tapahtuvat lyhyen ja pitkän aikavälin muutokset. Valvonnalla varmennetaan myös ydinvoimalaitoksen radioaktiivisten päästöjen mittaustulokset ja päästöjen kulkeutumisen arvioinnissa käytetyt laskentamallit.

Kansainvälisen säteilysuojelukomission (International Commission on Radiation Protection, ICRP) julkaisu nro 60 ”1990 Recommendations of the International Commission on Radiological Protection” käsittelee väestön säteilyannoksien rajoittamista samaan tapaan optimoinnin ja annettujen enimmäisarvojen kautta kuin edellä on esitetty. Vastaava periaate sisältyy perusnormien vahvistamisesta työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta annettuun neuvoston direktiiviin (96/29/Euratom) sekä IAEA:n julkaisemaan säteilysuojelua koskevaan ohjeeseen (Safety Series No. 115).

7 d §. *Varautuminen käyttöhäiriöihin ja onnettomuuksiin.* Ydinlaitokset suunnitellaan ja rakennetaan sekä niitä käytetään noudattaen korkeimpia mahdollisia laatuvaatimuksia. Syvyyssuuntaisen turvallisuusperiaatteen ensisijaisena tavoitteena on pyrkiä estämään

käyttöhäiriöitä ja onnettomuuksia. Turvallisuutta varmistavien toimenpiteiden rinnalla ydinlaitosten suunnittelussa varaudutaan käyttöhäiriöihin ja onnettomuuksiin, joka on toinen syvyyssuuntaisen turvallisuusperiaatteen tavoite.

Onnettomuuksien hallintaan ja niiden seurausten lieventämiseen varaudutaan tätä varten suunniteltujen teknisten järjestelmien sekä toisaalta ydinlaitoksen käyttöhenkilöstön valmennuksen ja asianmukaisen ohjeistuksen avulla. Onnettomuuden aikana teknisillä järjestelmillä on huolehdittava ydinlaitoksen tehon ja/tai kriittisyyden eli uraanipolttoaineessa syntyvän ketjureaktion hallinnasta, polttoaineen jäähdyttämisestä ja radioaktiivisten aineiden etenemisen estämisestä ympäristöön. Onnettomuuden hallintaan liittyvät myös hätä- ja häiriötilanneohjeet sekä valvomo, joiden avulla ydinlaitoksen käyttöhenkilökunta voi hallita onnettomuuden kulua asianmukaisesti.

Ehdotetun 7 d §:n 1 momentissa ilmaistu periaate tarkoittaa käytännössä, että niin sanotut käyttöhäiriöt, joita voi tapahtua kerran noin sadan reaktorin käyttövuoden eli reaktorivuoden aikana, eivät saa aiheuttaa käytännöllisesti katsoen minkäänlaista haittaa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Sen sijaan onnettomuuksissa, jotka ovat käyttöhäiriöitä harvinaisempia, on varauduttava rajoitettuihin vaikutuksiin. Onnettomuuksien kohdalla vaatimuksena olisi näiden vaikutusten rajoittaminen vähimpään mahdolliseen ja kaikissa tapauksissa niin, ettei valtioneuvoston asetuksella säädettäviä säteilyaltistuksen enimmäisarvoja eikä säteilyn muille haittavaikutuksille asetettuja raja-arvoja ylitettäisi.

Ehdotetun 7 d §:n tarkoitus on ensinnäkin asettaa nimenomaisesti vaatimus, että ydinlaitoksen suunnittelussa tulee varautua eriaseteisiin käyttöhäiriöihin ja myös onnettomuuksiin. Peruslähtökohtana tulee pitää, että onnettomuuden todennäköisyyden on oltava sitä pienempi, mitä vakavampi onnettomuuden seuraus saattaisi olla ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Ehdotus sisältää myös perusteet, joiden mukaan konkreettisten suunnitelmien sisältöä ja riittävyttä analysoidaisiin. Valtioneuvoston asetuksella säädettävät säteilyaltistuksen enimmäisarvot

käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien varalta olisivat keskeiset kriteerit tässä arvioinnissa.

Ehdotetun 7 d §:n mukaiset perusteet käyttöhäiriöihin ja onnettomuuksiin varautumiselle ydinlaitosta suunniteltaessa nojautuvat tämän hetken parhaisiin kansainvälisiin suosituksiin. Niitä vastaavat vaatimukset ovat sekä IAEA:n että WENRA:n julkaisemissa turvallisuusvaatimuksissa ja referenssivaatimuksissa.

Onnettomuuksien varalle tehtäviä valmiusjärjestelyjä käsitellään 7 p §:ssä.

7 e §. Turvallisuuden todentaminen ja arviointi. Ydinlaitoksen turvallisuutta ja sen turvallisuusjärjestelmien teknisiä ratkaisuja on perusteltava käyttämällä kokeellisia ja laskennallisia menetelmiä. Laskennallisia menetelmiä ovat muun muassa häiriö- ja onnettomuusanalyysit, lujuusanalyysit, vika- ja vaikutusanalyysit sekä todennäköisyyspohjaiset riskianalyysit. Analyysijä on ylläpidettävä ja tarvittaessa täsmennettävä ottaen huomioon käyttökokemukset, kokeelliset tutkimustulokset, laitosmuutokset ja laskentamenetelmissä tapahtuva kehitys.

Ydinlaitosten suunnittelu perustuu niin sanottujen determinististen analyysien (laskennallisten menetelmien) käyttöön. Näiden analyysien avulla on osoitettava, että ydinlaitos täyttää turvallisuudelle asetetut vaatimukset. Analyysissa käydään läpi kaikki ajateltavissa olevat tapahtumat ja ne luokitellaan arvioi-
dun esiintymistajuuden perusteella eri tapahtumaluokkiin. Tapahtumaluokissa käytetään tapahtumien taajuudesta riippuen eri hyväksymiskriteereitä lakiehdotuksen 7 d §:n 1 momentissa esitetyn periaatteen mukaisesti.

Erityisesti ydinvoimalaitoksia koskevien determinististen analyysien tulokset varmentetaan todennäköisyyspohjaisilla riskianalyysillä. Todennäköisyyspohjaisilla menetelmillä arvioidaan numeeristen turvallisuustavoitteiden toteutuminen ja varmistetaan laitoksen suunnittelun tasapainoisuus. Tämä tarkoittaa laitossuunnitelmien turvallisuuden arvioimista kokonaisuutena mukaan lukien myös järjestelmät, joilla ei ole suoranaista merkitystä turvallisuustoimintojen toteutumiselle, tarkoituksena paljastaa mahdolliset turvallisuutta uhkaavat tekijät myös tätä kautta. Todennäköisyyspohjaisia riskianalyysija

käytetään myös eri suunnitteluvaihtoehtojen turvallisuuden arvioimiseen.

Turvallisuuteen liittyvät analyysit tehdään laskentamenetelmillä, joiden luotettavuus on osoitettu riittävin perustein. osoitettava kelpuuttamalla ne käytettävissä olevan kokeellisen tiedon perusteella luotettavien tulosten varmistamiseksi. Periaatteena on, että ydinlaitoksen suunnittelussa käytetyt laskentamallit on kelpuutettava kokeellisen tiedon perusteella vähintään sillä alueella mihin niitä käytetään ydinlaitoksen suunnittelussa.

Ensivaiheessa ydinlaitoksen turvallisuus arvioidaan laitoksen rakentamiseen ja käyttöönottoon liittyvissä lupaprosesseissa. Käytön aikana laitoksilla käytetyt rakenteet ja laitteet vanhenevat. Lisäksi ydinlaitoksilla tehdään muutoksia tai parannuksia käyttökokemusten ja turvallisuustutkimuksen tulosten perusteella sekä tekniikan ja tieteen kehityksessä. Jo näistä tekijöistä johtuen on perusteltua kirjata lakiin vaatimus, että ydinlaitoksen turvallisuutta tulee säännöllisesti arvioida sen turvallisen toiminnan varmistamiseksi. Vaatimus vastaa nykyistä käytäntöä, joka on perustunut laitosten käyttöluvuissa asetettuihin ehtoihin ja Säteilyturvakeskuksen turvallisuusviranomaisena asettamiin vaatimuksiin.

Vallitsevan käytännön mukaan kokonaisarviointia edellytetään tehtäväksi noin kymmenen vuoden välein. Laitoksen iästä, käyttöhistoriasta, yksittäisistä käyttötapatumista tai muista laitoskohtaisista tekijöistä johtuen arvioinnit voidaan ajoittaa myös tätä useammin tehtäviksi. Käytännössä arviointitarve tarkastellaan laitoksen käyttö lupaa myönnettäessä ja sitä uudistettaessa ja laitoskohtaista arviointia koskevat ehdot sisällytetään tarpeen mukaan kulloinkin myönnettävään käyttö lupaan.

Ehdotetun 7 e §:n mukaiset vaatimukset ovat alan kansainvälisten suosituksien mukaiset. Niitä vastaavat periaatteet on kirjattu sekä IAEA:n että WENRA:n julkaisemiin turvallisuusvaatimuksiin ja referenssivaatimuksiin.

7 f §. Rakentaminen ja käyttö. Perusta ydinlaitoksen turvallisuudelle luodaan rakentamisvaiheessa, jonka aikana mahdollisesti tehdyt virheet saattavat haitata laitoksen turvallista käyttöä ja aiheuttaa ylimääräisiä ongelmia häiriö- ja onnettomuustilanteissa.

Ydinlaitoksen käytön aikana on oleellista, että turvallisuutta ylläpidetään ja kehitetään rakenteellisesti ja organisatorisesti. Tämän vuoksi ydinlaitoksen rakentamis- ja käyttöluvan haltijan erityinen velvollisuus on huolehtia siitä, että turvallisuus tulee asianmukaisesti huomioitua ydinlaitoksen rakentamisen ja käytön aikana.

Rakentamisluvan ja käyttöluvan haltijan tulee huolehtia siitä, että ydinlaitos rakennetaan ja sitä käytetään turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Rakentamisluvan ja käyttöluvan haltijan henkilökunnan organisaation eri tasoilla on tunnettava laitoksen ydinturvallisuuteen liittyvät vaatimukset sekä tiedostettava tehtäviensä turvallisuusmerkitys. Luvanhaltijan tulee erityisesti huolehtia siitä, että ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttöön osallistuvat muut organisaatiot noudattavat ydinturvallisuuteen liittyviä turvallisuusvaatimuksia ja ymmärtävät niiden merkityksen.

Luvanhaltijan organisaation eri tasoilla vastuiden tulee olla selkeästi määritellyt. Työt on toteutettava kirjallisten ohjeiden ja kuvausten mukaan, joissa turvallisuus on huomioitu asianmukaisella tavalla. Lisäksi työt tulee dokumentoida siten, että toteutuksen laatu voidaan luotettavasti todentaa jälkikäteen.

Ydinlaitoksen laitteet ja rakenteet vanhenevat käytön aikana. Lähtökohtana ydinlaitoksen käytön valvonnassa on varmistua, että laitoksen kunto pysyy suunnitteluperusteiden mukaisena ja että käyttökokemukset sekä tieteen ja tekniikan kehitys otetaan huomioon laitoksen turvallisuutta edelleen parannettaessa. Käyttökokemuksia seuraamalla voidaan saada myös arvokasta tietoa odottamattomista tapahtumista, joita suunnittelussa ei ole osattu ottaa huomioon. Ydinlaitoksen turvallisuus voidaan varmistaa ydinlaitoksen kuntoa ja käyttökokemuksia järjestelmällisesti seuraamalla ja kunnossapito- ja muutostöiden hyvällä suunnittelulla.

Ehdotetun 7 f §:n mukaiset vaatimukset vastaavat alan kansainvälisiä suosituksia. Niitä vastaavat periaatteet ovat sekä IAEA:n että WENRA:n julkaisemissa turvallisuusvaatimuksissa ja referenssivaatimuksissa. Ehdotuksen 2 ja 3 momenttien tarkoitus on samalla painottaa ydinennergialain 3 luvun mukaisia luvanhaltijan velvollisuuksia, joi-

den merkitys yritystoimintojen erikoistuessa ja suurissa projekteissa tyypillisten jopa moniportaisten alihankintaketjujen yleistyessä on entisestään korostunut.

7 g §. Käytöstä poistaminen. Ehdotetun 7 g §:n 1 momentin ensimmäinen lause edellyttää ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen varautumista jo laitoksen suunnitteluvaiheessa. Tähän liittyvistä valmiuksista ja esitettävistä selvityksistä rakentamis- ja käyttöluvahakemusten yhteydessä säädetään tarkemmin lain 19 ja 20 §:ssä. Momentin toinen virke edellyttää käytöstä poistamiseen liittyvien suunnitelmien raportointia siten kuin lain 28 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi. Yksityiskohtaisen käytöstä poistamissuunnitelman päivittämistarpeesta päätettäisiin lain 28 §:n perusteella tehtävässä päätöksessä. Kansainväliset suositukset huomioon ottaen yksityiskohtainen käytöstä poistamissuunnitelma tulisi pääsääntöisesti päivittää kuuden vuoden välein.

Pykälän 2 momentti edellyttää ydinlaitoksen käytöstä poistamisen toimeenpanoa hyväksytyt suunnitelman mukaisesti sen jälkeen, kun ydinlaitoksen käyttö on lopetettu. Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskuksen hyväksyttäväksi riittävän yksityiskohtainen laitoksen käytöstä poistoa koskeva suunnitelma. Suunnitelman sisältöä koskevat tarkemmat vaatimukset asettaisi Säteilyturvakeskus ehdotetun 7 r §:n nojalla. Tärkeä periaate myös on ydinlaitoksen käytöstä poistamisen suunnittelu ja toteutus niin, ettei purkamistoimenpiteitä perusteettomasti lykätä kauemmas tulevaisuuteen. Käytöstä poistoon liittyvien toimien optimaalinen ajoitus riippuu useista tekijöistä, kuten teknisestä valmiudesta, purkamistoimenpiteistä aiheutuvista säteilyannoksista, loppusijoitustilojen olemassaolosta, ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta, alueella olevien muiden ydinlaitosten käytöstä poistamisesta ja laitosalueen käyttötarpeesta.

Ehdotettu säännös ei estä mahdollisuutta, että ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevaan suunnitelmaan sisältyy pitkäkestoinen – esimerkiksi joitakin kymmeniä vuosia kestävä – valvottu säilytys ennen laitoksen purkamista. Jos suunnitelma rakentuu näin, se on perusteltava osoitettavissa olevilla asiasyillä, kuten purkamisesta aiheutuvan kokonaissäteilyaltistuksen minimoimisella.

7 h §. Ydinaineet ja ydinjätteet. Ehdotettu 7h §:n 1 momentti edellyttää, että ydinlaitoksella on tekniset valmiudet huolehtia turvallisella tavalla laitoksen käytössä tarvittavien ydinaineiden, muun muassa ydinpolttoaineen sekä käytössä syntyvien ydinjätteiden käsittelystä ja varastoinnista. Tarvittavien tilojen ja järjestelmien on sisällyttävä laitosuunnitelmaan ja ne ovat samalla tavalla ydinenergialain mukaisen viranomaisvalvonnan kohteena kuin muut laitososat.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy ydinjätteen loppusijoitusta koskeva johtava periaate: tulevaisuudessaan ei saa aiheutua sellaista säteilyaltistusta, jota ei loppusijoituksen toteutusajankohtana voida pitää hyväksyttävänä. Tämän periaatteen, joka sisältyy myös alan kansainvälisiin suosituksiin, muun muassa IAEA:n ydinjätekonvention, lähtökohta on sukupolvien yhdenvertaisuus.

Pykälän 3 momentti korostaa, että ydinjätteen loppusijoituksen suunnittelussa on turvallisuuden oltava etusijalla. Tämä edellyttää loppusijoitusratkaisun optimointia ottaen huomioon muun ohessa jätteen aktiivisuuden väheneminen, menetelmien tekninen kypsyysaste, tutkimustiedon riittävyys ja muut olennaiset seikat. Momentti myös asettaa suunnittelun lähtökohdaksi sellaisen ratkaisun, jossa pitkäaikaisturvallisuuden edellytyksenä ei ole loppusijoituspaikan valvonta. Tämä periaate sisältyy useisiin kansainvälisiin suosituksiin ja on yhdenmukainen ydinenergialain 6 luvussa säädettyjen ydinjätetuollon vastuuperiaatteiden kanssa.

Ydinjätehuoltoon liittyvistä valmiuksista ja esitettävistä selvityksistä rakentamis- ja käyttöluvapahakemusten yhteydessä säädetään lain 19 ja 20 §:ssä. Ehdotettu 4 momentti sisältää ydinjätehuoltosuunnitelmien säännönmukaisen päivittämisen vaatimuksen siten kuin 28 §:ssä esitetään tarkemmin säädettaväksi.

7 i §. Henkilöstö. Tähän pykälään kootut ydinenergian käyttöön osallistuvaa henkilöstöä koskevat vaatimukset sisältyvät tällä hetkellä ydinenergia-asetukseen. Perustuslain periaatteiden mukaista on säätää lain tasolla kaikkein keskeisimmistä turvallisuuteen vaikuttavista vaatimuksista. Näin ollen ehdotuksen tarkoitus on siirtää keskeisimmät ydinenergian käyttöön osallistuvaa henkilöstöä koskevat vaatimukset ydinenergialakiin.

Ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijalla tulee olla riittävä henkilöstö, jolla on tehtäviensä edellyttämä koulutus ja ammattitaito sekä riittävät tiedot laitoksen turvallisuutta koskevista vaatimuksista. Olennaista myös on huolehtiminen siitä, että eri tehtävissä toimivat henkilöt tiedostavat työssä turvallisuusmerkityksen.

Ydinlaitoksen valvomossa työskentelevien ohjaajien rooli on laitoksen turvallisen käytön kannalta olennainen. Ydinvoimalaitoksissa on lisäksi varavalmomo tai vastaavat rinnakkaisjärjestelmät sellaisten onnettomuuksien tai uhkatilanteiden varalta, joissa niin sanotun päävalvomon toimintakyky menetetään. Ohjaajien tehtävät ovat turvallisuuden kannalta niin keskeisiä vastuutehtäviä, että nykyään ydinenergia-asetuksella (128 §) on säädetty vaatimus, että näissä tehtävissä saa toimia vain Säteilyturvakeskuksen hyväksymä henkilö, ehdotetaan nostettavaksi ydinenergialakiin. Reaktorilaitoksen ohjaajalta vaaditaan, että hänellä on soveltuva peruskoulutus ja että hän on saanut perusteellisen koulutuksen ydinlaitoksen käyttötoimintaan sekä häiriötilanteiden ja onnettomuuksien hallintaan. Hänen on osoitettava työtaitonsa sekä läpäistävä hyväksymismenettelyyn liittyvä kirjallinen ja suullinen kuulustelu. Lisäksi toimia valvomossa ohjaajana annetaan määräaikaisena, joten se on määräajan umpeutuessa uudistettava.

Ydinlaitosten eräät tehtäväalueet ovat turvallisuuden kannalta niin merkittäviä, että niille on nimettävä erityiset vastuuhenkilöt, jotka Säteilyturvakeskus hyväksyy tehtävänsä. Tällaisia tehtäväalueita ovat valmiusjärjestelyt, turvajärjestelyt ja ydinmateriaalivalvonta. Henkilöillä, jotka toimivat näissä tehtävissä, on oltava riittävä toimivalta ja tosiasialliset edellytykset kantaa heille osoitettu vastuu.

Niin sanotusta vastuullisesta johtajasta, joka vastaa kyseisen ydinenergian käyttötoiminnan turvallisuudesta kokonaisuutena, ehdotetaan säädettaväksi lakiehdotuksen 7 k §:ssä.

7 j §. Turvallisuuskulttuuri ja laadunhallinta. Johtamisjärjestelmä sisältää prosessit ja menettelytavat, joita käyttäen organisaatio määrittelee turvallisuus- ja laatuolennallisuutensa, tavoitteet toiminnalleen ja ne menettelytavat,

joiden avulla tavoitteet saavutetaan. Ydinlaitoksen johtamisjärjestelmän yhtenä tavoitteena tulee olla kehittää ja ylläpitää korkeatasoista turvallisuuskulttuuria, joka sisältää samalla edellytykset kehittyneelle laadunhallinnalle.

Ydinvoimalaitoksen suunnitteluun, rakentamiseen, käyttöönottoon, käyttöön, käytöstä poistamiseen ja ydinjätehuoltoon osallistuvilla organisaatioilla on oltava johtamisjärjestelmä ja sitä on arvioitava säännöllisesti ja parannettava jatkuvasti. Johtamisjärjestelmässä tulee koota yhteen kaikki organisaation johtamisvaatimukset ja siinä tulee kuvata suunnitellut ja järjestelmälliset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että vaatimukset täytetään. Sen on oltava yhteensopiva organisaation tavoitteiden kanssa ja auttaa niiden saavuttamista. Johtamisjärjestelmän tärkein tavoite on turvallisuuden varmistaminen.

Johtamisjärjestelmän on katettava koko laitoksen elinkaari sijoituspaikan valinnasta käytöstä poistamiseen. Sen tulee velvoittaa koko henkilöstöä sekä ydinvoimalaitoksella työskenteleviä alihankkijoita, toimittajia ja muita yhteistyökumppaneita.

Ydinlaitosta suunniteltaessa, rakennettaessa ja käytettäessä on toimittava hyvän turvallisuuskulttuurin mukaisesti. Luvanhaltijan ja ydinvoimalaitoksen ylimmän johdon tulee näkyvästi ja johdonmukaisesti sitoutua turvallisuutta edistäviin ratkaisuihin sekä toimittava niin, että laitoksen turvallisuus varmistetaan jokaisella tasolla ja jokaisen toimenpiteen yhteydessä.

Organisaation toimivuuden kannalta yksi keskeisimmistä tekijöistä on se, miten sitä johdetaan. Johdon asettamat painopisteet ja johdon toiminnassa ilmenevät arvot ja odotukset ohjaavat henkilöstön toimintaa. Organisaation rakenne, henkilöresurssien riittävyys ja hyvin suunniteltu työnjako ovat perustana sille, että tehtävät ovat mielekkäitä ja motivoivia. Turvallisuuskulttuurin korkeaa tasoa ylläpidettäessä johdon omalla esimerkillä on keskeinen merkitys. Ydinlaitoksella työskentelevillä on oltava hyvät edellytykset turvallisuuden jatkuvaan kehittämiseen.

Ydinlaitoksen käytön sekä huolto- ja korjaustöiden yhteydessä töiden huolellinen suorittaminen on välttämätöntä. Tavoitteena on suojata laitteita häiriötekijöiltä ja säteilyltä.

Kaikki työt on suunniteltava ennakolta ja tehtävä huolella. Henkilöstön tulee toimia vastuuntuntoisesti ja ymmärtää tehtäviensä turvallisuusmerkitys. Erityisesti henkilöstökoulutuksessa on korostettava sitä, että kaikkiin havaittuihin puutteisiin tai vikoihin puututaan välittömästi. Taloudellisten menetysten riski ei saa koskaan olla esteenä turvallisuuden kannalta välttämättömien toimenpiteiden suorittamiselle.

Ydinlaitosten turvallisuuskulttuuria ei voi rakentaa yksinomaan sääntöjen noudattamiselle. Koulutuksessa ja käytännön työssä on korostettava sitä, että jokainen hallitsee työnsä ja ymmärtää tehtävänsä merkityksen ydinlaitoksen turvallisuudelle.

Ohjeiden ajantasaisuus ja selkeys on tärkeä perusta turvallisuudelle. Henkilöstön, joiden toimintaa ohjeet sääntelevät, on tunnettava ja ymmärrettävä ohjeiden sisältö ja sitouduttava niiden noudattamiseen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi käyttäjien on itse osallistuttava ohjeiden ylläpitoon ja kehittämiseen.

Johtamisjärjestelmän yhtenä tärkeänä tehtävänä on luoda edellytykset korkeatasoiselle laadunhallinnalle. Tältä osin koko laitoksen eliniän ajan alkaen laitoksen suunnittelusta ja jatkuen sen rakentamisen, käytön ja käytöstä poistamisen ajan ydinlaitoksen luvanhaltija on velvollinen kehittämään ja ylläpitämään dokumentoitua johtamisjärjestelmää, jossa määritellään turvallisuuden kannalta tärkeille ydinlaitokseen liittyville laitteille, tehtäville ja töille vaadittavat laatuvaatimukset ja turvallisuustavoitteet. Johtamisjärjestelmän asettamien laatuvaatimusten pitää kattaa kaikki ne organisaatiot, jotka osallistuvat ydinlaitoksen suunnitteluun, rakentamiseen, käyttöön sekä käytöstä poistamiseen.

Ehdotetun 7 j §:n mukaiset johtamisjärjestelmälle asetettavat erityisvaatimukset vastaavat parhaita käytössä olevia ydinenergia-alan kansainvälisiä referenssejä. Johtamisjärjestelmää koskevat periaatteet sisältyvät sekä IAEA:n että WENRA:n julkaisemiin turvallisuusvaatimuksiin ja referenssivaatimuksiin.

7 k §. Vastuullinen johtaja. Vastuullista johtajaa koskevat säännökset ovat nykyään ydinenergia-asetuksessa. Luvanhaltijaa velvoittavat vastuullisen johtajan tehtäviä ja asemaa koskevat vaatimukset ovat kuitenkin senlaatuaisia, että perustuslain periaatteiden

mukaan niistä tulee säätää lailla. Ehdotuksen tarkoitus on täten siirtää vastuullista johtajaa koskevat olennaisimmat vaatimukset ydinenergia-asetuksesta asiasisällöltään jokseenkin sellaisenaan ydinenergi lakiin. Ydinenergia-asetukseen jäisi säännös vastuullisen johtajan ja tämän varahenkilön määräämisestä (122 §) sekä vastuulliseksi johtajaksi esitetävän henkilön pätevyysvaatimuksia koskeva säännös (125 §).

Ehdotetun 7 k §:n 1 momentissa osoitettaiisiin ne ydinenergian käytön alueet, joille toiminnasta vastuullinen johtaja ja tämän varahenkilö tulee määrätä. Ydinlaitoksen rakentaminen ja rakentamisen valvonta on ensisijaisen tärkeä vaihe laitoksen turvallisen käytön kannalta. Siten vaatimus, että vastuullinen johtaja on määrättävä jo laitoksen rakentamisvaiheen ajaksi, on perusteltu. Vastuullinen johtaja tulee määrätä myös ydinlaitoksen käytölle, ydinenergi alaan kuuluvalla luvanvaraiselle kaivostoiminnalle sekä sellaisille ydinaineiden ja ydinjätteiden käytölle ja kuljetukselle, jota varten on haettava erillinen lupa.

Vastuullisen johtajan ammatillinen pätevyys ja sopivuus tehtävänsä on ydinenergian turvallisen käytön olennainen edellytys. Pykälän 2 momentin mukaisesti vastuullisena johtajana voisi, kuten nykyäänkin, toimia vain Säteilyturvakeskuksen tähän tehtävään hyväksymä henkilö. Säteilyturvakeskus voisi 5 momentissa esitetyn mukaisesti peruuttaa vastuullisen johtajan hyväksymisen, kuultuaan ennen asian lopullista ratkaisemista vastuullista johtajaa ja luvanhaltijaa. Tämä säännös on nykyään ydinenergia-asetuksen 126 §:ssä. Vaikka vastuullisen johtajan hyväksymisen peruuttamista valvontaviranomaisen toimesta on pidettävä hyvin poikkeuksellisenä menettelynä, jota käytännön turvallisuusvalvonnassa ei ole jouduttu kertakaan edes harkitsemaan, on sen pysyttäminen lainsäädännössä edelleen perusteltua täysin ennakoimattomien tilanteiden varalta.

71 §. Turvajärjestelyt. Turvajärjestelyt ovat ydinenergi alain 3 §:ssä olevan määritelmän mukaisesti toimenpiteitä, jotka suunnitellaan ja tehdään ydinenergian käytön turvaamiseksi lainvastaiselta toiminnalta. Ydinvoimalaitosten ja muiden ydinlaitosten kohdalla turvajärjestelyjen suunnittelu alkaa siitä, että

laitoksen toimintojen sijoittelussa ja suojauksessa otetaan huomioon myös lainvastaisen toiminnan mahdollisuus ja sen torjuminen. Käytönaikaiset turvatoimenpiteet on suunniteltava ennalta ja esitettävä hyväksyttäväksi käyttö lupaa haettaessa.

Tärkeä osa ydinenergian käytön turvajärjestelyjä ovat toimenpiteet, joilla turvataan tuoreen ydinpolttoaineen ja muiden ydinmateriaalien kuljetukset, samoin ydinjätteiden kuljetukset, mikäli niitä kuljetetaan ydinlaitoksen alueen ulkopuolella. Silloin kun kuljetukseen liittyy ydinmateriaalin tai jätteen tilapäistä varastointia ydinlaitoksen alueen ulkopuolella, turvajärjestelyvelvoitteet koskevat myös varastointia. Käytännössä varten otettavia ovat nykyään niin sanotun tuoreen ydinpolttoaineen kuljetukset, joita tehdään säännöllisesti maamme ydinvoimalaitosten polttoainetarpeen täyttämiseksi. Ydinjätteiden siirrot tehdään vielä pitkään voimalaitosalueiden sisäpuolella, joten ne ovat laitosten turvajärjestelyjen piirissä. Laitosten ulkopuolelle saatetaan viedä korkeintaan tutkimusnäytteitä tai vastaavia jätelähetyksiä niin vähäisinä määrinä, että erikseen organisoituja turvajärjestelyjä ei yleensä tarvita.

Turvajärjestelyjä on toteutettu maamme ydinvoimalaitosten koko käyttöhistorian ajan. Nyt ehdotetun lainmuutoksen tarkoitus ei ole uudistaa ydinenergian käytön turvajärjestelyjen sisältöä, vaan saattaa niiden säädösperusta ajan tasalle. Turvajärjestelyjen toimeenpano edellyttää senlaatuista tarkastus- ja varautumismenettelyjä, tarpeen vaatiessa myös voimakeinojen käyttöä uhkien torjumiseksi, että niiden perusteista on perustuslain mukaan säädettävä laintasoisin säännöksiin. Sanotun mukaisesti tarkoitus on säätää ydinenergi alaisissa perusteet turvajärjestelyjen suunnittelemiselle, säännönmukaiselle turvalvonnalle, lainvastaisen toiminnan torjuntaan varautumiselle sekä voimakeinojen käytölle uhkatilanteessa, jossa voimakeinoihin turvautuminen on välttämätöntä (lakiehdotuksen 7 l—7 o §)

Ehdotetun 7 l §:n 1 momentin mukaisesti ydinenergian käytön turvajärjestelyjen tulee perustua ydinenergian käyttöön kohdistuviin uhkakuviin sekä analyysihin suojaustarpeista. Käytännössä uhkakuvien ja suojaustarpeiden arvioiminen on jatkuvaa toimintaa, jossa

turva-alan asiantuntijoiden yhteistyönä tarkkaillaan ympäristönmuutoksia ja tarvittaessa kehitetään turvajärjestelyjä niin, että ne mahdollisimman hyvin ovat ajantasaisen uhkakuva- ja suojaustarveanalyysin mukaiset.

Ydinvoimalaitosten ja muiden ydinlaitosten turvajärjestelyihin kuuluvat ensinnäkin säännönmukaisen turvalvonnin toimenpiteet, joita ovat muun ohessa henkilöille tehtävät turvatarkastukset sekä laitosalueelle tulevien ajoneuvojen ja tavaroiden tarkastaminen. Toisaalta on varauduttava torjumaan laitokseen kohdistuva tarkoituksellinen lainvastainen toiminta, joka lievimmillään saattaa olla esimerkiksi luvaton hakeutumista alueelle, jolla liikkumista on lakiin perustuvilla määräyksillä rajoitettu. Vakavasta lainvastaisesta toiminnasta on kyse, jos suunnitelmallisesti pyritään vahingoittamaan ydinlaitosta tai sen toimintoja.

Ydinlaitoksen turvajärjestelyjen operatiivinen runko on turvaorganisaatio, joka koostuu turvajärjestelyjen suunnitteluun ja toimeenpanoon koulutetuista turvahenkilöistä. Turvaorganisaatioon voi kuulua myös muita kuin luvanhaltijan palveluksessa olevia turvahenkilöitä, jotka työskentelevät luvanhaltijan ja asianmukaisen luvan omaavan vartiointiliikkeen välillä tehdyn toimeksiantosopimuksen perusteella. Ydinvoimalaitoksilla henkilöiden, jotka vastaavat turvajärjestelyjen suunnittelusta ja turvaorganisaation toiminnan johdosta, tulee kuitenkin aina olla asianomaisen luvanhaltijan palveluksessa. Nämä vastuuhenkilöt on nimettävä tehtävänsä ja esitettävä Säteilyturvakeskuksen hyväksyttäväksi siten kuin lakiehdotuksen 7 i §:n 3 momentissa on esitetty.

Ydinmateriaalin tai ydinjätteen kuljetuksen ja siihen mahdollisesti liittyvän tilapäisen varastoinnin turvaaminen ei yleensä edellytä varsinaisen turvaorganisaation muodostamista. Käytännössä uhkakuvat ja suojaamistarve on arvioitava kunkin kuljetuksen yhteydessä samalla kun tehdään ydinenergialain edellyttämä kuljetussuunnitelma. Suunnitelmaan kuuluu sen osana turvasuunnitelma, jossa kuvataan turvajärjestelyt ja esitetään tarvittavat turvahenkilöt (lakiehdotuksen 7 i §:n 2 momentti).

Turvaorganisaation ja turvahenkilöiden tehtävät, vastuut ja koulutusvaatimukset on

määriteltävä. Vaatimus koskee sekä ydinlaitoksilla että niiden ulkopuolella ydinenergian käytön turvajärjestelyissä toimivia turvahenkilöitä. Käytännön työskentelyä silmällä pitäen tulee turvahenkilöille olla järjestetty turvatehtävien hoitamiseksi välttämättömät toimintaedellytykset: tehtävän mukaiset toimintavaltuudet sekä tarkoitukseensa soveltuvat valvontavälineet, viestintävälineet, suojavälineet ja voimankäyttövälineet.

Lakiin ehdotetaan kirjattavaksi periaate, että voimankäyttövälineet on suhteutettava uhkakuviin ja suojaustarpeisiin. Ydinlaitoksen turvaorganisaation käyttämien voimankäyttövälineiden mitoitus tulee lakiehdotuksen mukaan turva-alan ammattiviranomaisten arvioitavaksi, kun jäljempänä 7 n §:ssä tarkoitettu turvaohjesääntö esitetään vahvistettavaksi. Voiman tarve ja sen mukainen varustus arvioidaan ja ratkaistaan täten viime kädessä virkavastuulla. Näin on tarkoitus luoda takeet, että ydinlaitoksella olevien voimankäyttövälineiden sekä laadullinen että määrällinen mitoitus on perustellussa suhteessa arvioituihin reaalisiin uhkakuviin ja suojaustarpeisiin.

Tärkeä osa turvajärjestelyjen toimeenpanoa on tiedottaminen ydinlaitoksen säännönmukaiseen turvalvontaan kuuluvista toimenpiteistä ydinlaitoksella työskentelevälle henkilökunnalle ja niille, jotka asioivat ydinlaitoksen alueella esimerkiksi asiantuntijoina, tavarantoimittajina, vierailijoina tai erityisissä virkatehtävissä. Ydinlaitokselle työhön tulevan henkilön kannalta on asianmukaista, että hänelle kerrotaan käytössä olevista turvalvontamenettelyistä jo palvelukseen otettaessa. Kun turvalvontamenettelyjä muutetaan, kuuluu asiaan, että ydinlaitoksen henkilöstö informoidaan muutoksista hyvissä ajoin ennen niiden käyttöön ottamista ja että muutosten perusteita tarkastellaan tarvittaessa yhteistoimintalain mukaisessa yhteistoimintamenettelyssä. Ydinlaitoksella asioiville ulkopuolisille tulee sopivalla tavalla tiedottaa turvalvontamenettelyistä, mikä yleensä käy luontevasti päinsä samalla kun sovitaan laitokselle tulosta ja otetaan tulijan henkilötiedot. Ydinvoimalaitoksella asioitaessa henkilötietojen tarkistaminen ennakoon on normaali ja perusteltu käytäntö.

Turvajärjestelyjen perusteita käsiteltäessä on vielä korostettava, että järjestyksen ja turvallisuuden varmistaminen on poliisin perustehtävä. Luvanhaltijan ja poliisin välinen riittävä yhteistyö on ydinenergian käytön turvatoiminnoissa onnistumisen välttämätön ehto. Luvanhaltijalle kuuluvat säännönmukaisen turvavalvonnan rutiinitoiminnot ja uhkatilanteissa toimenpiteet uhan torjumiseksi siihen saakka, kunnes poliisi ehtii paikalle. Olenaisista on, että poliisi hälytetään välittömästi kun uhka on todettu. Jos tilanne poliisin paikalle saavuttua vaatii erityistoimenpiteitä lainvastaisen toiminnan torjumiseksi, asianomaisen poliisivirkamiehen tulee ottaa vastuu torjuntatoimien johtamisesta, ja joka tapauksessa suorittaa asiaankuuluvat poliisitoimet normaalitilan palauttamiseksi ja uhkatilanteeseen liittyvien tapahtumien tutkimiseksi.

7 m §. Turvavalvonta. Pykälässä esitetään säädettäväksi laintasoiset perusteet ydinlaitosten keskeisille turvavalvontatoiminnoille. Ydinvoimalaitoksilla turvavalvonta on osa laitoksen säännönmukaista toimintaa ja se koskee sekä ydinvoimalaitoksella työskentelevää henkilöstöä että laitoksella asioivia vierailijoita, tavarantoimittajia, alihankkijoita, viranomaisia ja muita ulkopuolisia. On korostettava, että säännös on tarkoitettu selkeyttämään ydinturvallisuuden kannalta perustellut käytännöt, jotka ovat vakiintuneesti käytössä ja jotka ovat ydinvoimalaitoksella työskenteleville samoin kuin siellä asioiville tuttua rutiinia laitoksen turvallisuuden varmistamiseksi.

Ydinvoimalaitoksissa käytettyihin menettelyihin perustuva turvavalvonta täydessä laajuudessa ei ole välttämätön pienillä ydinlaitoksilla, jollainen on Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tutkimusreaktori FiR 1. Koska ehdotettu säännös ei ole pakottava, tutkimusreaktorin turvavalvonta voidaan toteuttaa tarpeen mukaisella tavalla siten, että turvajärjestelyt ovat asianmukaiset ja riittävät.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu turvatarkastus voidaan tehdä ydinlaitoksen alueelle saavuttaessa tai laitoksen sisäisten turvavyöhykkeiden kulunvalvontapisteissä. Tarpeen vaatiessa turvatarkastus voidaan tehdä myös muussa yhteydessä ydinlaitoksen alu-

eella, jos siihen on aihetta. Ydinlaitoksen turvahenkilöiden suorittama turvatarkastus ei sisällä henkilön tarkastamista muuten kuin teknisellä ilmaisimella tai vaatteita tunnustelemalla vaarallisten tai luvattomien esineiden tai aineiden löytämiseksi. Tarkastus vastaa lentokentällä tehtävää turvatarkastusta. Jos tarkastuksessa löydetään jotain luvattonta, asia annetaan poliisille tai, jos se lain mukaan on mahdollista, pois otetut esineet tai aineet palautetaan tarkastetulle samalla kun hän poistuu ydinlaitoksen alueelta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi perusteet ydinlaitoksen turvaamisen varmistamistarkoituksessa tehtävälle kokeelle nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Ehdotuksen mukaan ydinlaitoksella työskentelevä tai siellä asioiva olisi velvollinen turvahenkilön pyynnöstä tekemään kokeen, jollaista poliisi käyttää liikennevalvonnassa alkoholin tai huumaavan aineen vaikutuksen alaisuuden toteamiseksi. Käytännössä nämä kokeet kuuluvat suomalaisten ydinvoimalaitosten turvatoimintoihin jo nykyään, ja ne ovat tuttuja laitosten työntekijöille ja siellä asioiville. Alkoholin osalta koe on alkometrillä tehtävä puhalluskoe, ja huumaavien aineiden osalta sylkitemausilmaisimella tehtävä sylkitemä.

Tieliikennevalvonnassa ja muussa liikenne- ja turvallisuuden valvonnassa käytettävistä kokeista on säädetty pakkokeinolain (450/1987) 6 luvun 3 pykälässä, jonka mukaan koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa tutkittavalle. Saman lainkohdan mukaan sisäasiainministeriö antaa tarkemmat ohjeet kokeen tekemisestä. Tämän mukaisesti sisäasiainministeriö on standardoinut liikennevalvonnassa käytettävät alkoholi- ja huume-testit ja niissä käytettävät välineet niin, että testit voidaan suorittaa tehokkaasti tien päällä, testattavalle saantavaa haittaa aiheuttamatta. Ohjeistus sisältää myös testivälineiden toimintavarmuudesta huolehtimiseksi tarpeelliset kalibrointi-, hoito- ja huolto-ohjeet.

Lakiehdotus lähtee siitä, että ydinlaitoksen turvavalvonnan testeihin alkoholin tai huumaavan aineen toteamiseksi sovelletaan samoja periaatteita ja käytäntöjä kuin mitä poliisin liikennevalvontaa koskevat säädökset ja ohjeistus edellyttää. Ydinlaitoksen turvaor-

ganisaatiolla, jonka tulee muutoinkin toimia yhteistyössä poliisin kanssa, tulee olla käytössään ajantasainen sisäasiainministeriön ohjeistus, jonka mukaisin menetelmin ja menettelytavoin turvavalvonnan testit tulee toteuttaa.

On korostettava, että lakiehdotuksen mukaan kenenkään ei ole pakko suostua puhalluskokeeseen tai sylkitestiin. Silloin kun henkilö ei suostu kokeeseen tai testiin, tai hän on selvästi päihdyttävien aineiden vaikutuksen alainen, hänet voidaan ohjata pois ydinlaitoksen alueelta. On korostettava myös sitä, että ydinenergialain nojalla ei kenellekään voitaisi suorittaa muunlaisia kokeita tai tutkimuksia alkoholin tai huumausaineen toteamiseksi, kuin edellä selostetut poliisin rutiinivalvonnassa käytettävät perustestit. Mikäli esimerkiksi työntekijän sylkitesti antaisi viitteen huumausaineen käytöstä, jo työntekijän oma oikeusturva vaatisi testituloksen oikeellisuuden selvittämistä, esimerkiksi lääkärin määräämän lääkevalmisteen vaikutuksen selvittämistä, asianmukaisella laboratoriotutkimuksella. Tämän selventämiseksi on 2 momentin loppuun otettu nimenomainen toteamus siitä, että työntekijälle muulla tavoin tehtävästä huumausainetestistä säädetään laissa yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004).

Turvahenkilöllä ei olisi missään tapauksessa oikeutta määrätä positiivisen testiindikaation saanutta työntekijää kontrollitutkimukseen tai muuhun lisätoimenpiteeseen. Turvahenkilön osuus rajoittuisi siihen, että hän korkeintaan suosittaa työntekijää oman etunsa nimessä hakeutumaan kontrollitutkimukseen, ja että hän toimittaa tiedon testituloksesta asianomaiselle esimiehelle luvanhaltijan organisaatiossa. Esimiehen vastuulla on ratkaista, antaako turvavalvonnan positiivinen testitulos yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 8 §:ssä tarkoitetun perustellun aiheen epäillä, että työntekijä on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työssä, ja onko hänet täten velvoitettava laboratoriotutkimukseen kyseisen lain mukaista huumausainetestistä koskevan todistuksen hankkimiseksi ja työnantajalle esittämiseksi.

Ehdotetun 3 momentin mukaan ydinlaitoksen alueelta poistamisen peruste olisi puhalluskokeesta tai sylkitestistä kieltäytymisen

ohella, että henkilö kieltäytyy 1 momentin mukaisesta turvatarkastuksesta.

7 n §. Varautuminen lainvastaisen toiminnan torjumiseen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin ydinlaitoksilta edellytettävän turvaorganisaation järjestämisestä ja toiminnan perusteista. Lähtökohta on, että ydinlaitoksen luvanhaltija on velvollinen dokumentoimaan lainvastaisen toiminnan torjunnan operatiiviset pääasiat turvaohjesäännöksi, joka on esitettävä Säteilyturvakeskuksen käsiteltäväksi. Käytännössä Säteilyturvakeskus tulisi ydinturvallisuutta valvovana viranomaisena määrittelemään tarkentavat vaatimukset, jotka turvaohjesäännön tulee täyttää. Luvanhaltijalla olisi täten turvaohjesääntöä valmistellessaan ohjenuoranaan ydinenergialainsäädäntö ja siihen perustuvat Säteilyturvakeskuksen tarkentavat vaatimukset.

On tärkeätä, että ydinlaitosten ja erityisesti ydinvoimalaitosten turvajärjestelyt ylläpidetään huolella ja niitä toteutetaan tehokkaasti. Turvajärjestelyissä on varauduttava myös laitoksen kohdistuvia väkivaltaisia iskuja sisältäviin uhkakuviiin, joiden torjumiseksi on oltava hyvin koulutettu turvaorganisaatio ja sen käytössä tarpeelliset välineet voimankäyttöön. Näihin näkökohtiin katsoen on perusteltua, että turvaohjesääntö saatetaan turvalan viranomaisasiantuntijoiden arvioitavaksi ennen sen käyttöön ottamista. Tämä on tarpeen sekä ylilyöntien että alimitoituksen välttämiseksi ydinlaitosten turvajärjestelyjä suunniteltaessa ja toimeen pantaessa.

Lakiehdotuksen mukaan turvaohjesääntö olisi Säteilyturvakeskuksen vahvistama sääntöasiakirja, joka velvoittaa luvanhaltijaa ja sen palveluksessa olevia asianomaisia vastuuhenkilöitä. Ennen turvaohjesäännön vahvistamista Säteilyturvakeskuksen olisi kuultava sisäasiainministeriötä ja lakiehdotuksen 56 §:n 3 momentissa tarkoitettua turvalan asiantuntijoista muodostettavaa neuvottelukuntaa, joka toimisi ydinalan turvakysymysten valtakunnallisena asiantuntijaelimenä. Kuuleminen tapahtuisi käsiteltävän asian laadun mukaan joko normaalilla lausuntomenettelyllä tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla, kuten järjestetyllä kokoontumisella asian käsittelemiseksi. Olennaista on, että kuuleminen ja sen sisältö tulee asianmukaisesti dokumentoiduksi.

Turvaohjesääntöön ja siihen liittyviin asiakirjoihin, samoin kuin kaikkiin muihinkin viranomaisten käsiteltäviin turvadokumentteihin sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jonka 24 §:n kohdassa 7 säädetään turvajärjestelyjä koskevien ja niiden toteuttamiseen vaikuttavien asiakirjojen salassapidosta. Periaate on, että nämä asiakirjat ovat salassa pidettäviä, ”jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista”. Vaikka salassapito on arvosteltava ja ratkaistava viime kädessä yksittäistapauksittain, kysymyksen tullessa esiin konkreettisen asiakirjan kohdalla, voidaan käytännöllisesti katsoen varmana pitää, että ehdotetun 7 n §:n mukainen turvaohjesääntö ja siihen liittyvät asiakirjat tullaan käsittelemään salassa pidettävinä. Näin siksi, että niiden joutuminen lainvastaista toimintaa suunnittelevan haltuun olisi epäilyksittä vaa-raksi turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumiselle.

Turvaohjesäännössä esitettäviä asioita olisivat muun ohessa turvaorganisaation johto ja toiminnan järjestäminen, mikä käytännössä tarkoittaisi muun muassa turvaorganisaation johdon ja johtosuhteiden, henkilövahvuuksien, päivystysvahvuuksien, varahenkilöjärjestelyjen, valvonta- ja tarkkailutehtävien, toimintataktiikoiden ja vastaavankaltaisten perustoimintojen määrittämistä. Toiseksi turvaohjesäännössä tulisi kuvata turvaorganisaation varustelu – valvontavälineet ja -tekniikka, viestintävälineet, muut välineet ja varusteet, joihin luetaan myös turvaorganisaatioon kuuluvien työasu – sekä suojavälineet ja voimankäyttövälineet. Voimankäyttövälineiden laadullinen ja määrällinen mitoitus on harkittava edellä 7 l §:n kohdalla kuvatun periaatteen mukaan niin, että voimankäyttövarustus perustuu reaaliin uhkakuviin ja suojaustarpeisiin. Turvaohjesääntöön kirjattaisiin myös menettelytavat suhteessa poliisiin uhkatilanteessa: ohjeet poliisin hälyttämiseksi sekä se, miten vastuu torjuntatoimien johtamisesta siirretään poliisille sen paikalle saavuttua.

Olellainen osa turvajärjestelyjä on turvatehtäviä suorittavien henkilöiden koulutus. Lakiehdotuksen mukaan perusvaatimuksista, joiden täyttämistä edellytetään jokaiselta tur-

vaorganisaatioon kuuluvalta, säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus on, että turvaorganisaatioissa olevilla tulee olla yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) mukainen vartijakoulutus ja saman lain 29 §:n mukainen voimankäyttökoulutus käsiaseen, kaasusumuttimen ja tele-skooppiatukan käyttöön, sekä lisäksi tehtävän edellyttämät tiedot turvattavasta ydinlaitoksesta ja sen toiminnoista.

Pykälän 3 momentissa edellytettäisiin lisäksi, että turvaohjesäännössä tulee määrätä tarpeellisesta erikoiskoulutuksesta ja taitotason osoittamisesta. Tarkoitus on, että erikoisvaatimukset on asetettava koskemaan kaikkia niitä turvahenkilöitä, jotka ovat oikeutettuja käyttämään muita voimankäyttövälineitä kuin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:ssä tarkoitettuja välineet. Erikoiskoulutettavien turvahenkilöiden kouluttamisessa ja taitotasovaatimuksissa on tarkoitus soveltaa poliisin erikoiskoulutuksessa käytettäviä koulutusperusteita, tasokoikeita ja menettelyjä taitotason osoittamiseksi.

Edellä esitetyt näkökohdat kuvaavat ensisijaisesti ydinvoimalaitosten turvaohjesäännölle, turvaorganisaatiolle ja turvahenkilöille asetettavia vaatimuksia. Pienempien ydinlaitosten, kuten Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tutkimusreaktorin kohdalla vaatimuksia tulee soveltaa arvioitujen uhkakuviin ja suojaustarpeiden pohjalta, mikä käytännössä tarkoittaa, että turvaohjesääntö ja turvaorganisaatio voivat olla yksinkertaisemmat kuin ydinvoimalaitoksilla.

7 o §. Voimakeinojen käyttö. Lakiehdotuksen tarkoitus on, että ydinenergian käytön turvajärjestelyt ja niihin liittyvät valtuudet rajoitetaan ydinenergian käytön turvaamiseen ja vain siihen. Ydinenergiain mukaisissa turvatehtävissä toimivien turvahenkilöiden työllä ei täten olisi esimerkiksi yleiseen järjestykseen tai tavanomaiseen rikolliseen toimintaan kohdistuvia tarkoituksia. Tämä on syytä tiedostaa peruslähtökohtana, kun arvioidaan ydinenergian käytön turvahenkilöiden tehtäviä ja oikeuksia.

Lähtökohta ei tarkoita niin sanottujen jokamiehen oikeuksien ja velvollisuuksien poissulkemista. Ydinenergiain mukaisessa tehtävässä toimiva turvahenkilö voi esimerkiksi ottaa pakkokeinolaissa (450/1987) sää-

detyin edellytyksin kiinni verekseltään tai pakenemasta tavatun rikoksentehtävän ja käyttää siinä voimaa pakkokeinolaissa säädetyin tavoin. Edellytyksenä on luonnollisesti pidettävä, että jokamiehen oikeuden käyttäminen ei vaaranna ydinenergian käytön turvaamistehtävää. Turvahenkilö myös voi ja hänen tuleekin saattaa poliisin tietoon työssään tekemänsä havainnot, joiden ilmoittaminen poliisille on jokaisen velvollisuus.

Lähtökohdan toteaminen on tarpeen siksi, että muualla turva-alan lainsäädännössä (esimerkiksi jo mainittu laki yksityisistä turvallisuuspalveluista, samoin laki järjestyksenvalvoista, 533/1999) turva-alan ammattihenkilöille asetetut tehtävät usein tukevat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistavoitteita. Näiden ammattihenkilöiden toiminta on määritellyin edellytyksin ja rajoituksin ”yleisturvaavaa”. Ydinenergian käytön turvajärjestelyt ovat erikoisalue, johon ei ole syytä liittää muita turvaamistavoitteita, ei edes periaatetasolla ja vielä vähemmän säädöstasolla.

Lakiehdotuksen 7 o §:ssä säädettäväksi ehdotettuja valtuuksia ja voimankäytön oikeuksien perusteita on arvioitava tästä lähtökohdasta. Valtuuksien käyttö on oikeutettua, kun se perustuu ydinenergialaissa tarkoitettujen ydinenergian käytön turvaamistarpeeseen ja toteutetaan ydinenergialakiin nojautuvien edellytysten mukaisella tavalla.

Pykälän 1 momentin mukaiset valtuudet ja velvoite luovuttaa kiinni otettu henkilö viipyttä poliisille vastaavat perustuslain säätämisen jälkeisissä turva-alan säädöksissä noudatettuja yleisiä periaatteita, joita soveltaen säännös on kirjoitettu ydinlaitoksen turvaamisen olosuhteet huomioon ottaen. Pykälän 2 momentissa ehdotetut perusteet voimakeinojen käytön puolustettavuuden arvioimiseksi perustuvat niin ikään perustuslain mukaisiin periaatteisiin.

Koska turvaorganisaatioon kuuluvalla tulisi lakiehdotuksen mukaan olemaan merkittävät voimankäyttöoikeudet, tulee esitettyä 7 o §:ää arvioida perustuslain 124 §:n valossa, jossa säännellään julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on

tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä koskevia tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Turvaorganisaatioissa ehdotetuilla oikeuksilla toimiminen on julkisen vallan käyttöä, koska sillä voidaan puuttua yksilöiden perusoikeuksiin. Ehdotetun 7 o §:n voimankäyttövaltuuksia voi pitää perusteltuina ydinlaitoksen toiminnan laatua arvioitaessa. Koska ydinlaitos sisältää ihmiselle ja ympäristölle erityisen haitallisia aineita, siihen kohdistettu lainvastainen toiminta saattaa vakavimmillaan uhata laitoksen lähialueiden ja koko yhteiskunnan turvallisuutta. Näin ollen ydinlaitoksen turvaaminen on yleisen edun mukaisinta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan ottanut kantaa voimakeinojen käyttöön perustuslain 124 §:n osalta. Itsenäiseen harkintaan perustuvaa voimakeinojen käyttöä on perustuslakivaliokunnan käytännössä pidetty perustuslain 124 §:ssä mainittuna merkittävänä julkisen vallan käyttöä (PeVL 19/2005 vp, s. 8/I, PeVL 2/2002 vp, s. 3). Voimakeinojen käyttö on katsottu perustelluksi sen tapahtuessa tarkasti rajatussa tilassa tai tilanteessa (PeVL 55/2005 vp, s. 3/I, PeVL 48/2005 vp, s. 4/I). Ydinlaitoksen turvaaminen voidaan lukea tarkasti rajatussa tilassa ja tilanteessa tapahtuvaksi toiminnaksi. Esitettyä 7 o §:ää ei voida turvaamistoiminnan laatu ja perustuslakivaliokunnan aiempi tulkintakäytäntö huomioon ottaen pitää perustuslain 124 §:n kannalta ongelmallisena.

Lakiehdotuksen lähtökohta on, että ydinenergian käytön turvahenkilöiden tulee olla tehtäviensä mukaisella tavalla koulutettuja voimankäyttöön, mukaan luettuna voimankäytön oikeutusperusteet ja niiden soveltaminen käytännön tilanteissa siten, että voimankäyttö rajoitetaan turvaamistarpeen kannalta välttämättömään. Toisaalta voimaa on käytettävä tarvittaessa tehokkaasti siten, että turvaamistarkoitus kyetään täyttämään vaativassakin uhkatilanteessa. Pykälän 3 momentin säännös on tarkoitettu täydentämään 7 l ja 7 n §:ssä turvahenkilöiden koulutuksesta sanottua ja korostamaan voimakeinojen käyttöä koskevan koulutuksen merkitystä.

Pykälän 4 momentti koskee tilannetta, jossa turvatoimintaa johtaa poliisi. Momentissa todetaan poliisilain (493/1995) 27 §:ssä säädetty periaate.

Pykälän 5 momentti sisältää vastaavan toiteavan viittauksen kuin poliisilain 27 § rikoslakiin, jossa säädetään voimakeinojen käytön lioittelusta.

7 p §. *Valmiusjärjestelyt.* Pykälä sisältää keskeisimmät ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyjä koskevat vaatimukset, joita ovat toiminnan suunnittelu ja henkilöstöresurssien varaaminen valmiustilanteiden varalle sekä henkilöstön toimintaedellytykset koskien toimintaa valmiustilanteissa ja sen suunnittelua.

Häiriö- ja onnettomuustilanteita koskevien onnettomuusanalyysien perusteella suunnitellaan toiminta ja sen käynnistäminen, toiminnan laajuus sekä laaditaan toimintaohjeet eriasteisten valmiustilanteiden varalle.

Suunnittelussa on huomioitava myös radioaktiivisten aineiden päästö ympäristöön. Tämä edellyttää varautumista päästön ja säteilytilanteen vaikutusten arviointiin ja sitä koskevaan mittaustoimintaan myös ydinvoimalaitoksen ympäristössä sekä toiminnan ohjeistamista. Tilanne vaatii myös toiminnan yhteensovittamista ja ohjeistusta sekä koulutusta ja harjoituksia yhdessä viranomaisten kanssa. Pelastuslain (468/2003) 9 §:n mukaisesti pelastustoimi laatii yhteistyössä asianomaisen laitoksen kanssa pelastussuunnitelman laitoksessa sattuvan onnettomuuden varalle.

Toiminnan suunnittelu ja sen toteuttaminen valmiustilanteissa edellyttää koulutettua henkilöstöä, toimivaltuuksien ja tehtävien määrittelyä sekä toimintaohjeita. Valmiustilanteiden varalle olevissa huonetiloissa on voitava työskennellä myös onnettomuustilanteen aikana ja huonetiloissa on oltava asianmukaiset varusteet sekä luotettavat viestintäjärjestelmät hälyttämiseen, yhteydenpitoon ja tiedonvälittämiseen viranomaisten ja voimalaitoksen valmiusorganisaation ryhmien kesken.

Valmiusjärjestelyissä otetaan huomioon myös yhteisösäännösten ja IAEA:n ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen vaatimukset sekä IAEA:n julkaisemat turvallisuusvaatimukset.

7 q §. *Yleiset turvallisuusmääräykset.* Pykälällä ehdotetaan korvattavaksi ydinenergialain 81 §, jolla valtioneuvosto on valtuutettu antamaan ydinenergian käytön turvallisuutta, turva- ja valmiusjärjestelyjä sekä pelastuspalvelujärjestelyjä koskevia yleisiä määräyksiä. Tarkoitus on, että valtioneuvosto edelleen antaisi yleiset turvallisuusmääräykset. Aikaisemmin ne annettiin valtioneuvoston päätöksillä, mutta nyt ne tultaisiin antamaan valtioneuvoston asetuksilla.

Ydinenergian käyttöä koskevia yleisiä turvallisuusmääräyksiä on annettu viidessä valtioneuvoston päätöksessä, jotka kaikki ovat muuttamattomina voimassa. Vuonna 1991 annettiin päätökset ydinvoimalaitosten turvallisuutta, ydinvoimalaitosten turvajärjestelyjä ja ydinvoimalaitosten valmiusjärjestelyjä sekä ydinvoimalaitosten voimalaitosjätteiden loppusijoitusten turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä. Viides päätös, joka koskee käytetyn ydinpoltoaineen loppusijoituksen turvallisuutta, annettiin vuonna 1999.

Pykälän asiasisältöä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että määräystenantovaltuutuksen sisältö vastaa käytännön kehityksen kautta muotoutunutta tilannetta ja tarvetta. Tarkoitus on, että nykyiset valtioneuvoston päätökset korvataan neljällä valtioneuvoston asetuksella, joiden sisältöalat olisivat ydinvoimalaitoksen turvallisuus, ydinenergian käytön turvajärjestelyt, ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyt ja ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuus. Todettakoon, että yksi tärkeä syy nyt käsillä olevan lainmuutoksen valmisteluun oli tarve saattaa ydinenergialan turvallisuusmääräykset kaikilta osiltaan ajan tasalle.

Ydinenergialain mukainen ydinlaitos voi olla muukin kuin ydinvoimalaitos, vaikka voimalaitokset ovat käytännössä tärkein ydinenergialain alaan kuuluvan valvonnan kohde. Tarkoitus on, että laitosturvallisuutta ja valmiusjärjestelyjä koskevat yleiset määräykset tultaisiin antamaan ensi sijassa tuotannollisia reaktorilaitoksia eli ydinvoimalaitoksia silmällä pitäen, vaikka osa määräyksistä onkin sovellettavissa myös muihin ydinreaktorilla varustettuihin ydinlaitoksiin. Määräysten kohdistaminen ydinvoimalaitoksiin edesauttaa kaikkein keskeisimpien turvallisuusnormien antamista selkeästi ja täsmälli-

sesti. Toisaalta maassamme on ainoastaan yksi muunlainen reaktorilaitos, nimittäin Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen FiR1 -tutkimusreaktori, jota varten erillisten määräysten antaminen säädöstasolla ei ole tarpeellista eikä tarkoituksenmukaista. Näin ollen ehdotetaan, että FiR1 -reaktorin turvallisuusvalvonta toimeenpannaan ydinenergialain ja valtioneuvoston antamien ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevien yleisten määräysten nojalla, kuten tähänkin asti. Edellä olevan mukaisesti ehdotetaan 7 q §:n 1 ja 2 momentissa säädettäväksi siitä, että laitosturvallisuutta ja valmiusjärjestelyjä koskevat yleiset määräykset annettaisiin ydinvoimalaitoksia koskevinä, mutta asianomaisiin valtioneuvoston asetuksiin voitaisiin sisällyttää säännökset, joilla niiden soveltamisala ulotetaan tarvittavilta osin koskemaan myös muita ydinreaktorilla varustettuja ydinlaitoksia.

Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi ehdotuksen 3 momentin säännöksellä, joka koskee johtamisvastuun siirtoa lainvastaisen toiminnan uhan tilanteessa tai onnettomuustilanteessa. Vaikka tarkemmat säännökset tällaisiin tilanteisiin varautumiseksi on tarkoitus edelleen antaa valtioneuvoston asetuksella, johtamisvastuun siirto ydinvoimalaitoksen luvanhaltijalta viranomaiselle on niin keskeinen toimenpide, että peruste ja valtuutus siitä määräämiseen on syytä osoittaa laintasoisella säännöksellä. Tarkoitus on, että lainvastaisen toiminnan uhatessa ydinvoimalaitosta tai kohdistuessa siihen, asianomainen poliisiviranomainen ottaa johtamisvastuun torjuntatoimenpiteistä, mikäli uhka poliisiin paikalle saavuttua on vielä olemassa. Vastaavasti tarkoitus on, että asianomainen pelastusviranomainen ottaa johtaakseen pelastustoimenpiteet onnettomuustilanteessa, joka on kehittynyt tai uhkaa kehittyä niin vakavaksi, että ydinvoimalaitoksen alueella tarvitaan pelastusviranomaisten toimenpiteitä.

Pykälän 4 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksen tulee valmistella ehdotukset yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi ja ennen niiden toimittamista kauppa- ja teollisuusministeriöön kuulla valtioneuvoston asetuksella säädettäviä tahoja. Momentti on samansisältöinen kuin nykyisen 81 §:n 2 momentti.

Pykälä ehdotetaan siirrettäväksi nykyisestä paikastaan lain 12 luvusta (Erinäiset sään-

nökset) ehdotettuun uuteen 2 a lukuun, jonka otsikkonsa mukaan liittyy turvallisuutta koskeviin vaatimuksiin. Siirto perustuu siihen, että uuteen 2 a lukuun on koottu tärkeimmät ydinenergian käyttöä koskevat aineelliset turvallisuusnormit, jotka aikaisemmin ovat sisältyneet ydinenergialain nojalla annettuihin valtioneuvoston päätöksiin. On johdonmukaista, että ydinenergian käytön aineellisia turvallisuusnormeja koskevat laintasoiset säännökset ja valtuutusperusteet esitetään yhdessä. Näin ydinenergian käytön turvallisuusnormit esitettäisiin kokonaisuutena. Samalla perusteella Säteilyturvakeskuksen YVL -ohjeillaan asettamista yksityiskohtaisista turvallisuusvaatimuksista esitetään säädettäväksi seuraavassa selostettavassa 7 r §:ssä.

7 r §. *Yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset.* Pykälän tarkoituksena on osoittaa Säteilyturvakeskuksen asettamien yksityiskohtaisten turvallisuusvaatimusten, niin sanottujen YVL -ohjeiden status ydinenergialan turvallisuusnormistossa sekä nykyistä selkeämmin määritellä Säteilyturvakeskukselle valtuutus YVL -ohjeiden antajana.

Ydinenergian käytön turvallisuuden valvonta kuuluu ydinenergialain 55 §:n mukaan Säteilyturvakeskukselle. Tässä tehtävässään Säteilyturvakeskus valvoo ja tarkastaa ydinenergian käyttöön oikeutettujen luvanhaltijoiden toimintaa. Yhteiskunnan kannalta ehdottomasti merkittävien ja suurimmat valvontapainokset vaativa kohde ovat ydinvoimalaitokset. Käytännössä Säteilyturvakeskus asettaa toimintaa ja sen suunnittelua koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset, joiden täyttymisen se valvoo tarkastamalla ensin toteutusta koskevat suunnitelmat ja sitten itse toteutuksen.

Säteilyturvakeskuksen perustyö ydinenergian käytön turvallisuutta valvovana viranomaisena on konkreettisten suunnitelmien arvioimista ja täytäntöönpanon tarkastamista. Tämän työn kohteena on aina konkreettinen asia tai ratkaisu, kuten rakenne, laitososa, materiaali, toiminta tai muu turvallisuuden kannalta merkittävä osa ydinenergian käyttöä. Käytännön kokemus kuitenkin osoitti jo ydinenergian käytön varhaisvaiheessa, että parhaat tulokset voidaan saavuttaa kokoamalla ja kehittämällä ydinturvallisuutta koskevia

perusasioita yksittäistapausta yleisemmiksi turvallisuusnormeiksi, jotka ovat esimerkiksi teknisiä standardeja, koeteltuja hyviä käytäntöjä ja muita ydinenergian käytössä vaadittavan korkean laadun normeja. Tästä syystä Säteilyturvakeskus on 1970-luvulta alkaen kirjannut ydinenergian käytön turvallisuutta koskevia yksityiskohtaisia vaatimuksia niin sanotuiksi YVL -ohjeiksi.

Säteilyturvakeskus kuulee YVL -ohjetta valmistellessaan luvanhaltijoita ja muita asiantuntijoita. Jokainen YVL -ohje käsitellään myös ydinenergiain 56 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ydinturvallisuusneuvottelukunnassa. YVL -ohjeet valmistellaan laatimisajankohdan parhaan tiedon mukaan, pitäen silmällä sen hetken kehittyneintä turvallisuusajattelua ja -tekniikkaa. YVL -ohjeen valmistuttua Säteilyturvakeskus tekee erikseen päätöksen ohjeen soveltamisesta käytössä oleviin voimalaitoksiin. Tämä on tarpeen, koska 1970-luvun ydinvoimalaitos ei välttämättä kaikilta osin täytä, eikä sen voida järkevästi edellyttää täyttävän kaikkia vaatimuksia, joita voidaan perustellusti asettaa uudelle ydinvoimalaitokselle.

YVL -ohjeita on tällä hetkellä voimassa 72. Jokainen ohje on systemaattinen esitys ohjeen otsikossa tarkoitettusta ydinenergian käytön turvallisuuden osa-alueesta. Jokainen ohje sisältää yksityiskohtaiset vaatimukset ydinenergiain mukaisen turvallisuustason toteuttamiseksi ohjeen sisältöalueella, sekä menettelytavat, joita Säteilyturvakeskus noudattaa ja odottaa luvanhaltijan noudattavan niiden täyttämistä valvottaessa. YVL -ohjeiston rakenteellinen pääjaottelu tällä hetkellä on Yleiset ohjeet, Järjestelmät, Paine-laitteet, Rakennustekniikka, Muut rakenteet ja laitteet, Ydinmateriaali, Säteilysuojelu, Ydinjätehuolto. Säteilyturvakeskus on tehnyt suunnitelman YVL -ohjeiston rakenteen uudistamiseksi, mihin on tarkoitus ryhtyä nyt käsillä olevan lainmuutoksen tultua hyväksytyksi.

Säteilyturvakeskuksen YVL -ohjeisto on saanut tunnustusta sekä luvanhaltijoilta että ydinenergia-alan kansainvälisissä asiantuntijapiireissä. Luvanhaltijoiden kannalta katsottuna ohjeisto lisää julkisen vallan käytön ennustettavuutta, läpinäkyvyyttä ja selkeyttä. Kansainvälisissä piireissä huomiota on herät-

tänyt muun muassa YVL -ohjeiden joustavuus: Säteilyturvakeskus ei vaadi ehdottomasti YVL -ohjeen noudattamista, mutta muunlaisen menettelytavan tai ratkaisun käyttäminen asettaa luvanhaltijalle erityisen todistusvelvollisuuden. Mikäli luvanhaltija tahtoo käyttää muunlaista kuin YVL -ohjeessa kuvattua menettelytapaa tai ratkaisua, hän on velvollinen vakuuttavasti osoittamaan, että ratkaisu tai menettelytapa täyttää YVL -ohjeen perustana olevan - siis ydinenergiain mukaan vaadittavan - turvallisuustason.

Vuodesta 2001 alkaen Säteilyturvakeskus on julkaissut YVL -ohjeet ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisten määräyskokoelmista annetun lain mukaisessa määräyskokoelmassaan. Ohjeiden antaminen on perustunut ydinenergiain 55 §:n 2 momentin 3 kohtaan, jossa säädetään keskuksen tehtäväksi antaa yksityiskohtaisia määräyksiä sekä tehdä ehdotukset 81 §:n 2 momentissa tarkoitetuiksi yleisiksi määräyksiksi. Tätä lainkohtaa on vakiintuneesti tulkittu niin, että se kattaa YVL -ohjemuotoisten yksityiskohtaisten turvallisuusvaatimusten antamisen.

Oikeusnormeina YVL -ohjeita ei ole luokiteltu määräyskokoelmalain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua mielessä määräyksiksi, joskin niiden luvanhaltijoiden toimintaa ohjaava vaikutus on tosiasiallisesti huomattava. Tähän on kaksi periaatteellisesti merkitsevää syytä, joista kumpikin on yhteydessä lakiehdotuksen 7 a §:ssä esitettyyn ydinturvallisuuden johtavaan periaatteeseen: "Ydinenergian käytön turvallisuus on pidettävä niin korkealla tasolla kuin käytännöllisin toimenpitein on mahdollista. Turvallisuuden edelleen kehittämiseksi on toteutettava toimenpiteet, joita käyttökokemukset ja turvallisuustutkimukset sekä tieteen ja tekniikan kehittyminen huomioon ottaen voidaan pitää perusteltuina." Toisin sanoen ydinturvallisuudessa ei tyydytä varmistamaan kerran hyväksytyä turvallisuustasoa, vaan pyritään kulloinkin parhaaseen käytännöllisiin keinoihin saavutettavissa olevaan turvallisuuteen. Esimerkiksi Loviisan ja Olkiluodon laitosten turvallisuustekniikka on parannustöiden ansiosta tänään paljon korkeammalla tasolla kuin laitosten valmistusajankohtina. YVL -ohjeiden luonne joustavina normeina mahdollistaa ehdotetus-

sa 7 a §:ssä tarkoitetun SAHARA -periaatteen järkevän soveltamisen turvallisuusvalvonnassa. Toinen tärkeä näkökohta liittyy luvanhaltijan vastuuseen ydinenergian käytön turvallisuudesta. YVL -ohjeiden ollessa ohjeita on niiden suhde luvanhaltijan vastuuseen kohdallaan.

Luvanhaltijan velvollisuus on käsitellä turvallisuusasiat, ei pelkästään YVL -ohjeessa sanottuun tukeutuen, vaan aina parasta ratkaisua etsien. YVL -ohjeiden luonnehtiminen määräyksiksi saattaisi hämärtää luvanhaltijan vastuuta ja tätä kautta heikentää SAHARA -periaatteen merkitystä käytännön turvallisuustyön ohjenuorana.

YVL -ohjeiden oikeudellisesta luonnehdinnasta muiksi kuin määräyksiksi seuraa, että ohjeen vastainen toiminta ei aiheuta sanktiota (siksi, että ohjetta on rikottu). Kohdetaan tällaisen tapauksen Säteilyturvakeskus käyttää ydinenergiialaisissa säädettyjä valvontaviranomaisen valtuuksia: keskus tutkii asian ja tekee erillispäätöksen, jossa annetaan määräykset ja asetetaan tarvittaessa uhkasakko. Käytännössä nämä tilanteet ovat harvinaisia, koska valvottavat tuntevat mekanismin ja pyrkivät toimimaan niin, etteivät joudu sanktiouhan alaisiksi.

Säteilyturvakeskuksen valtuutus ja tehtävä YVL -ohjeiden antajana sisältyy 1 momenttiin. Samalla tulee luontevasti määritellyksi ohjeiden tehtävä ydinenergia-alan turvallisuusnormiston alimpana tasona (1 ja 2 momentit). Lakiin ehdotetaan myös kirjattavaksi velvoitteena nykyinen asiantila, että STUK julkaisee ohjeet määräyskokoelmassaan. Näin selkeytetään ja vahvistetaan YVL -ohjeiston statusta, mikä on perusteltua siihen katsoen, että YVL -ohjeet ovat olleet ja ovat myös jatkossa tärkeä instrumentti suomalaisessa ydinenergian käytössä saavutettua turvallisuustasoa rakennettaessa.

YVL -ohjeille kehitetty oikeudellinen luonne ehdotetaan pidettäväksi nykyisen mukaisena pykälän 3 momentissa ehdotetun mukaisesti. Määräyskokoelmallain tarkoittamassa merkityksessä YVL -ohjeet eivät edelleenkaan olisi muodollisesti määräyksiä. YVL -ohjeissa esitetyt turvallisuusvaatimukset lähtökohtaisesti velvoittavat luvanhaltijaa, mutta velvoite ei olisi ehdoton. Luvanhaltijalla olisi oikeus esittää muunlainen kuin

YVL -ohjeessa oleva menettelytapa tai ratkaisu. Tässä tapauksessa luvanhaltija olisi kuitenkin velvollinen vakuuttavasti osoittamaan, että menettelytapa tai ratkaisu täyttää ydinenergiain mukaisen turvallisuustason. Säteilyturvakeskus tutkii ja ratkaisee, onko luvanhaltijan esitys hyväksyttävä.

8 §. Velvollisuus hakea lupa. Pykälän 2 momenttiin lisätään asetuksen antajaksi valtioneuvosto. Lisäys on perustuslain 80 §:n mukaisen asetuksenantojärjestyksen ilmaiseva selvennys. Momentissa oleva viittaus 2 §:ään muutetaan vastaamaan muutettavaksi ehdotettua 2 §:ää.

11 §. Periaatepäätös. Pykälän 2 momentin 3 kohtaan lisätään asetuksen antajaksi valtioneuvosto. Lisäys on perustuslain 80 §:n mukaisen asetuksenantojärjestyksen ilmaiseva selvennys.

15 §. Ilmoitus eduskunnalle ja eduskunnan päätös. Pykälän 2 momenttiin lisätään asetuksen antajaksi valtioneuvosto. Lisäys on perustuslain 80 §:n mukaisen asetuksenantojärjestyksen ilmaiseva selvennys.

16 §. Lupaviranomaiset. Pykälässä säädetään viranomaisten päätösvallan jaosta ydinenergiain mukaisissa lupa-asioissa. Pykälän 2 momentissa, jota ehdotetaan muutettavaksi, säädetään kauppa- ja teollisuusministeriön ja Säteilyturvakeskuksen välisestä ratkaisuvallan jaosta. Nykyinen säännös sisältää valtuutuksen asetuksella siirtää ratkaisuvallalta Säteilyturvakeskukselle sellaisissa lupa-asioissa, joiden osalta luvan myöntämistä ministeriön tasolla ei pidetä tarpeellisena. Valtuutussäännöstä, joka oikeuttaa asetuksella antamaan tarkemmat säännökset viranomaisten välisestä toimivallasta, ei voida perustuslain kannalta pitää ongelmattomana.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä selkeästi todettaisiin yhtäältä toiminnot, joihin liittyvä lupaharkinta kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriölle ja toisaalta toiminnot, joihin liittyvä lupaharkinta kuuluu Säteilyturvakeskukselle. Samalla 2 §:ssä tarkoitettujen aineiden ja tuotteiden vientiin ja tuontiin liittyvä lupaharkinta siirrettäisiin Säteilyturvakeskukselle niiltä osin, kuin se ei sille vielä kuulu. Lupa-asioita käsittelee pääasiassa Säteilyturvakeskus ja vain harvoin hakemuksen kohteena on sellainen toiminto, johon luvan myöntää kauppa- ja te-

ollisuusministeriö. Säteilyturvakeskus tekee vientilupakysymyksissä kiinteää yhteistyötä ulkoasiainministeriön kanssa ja on muutoinkin asiantuntijaviranomainen lupa-asioihin liittyvissä kysymyksissä. Tällä perusteella ja hallinnon resurssien tehokkaan käytön näkökulmasta ehdotetaan kauppa- ja teollisuusministeriön ratkaisovaltaan kuuluvat lupa-asiat siirrettäviksi keskuksen toimivaltaan lukuun ottamatta 2 §:ssä tarkoitetun yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä ja 22 §:n 2 momentissa ministeriölle osoitettua päätöksentekovaltaa. Mainitut erityistapaukset on perusteltua pysyttää kauppa- ja teollisuusministeriön toimivallan piirissä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin valtuutuksesta valtioneuvoston asetuksella antaa lupamenettelyihin liittyviä tarkempia säännöksiä. Nämä säännökset ovat ydinenergia-asetuksen 5—11 luvuissa.

17 §. Luvansaaja. Pykälässä säädetään, koska voi saada luvan ydinenergian käyttöön. Pykälän 2 momentissa säädetään erityisistä syistä mahdolliseksi, että lupa ydinenergian käyttöön myönnettäisiin muulle kuin Euroopan unionin kansalaiselle, yhteisölle tai viranomaiselle. Momentin 2 kohdassa oleva viittaus ydinaineen ja (malmi)rikasteiden kauttakuljetukseen ehdotetaan poistettavaksi, koska ydinaineiden ja rikasteiden vientiin ja kauttakulkuun ehdotetaan jatkossa sovellettavaksi EY:n kaksikäyttötuoteasetusta ja vientivalvontalakia edellä 2 §:n muutosehdotuksen yhteydessä selostetun mukaisesti. Luvansaajan kansalaisuutta ei ole rajoitettu EY:n kaksikäyttötuoteasetuksessa eikä vientivalvontalaissa.

Edellä todetusta syystä myös pykälän 3 momentissa oleva viittaus ydinaineiden vientiin ehdotetaan poistettavaksi.

19 §. Muun ydinlaitoksen rakentaminen. Ydinenergialaissa tarkoitetut ydinlaitokset on jaoteltu yleiseltä merkitykseltään huomattaviin ydinlaitoksiin (jollaisen rakentaminen edellyttää lain 4 luvun mukaista valtioneuvoston periaatepäätösmenettelyä) ja muihin ydinlaitoksiin. Yleiseltä merkitykseltään huomattavien ydinlaitosten osalta rakentamisluvan myöntämisen edellytykset on ydinenergiain 18 §:ssä esitetty siten, että laitoksen rakentamisen on ensinnäkin oltava edus-

kunnan hyväksymän periaatepäätöksen mukaisesti yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Tämän lisäksi ydinlaitoksen rakentamisen tulee täyttää 19 §:ssä säädetty rakentamisluvan myöntämisen edellytykset.

Ydinenergiain 19 §:ssä olevat rakentamisluvan myöntämisen edellytykset koskevat siis sekä yleiseltä merkitykseltään huomattavia että muita ydinlaitoksia. Pykälä sisältää kaikkiaan kymmenen vaatimuskohtaa, joista ensimmäinen koskee ydinlaitoksen turvallisuutta. Vaatimuskohtaa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että kohdan sisältö ja ilmaisu-tapa vastaavat ydinenergiain säätämisen jälkeen turvallisuussäännöstössä ja muussa lainsäädännössä tapahtunutta kehitystä.

Ydinenergiainsäädännön alaan kuuluva turvallisuusnormisto rakentuu siten, että perusvaatimus ydinenergian käytön turvallisuudesta on lain 6 §:ssä: ”Ydinenergian käyttö on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle”. Säännös on luonteeltaan periaatteellinen yhteiskunnallisen tahdon ilmaus, jossa ei esitetä välineitä sen arvioimiseen, kuinka turvallisuus toteutetaan ja sen täyttyminen osoitetaan. Nämä välineet, aineelliset turvallisuusnormit, ovat muualla laissa ja sen nojalla annetuissa turvallisuusnormeissa. Ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen käsittelyyn liittyvää turvallisuusarviointia koskeva ydinenergiain 19 §:n ensimmäinen vaatimuskohta on luonteeltaan yleispiirteinen perussäännös. Varsinaisen sisältönsä turvallisuusarviointi on saanut ydinenergiain 81 §:n nojalla annetuista valtioneuvoston päätöksistä, sen jälkeen kun ne annettiin vuonna 1991. Sitä ennen turvallisuusarviointien peruste haettiin laista ja sisältö alan kansainvälisistä referensseistä ja Säteilyturvakeskuksen määrittelemistä yksityiskohtaisista vaatimuksista.

Kaikki olennaiset turvallisuusvaatimukset ovat nykyäänkin ydinenergiainsäädännössä. Tämän lakiesityksen tarkoitus on nostaa tärkeimmät aineelliset turvallisuusvaatimukset lain tasolle, uuteen 2 a lukuun. Näin ollen on perusteltua korvata 19 §:n ensimmäisen vaatimuskohdan sisältämä aineellinen elementti, vaatimus ”ydinlaitosta, sen keskeisiä toimintajärjestelmiä ja rakenneosia koskevien suunnitelmien riittävydestä” viittauksella

ydinenergiain mukaisten turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttämiseen. Tämän mukaisesti rakentamislupakäsittelyssä tarkastetaan ja arvioidaan 19 §:n 1 kohdan osalta, että ydinlaitosta koskevat suunnitelmat täyttävät laissa (2 a luvussa) säädetyt vaatimukset ja ydinenergiain alaan kuuluvassa alemmanasteisessa säännöstössä olevat tarkemmat turvallisuutta koskevat vaatimukset.

Pykälän 19 §:n 1 kohtaa ehdotetaan tarkistettavaksi edellä esitetyn mukaisesti. Maininnat laitoksen toimintajärjestelmästä ja rakennosista esitetään jätettäväksi pois, koska nämä asiat kuuluvat ja sisältyvät turvallisuutta koskeviin vaatimuksiin.

Pykälän 4 kohdassa oleva viittaus rakennuslainsäädäntöön ja rakennuslainsäädännön termistöön ehdotetaan päivitettäväksi.

20 §. Ydinlaitoksen käyttäminen. Pykälässä säädetään ydinlaitoksen käyttöluvan myöntämisen edellytykset. Pykälän 1 kohtaa esitetään tarkistettavaksi turvallisuussäännöstössä ydinenergiain säätämisen jälkeen tapahtunutta kehitystä vastaavaksi. Tältä osin perustelut vastaavat edellä 19 §:n 1 kohdan muutosehdotukselle esitettyjä perusteluja. Samalla pykälän 1 kohtaa täydennettäisiin toteutuksella, että ydinlaitoksen tulee täyttää turvallisuutta koskevat vaatimukset. Näin kirjoitettuna pykälän 1 kohta vastaisi ydinlaitoksen käyttöilupaa koskevan asian tosiasiallista käsittelyä, johon sisältyy sekä ydinlaitosta että sen suunniteltu käyttötoiminta. Konkreettisesti tämä ilmenee käyttöluvapakemusta koskevassa Säteilysurvakeskuksen turvallisuusarvioinnissa, jonka perusteella annettavassa lausunnossaan keskus käsittelee sekä ydinlaitoksen että sen suunnitellun käytön turvallisuutta.

21 §. Muu ydinenergian käyttö. Pykälässä esitetään muuta ydinenergian käyttöä koskevan luvan myöntämisen edellytykset. Turvallisuutta koskevaa pykälän 1 momentin 1 kohtaa esitetään tarkistettavaksi turvallisuussäännöstössä ydinenergiain säätämisen jälkeen tapahtunutta kehitystä vastaavasti. Perustelut vastaavat edellä 19 §:n 1 kohdan muutosehdotuksen perusteluja.

Samalla pykälän johdantokappaleessa oleva viittaus 2 §:ään muutetaan vastaamaan ehdotettua 2 §:ää ja pykälän 1 momentin 7

kohdassa oleva viittaus yhteisöläinsäädäntöön päivitetään.

22 §. Kulkuvälineessä oleva ydinlaitos. Pykälässä säädetään luvan myöntämisen edellytyksistä kulkuvälineeseen rakennettavan tai siinä käytettävän ydinlaitoksen osalta. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus 2 §:ään muutetaan vastaamaan siihen ehdotettua muutosta.

23 §. Lupahakemuksen käsitteleminen. Pykälässä säädetään lupahakemusten käsitteelyyn liittyvistä menettelyistä. Lain 2 §:ään ehdotetun muutoksen vuoksi pykälän 1 momentissa oleva viittaus 2 §:n 1 momentin 5 kohtaan on muutettava viittaukseksi 2 §:n 2 momentin 1 kohtaan.

25 §. Lupaehdot ja niiden muuttaminen. Pykälässä säädetään ydinenergian käyttöä koskevaan lupaan sisällytettävistä luvan ehtoista sekä edellytyksistä muuttaa ehtoja ja muuttamisessa sovellettavasta menettelystä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus lain turvallisuusvaatimuksiin, joiden toteuttamiseksi voitaisiin lupaan sisällyttää ehtoja.

26 §. Luvan peruuttaminen. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa oleva viittaus atomivastuulakiin (484/1972) muutetaan kyseisen lain jo aiemmin toimeenpannun nimikkeen muutoksen (muutettu lailla 820/1989) vuoksi viittaukseksi ydinvastuulakiin (484/1972).

28 §. Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta päättäminen. Pykälässä säädetään viranomaisen toimivallasta päättää tarvittavista ydinjätehuoltoon liittyvistä toimenpiteistä. Tässä tarkoituksessa viranomaisen voi pykälän nyky muodon mukaan velvoittaa toiminnanharjoittajan, joka on saanut luvan ydinjätteitä aiheuttavaan toimintaan, esittämään suunnitelman ydinjätehuollon toteuttamisesta. Pykälän viimeistä virkettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että luvanhaltija olisi automaattisesti velvollinen esittämään ydinjätehuoltosuunnitelman, kun lupa ydinjätteitä aiheuttavaan toimintaan olisi myönnetty.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan uutta säännöstä 1 momentissa tarkoitettua ydinjätehuoltosuunnitelman päivittämisestä. Ellei lupahakemusta toisin edellytetä, jätehuoltovelvollisen olisi päivitettävä suunnitelma ja toimitettava se viranomaisen arvioitavaksi kolmen vuoden välein. Nykysäännösten mukaan

suunnitelma toimitetaan viranomaiselle kalenterivuositain. Ehdotus perustuu kauppa- ja teollisuusministeriön vuonna 2002 tekemään kannanottoon ydinjätehuollon valmistelutyön (tutkimus-, kehitys- ja suunnittelutyö, TKS) sisältämien ydinjätehuoltosuunnitelmien päivitysten jaksottamisesta. Kannanoton mukaan ydinjätehuoltoon liittyvä suunnitelmien päivityksen raportoidaan kolmen vuoden välein vuodesta 2003 alkaen. Kannanoton mukaisesti jätehuoltovelvolliset päivittävät suunnitelmansa kattavasti kolmen vuoden välein, minkä vuoksi säännöksissä edellytetty vuosittainen suunnitelmien päivityminen ja niistä raportointi on jäänyt vähämerkityksiseksi. Kattava päivitys on viimeksi tehty vuonna 2006 ja tehtäisiin seuraavan kerran vuonna 2009. Näin ollen suunnitelmien päivitymistä koskevat säännökset ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan hyväksyttyä käytäntöä siten, että säännöksissä edellytetäisiin ydinjätehuollon suunnitelmien päivitymistä ja niistä viranomaisille raportointia kolmen vuoden välein vuosittain tehtävän päivityksen ja raportoinnin sijaan.

Pykälän uuteen 3 momenttiin ehdotetaan valtioneuvoston asetuksella annettavaksi tarkemmat säännökset niistä selvityksistä ja asiakirjoista, jotka olisi sisällytettävä 1 momentissa tarkoitettuun ydinjätehuoltosuunnitelmaan. Nykyiset asiaa koskevat säännökset ovat ydinenergia-asetuksen 74 §:ssä, jota muutettaisiin edellä 1 ja 2 momentissa ehdotettuja muutoksia vastaavaksi.

32 §. Huolehtimisvelvollisuuden lakkaaminen. Pykälän 1 momentin 3 kohtaan ehdotetaan selvennystä lain 9 §:ssä tarkoitetun huolehtimisvelvollisuuden eli ydinjätehuoltoon kuuluvien toimien ulottuvuudesta. Suljettu ydinlaitos kuuluu huolehtimisvelvollisuuden piiriin. Lupaviranomainen määrää huolehtimisvelvollisuuden päättyneeksi, kun kaikki ydinjätehuoltoon liittyvät toimet on toteutettu hyväksyttävästi. Nykyisessä säännöksessä hyväksytysti toteutettu ydinjätteiden loppusijoitus on yksinään mainittu perusteeksi määrätä huolehtimisvelvollisuus päättyneeksi. Huolehtimisvelvollisuuden ulottuvuuden mukaisesti on sen lakkaamisen edellytykseksi säädettävä hyväksytyin ydinjätteiden loppusijoittamisen lisäksi ydinlaitoksen käytöstä poistaminen hyväksytyllä tavalla. Käytän-

nössä tämä tarkoittaa ydinlaitoksen ja laitosalueen puhdistamista radioaktiivisista aineista asetettujen vaatimusten mukaisesti.

33 §. Loppusijoitus ja käytöstä poistaminen. Pykälään ehdotetaan säädettäväksi uusi 2 momentti, joka liittyy edellä 32 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyihin huolehtimisvelvollisuuden päättymisen edellytyksiin. Edellytyksiä on edellä 32 §:n 1 momentin 3 kohtaan ehdotetulla muutoksella täydennetty lisäämällä ydinjätteiden loppusijoittamisen rinnalle ydinlaitoksen käytöstä poistamisen suorittaminen 33 §:ssä säädetyin tavoin. Uuden säännöksen mukaan käytöstä poistaminen olisi hyväksyttävällä tavalla suoritettu, kun Säteilyturvakeskus olisi suoritetut toimenpiteet hyväksynyt. Tällöin radioaktiivisten aineiden määrät laitosalueella olevissa rakennuksissa ja maaperässä eivät saisi ylittää enimmäisarvoja, jotka määriteltäisiin Säteilyturvakeskuksen asiaan koskevissa yksityiskohtaisissa vaatimuksissa. Samalla pykälän otsikkoa ehdotetaan täydennettäväksi pykälän sisältöä vastaavaksi.

38 §. Valtion ydinjätehuoltorahasto. Pykälän 3 momenttiin lisätään asetuksen antajaksi valtioneuvosto. Lisäys on perustuslain 80 §:n mukaisen asetuksenantojärjestyksen ilmaiseva selvennys.

40 §. Rahastotavoitteen määrä. Pykälässä säädetään rahastotavoitteen määräytymisen perusteista. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään perusteista, joiden mukaan rahastotavoite määräytyy poikkeuksellisissa tilanteissa. Pykälän 3 momentissa säädetyin rahastotavoitteen tilapäisen pienentämisen tarkoitus on varmistaa ydinjätehuoltomaksujen tasainen kertyminen ydinsähkön hinnassa. Tällä pyritään siihen, että vastuumäärässä tapahtuvat merkittävät muutokset voidaan ottaa huomioon suunnitellusti ennakoiden.

Merkittävät muutokset määritellään varautumisesta ydinjätehuollon kustannuksiin annetun valtioneuvoston päätöksen (165/1988) 9 a §:ssä. Määrittäminen perustuu vastuumäärän ja vastuumäärän arvion väliseen eroon.

Esityksessä ehdotetaan, että käsitteestä vastuumäärän arvio luovuttaisiin. Vastuumäärän arvio tarkoittaa seuraavan vuoden lopun vastuumäärää arviointihetken rahan arvossa. Jatkossa käytettäisiin vain yhtä käsitettä, vas-

tuumäärää. Kahden käsitteen käyttö on tarpeetonta ja hankalaa, koska vastuumäärien erotus on käytännössä vähäinen. Vastuumäärän arvio on toisaalta määräytynyt pienemmäksi kuin edellisen vuoden vastuumäärä, koska vuoden aikana tehdyt jätehuoltotoimenpiteet ovat vähentäneet jäljellä olevien toimenpiteiden kustannusarviota eli vastuumäärää enemmän, kuin vuoden aikana syntyneiden jätteiden kustannukset ovat sitä lisänneet.

Rahastotavoitteen pienentämisen määrittäminen voidaan tehdä vertailemalla peräkkäisten vuosien vahvistettuja vastuumääriä.

43 §. *Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen.* Pykälässä säädetään vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistamisesta. Pykälän 2 momentissa säädetään kauppa- ja teollisuusministeriön asiaa koskevasta päätöksentekojärjestyksestä. Ehdotetulla muutoksilla pyritään ensinnäkin päätösten aikaistamiseen siten, että ministeriö tekisi päätöksen joulukuussa seuraavan vuoden tammi-kuun sijasta. Vastuumäärä- ja rahastotavoitepäätösten sisältämät tiedot vaikuttavat jätehuoltovelvollisten tilinpäätöstietoihin. Ministeriön päätöksenteon ajankohtaa muuttamalla varmistetaan, että jätehuollon kustannuksiin varautumista koskevat ministeriön vahvistamat tiedot ovat jätehuoltovelvollisten käytävissä tilinpäätöksen valmistelussa.

Toiseksi päätöksenteon väliä ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä yhdestä vuodesta kolmeen vuoteen. Vastuumäärää ja rahastotavoitetta koskevat päätökset tehtäisiin kerralla kolmeksi vuodeksi. Kolmen vuoden jaksotusta sovelletaan tällä hetkellä ydinjätehuollon raportoinnissa ministeriön raportointimenettelyjä uudistaneen kannanoton (14/815/2002, 15/815/2002 ja 17/815/2002, 3.12.2002 Ydinvoimalaitosten ydinjätehuollon suunnitelmia ja toimenpiteitä koskeva ydinenergia-asetuksen mukainen raportointivelvollisuus) mukaisesti. Kannanoton mukaan on tarkoituksenmukaista erityisesti käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitushankkeen kokonaishallinnan ja suunnittelun valvonnan kannalta, että tarkastamisen painopiste on siirtynyt kolmivuotisiin TKS -ohjelmiin. Kyseiset ohjelmat kuvaavat ydinjätehuoltovelvollisten tutkimus- ja kehitystyötä sekä suunnittelua tulevien kolmen vuoden aikana.

Jätehuoltokaaviot, joihin varautuminen perustuu, perustuvat TKS -ohjelmiin.

Kolmen vuoden välein tapahtuva päätöksenteko on linjassa varautumisen peruseriaatteiden kanssa. Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen perustuu jätehuoltovelvollisen raportointiin ja selvityksiin, joihin kuuluvat ydinjätehuoltotarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot ja suunnitellut ydinjätehuollon toimenpiteet.

Toimittaessa ensimmäisen kerran uuden käytännön mukaan ydinjätehuoltovelvolliset toimittavat jätehuoltokaaviot ministeriölle 30.6.2010 mennessä. Jätehuoltokaaviossa esitetään samat tiedot kuin nykyisinkin. Tulevien vuosien jätehuoltotoimenpiteiden kustannuksille tehdään indeksikorjaukset kustannustason nousun huomioon ottamiseksi.

Ministeriö vahvistaisi 31.12.2010 mennessä vastuumäärän vuosille 2010, 2011 ja 2012 sekä rahastotavoitteen vuosille 2011, 2012 ja 2013.

Päätöksenteon aikaistaminen vaikuttaisi myös sitä koskevan lausunnotmenettelyn ajankohtaan. Nykyisin lausuntoaika on yksi kalenterikuukausi syyskuun ja lokakuun aikana. Muutoksen myötä lausunnon antamisen ajankohta olisi heinä-, elo- ja syyskuu, mikä mahdollistaisi perusteellisemmän arvioinnin sekä toimenpiteiden turvallisuuteen liittyvissä seikoissa että kustannusten oikeellisuuteen liittyvissä seikoissa. Turvallisuuteen liittyvistä seikoista lausunnon antaa ydinenergia-asetuksen mukaan Säteilyturvakeskus. Kustannuslaskelmien oikeellisuudesta pyydetään arvio teknis-taloudellisten laskelmien arvioimiseen perehtyneeltä asiantuntijalta tai organisaatiolta.

Muutos on linjassa nykyisen raportointikäytännön kanssa, joka on osa varautumisen perustaa. Mahdollisten merkittävien ja odottamattomien muutosten vaikutusten huomioon ottamiseksi jätehuoltokaaviot olisi kuitenkin toimitettava jätehuoltovelvollisen aloitteesta tai viranomaisen vaatimuksesta kolmen vuoden jaksotuksesta poikkeavastikin, jos tähän on varautumisjärjestelmään liittyvä perusteltu syy.

44 §. *Vakuusjärjestelyt.* Pykälässä säädetään jätehuoltovelvollisen valtiolle luovuttamista vakuuksista. Pykälän 1 momenttiin liittyvä muutosehdotus on asiallisesti sama kuin

40 §:ään ehdotettu muutos. Ehdotus liittyy arvioitun vastuumäärän käsitteestä luopumiseen.

Vastuumäärää määritettäessä käytettäisiin kuluvalle vuodelle vahvistettua vastuumäärää ja rahastotavoitetta, joiden erotusta käytetään vakuusjärjestelyissä.

Vahvistetun vastuumäärän käyttö vastuumäärän arvion sijasta nostaisi vakuuksien määrää keskimäärin alle prosentilla vuosittain.

48 §. Valtion saatavan kattaminen ja kateosuus. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus lain 52 §:n 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi 52 §:n 4 momenttiin. Näin korjattaisiin lain aiemman muuttamisen yhteydessä tapahtunut tekninen virhe.

53 a §. Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu. Ydinlaitoksen haltija on ydinenergialain 53 a §:n perusteella velvollinen osallistumaan ydinturvallisuutta koskevan tutkimustoiminnan rahoittamiseen. Maksuksi asetettiin vuonna 2003 toteutetun lainmuutoksen (19.12.2003/1131) yhteydessä 220 euroa kullakin luvan mukaiselta nimellislämpötehon tai periaatepäätöksen mukaiselta suurimman lämpötehon megawatilta. Tätä maksua alettiin kerätä vuoden 2004 alusta lukien. Ydinvoimalaitosten turvallisuustutkimuksen kustannukset ovat pääasiallisesti työkustannuksia, joten kustannusten muutosta arvioitaessa on erityisesti huomioitava ansiotasoindeksi. Tilastokeskuksen mukaan ansiotasoindeksi on noussut vuoden 2004 indeksistä 116,8 vuoden 2006 indeksiin 125,0 (vuosi 2000=100) eli 7,02 prosenttia. Näin ollen esitetään ydinlaitoksen haltijalta kerättävän maksun korottamista 220 eurosta 240 euroon, ettei ydinenergialain perusteella rahoitettavan tutkimustyön määrä laskisi työkustannusten nousun vuoksi.

Tässä pykälässä tarkoitettu tutkimustoiminta on välttämätön edellytys turvallisuuden varmistamiselle. Turvallisuustutkimus tukee samalla alan osaamisen kehittämistä ja jatkokoulutusta.

53 c §. Erillisvarallisuudet. Pykälässä säädetään Valtion ydinjätehuoltorahaston hallinnoimasta kahdesta erillisestä varallisuudesta ja niiden varojen määrän muutoksista. Kyseiset varat jaetaan pääsääntöisesti vuosittain tutkimushankkeiden rahoittamiseen lais-

sa säädetyn mukaisesti. Käytännössä saattaa esiintyä tilanteita, joissa tutkimushankkeelle rahoittamispäätöksellä sidottuja varoja ei täysimääräisesti voida hankkeelle tilittää, koska tutkimus joltakin osa-alueeltaan ei vastaa rahoittamispäätöksessä edellytettyä. Tällaisista ja vastaavan luonteisista syistä voi varoja jäädä käyttämättä vähäisiä määriä. Käyttämättä jääneet varat on tarkoituksenmukaista siirtää käytettäviksi tutkimustoiminnan rahoittamiseen seuraavana vuonna. Näin on käytännössä meneteltykin. Säännöstä ehdotetaan näiltä osin selvennettäväksi täydentämällä pykälän 3 momenttia ehdotetulla tavalla.

53 d §. Tutkimushankkeiden rahoittaminen. Pykälässä säädetään edellytyksistä, jotka rahoitettaviksi ehdotettujen tutkimushankkeiden on täytettävä. Pykälän 2 momentissa oleva edellytys siitä, ettei rahoitettavan tutkimushankkeen tuloksien käytettävyys saa rajoittua vain yhden luvanhaltijan ydinlaitokseen, on käytännössä aiheuttanut epäselvyyttä siitä, millaiset tutkimushankkeet voivat rahoitusta saada. Nykyisen säännöksen perustelujen mukaan rahoitettavien hankkeiden piiristä suljetaan sellaiset, jotka kuuluvat luvanhaltijan itsensä rahoitettaviksi, kuten yksinomaan luvanhaltijan omia tarpeita palvelevat hankkeet. Samoin kuuluvat konkreettisiin laitoshankkeisiin suoranaisesti liittyvät lupahakemusten käsittelyn ja toiminnan valvonnan tarpeista lähtevät tutkimushankkeet asianomaisen toiminnanharjoittajan, siis luvanhakijan tai luvanhaltijan kustannettaviksi. Asiaan ei vaikuta, lähteekö tutkimushanke vireille toiminnanharjoittajan omasta aloitteesta vai viranomaisen edellyttämänä. Rajankäynnin kannalta olennaista on tutkimushankkeen suhde toiminnanharjoittajalle tämän lain nojalla kuuluviin velvoitteisiin: sellaisia tutkimushankkeita ei rahoiteta, joiden tekemiseen tai teettämiseen toiminnanharjoittaja on velvollinen muutenkin.

Tutkimushankkeiden rahoitusperusteiden selventämiseksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi poistamalla siitä viimeinen lause sekä lisäämällä momentin loppuun uusi virke ehdotuksen mukaisesti.

53 e §. Tutkimusrahoituksen hakeminen, myöntäminen ja takaisinperintä. Lain 56 §:n 1 momentissa tarkoitettu neuvottelukunta eh-

dotetaan lakkauttavaksi ja kyseinen lainkohta kumottavaksi. Näin ollen pykälän 1 momentissa oleva viittaus edellä mainittuun lainkohtaan on poistettava.

55 §. Valvontaviranomainen. Pykälässä säädetään Säteilyturvakeskuksen tehtävistä. Pykälän 2 momentin 3 kohtaa muutettaisiin siten, että siinä nykyisin olevat valtuussäännökset siirrettäisiin 7 q ja 7 r §:iin, joissa ne esitettäisiin perustuslain edellyttämällä tavalla. Kyseinen luettelon kohta ei näin ollen enää tarkoittaisi asetuksen antamiseen oikeuttavaa valtuutta.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa todettaisiin Säteilyturvakeskuksella nykyisinkin 3 kohdan nojalla oleva toimivalta antaa yksityiskohtaisia turvallisuuteen liittyviä määräyksiä. Kyseiseen kohtaan jäisi toimivalta myös valvoa annettujen määräysten noudattamista.

56 §. Neuvottelukunnat. Pykälässä säädetään viranomaisia niiden lakisääteisissä tehtävissä avustavista toimielimistä, joiden jäsenet nimittää valtioneuvosto. Kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä on toiminut ydinenergianeuvottelukunta, joka perustettiin jo nykyistä lakia edeltävän atomienergiain ollessa voimassa. Neuvottelukunnan tehtävänä on ollut alan kehityksen seuraaminen, esitysten ja aloitteiden tekeminen sekä lausuntojen antaminen lupahakemuksista. Neuvottelukunnan rooli esimerkiksi ydinenergia-alan tutkimuksen ja tutkimusrahoituksen suunnittamisen arvioinnissa on ollut viime vuosien saakka merkittävä.

Ydinalan tutkimustoiminnan rahoitusmekanismia uudistettiin vuoden 2004 alusta voimaan tulleella ydinenergiain muutoksella. Valtion rahoitusosuus poistettiin ja vastuu rahoituksesta siirrettiin aiheuttamisperiaatteen mukaisesti aiempaa selkeämmin voimayhtiöille. Tutkimustoiminnan rahoittamiseksi lakisääteisinä maksuina kerättävät varat rahastoidaan kahteen erillisrahastoon Valtion ydinjätehuoltorahastossa, joka myös huolehtii varojen jakamisesta. Varojen jakamisessa rahastoa avustavat tutkimustoiminnan hallintoihin perustettujen kansallisten tutkimusohjelmien johtoryhmät sekä kauppa- ja teollisuusministeriö, jossa asiaan liittyvä käytännön valmistelutyö tehdään.

Tutkimustoiminnan rahoitusuudistus ja siihen liittyvät uudet asiantuntijaryhmät ovat olennaisesti kaventaneet neuvottelukunnan merkitystä tutkimustoiminnan kehittämisessä ja sen arvioinnissa. Lisäksi neuvottelukunnan rooli lausunnonantajana lupa-asioissa on vähentynyt, koska ministeriö päätöksiä valmistellessaan kuulee laajasti alan eri toimijoita sekä muita viranomaisia. Kokonaisuutena arvioiden neuvottelukunnan merkitys asioiden valmistelussa on nykyisessä toimintaympäristössä olennaisesti vähäisempi kuin vielä muutamia vuosia sitten.

Kun otetaan huomioon, että kauppa- ja teollisuusministeriöllä on tarvittaessa mahdollisuus asettaa työryhmä tai muu tilapäinen toimielin valmistelemaan ydinenergiapolitiikkaan liittyviä kysymyksiä, ei neuvottelukunnan kaltainen pysyvä valmisteluorganisaatio enää ole perusteltu erityisesti, kun otetaan huomioon hallintoon kohdistuvat vaatimukset päällekkäisten toimintojen karsimisesta sekä toimintojen edelleen tehostamisesta. Näin ollen ehdotetaan pykälän 1 momentti kumottavaksi ja ydinenergianeuvottelukunta lakkauttavaksi ehdotetun lainmuutoksen voimaantullessa.

Ydinenergian käytön turvallisuusnäkökohdettien keskeisen merkityksen vuoksi on välttämätöntä, että pykälän 2 momentissa todettu ydinenergian käytön turvallisuutta koskevien asioiden neuvonantavana toimielimenä jatkaa Säteilyturvakeskuksen yhteydessä toimiva neuvottelukunta (ydinturvallisuusneuvottelukunta).

Pykälän uudessa 3 momentissa säädettäisiin ydinenergian käytön turvajärjestelyjä käsittelevästä neuvottelukunnasta. Neuvottelukunta olisi asiantuntijaelin, joka muodostettaisiin poliisihallinnon, rajavaltuuskunnan, puolustushallinnon, Säteilyturvakeskuksen ja muista turva-alan asiantuntevasta edustavista asiantuntijoista. Tarkoitus on, että neuvottelukuntaan tulisi myös ydinenergia-alan keskeisten luvanhaltijoiden edustus. Neuvottelukunnan asettaisi valtioneuvosto kauppa- ja teollisuusministeriön esittelystä.

Ydinalan turvajärjestelyjä käsittelevän neuvottelukunnan asettamista erikseen voidaan perustella ensinnäkin sillä, että turva-alan ongelmat ja uhkakuvat poikkeavat sisäl-

löltään olennaisesti turvallisuusteknisistä kysymyksistä, joita tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettu ydinturvallisuusneuvottelukunta käsittelee. Toisaalta ajankohtaiset maailmanlaajuiset kehityspiirteet osoittavat, että lainvastaisen toiminnan uhkaan on suhtauduttava vakavasti ja että ydinlaitokset ovat tällaisen toiminnan potentiaalinen kohde. On tärkeätä, että turvatoimintoja tuntevat ja turvallisuutta uhkaavia tekijöitä työssään havainnoivat asiantuntijat voivat säännöllisesti kokoontua arvioimaan ydinenergian käytön turvajärjestelyjen asianmukaisuutta ja riittävyyttä.

Lakiehdotuksen 7 n §:n mukaan neuvottelukunta tulisi kuultavaksi myös ennen ydinlaitoksen turvaohjesäännön vahvistamista.

Neuvottelukunnista säädettäisiin pykälän uudeksi neljänneksi momentiksi siirtyneen valtuutussäännöksen mukaisesti tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

58 §. Rakentaminen ja maankäytön suunnittelu. Pykälässä säädetään ydinlaitoksen sijoituspaikaksi aiotun alueen maankäytön suunnitteluun ja ydinlaitoksen rakentamiseen liittyvistä muun lainsäädännön vaatimuksista. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus rakennuslainsäädännön termistöön päivitetään.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että ydinlaitoksen rakentamiseen liittyvät muussa laissa olevat vaatimukset pysyvät voimassa tämän lain tullessa voimaan. Jos kuitenkin ydinturvallisuus, turva- tai valmiusjärjestelyt tai ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellinen valvonta asettavat rakentamiselle erityisiä vaatimuksia, annetaan sellaiset määräykset säännöksen mukaan ydinenergilain nojalla. Säännöksessä todetaan edelleen, että näiden määräysten noudattamisen valvonta kuuluu Säteilyturvakeskukselle. Säännöksessä on vielä annettu valtuutus säätää viranomaisten välisestä toimivaltajaosta säännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa tarvittaessa asetuksessa.

Säännöksen perustelujen mukaan on mahdollista, ettei joidenkin toimenpiteiden osalta ole riidatonta, kuuluvatko ne Säteilyturvakeskuksen tai jonkun muun viranomaisen toimialan piiriin. Mahdollinen toimivaltariitta ratkaistaisiin myöhemmin antamalla asiasta säännökset asetuksella. Lain oltua voimassa nyt lähes 20 vuotta ei ole tullut tilan-

netta, jossa olisi tarvittu viranomaisten välisen toimivallan selventämistä asetuksen säännöksin. Näin ollen kyseinen asetuksenantovaltuus ehdotetaan poistettavaksi laista tarpeettomana.

59 §. Työturvallisuus. Pykälässä säädetään ydinenergian käyttöön liittyvistä työturvallisuusvaatimuksista. Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa työturvallisuuden varmistaminen edellyttää ydinenergian käytön turvallisuuden erityisvaatimusten huomiointia ottamista. Tähän liittyvät määräykset antaisi ja niiden noudattamista valvoisi Säteilyturvakeskus. Säännöksessä olevan asetusvaltuuden nojalla viranomaisten välisestä toimivaltajaosta tässä tarkoitetuissa tapauksissa säädettäisiin tarvittaessa asetuksella.

Lain oltua voimassa nyt lähes 20 vuotta ei ole tullut tilannetta, jossa viranomaisten välillä olisi ollut ristiriitaa siitä, kenelle toimivalta kuuluu säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa. Näin ollen kyseinen asetuksenantovaltuus ehdotetaan poistettavaksi laista tarpeettomana.

60 a §. Painelaitteiden valvonta. Pykälän 1 momentti edellyttää sanamuotonsa mukaan, että ydinlaitokseen tulevien niin sanottujen ydinteknisten painelaitteiden valmistajat on kukin erikseen hyväksyttävä tehtäviinsä. Samassa lainkohdassa hyväksymisvaatimus on säädetty koskemaan myös ydinteknisten painelaitteiden laadunvarmistukseen ja kunnonvalvontaan liittyviä teknisiä testauksia tekeviä asiantuntijalaitoksia. Hyväksyvä viranomainen on Säteilyturvakeskus ja hyväksyntä on haettava ennakkoon.

Turvallisuuden kannalta vaativien painelaitteiden kohdalla erillishyväksynnän vaatimus on edelleen perusteltu, mutta turvallisuuden kannalta vähemmän merkittävien painelaitteiden kohdalla järjestelmä on osoittautunut epätarkoituksenmukaisen jäykäksi. Tähän on osaltaan vaikuttanut ydinteknisten painelaitteiden luokitusjärjestelmän sekä valmistusta ja testausta koskevien laatustandardien kehittyminen.

Käytännön turvallisuusvalvonnassa ydintekniset painelaitteet jaetaan turvallisuusmerkityksen perusteella neljään turvallisuusluokkaan, joista luokka 1 on kaikkein vaativin ja luokka 4 turvallisuuden kannalta vähiten merkityksellinen. Valmistuksessa ja tes-

tauksessa käytettävät laadunhallintamenetelmät ja niiden dokumentointi ovat kehittyneet niin, että turvallisuuden kannalta vähemmän merkittävien ydinteknisten painelaitteiden turvallisuuden varmistaminen ei vaadi valmistajan tai testauslaitoksen esittämistä erikseen hyväksyttäväksi. Näitä painelaitteita olisivat Säteilyturvakeskuksen erikseen määrittelemät luokkiin 3 ja 4 kuuluvat painelaitteet, joiden osalta riittäisi sen toteaminen, että valmistaja tai testauslaitos on ammatilliselta maineeltaan moitteeton ja että sen käyttämät resurssit, menetelmät ja laadunhallintajärjestelmä täyttävät ydinenergialain mukaiset pätevyysvaatimukset.

Vaatimukset asettaisi ydinenergian käytön turvallisuutta valvovana viranomaisena Säteilyturvakeskus. Ydinenergialaissa tarkoitettu luvanhaltija, siis asianomaisen ydinlaitoksen haltija, olisi velvollinen varmistamaan painelaitteen valmistajan pätevyuden ennen painelaitteen hankkimista, samoin testauslaitoksen pätevyuden ennen testauksen tilaamista. Luvanhaltija olisi niin ikään velvollinen Säteilyturvakeskuksen sitä vaatiessa osoittamaan, että painelaitteen valmistaja tai sitä testannut testauslaitos täyttää Säteilyturvakeskuksen asettamat pätevyysvaatimukset. Käytännössä tämä tapahtuisi esittämällä asianmukaiset pätevyystodistukset ja muut vaatimustenmukaisuuden osoittavat asiakirjat.

Sanotun mukaisesti ehdotetaan pykälään liittäväksi uusi 4 momentti, jolla Säteilyturvakeskus oikeutetaan määrittelemään ne turvallisuuden kannalta vähemmän merkittävät ydintekniset painelaitteet, joiden osalta valmistajan ja testauslaitoksen pätevyys voidaan todeta edellä kuvatuin tavoin ilman erillishyväksyntää. Samalla kun muutos keventäisi valvontamenettelyjä turvallisuusluokkiin 3 ja 4 kuuluvien ydinteknisten painelaitteiden kohdalla, se antaisi tilaa Säteilyturvakeskuksen tarkastustoiminnan suuntaamiseen entistä tehokkaammin ydinlaitoksen kaikkein vaativimpien eli 1 ja 2 turvallisuusluokan painelaitteiden valvontaan.

63 §. Valvontaoikeudet. Pykälän 1 momentin 1,2,4,5,7 ja 8 kohdissa olevat viittaukset 2 §:ään muutettaisiin vastaamaan 2 §:n rakenteeseen ehdotettuja muutoksia. Pykälän sisältöön näillä muutoksilla ei olisi vaikutuk-

sia. Lisäksi 7 kohdasta poistettaisiin termi ”malmirikaste”, koska jatkossa malmirikasteita ei määriteltäisi erikseen, vaan ne lukeutuisivat ydinaineisiin.

65 §. Puutteellisuuksien ja epäkohtien poistaminen. Pykälän 2 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta tarkistettaisiin siten, että siihen lisättäisiin maininta asetuksen antajasta perustuslain edellyttämällä tavalla.

67 §. Toiminnan keskeyttäminen tai rajoittaminen. Pykälässä ehdotetaan tarkennettavaksi Säteilyturvakeskuksen oikeutta keskeyttää tai rajoittaa luvanhaltijan toimintaa tietyissä tilanteissa. Jos ydinenergian käytössä ei ole noudatettu ydinenergialaissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja turvallisuutta, turvajärjestelyjä tai valmiusjärjestelyjä koskevia säännöksiä, määräyksiä tai lupaehtoja, Säteilyturvakeskuksella on ydinenergialain 65 §:n nojalla velvollisuus antaa luvanhaltijalle ohjeet puutteellisuuksien tai epäkohtien poistamiseksi. Säteilyturvakeskus voi 66 §:n nojalla tehostaa määräystään sakon, toiminnan keskeyttämisen tai rajoittamisen tai teettämisen uhalla. Pykälään 67 tehtävän lisäyksen tarkoituksena on mahdollistaa toiminnan välittömän keskeyttäminen tai rajoittaminen myös niissä tilanteissa, joissa ei ole välittömän vaaran uhkaa ja ydinenergialain mukainen valvonta voidaan toteuttaa.

Samalla pykälän sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että vaatimus asianomaisen kuulemisesta ennen asiaratkaisun tekemistä kävisi selkeästi ilmi sanamuodosta. Hallintolain 34 §:n mukaan asia voidaan kuitenkin ratkaista asianosaista kuulematta, jos esimerkiksi kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle.

68 §. Virka-apu ja takavarikko. Pykälän 2 momentin 2 kohdasta ja loppukappaleesta poistettaisiin termi ”malmirikaste”. Nämä tuotteet luokiteltaisiin jatkossa ydinaineiksi.

68 a §. Virka-apu Euratom-sopimuksen noudattamiseksi. Pykälän 1 momentista poistettaisiin termi ”malmirikaste”. Nämä tuotteet luokiteltaisiin jatkossa ydinaineiksi.

73 §. Menettämisseuraamus. Pykälän 2 momentin 3 kohdasta poistettaisiin termi ”malmirikaste”. Nämä tuotteet luokiteltaisiin jatkossa ydinaineiksi.

74 §. Syytteenpano. Pykälässä säädetään syytteenpanosta, kun kyse on tämän lain vastaisesta toiminnasta. Pykälässä viitataan 72 §:ään, joka kumottiin ydinenergialain muuttamista koskevalla lailla 24.5.2002/415. Kumotussa 72 §:ssä oli ydinenergian käyttörikoksia koskeva rangaistussäännös, joka siirrettiin rikoslain 44 luvun 10 §:ään rikoslain muuttamista koskevalla lailla 24.5.2002/400. Rangaistuksia 72 §:ssä tarkoitetuissa rikoksissa koskeva viittaussäännös sisällytettiin ydinenergialain 69 §:n 4 momenttiin. Näin ollen pykälän 1. virkkeessä oleva viittaus 72 §:ään ehdotetaan poistettavaksi, koska viittaus kumotussa 72 §:ssä tarkoitettuihin rikoksiin sisältyy aiemmin pykälässä mainittuun 69 §:ään. Pykälän 2. virkkeessä oleva viittaus 72 §:ään on samalla muutettava viittaukseksi rikoslain 44 luvun 10 §:ään.

75 §. Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus kumottuun lakiin muutoksenhausta hallintoasioissa päivitettäisiin viittaukseksi hallintolainkäyttölakiin (586/1996).

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan muutosta, joka liittyy lain nojalla tehtyjä tutkimushankkeiden rahoittamispäätöksiä koskevaan muutoksenhakumenettelyyn. Nykyisin näihin päätöksiin voidaan hakea muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti. Tutkimusrahoituksen hakemista ja myöntämistä koskeviin menettelyihin sekä rahoituksen mahdolliseen takaisinperintään sovelletaan lain 53 e §:n mukaisesti valtionavustuslakia (688/2001). Valtionapulain 34 §:ssä säädetään muutoksenhausta valtionapuviranomaisen päätökseen ja 35 §:ssä kyseisen päätöksen täytäntöönpanosta. Säännösten nojalla ensisijainen oikeussuojakeino valtionapupäätöksissä on oikaisuvaatimusmenettely. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen haettaisiin muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti. Valtionapuviranomaisen päätös olisi kuitenkin muutoksenhausta huolimatta pantavissa täytäntöön.

Oikaisuvaatimusten sisällyttäminen tutkimusrahoitusta koskevaan muutoksenhakumenettelyyn on perusteltua, koska näin päätöksen teknisluonteinen oikaisu olisi tarvittaessa tehtävissä ilman oikeudenkäyntiä yleisessä hallintotuomioistuimessa. Koska tutki-

musrahoituksen hakemisessa ja myöntämisessä sekä takaisinperinnässä jo sovelletaan valtionavustuslakia, on tutkimusrahoituspäätösten muutoksenhaussa johdonmukaista soveltaa myös valtionavustuslain muutoksenhakua ja päätöksen täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä.

Ottaen huomioon lain 53 e §:ssä todettu kauppa- ja teollisuusministeriön rooli tutkimusrahoitusmenettelyssä, on perusteltua lisäksi edellyttää, että ennen oikaisuvaatimuksen ratkaisemista ja vastineen antamista valitusasiassa rahaston olisi pyydettävä asiassa ministeriön lausunto.

Samalla ehdotetaan säännöksessä käytettävä viittaus tutkimusrahoituspäätöksiin muutettavaksi viittaukseksi lain 53 d §:ään. Tällä lakiteknisellä korjauksella ei muutettaisi säännöksen nykyistä asiasisältöä.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetut täydennykset niistä päätöksistä, jotka voitaisiin panna täytäntöön valituksesta huolimatta, liittyvät vuonna 2004 voimaan tulleeseen lain muutokseen. Valtion ydinjätehuolto-rahaston tehtäväksi sillä jo olevien tehtävien lisäksi säädettiin tuolloin ydinalan tutkimuksen rahoittamiseksi tarvittavien varojen periminen ja näiden varojen jakaminen. Varat peritään lakiin lisätyssä 7 a luvussa tarkoitettuina maksuina ydinlaitosten haltijoilta ja ydinjätehuoltovelvollisilta. Maksuvelvollisten piiri ja maksun määrän perusteet ilmenevät laista yksiselitteisesti. Rahasto vahvistaa vuosittain maksun määrän kunkin maksuvelvollisen osalta sekä tekee tutkimushankkeiden rahoittamista koskevat päätökset. Rahoituspäätökset perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön yhdessä tutkimushankkeita hallinnoivien tutkimusohjelmien johtoryhmien kanssa valmistelemiin jakoesityksiin. Tutkimustoiminnan ja sen rahoittamisen käytännön sujuvuuden kannalta on tärkeää, että rahaston maksu- päätökset ovat pantavissa täytäntöön viivytyksettä. Tämän vuoksi ehdotetaan lain 53 a §:n 2 momentissa ja 53 b §:n 2 momentissa tarkoitettua rahaston maksupäätökset liittäviksi pykälän 4 momentissa olevaan lueteloon niistä lain nojalla tehdyistä päätöksistä, jotka voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Lain 42 §:ssä tarkoitettua ydinjätehuoltomaksun vahvistamista ja ylijäämän palautta-

mista koskevat rahaston päätökset sekä lain 52 §:n 2, 3 ja 5 momentissa tarkoitetut rahaston varojen valtiovarastoon siirtämistä, valtiolle lainaamista ja varojen sijoittamista koskevat rahaston päätökset on varautumisjärjestelmän keskeytymättömän toiminnan varmistamiseksi tarkoituksenmukaista lisätä niihin 4 momentissa viitattuihin päätöksiin, jotka voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

76 §. Luvanvaraisuudesta vapautetun ilmoitusvelvollisuus ja ilman lupaa tapahtuva ydinenergian käyttö. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin asetuksen antajaksi valtioneuvosto. Lisäys on perustuslain 80 §:n asetuksenantajajärjestyksen ilmaiseva selvennys. Pykälän kummassakin momentissa olevat viittaukset 2 §:ään muutettaisiin 2 §:n ehdotettua säännösjärjestystä vastaavaksi.

77 §. Maksut. Nykyisessä säännöksessä on lueteltu ne viranomaisten suoritteet, joista voidaan periä maksu. Niitä ovat valtioneuvoston periaatepäätös, viranomaisen lupahakemukseen antama päätös, muu edelliseen verrattava viranomaisen päätös, varautumisvelvollisuuden toteuttamiseksi annettu viranomaisen päätös ja ydinenergian käytön valvontaan kuuluvat suoritteet sekä näiden päätösten ja suoritteiden valmistelun edellyttämät toimenpiteet. Suoritteiden maksullisuuden alaa ei ehdotuksella nykyisestä muuteta. Ehdotuksen tarkoituksena on poistaa laista tarpeeton valtuutus asetuksen antamiseen, koska tarvittava valtuutus on valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Suoritteiden maksuista säädettäisiin jatkossakin asetuksilla. Valtioneuvoston yleisistunnon tuottamien suoritteiden maksuista säädetään valtioneuvoston asetuksella ja kauppa- ja teollisuusministeriö tuottamien suoritteiden maksuista ministeriön asetuksella.

Valtion maksuperustelakia uudistettaessa vanhan lain (980/1973) korvasi uusi samaniminen laki (150/1992). Pykälässä oleva lain numero päivitetäisiin ajan tasalle. Lisäksi viittaus vuonna 2002 voimaan tulleella lailla 1388/2001 kumottuun leimaverolakiin poistettaisiin. Toimituskirjoja koskevat säännökset kumottiin leimaverolaista vuonna 1994, kun valtioneuvoston kanslia ja ministeriöt sekä niiden alaiset virastot ryhtyivät pe-

rimään toimituskirjoistaan valtion maksuperustelain mukaan määräytyviä maksuja.

78 §. Vaitiolovelvollisuus. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus 2 §:ään muutettaisiin 2 §:n ehdotettua säännösjärjestystä vastaavaksi.

79 §. Henkilökunnan pätevyyden varmistaminen. Henkilökunnan pätevyyden varmistamista koskevat vaatimukset ehdotetaan siirrettäviksi uuteen 2 a lukuun, jossa säädettäisiin ydinenergian käytön turvallisuuteen liittyvistä vaatimuksista. Kumottavaksi ehdotetaan pykälän asiasisältöä vastaisivat uuden luvun 7 i ja 7 j §.

80 §. Viranomaisen huostassa oleva aine, esine tai tietoaaineisto. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus 2 §:ään muutettaisiin 2 §:n ehdotettua säännösjärjestystä vastaavaksi.

81 §. Määräystenantovaltuus. Määräystenantovaltuuksia koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäviksi uuteen 2 a lukuun, jossa säädettäisiin ydinenergian käytön turvallisuuteen liittyvistä vaatimuksista. Kumottavaksi ehdotetaan pykälän asiasisältöä vastaisivat uuden luvun 7 q ja 7 r § lukuun ottamatta pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua pelastuspalvelujärjestelyjä koskevaa määräystenantovaltuutta ja pykälän 3 momentissa sitä täydentävää kuulemissäännöstä. Pelastuspalvelujärjestelyjä koskeva valtuutussäännös sekä siihen liittyvä kuulemissäännös ehdotetaan poistettaviksi. Kyseisen valtuutuksen nojalla ei lain voimassaoloaikana ole annettu pelastuspalveluihin liittyviä määräyksiä. Pelastustoimintaa ja -palveluja koskevat määräykset annetaan pelastuslain (468/2003) nojalla. Näin on tapahtunut jo pelastuslakia edeltävien säädösten aikana. Kyseiset pelastuspalveluiden järjestämiseen liittyvät säännökset voidaan poistaa ydinenergialaista tarpeettomina.

82 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälän sisältämää lain täytäntöönpanovaltuutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtuutus olisi perustuslain edellyttämällä tavalla riittävän tarkkarajainen. Nykymuotoisen valtuutuksen katsotaan oikeuttavan vain lain asianmukaisen täytäntöönpanon kannalta välttämättömyyden säännösten antamiseen, koska tällaista valtuutta tulkitaan ja sovelletaan perustuslain mukaan supistavasti. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi riittävän tarkat valtuutussään-

nökset niistä asioista, joita koskevia tarkentavia säännöksiä voimassa oleva ydinenergia-asetus sisältää, mutta joiden osalta ei laissa ole perustuslain vaatimukset täyttäviä valtuutussäännöksiä.

Ehdotettu kokoava valtuussäännös on kokonaisuuden kannalta selkeämpi vaihtoehto kuin kunkin yksittäisen valtuutussäännöksen sijoittaminen asiaa koskevien lain pykälien yhteyteen.

Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin valtuutuksesta, jonka nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lain 3 luvun 8 §:n 3 momentissa tarkoitettun ennakkotiedon hakemiseen liittyvästä menettelystä. Kyseisiä tarkentavia säännöksiä on voimassa olevan ydinenergia-asetuksen 142 §:ssä.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin valtuutuksesta, jonka nojalla tarkennettaisiin lain 4 luvussa tarkoitettun valtioneuvoston periaatepäätöksen hakemista ja hakemuksen käsittelemistä koskevia menettelyjä. Keskeisimpiä menettelyjä ovat Säteilyturvakeskuksen alustavan turvallisuusarvion hankkiminen, yleinen kuulemismenettely, ympäristöministeriöltä, suunnitellulta sijaintipaikkakunnalta ja naapurikunnilta pyydyttävät lausunnot, sekä periaatepäätöksen käsitteleminen valtioneuvostossa ja eduskunnassa. Näitä koskevat säännökset ovat lain 12—15 §:ssä. Asetustasoiset menettelynormit täydentävät laissa säädettyä ja määrittäviä tarkemmin asiakirjat, tiedot ja selvitykset, joita periaatepäätöksen hakijan tulee liittää hakemukseensa.

Pykälän 3 ja 4 kohdissa on valtuutuslausekkeet ydinjätehuollon suunnittelua ja toimeenpanoa koskevien menettelyjen sekä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevien hallinnollisten säännösten tarkentamisen taustaksi. Kummankin alueen osalta aineelliset ja hallinnolliset perusteet, samoin kuin luvanhaltijoihin tai muihin vastuutahoihin kohdistuvat velvoitteet ovat laissa. Asetustason säännökset ovat ydinenergia-asetuksen 12 ja 13 luvussa.

Pykälän 5 kohta koskee valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaamisessa ja valtiovarastoon siirrossa noudatettavia käytännön menettelymuotoja. Lain 52 §:n säännöksillä on järjestetty ydinjätehuoltovelvollisten (luvanhaltijat, jotka harjoittavat ydinjätettä tuottavaa toimintaa ja jotka ovat velvolliset

taloudellisesti varautumaan ydinjätehuollon kustannuksiin tallettamalla varoja valtion ydinjätehuoltorahastoon) oikeus saada turvaavia vakuuksia vastaan ydinjätehuoltorahastosta lainaa, samoin lainaamisen ehdot. Asetuksella annettavat hallinnollisia menettelyjä tarkentavat säännökset ovat ydinenergia-asetuksen 14 luvussa.

Pykälän 6 kohta koskee ydinenergian käytön turvallisuuden valvontaa, jonka toimeenpano kuuluu Säteilyturvakeskukselle. Turvallisuusvalvonnan perusteita, valvontaoikeuksia ja viranomaisen käytössä olevia keinoja koskevista lain säännöksistä on tässä mainittava erityisesti 55 § sekä 9 ja 10 luvut kokonaisuudessaan. Kokonaisuutena arvioiden laissa säädetty valvontamekanismit ovat tehokkaat ja toimivat. Nykyisessäkin ydinenergia-asetuksessa, lähinnä sen 15 luvussa on yksittäisiä lain mukaisia tehtäviä ja menettelyjä selventäviä säännöksiä, jotka koskevat muun ohessa ydinlaitoksen rakentamisen, käyttöönoton ja käytön valvonnan yksityiskohtia, ydinmateriaalien ja ydinjätteiden luovutuksiin, siirtoihin ja kuljetuksiin liittyviä menettelyjä sekä ydinaseiden leviämisen estämiseksi tehtävää ydinmateriaalivalvontaa.

Pykälän 7 kohdassa esitetty valtuussäännös liittyy ydinenergia-asetuksen 16 lukuun, jossa säädetään muun muassa ydinlaitoksen vastuullisesta johtajasta sekä siitä, että vastuullisen johtajan, tämän varamiehen sekä ydinlaitoksen käytössä tarvittavan henkilökunnan tehtävät, toimivalta ja vastuu on määrättävä johtosäännössä, jonka Säteilyturvakeskus hyväksyy. Asetuksen 16 luvun säännöksistä osa koskee senlaatuisia henkilökohtaisia vastuuta ja vastuunalaisimpiin tehtäviin nimettävien henkilöiden hyväksymistä, että niistä tulee säätää lain tasolla. Tätä tarkoittavat ehdotukset ovat lakiehdotuksen 7 i § ja 7 k §:ssä. Ydinenergia-asetuksen säännökset tulisivat vastaavilta osin kumottaviksi. Ehdotettu valtuutus on tarkoitettu kattamaan asetustasolla edelleen säädettävät vastuullisen johtajan kelpoisuusvaatimukset sekä tarkemmat säännökset ydinlaitoksen käyttöorganisaatiosta, jota koskeva perussäännös on lain 20 §:n 1 momentin kohdassa 3.

Pykälän 8 kohdan valtuutuslausekkeen tarkoitus on selkeyttää laintasoinen peruste

ydinenergiain alaan kuuluvaa toimintaa koskevien tietojen ilmoittamiseen silloin kun toiminta ei edellytä lupaa, mutta valvontaa varten tarvitaan toimintaa koskevat tiedot. Toisaalta tietojen ilmoittamisvelvollisuus on tyypillinen valvontakeino tilanteissa, joissa tehdään luvanalaista toimintaaan liittyvä toimenpide tai muutos, joka ei vaadi erillisen luvan hakemista, mutta jota koskevat tiedot viranomaisille tarvitsee. Tietojen ilmoittamista koskevat säännökset ovat tällä hetkellä ydinenergia-asetuksen 17 luvussa. Useimmissa tapauksissa ilmoitusvelvollisuus liittyy ydinalan aineiden, laitteiden tai tietojen valtioidenvälisiin siirtoihin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotukseen sisältyy useita säännöksiä, joissa annetaan valtioneuvostolle valtuutus asetuksella tarkempien säännösten antamiseen. Ehdotettujen valtuutussäännösten nojalla annettavien tarkempien säännösten ala ei kuitenkaan laajene asiallisesti verrattuna nykyiseen asetustasoiseen sääntelyyn. Tämä johtuu siitä, että ehdotetut valtuutussäännökset joko aineellisesti sisältyvät jo nykyiseen lakiin, mutta eivät täytä perustuslaissa valtuutussäännöksille asetettuja vaatimuksia tai liittyvät nykyisin ilman asianmukaista lain valtuutta asetus- tai valtioneuvoston päätösten asetuksiin. Esityksen sisältämällä ehdotuksella valtuutussäännöksiä tai nykyisten valtuutussäännösten muuttamiseksi saatetaan siten lain valtuutussääntely perustuslaissa asetettujen vaatimusten mukaiseksi.

Nykyinen lain 81 §:ssä oleva valtuutussäännös ehdotetaan siirrettäväksi uuden 2 a luvun 7 q §:n 1 momentiksi. Samalla sitä ehdotetaan muutettavaksi siten, että perustuslaissa valtuutussäännöksille asetetut täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset täytettäisiin.

Nykyisessä ydinenergia-asetuksessa sekä ydinturvallisuutta koskevissa valtioneuvoston päätöksissä on säännöksiä, joiden antamiseen valtuuttavat perustuslain vaatimukset täyttävät säännökset puuttuvat laista. Kyseiset valtuutussäännökset ehdotetaan lisättäväksi lakiin 3 §:n 2 momenttiin, 7 c §:n 1 momenttiin,

16 §:n 3 momenttiin, 28 §:n 3 momenttiin ja 82 §:n liittyvillä ehdotuksilla.

Lisäksi joitakin lain nykyisiä valtuutussäännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asetuksen antaja mainitaan valtuutussäännöksessä. Tällaisesta muutoksesta on kyse 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 6 a §:n 2 momentissa, 6 b §:n 2 momentissa, 8 §:n 2 momentissa, 11 §:n 2 momentin 3 kohdassa, 15 §:n 2 momentissa, 38 §:n 3 momentissa, 56 §:n 3 momentissa ja 76 §:n 1 momentissa.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Lain 43 §:n 2 momentti ehdotetaan kuitenkin tulevaksi voimaan vasta 1 päivänä helmikuuta 2010. Kyseisellä säännöksellä ehdotetaan muutettavaksi ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseen liittyvää ministeriön päätöksenteon aikataulua. Vuonna 2010 jätehuoltovelvolliset toimittavat viranomaisille seuraavaa kolmivuotiskautta koskevan TKS -ohjelmansa, johon myös varautumisjärjestelmän perustana olevat jätehuoltokaaviot perustuvat. Jätehuoltokaavioiden arviointia ja tarkistamista koskevat ministeriön menettelyt siirrettäisiin samaan kolmivuotiseen jaksotukseen. Vuonna 2010 tammikuun loppuun mennessä ministeriö tulee nykyisten säännösten nojalla vahvistamaan jätehuoltovelvollisen vastuumäärän vuodelle 2009 sekä rahastotavoitteen vuodelle 2010. Tämän jälkeen ministeriön päätöksenteon aikataulu valmisteluineen muuttuisi 43 §:n muutosehdotuksen perusteissa selostetulla tavalla.

Kumottaessa lain 56 §:n 1 momentti, joka liittyy lakkautettavaksi ehdotettuun ydinenergianeuvottelukuntaan, on voimaantulosäännöksessä kumottava myös neuvottelukuntaa koskeva asetus.

Siirtymäsäännöksessä todettaisiin, että ehdotettua lakia sovellettaisiin sen voimaan tullessa myös lupahakemuksiin, jotka ovat tulleet vireille ennen ehdotetun lain voimaan tuloa. Lain voimaan tulon ehdotettuna ajankohdantana vuodenvaihteessa 2007—2008 saattaa olla vireillä joitakin ydinaineisiin tai ydinjätteisiin liittyviä lupahakemuksia. Koska lainmuutoksella ei muutettaisi lupien myöntämisen edellytyksiä, ei erityisiä soveltamisään-

nöksiä ole katsottu nykyisen lain voimassaoloaikana vireille pantujen asioiden osalta tarvittavan. Lupahakemusta käsittelevä viranomainen siirtäisi tarvittaessa vireillä olevan hakemuksen toimivaltaiselle viranomaiselle.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ydinenergialaki on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisessa perustuslainsäätämisjärjestyksessä, jolloin se on voimassa poikkeuslakina. Edellä yleisperusteluiden jaksossa 2.3.4 Poikkeuslakiominaisuus on asiaa käsitelty tarkemmin. Tässä esityksessä ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia, jotka liittyisivät lain 15 tai 63 §:n niihin säännöksiin, jotka on alkuperäisen lain käsittelyssä katsottu valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisiksi.

Esitys koskee suurelta osin lain saattamista perustuslain 80 §:ssä asetettujen vaatimusten mukaiseksi. Esityksellä ehdotetaan lisättäväksi lakiin sitä alemmissa säädöksissä annettua yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin liittyvät säännökset. Samalla laissa olevat valtuutussäännökset ehdotetaan muutettaviksi perustuslain edellyttämällä tavalla. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi valtuu-

tussäännökset, jotka siitä joidenkin tarkentavien säännösten osalta puuttuvat.

Lakiehdotuksen 7 o §:n mukaan ydinenergian käytön turvaorganisaatioon kuuluvalla tulisi olemaan merkittävät voimakeinojen käyttöoikeudet. Ehdotusta on arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta, jossa säännellään julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle. Turvaorganisaatiossa ehdotetuilla oikeuksilla toimiminen on julkisen vallan käyttämistä, koska sillä voidaan puuttua yksilöiden perusoikeuksiin. Ehdotettuja voimakeinojen käyttövaltuuksia voidaan pitää perusteltuina, koska ydinenergian käytön turvaaminen lainvastaiselta toiminnalta on yleisen edun mukaista. Esitettyä 7 o §:ää ei voida turvaamistoiminnan laatu ja perustuslakivaliokunnan aiempi tulkintakäytäntö (ks. esim. PeVL 55/2005 vp; PeVL 48/2005 vp) huomioon ottaen pitää perustuslain 124 §:n kannalta ongelmallisena.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että ehdotettu laki voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n tarkoittamassa tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ydinenergilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergilain (990/1987) 56 §:n 1 momentti sekä 79 ja 81 §,

muutetaan 2 §:n 1 momentin 3—6 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 3 §:n 1,4,7 ja 8 kohta, 6 a §:n 2 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 6 b §:n 2 momentin johdantokappale, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 momentin 3 kohta, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 17 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 momentti, 19 §:n 1 ja 4 kohta, 20 §:n 1 momentin 1 kohta, 21 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1 ja 7 kohta, 22 §:n 2 momentti, 23 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti, 26 §:n 1 momentin 2 kohta, 28 §, 32 §:n 1 momentin 3 kohta, 38 §:n 3 momentti, 40 §:n 3 momentti, 43 §:n 2 momentti, 44 §:n 1 momentti, 48 §:n 2 momentti, 53 a §:n 2 momentti, 53 c §:n 3 momentti, 53 d §:n 2 momentti, 53 e §:n 1 momentti, 55 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohta, 56 §:n 3 momentti, 58 §, 59 §:n 2 momentti, 63 §:n 1 momentin 1, 2, 4, 5, 7 ja 8 kohta, 65 §:n 2 momentti, 67 §, 68 §:n 2 momentin 2 kohta ja loppukappale, 68 a §:n 1 momentti, 73 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta, 74 §, 75 §:n 2—4 momentti, 76 ja 77 §, 78 §:n 1 momentti, 80 §:n 1 momentti ja 82 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 4—6 kohta, 8 §:n 2 momentti sekä 63 §:n 1 momentin 1, 5, 7 ja 8 kohta laissa 738/2000, 3 §:n 7 ja 8 kohta, 6 a §:n 2 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 6 b §:n johdantokappale, 17 §:n 2 momentin 2 kohta, 68 a §:n 1 momentti ja 75 §:n 2 momentti laissa 1420/1994, 21 §:n 1 momentti osaksi viimeksi mainitussa laissa, 38 §:n 3 momentti, 53 a §:n 2 momentti, 53 c §:n 3 momentti, 53 d §:n 2 momentti, 53 e §:n 1 momentti sekä 75 §:n 3 ja 4 momentti laissa 1131/2003, 40 §:n 3 momentti laissa 1078/1996, 68 § osaksi laissa 1271/1998 ja mainitussa laissa 738/2000, 74 § laissa 593/1995 sekä 78 §:n 1 momentti laissa 635/1999, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 738/2000, uusi 4 momentti, 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1420/1994, uusi 5 a, 5 b, 9 ja 10 kohta sekä 2 momentti, 6a §:ään, sellaisen kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 1 a kohta, lakiin uusi 2 a luku, 28 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, 33 §:ään uusi 2 momentti, 56 §:ään uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä 60 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 870/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §.

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

3) ydinaineiden hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen, luovutukseen, käsitteilyyn, käyttämiseen, varastointiin, kuljetukseen ja tuontiin;

4) ydinjätteiden hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen, luovutukseen, käsitte-

lyyn, käyttämiseen, varastointiin, kuljetukseen, vientiin ja tuontiin;

5) siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, seuraavien aineiden, laitteiden, laitteistojen tai tietoaineistojen hallussapitoon, valmistukseen, kokoamiseen, luovutukseen ja tuontiin silloin, kun niillä on merkitystä ydinaseiden leviämisen kannalta tai niihin kohdistuu Suomen tekemien ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteita:

a) muut aineet kuin ydinaineet, jos ne ominaisuuksiensa vuoksi soveltuvat erityisesti käytettäväksi ydinenergian aikaansaamiseen;

b) laitteet ja laitteistot, jotka on tarkoitettu tai muutoin erityisesti soveltuvat käytettäväksi ydinlaitoksissa;

c) laitteet ja laitteistot, jotka on tarkoitettu tai muutoin erityisesti soveltuvat käytettäväksi ydinaineiden tai a alakohdassa tarkoitettujen aineiden valmistuksessa;

d) sellaiset laitteet, jotka ovat välttämättömiä a ja b alakohdassa tarkoitettujen laitteiden tai laitteistojen valmistamiseksi; sekä

e) sellainen ydinenergia-alan tietoaineisto, joka on saatettu kirjalliseen tai muuhun aineelliseen muotoon ja jota ei ole yleisesti saatavilla; sekä

6) uraania tai toriumia sisältävien malmien, jotka määritellään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, vientiin ja tuontiin.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tämän lain soveltamisesta:

1) muualla kuin Suomessa toteutettavan, tässä pykälässä tarkoitettua toimintaa koskevan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemiseen ja toteuttamiseen vieraan valtion, ulkomaalaisen tai ulkomaisen yhteisön kanssa, jos sopimuksella on merkitystä ydinaseiden leviämisen kannalta tai siihen kohdistuu Suomen tekemien ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteita; sekä

2) Itävallan, Belgian, Tanskan, Suomen, Saksan, Kreikan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Portugalin, Espanjan, Ruotsin, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan (SopS 53/2004) 18 artiklan a kohdan mukaiseen ydinpolttoainekiertoon liittyvään tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säättää, että tämän lain säännöksiä ei joiltakin osin sovelleta 1 momentin 1—4 ja 6 kohdassa tai 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun toimintaan, joka on tämän lain tarkoituksen kannalta merkitykseltään vähäistä.

Ydinaineiden sekä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden, laitteiden, laitteistojen ja tietoaineiston viennistä säädetään kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta annetussa neuvoston asetuksessa 1334/2000/EY sekä kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetussa laissa (562/1996). Jos ydinaine tai edellä tarkoitettu muu aine on samalla tämän lain 3 §:ssä tarkoitettua ydinjätettä, sovelletaan sen vientiin tämän lain säännöksiä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ydinenergian käytöllä* 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua toimintaa;

4) *ydinjätehuollolla* kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen ydinjätteiden talteen ottamiseksi, säilyttämiseksi ja käsittelemiseksi sekä sijoittamiseksi pysyväksi tarkoitetulla tavalla (*loppusijoitus*), ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen liittyvät toimenpiteet mukaan luettuina;

5 a) *ydinvoimalaitoksella* sähkön tai lämmön tuotantoon tarkoitettua ydinreaktorilla varustettua ydinlaitosta tai samalle laitospaikalle sijoitettujen ydinvoimalaitosyksiköiden ja niiden yhteydessä toimivien muiden ydinlaitosten muodostamaa laitospaikkaa;

5 b) *käytöstä poistamisella* lopullisesti suljetun ydinlaitoksen purkamista niin, ettei laitosalueella tarvita erityisiä toimenpiteitä puretusta ydinlaitoksesta peräisin olevien radioaktiivisten aineiden vuoksi;

7) *valmiusjärjestelyillä* varautumista ennakkoon onnettomuuksiin tai turvallisuutta heikentäviin tapahtumiin ydinlaitoksessa tai sen alueella taikka muussa paikassa tai kul-

kuvälineessä, jossa ydinenergian käyttöä harjoitetaan;

8) *Euratom –sopimuksella* Roomassa 25 päivänä maaliskuuta 1957 tehtyä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusta, sellaisena kuin se sitoo Suomea Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen nojalla;

9) *viennillä* Suomesta tai Suomen alueen kautta tapahtuvaa vientiä toiseen valtioon; sekä

10) *tuonnilla* tuontia toisesta valtiosta Suomeen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä, mikä on 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ydinainetta ja 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua ydinjätettä sekä siitä, milloin ydinlaitoksen toiminta on 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla laajamittaista.

6 a §

Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ydinjätetuolto

Mitä edellä säädetään, ei koske valtioneuvoston asetuksella säädetävissä tapauksissa:

1) vähäisiä määriä ydinjätteitä, jotka toimitetaan tai on toimitettu ulkomaille tutkimustarkoituksessa;

1a) ydinjätteitä, joissa radioaktiivisten aineiden määrä on vähäinen ja jotka toimitetaan toiseen maahan käsiteltäviksi tarkoituksenmukaisella tavalla; eikä

6 b §

Muualla kuin Suomessa syntyneitä ydinjätteitä koskevat määräykset

Mitä edellä säädetään, ei koske valtioneuvoston asetuksella säädetävissä tapauksissa:

2 a luku

Turvallisuutta koskevat vaatimukset

7 a §

Johtavat periaatteet

Ydinenergian käytön turvallisuus on pidettävä niin korkealla tasolla kuin käytännöllisin toimenpitein on mahdollista. Turvallisuuden edelleen kehittämiseksi on toteutettava toimenpiteet, joita käyttökokemukset ja turvallisuustutkimukset sekä tieteen ja tekniikan kehittyminen huomioon ottaen voidaan pitää perusteltuina.

7 b §

Syvyysuuntainen turvallisuusperiaate

Ydinlaitoksen turvallisuus on varmistettava peräkkäisillä ja toisistaan riippumattomilla suojauksilla (*syvyysuuntainen turvallisuusperiaate*). Tämä periaate on ulotettava laitoksen toiminnalliseen ja rakenteelliseen turvallisuuteen.

7 c §

Säteilyaltistuksen enimmäisarvot

Ydinenergian käytöstä aiheutuvia radioaktiivisten aineiden päästöjä on rajoitettava säteilylain (592/1991) 2 §:n 2 kohdassa säädettyä periaatetta noudattaen. Ydinlaitoksesta tai muusta ydinenergian käytöstä väestön yksilölle aiheutuvan säteilyaltistuksen enimmäisarvot säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Raja-arvot ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöille siten, ettei valtioneuvoston asetuksella säädettyjä säteilyaltistuksen enimmäisarvoja ylitetä, vahvistaa Säteilyturvakeskus. Radioaktiivisten aineiden päästöjen valvonta on järjestettävä siten, että tässä pykälässä tarkoitettujen raja-arvojen noudattaminen voidaan luotettavasti todeta.

7 d §

Varautuminen käyttöhäiriöihin ja onnettomuuksiin

Ydinlaitoksen suunnittelussa on varauduttava käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien

mahdollisuuteen. Onnettomuuden todennäköisyyden on oltava sitä pienempi, mitä vakavampi onnettomuuden seuraus saattaisi olla ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle.

Ensisijainen tavoite on onnettomuuksien estäminen. Onnettomuuksien hallintaa ja niiden seurausten lieventämistä varten on tehtävä tarpeelliset käytännön toimenpiteet.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään säteilyaltistuksen enimmäisarvoista, joita käytetään turvallisuussuunnittelun perustana käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien varalta.

7 e §

Turvallisuuden todentaminen ja arviointi

Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttyminen on osoitettava luotettavasti.

Laitoksen turvallisuus on arvioitava kokonaisuutena säännöllisin väliajoin.

7 f §

Rakentaminen ja käyttö

Turvallisuuden on oltava etusijalla ydinlaitoksen rakentamisessa ja käytössä.

Tämän lain 5 luvussa tarkoitetun rakentamisluvan haltija vastaa siitä, että ydinlaitos rakennetaan turvallisuusvaatimusten mukaisesti.

Tämän lain 5 luvussa tarkoitetun käyttöluvan haltija vastaa siitä, että ydinlaitosta käytetään turvallisuusvaatimusten mukaisesti.

Ydinlaitoksen kuntoa ja käyttökokemuksia on seurattava ja arvioitava järjestelmällisesti.

7 g §

Käytöstä poistaminen

Ydinlaitoksen suunnittelussa on varauduttava laitoksen käytöstä poistamiseen. Käytöstä poistamista koskeva suunnitelma on pidettävä ajan tasalla siten kuin 28 §:ssä säädetään.

Kun ydinlaitoksen käyttö on lopetettu, laitos on poistettava käytöstä Säteilyturvakeskuksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

ti. Laitoksen purkamista ja muita toimenpiteitä laitoksen käytöstä poistamiseksi ei saa perusteettomasti siirtää.

7 h §

Ydinaineet ja ydinjätteet

Ydinlaitoksella on oltava tilat, laitteistot ja muut järjestelyt, joilla voidaan huolehtia turvallisesti laitoksen tarvitsemien ydinaineiden ja käytössä syntyvien ydinjätteiden käsitteystä ja varastoinnista.

Ydinjätteistä on huolehdittava siten, ettei loppusijoituksen jälkeen aiheudu sellaista säteilyaltistusta, joka ylittäisi loppusijoituksen toteutusajankohtana hyväksyttävänä pidetyn tason.

Ydinjätteiden sijoitus pysyväksi tarkoitulla tavalla on suunniteltava turvallisuuden kannalta edullisesti ja siten, ettei pitkäaikais- ja turvallisuuden varmistaminen edellytä loppusijoituspaikan valvontaa.

Ydinjätehuoltoa koskevat suunnitelmat on pidettävä ajan tasalla siten kuin 28 §:ssä säädetään.

7 i §

Henkilöstö

Ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijalla (*luvanhaltija*) on oltava riittävä ja tehtäviinsä soveltuva, ammattitaitoinen henkilöstö.

Ydinlaitoksen ohjaajana laitoksen valvossa saa toimia vain Säteilyturvakeskuksen tehtävään hyväksymä henkilö.

Luvanhaltijan on nimettävä henkilöt, joiden vastuulla on huolehtia ydinlaitoksen valmiusjärjestelyistä, turvajärjestelyistä ja ydinmateriaalivalvonnasta. Näihin tehtäviin voidaan nimetä vain Säteilyturvakeskuksen kuhunkin tehtävään erikseen hyväksymä henkilö.

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että edellä tarkoitetut henkilöt ovat tässä tehtävässään sellaisessa asemassa, että heillä on riittävä toimivalta ja tosiasiallinen mahdollisuus kantaa heille osoitettu vastuu.

7 j §

Turvallisuuskulttuuri ja laadunhallinta

Ydinlaitoksen johtamisjärjestelmässä on erityisesti otettava huomioon:

1) johdon ja henkilöstön turvallisuuteen liittyvien käsitysten ja asenteiden vaikutus turvallisuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen (*turvallisuuskulttuuri*); sekä

2) suunnitelmalliset toimintatavat ja niiden säännöllinen arvioiminen sekä järjestelmälliset menettelyt turvallisuuden kannalta merkittävien poikkeamien tunnistamiseksi ja korjaamiseksi (*laadunhallinta*).

7 k §

Vastuullinen johtaja

Luvanhaltijan on nimettävä vastuullinen johtaja ja tälle varahenkilö:

- 1) ydinlaitoksen rakentamiselle;
- 2) ydinlaitoksen käytölle;
- 3) kaivos- ja rikastustoiminnalle, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen; sekä
- 4) ydinainesten ja ydinjätteiden hallussapidolle, valmistukselle, tuottamiselle, käsittelylle, käyttämiselle, varastoinnille ja kuljetukselle, jos näille toiminnoille on haettava erillinen lupa.

Vastuulliseksi johtajaksi voidaan nimetä henkilö, joka on antanut tehtävään suostumuksensa ja jonka Säteilyturvakeskus on siihen hyväksynyt. Vastuullinen johtaja tulee esittää hyväksyttäväksi tämän lain 5 luvussa tarkoitettua lupaa haettaessa.

Vastuullisen johtajan tehtävänä on huolehtia siitä, että ydinenergian käytön turvallisuutta, turva- ja valmiusjärjestelyjä ja ydinmateriaalien valvontaa koskevia säännöksiä, lupaehtoja ja Säteilyturvakeskuksen määräyksiä noudatetaan.

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että vastuullinen johtaja on tässä tehtävässään sellaisessa asemassa, että hänellä on riittävä toimivalta ja tosiasiallinen mahdollisuus kantaa hänelle kuuluva vastuu.

Säteilyturvakeskus voi peruuttaa vastuullisen johtajan hyväksymisen, jos tämä laiminlyö 3 momentissa tarkoitettuja tehtäviään, ei-

kä luvanhaltija tee esitystä vastuullisen johtajan vaihtamiseksi. Ennen lopullisen päätöksen tekemistä Säteilyturvakeskuksen tulee kuulla sekä vastuullista johtajaa että luvanhaltijaa.

Vastuullista johtajaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös tämän varahenkilöön.

7 l §

Turvajärjestelyt

Ydinenergian käytön turvajärjestelyjen tulee perustua ydinenergian käyttöön kohdistuviin uhkakuviiin ja suojaustarpeiden analyysiin.

Ydinlaitoksella on oltava turvajärjestelyjen suunnitteluun ja toimeenpanoon koulutettuja turvahenkilöitä (*turvaorganisaatio*). Ydinmateriaalin ja ydinjätteen kuljetuksen ja varastoinnin turvaamiseksi on oltava turvahenkilöitä.

Turvaorganisaation ja turvahenkilöiden tehtävät, vastuu ja koulutusvaatimukset on määriteltävä ja heille on annettava tehtävien mukaiset toimintavaltuudet sekä tarkoitukseen sopivat valvontavälineet, viestintävälineet, suojavälineet ja voimankäyttövälineet.

Voimankäyttövälineet tulee suhteuttaa uhkakuviiin ja suojaustarpeisiin siten, että ne sopivat tarkoitukseensa.

Ydinlaitoksen säännönmukaiseen turvavalvontaan kuuluvista toimenpiteistä tulee asianmukaisesti tiedottaa ydinlaitoksella työskenteleville ja sen alueella muuten asioiville.

7 m §

Turvavalvonta

Turvaorganisaatioon kuuluva saa suorittaa ydinlaitoksella työskentelevän tai sen alueella muuten asioivan henkilön turvatarkastuksen, jossa metallinilmaisinta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttäen tarkastetaan, ettei henkilöllä ole mukanaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle tai järjestykselle tai jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen. Tavarat tai henkilö saadaan tarpeen vaatiessa tarkastaa myös muulla sopivalla tavalla. Tar-

kastuksen yhteydessä henkilöltä pois otetut esineet tai aineet on viipymättä luovutettava poliisille tai, jollei siihen lain mukaan ole esitettyä, palautettava henkilölle hänen poistuesaan alueelta.

Ydinlaitoksen turvaamisen varmistamiseksi on ydinlaitoksella työskentelevä tai siellä asioiva henkilö velvollinen turvaorganisaatioon kuuluvan pyynnöstä suorittamaan alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävän kokeen. Koe tehdään siten kuin pakkokeinolain (450/1987) 6 luvun 3 §:ssä säädetään. Työntekijän velvollisuudesta esittää huumausainetestiä koskeva todistus säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004).

Henkilö, joka kieltäytyy 1 momentin mukaisesta tarkastuksesta, 2 momentin mukaisesta alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta tai on päihdyttävien aineiden vaikutuksen alainen, voidaan poistaa ydinlaitoksen alueelta.

7 n §

Varautuminen lainvastaisen toiminnan torjumiseen

Turvaorganisaation varautumisesta lainvastaisen toiminnan torjumiseen määrätään tarkemmin ydinlaitoksen turvaohjesäännössä, jonka vahvistaa Säteilyturvakeskus sisäasiainministeriötä ja 56 §:n 3 momentissa tarkoitettua neuvottelukuntaa kuultuaan.

Turvaohjesäännössä on määrättävä ainakin:

1) miten turvaorganisaatiota johdetaan ja miten sen toiminta on järjestetty;

2) minkälainen varustus ja minkälaisia voimankäyttövälineitä turvaorganisaatiolla on; sekä

3) milloin hälytetään poliisi ja miten vastuu siirretään turvaorganisaatiolta poliisiviranomaiselle poliisin saavuttua paikalle.

Turvahenkilöltä edellytettävän koulutuksen perusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Turvaohjesäännössä määrätään erikoiskoulutuksesta ottaen erityisesti huomioon varustuksen ja voimankäyttövälineiden käytössä vaadittava taitotaso ja sen osoittaminen.

7 o §

Voimakeinojen käyttö

Turvahenkilöllä on ydinenergian käytön turvaamistehtävää suorittaessaan oikeus väkivaltaisesti uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon ehkäisemiseksi, henkilön pääsyn estämiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi, pakenemisen estämiseksi, kiinniottamiseksi, kiinniotetun tarkastamiseksi, esineen tai aineen poisottamiseksi sekä esteen poistamiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Kiinni otettu henkilö ja häneltä mahdollisesti pois otetut esineet tai aineet on viipymättä luovutettava poliisille.

Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon suojaustarpeen tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat.

Turvahenkilöiden tulee olla koulutettuja voimakeinojen käyttämisen oikeutuksen perusteisiin ja niiden noudattamiseen käytännön tilanteissa.

Poliisilain (493/1995) 27 §:ssä säädetään poliisimiestä tilapäisesti avustavan henkilön oikeudesta voimakeinojen käyttöön.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

7 p §

Valmiusjärjestelyt

Ydinenergian käytön valmiusjärjestelyjen suunnittelun tulee perustua häiriö- ja onnettomuustilanteita koskeviin analyyseihin sekä niiden perusteella arvioituihin seurauksiin.

Ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjen suunnittelussa on varauduttava siihen, että laitokselta voi päästä ulos merkittävä määrä radioaktiivisia aineita.

Ydinlaitoksella on oltava valmiusjärjestelyjen suunnitteluun ja valmiustilanteisiin koulutettuja henkilöitä (*valmiusorganisaatio*), joiden tehtävät ja vastuu on määriteltävä. Valmiusorganisaatiossa työskenteleville on annettava tehtävien mukaiset toimintavaltuu-

det sekä tarkoitukseen soveltuvat tilat, varusteet ja viestintäjärjestelmät.

Valmiusjärjestelyt on sovittava yhteen viranomaisten laatimien pelastus- ja valmiussuunnitelmien kanssa.

7 q §

Yleiset turvallisuusmääräykset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tämän luvun säännöksiä tarkentavat yleiset turvallisuusmääräykset seuraavista asioista:

- 1) ydinvoimalaitoksen turvallisuus;
- 2) ydinenergian käytön turvajärjestelyt;
- 3) ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyt; sekä
- 4) ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuus.

Ydinvoimalaitoksen turvallisuutta ja valmiusjärjestelyjä koskevat turvallisuusmääräykset voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tarvittavilta osin koskemaan myös muita ydinreaktorilla varustettuja ydinlaitoksia.

Turvajärjestelyjen osalta on määrättävä erityisesti siitä, milloin johtamisvastuu ydinenergian käyttöön kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjuntatilanteessa siirtyy luvanhaltijalta asianomaiselle poliisiviranomaiselle. Valmiusjärjestelyjen osalta on määrättävä erityisesti siitä, milloin johtamisvastuu onnettomuustilanteen vaatimista pelastustoimenpiteistä ydinlaitoksen alueella siirtyy asianomaiselle pelastusviranomaiselle.

Säteilyturvakeskuksen tulee tehdä ehdotus I momentissa tarkoitetuiksi yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitä tahoja Säteilyturvakeskuksen on kuultava ennen ehdotuksen tekemistä.

7 r §

Yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset

Säteilyturvakeskuksen tehtävänä on asettaa tämän lain mukaisen turvallisuustason toteuttamista koskevat yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset.

Säteilyturvakeskuksen tulee järjestää asettamansa turvallisuusvaatimukset ydinenergi-

an käytön turvallisuuden osa-alueiden mukaan ja julkaista ne Säteilyturvakeskuksen määräyskokoelmassa.

Säteilyturvakeskuksen turvallisuusvaatimukset velvoittavat luvanhaltijaa, kuitenkin niin, että luvanhaltijalla on oikeus esittää muunkinlainen kuin vaatimuksissa edellytetty menettelytapa tai ratkaisu. Jos luvanhaltija vakuuttavasti osoittaa, että esitetty menettelytapa tai ratkaisu toteuttaa tämän lain mukaisen turvallisuustason, Säteilyturvakeskus voi sen hyväksyä.

8 §

Velvollisuus hakea lupa

Lupaa ei kuitenkaan tarvita 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Luvan hakemisen sijasta toiminnanharjoittajan on vuosittain tehtävä Säteilyturvakeskukselle valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävä ilmoitus.

11 §

Periaatepäätös

Yleiseltä merkitykseltään huomattavia ovat 3 §:n 5 kohdassa tarkoitetuista ydinlaitoksista:

- 3) sellaiset muuhun kuin ydinenergian aikaansaamiseen käytettävät laitokset, jotka niissä kerrallaan olevan ydinaineen tai ydinjätteen määrän tai säteilyvaarallisuuden vuoksi ovat, siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, I kohdassa tarkoitettuun laitokseen rinnastettavissa.

15 §

Ilmoitus eduskunnalle ja eduskunnan päätös

Ennen kuin eduskunta on tehnyt asiassa päätöksensä, hakija ei saa ryhtyä sellaisiin valtioneuvoston asetuksella säädettäviin toimenpiteisiin, jotka taloudellisen merkityk-

sensä vuoksi saattavat vaikeuttaa eduskunnan ja valtioneuvoston mahdollisuuksia ratkaista asia vapaan harkintansa mukaan.

16 §

Lupaviranomaiset

Luvan 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa sekä 22 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan myöntää hakemuksesta kauppa- ja teollisuusministeriö. Luvan 2 §:n 1 momentin 3, 4, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuun toimintaan myöntää hakemuksesta Säteilyturvakeskus.

Tässä luvussa tarkoitettujen lupien hakemisesta, lupamenettelyistä sekä lupapäätöksen jälkeen mahdollisesti tarvittavista ilmoituksista ja muista toimenpiteistä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Luvansaaaja

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle yhteisölle tai viranomaiselle voidaan erityisistä syistä myöntää lupa:

2) ydinjätteen tai uraania tai toriumia sisältävien malmien kauttakuljetukseen liittyvään tuontiin ja vientiin; sekä

Lupa ydinaineen tai ydinjätteen hallussapitoon, käyttämiseen, kuljetukseen tai tuontiin sekä ydinjätteen vientiin voidaan valvonta-tehtävään liittyvässä asiassa myöntää myös sellaiselle kansainväliselle järjestölle tai ulkomaan viranomaiselle, jonka tehtävänä on huolehtia Suomea velvoittavassa ydinenergia-alan kansainvälisessä sopimuksessa edellytetystä valvonnasta.

19 §

Muun ydinlaitoksen rakentaminen

Lupa muun kuin 18 §:ssä tarkoitettun ydinlaitoksen rakentamiseen voidaan myöntää, jos:

1) ydinlaitosta koskevat suunnitelmat täyttävät tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja työntekijöiden ja väestön turvallisuus on asianmukaisesti otettu huomioon toiminnan suunnittelussa;

4) ydinlaitoksen rakentamista varten on varattu alue maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisessa asemakaavassa ja hakijalla on laitoksen toiminnan edellyttämä alueen hallinta;

20 §

Ydinlaitoksen käyttäminen

Lupa ydinlaitoksen käyttämiseen voidaan myöntää sitten kun lupa sen rakentamiseen on myönnetty ja jos:

1) ydinlaitos ja sen käyttäminen täyttävät tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja työntekijöiden ja väestön turvallisuus sekä ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon;

21 §

Muu ydinenergian käyttö

Lupa 2 §:n 1 momentin 2—6 kohdassa ja 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun toimintaan voidaan myöntää, jos, milloin toiminta sitä edellyttää:

1) ydinenergian käyttö täyttää tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja työntekijöiden ja väestön turvallisuus sekä ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon;

7) niiden vieraiden valtioiden suostumukset, joita radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta annetussa neuvoston direktiivissä (2006/117/Euratom) edellytetään, on saatu ja direktiivin määräyksiä voidaan muutenkin noudattaa;

22 §

Kulkuvälineessä oleva ydinlaitos

Milloin edellä tarkoitettua ydinlaitosta käytetään Suomen alueella vain tilapäisesti, on luvan myöntävä viranomainen kauppa- ja teollisuusministeriö ja sovelletaan tätä lakia muutoinkin niin kuin toimintaan, jota tarkoitetaan 2 §:n 1 momentin 2—6 kohdassa ja 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa.

23 §

Lupahakemuksen käsitteleminen

Lupahakemuksesta on pyydetty Säteilyturvakeskuksen ja ympäristöministeriön lausunto, jollei se ole toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeeton. Jos hakemus koskee 2 §:ssä tarkoitettua vientiä, 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua sopimuksen tekemistä tai 22 §:ssä tarkoitettua ydinlaitoksen käyttämistä tilapäisesti Suomen alueella, on hakemuksesta lisäksi pyydetty ulkoasiainministeriön lausunto, jollei se ole ilmeisen tarpeeton.

25 §

Lupaehdot ja niiden muuttaminen

Lupaan on sisällytettävä ne lupaehdot, jotka ovat tarpeen tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen yleisten periaatteiden ja tämän lain mukaisten turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi.

26 §

Luvan peruuttaminen

Luvan myöntäneen viranomaisen on peruuttettava lupa kokonaan tai joltakin osin, jos ydinenergian käytölle tässä laissa säädettyjen yleisten periaatteiden toteuttaminen olennaisella tavalla vaarantuu esimerkiksi sen seurauksena, että:

2) luvanhaltija laiminlyö tämän lain 7 luvussa tarkoitettua varautumisvelvollisuuden tai rikkoo ydinvastuulakia (484/1972) sen 41 §:ssä tarkoitettulla tavalla; tai

28 §

Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta päättäminen

Kauppa- ja teollisuusministeriö tai Säteilyturvakeskus, milloin se on myöntänyt luvan ydinjätteitä aiheuttavaan toimintaan, päättää kuultuaan tarvittaessa ympäristöministeriötä periaatteista, joihin nojautuen 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu huolehtimisvelvollisuus on toteutettava. Tässä tarkoituksessa jätehuoltovelvollisen tulee esittää luvan myöntäjän arvioitavaksi suunnitelma ydinjätehuollon toteuttamisesta.

Suunnitelma on luvanvaraisen toiminnan kestäessä saatettava säännöllisesti ajan tasalle. Ellei lupaehdoissa muuta määrätä, ajan tasalle saatettu suunnitelma on esitettävä luvan myöntäjän arvioitavaksi kolmen vuoden välein.

Suunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä ja asiakirjojen toimittamisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

32 §

Huolehtimisvelvollisuuden lakkaaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriön tai Säteilyturvakeskuksen, milloin se on myöntänyt luvan ydinjätteitä aiheuttavaan toimintaan, on määrättävä huolehtimisvelvollisuus päättyneeksi, kun:

3) ydinjätteiden loppusijoitus ja ydinlaitoksen käytöstä poistaminen on suoritettu 33 §:n mukaisesti ja jätehuoltovelvollinen on suorittanut valtiolle kertakaikkisen maksun näiden ydinjätteiden vastaisesta tarkkailusta ja valvonnasta.

33 §

Loppusijoitus ja käytöstä poistaminen

Ydinlaitos on poistettu käytöstä, kun Säteilyturvakeskus on todennut, että laitosalueen rakennuksissa ja maaperässä jäljellä olevien radioaktiivisten aineiden määrä on tämän lain nojalla asetettujen vaatimusten mukainen.

38 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Rahastossa on johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Rahaston tehtävistä ja hallinnosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

40 §

Rahastotavoitteen määrä

Jos jonkin kalenterivuoden lopun vastuumäärä poikkeaa merkittävästi 44 §:n 1 momentin mukaisesti vahvistetusta edellisen kalenterivuoden lopun vastuumäärästä, osa tästä vastuumäärän muutoksesta voidaan jättää huomioon ottamatta vahvistettaessa rahastotavoitetta kyseistä kalenterivuotta seuraaville kahdelle vuodelle.

43 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriö vahvistaa kalenterivuoden lopussa kunkin jätehuoltovelvollisen kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän sekä tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kahdelle vuodelle. Samalla ministeriö vahvistaa rahastotavoitteen seuraaville kolmelle vuodelle. Ministeriö voi poiketa edellä tarkoitetusta aikataulusta, jos siihen on perusteltu syy.

44 §

Vakuusjärjestelyt

Jätehuoltovelvollisen on luovutettava valtiolle 45 §:ssä säädettyt ehdot täyttäviä vakuuksia ennen jätteitä tuottavan toiminnan aloittamista ja muutoin aina kesäkuun loppuun mennessä siten, että valtiolla tuolloin olevien vakuuksien yhteismäärä vastaa kalenterivuoden lopun vastuumäärän ja rahastotavoitteen erotusta.

48 §

Valtion saatavan kattaminen ja kateisuus

Siltä osin kuin jätehuoltovelvollinen ei ole määräajassa suorittanut rahastolle 1 momentissa tarkoitettua jäljelle jäävää saatavaa, on jätehuoltovelvollisen 44 §:n nojalla valtiolle luovuttamista vakuuksista muutettava vastaava määrä rahaksi ja varat lisättävä kateosuuteen. Jos sellaisen vakuuden antanut 45 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu vakuutusyhtiö tai pankki sitä vaatii, on rahaston sille lainattava vakuudesta saadut varat määrääjäksi 52 §:n 4 momentissa tarkoitettulla korolla sen rahastolle antamaa velkakirjaa vastaan ja muutoin rahaston määräämillä ehdoilla, jos kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo sellaisen sitoumuksen turvaavan varojen käyttöön saamisen.

53 a §

Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, jonka suuruus on 240 euroa kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Valtioneuvoston asetuksella

voidaan tämä euromäärä säätää pienemmäksi.

53 c §

Erillisvarallisuudet

Tutkimustoiminnan rahoittamiseen jaettavissa on kumpikin erillisvarallisuus, siltä osin kuin sitä ei ole sidottu 53 d §:n 1 momentin tarkoittamin tutkimushankkeiden rahoittamispäätöksin ja kuin siihen ei sisälly rahastolle syntyneitä saatavia. Jos rahoittamispäätöksin sidottuja varoja jää käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, kyseiset varat voidaan käyttää tutkimustoiminnan rahoittamiseen seuraavana vuonna.

53 d §

Tutkimushankkeiden rahoittaminen

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteilisestään korkeatasoisia ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa. Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsitteeseen tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

53 e §

Tutkimusrahoituksen hakeminen, myöntäminen ja takaisinperintä

Kauppa- ja teollisuusministeriö tekee rahastolle esityksen edellä 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen varojen jakamisesta hankkeiden rahoittamiseen. Ministeriön on ennen esityksen tekemistä pyydettävä siitä Säteilyturvakeskuksen lausunto.

55 §

Valvontaviranomainen

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamiseksi Säteilyturvakeskuksen tulee erityisesti:

3) tehdä ehdotukset 7 q §:ssä tarkoitetuiksi yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi sekä asettaa 7 r §:ssä tarkoitettuja yksityiskohtaisia turvallisuusvaatimukset;

4) antaa tarvittaessa yksityiskohtaisia määräyksiä ja valvoa niiden noudattamista;

56 §

Neuvottelukunnat

Ydinenergian käytön turvajärjestelyjä koskevien asioiden käsittelyä varten toimii Säteilyturvakeskuksen yhteydessä valtioneuvoston asettama neuvottelukunta.

Tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitetuista neuvottelukunnista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

58 §

Rakentaminen ja maankäytön suunnittelu

Ydinlaitoksen sijoituspaikaksi tarkoitettun alueen maankäytön suunnittelusta on voimassa, mitä siitä on muualla laissa säädetty. Ennen ydinlaitoksen sijoituspaikaksi tarkoitettun alueen asemakaavan laatimista ja ennen sellaisen kaavan hyväksymistä, jossa alue on varattu ydinlaitoksen rakentamista varten, on asiasta hankittava Säteilyturvakeskuksen lausunto.

Ydinlaitoksen rakentamisesta on voimassa, mitä siitä on muualla laissa säädetty. Milloin kuitenkin rakentamisessa on otettava huomioon ydinenergian käytön turvallisuuden, turva- tai valmiusjärjestelyjen tai ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan erityisvaatimukset, annetaan siitä aiheutuvat määräykset tämän lain nojalla ja kuuluu

niiden noudattamisen valvonta Säteilyturvakeskukseen.

59 §

Työturvallisuus

Milloin työturvallisuuden varmistaminen edellyttää ydinenergian käytön turvallisuuden erityisvaatimusten huomioon ottamista, kuuluu tästä aiheutuvien määräysten antaminen ja niiden noudattamisen valvonta Säteilyturvakeskukseen.

60 a §

Painelaitteiden valvonta

Säteilyturvakeskus määrittelee turvallisuuden kannalta vähemmän merkittävät ydintekniset painelaitteet, joiden valmistajaa ja testauslaitosta ei ole tarpeen hyväksyä tehtäviinsä 1 momentissa säädetyllä tavalla. Näiden painelaitteiden osalta Säteilyturvakeskukseen on asetettava valmistajan ja testauslaitoksen pätevyyttä koskevat vaatimukset, joiden täyttyminen luvanhaltijan on voitava osoittaa.

63 §

Valvontaoikeudet

Säteilyturvakeskukseen on tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä sekä Suomea velvoittavissa ydinenergia-alan kansainvälisissä sopimuksissa edellytettyä valvontaa varten oikeus:

1) tarkastaa ja tarkkailla 2 §:n 1 momentin 1—6 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa ja tässä tarkoituksessa päästä sinne, missä sellaista toimintaa harjoitetaan, samoin kuin suorittaa siellä valvonnan edellyttämiä mittauksia, ottaa ja saada näytteitä sekä asentaa valvonnan edellyttämiä laitteita;

2) velvoittaa luvan hakija järjestämään Säteilyturvakeskukseen tarkastusten ja mittauksen tekemiseksi ja näytteiden ottamiseksi

pääsy paikalle, jossa hakemuksen mukaan tulotisiin harjoittamaan 2 §:n 1 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettua toimintaa;

4) saada tarvitsemansa tiedot sekä tarkastettavakseen ydinaineen, ydinjätteen, ydinlaitoksen sekä sen rakenteiden ja laitteiden samoin kuin 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua aineen, laitteen ja laitteiston valmistukseen, laadunvalvontaan tai käsittelyyn liittyvät suunnitelmat ja sopimukset sekä niiden perusteet;

5) velvoittaa se, joka harjoittaa 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua toimintaa, antamaan vahvistettujen kaavojen mukaiset raportit samoin kuin muut tarvittavat tiedot ja ilmoitukset ja pitämään vahvistettujen kaavojen mukaista materiaalikirjanpitoa ja käyttökirjanpitoa sekä tarkastaa nämä kirjanpidot;

7) päästä ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellista valvontaa varten sinne, missä on harjoitettu sellaista 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua toimintaa, jossa on käytetty ydinaineita tai malmeja, samoin kuin suorittaa siellä valvonnan edellyttämiä mittauksia, ottaa ja saada näytteitä sekä asentaa valvonnan edellyttämiä laitteita;

8) ottaa ympäristönäytteitä ja käyttää säteilyn havaitsemiseen ja mittaamiseen tarkoitettuja laitteita ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellista valvontaa varten, jotta voidaan varmistua siitä, että 2 §:n 1 tai 2 momentin mukaista toimintaa ei harjoiteta luvottomasti ja että annetut tiedot pitävät paikkansa.

65 §

Puutteellisuuksien ja epäkohtien poistaminen

Mitä edellä on säädetty, on sovellettava myös milloin puutteellisuus tai epäkohta on seurannut muiden tässä laissa säädettyjen tai sen nojalla annettujen säännösten, määräysten tahi lupaehtojen noudattamatta jättämisestä. Toimivaltaisesta viranomaisesta tässä tarkoitetuissa tapauksissa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

67 §

Toiminnan keskeyttäminen tai rajoittaminen

Säteilyturvakeskus voi luvanhaltijaa kuuluttuaan keskeyttää toiminnan tai rajoittaa sitä, jos 64 tai 65 §:ssä tarkoitettu puutteellisuudesta tai epäkohdasta aiheutuu tai jos muutoin on perusteltua syytä epäillä toiminnasta aiheutuvan välitöntä vaaraa. Toiminta voidaan keskeyttää tai sitä rajoittaa siihen saakka, kunnes määräyksen antamiseen johtanut syy on lakannut olemasta. Sama oikeus Säteilyturvakeskuksella on, jos tämän lain mukaista valvontaa ei ole mahdollista muutoin toteuttaa tai jos luvanhaltija jättää noudattamatta Säteilyturvakeskuksen antamia, tässä laissa säädettyyn tai tämän lain nojalla annettuihin säännöksiin perustuvia määräyksiä tai jos luvanhaltija ei ole täyttänyt ydinvastuulain mukaisia velvollisuuksiaan.

68 §

Virka-apu ja takavarikko

Asianomaisella poliisiviranomaisella on valta kauppa- ja teollisuusministeriön tai Säteilyturvakeskuksen pyynnöstä toimittaa kotietsintä tai henkilöntarkastus tässä laissa tarkoitetun, vastoin tämän lain säännöksiä

2) tuotetun, maahantuodun tai maasta vietäväksi yritetyn uraania tai toriumia sisältävän malmin,

löytämiseksi sekä valta määrätä sellainen ydinlaitos taikka kulkuväline, jossa se on, samoin kuin edellä tarkoitettu malmi, ydinaine, ydinjäte, aine, laite, laitteisto tai tietoineisto pantavaksi takavarikkoon. Takavarikko on voimassa, kunnes 73 §:n nojalla vireille pantu takavarikoidun omaisuuden menettämistä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai tuomioistuin taikka asianomainen poliisiviranomainen virka-apua pyytäneen viranomaisen esityksestä toisin määrää.

68 a §

Virka-apu Euratom -sopimuksen noudattamiseksi

Jos luvanhaltijan hallussa olevia uraania tai toriumia sisältäviä malmeja tai ydinaineita on otettava Euratom-sopimuksen nojalla luvanhaltijan hallinnasta taikka jos sanotun sopimuksen VII luvun nojalla määrättyjä luvanhaltijaan kohdistuvia seuraamuksia on pantava täytäntöön eikä luvanhaltija ole noudattanut täytäntöön panosta annettua määräystä, tulee poliisiviranomaisten Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tarvittaessa antaa virka-apua edellä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamiseksi. Tarvittaessa on toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä toimitettava kotietsintä tai henkilöntarkastus edellä tarkoitettujen aineiden löytämiseksi ja otettava ne viranomaisen huostaan.

73 §

Menettämisseuraamus

Rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun ydinenergian luvatonta käyttöä koskevan rikoksen johdosta on tuomittava valtiolle menetetyksi vastoin ydinenergialakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä:

2) toimintansa aloittanut kaivos tai rikastuslaitos ja sellaisessa kaivoksessa tai laitoksessa tuotettu uraania tai toriumia sisältävä malmi;

3) valmistettu, hallussapidetty, tuotettu, luovutettu, käsitelty, käytetty, varastoitu tai kuljetettu tahi maahan tuotu taikka maasta viety ydinaine tai ydinjäte sekä maahan tuotu taikka maasta viety uraania tai toriumia sisältävä malmi; sekä

74 §

Syyteeseenpano

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 69 §:ssä mainituista rikoksista ennen kuin hän on hankkinut asiasta Säteilyturvakeskuksen lausunnon. Jos rikoslain 44 luvun 10 §:ssä tarkoitettu rikos on tehty sellaisen toiminnan yhteydessä, joka kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriön valvonnan piiriin, lausunto on pyydettävä kauppa- ja teollisuusministeriöltä.

75 §

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Muutosta valtioneuvoston, kauppa- ja teollisuusministeriön tai Säteilyturvakeskuksen muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei Euroatom -sopimuksesta muuta johdu.

Muutosta Valtion ydinjätehuoltorahaston 53 a §:n 2 momentin ja 53 b §:n 2 momentin nojalla tekemään maksun määräämistä koskevaan päätökseen sekä 53 e §:n 4 momentin nojalla tekemään varojen palauttamista koskevaan päätökseen sekä 53 e §:n 3 momentin nojalla tekemään rahoituksen takaisinperintää koskevaan päätökseen haetaan siinä järjestyksessä kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Tämän lain 53 d §:n nojalla tehtyyn hankkeen rahoittamista koskevaan rahaston päätökseen sovelletaan, mitä valtionavustuslain 34 ja 35 §:ssä säädetään. Ennen oikeusvaatimuksen ratkaisemista tai vastineen antamista valitusasiassa on rahaston pyydetävä asiassa lausunto kauppa- ja teollisuusministeriöltä.

Tämän lain 42 §:n, 43 §:n 2 ja 3 momentin, 44 ja 47 §:n, 49 §:n 1 momentin, 52 §:n 1—3 ja 5 momentin, 53 a §:n 2 momentin, 53 b §:n 2 momentin, 63 §:n 1 momentin 5 kohdan, 66 ja 68 §:n nojalla annettu päätös sekä 65 §:n nojalla annettu päätös, jos siinä on niin määrätty, voidaan panna valituksesta huolimatta täytäntöön.

76 §

Luvanvaraisuudesta vapautetun ilmoitusvelvollisuus ja ilman lupaa tapahtuva ydinenergian käyttö

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että toiminnasta, joka on 2 §:n 3 momentin nojalla säädetty luvasta vapaaksi, on tehtävä kirjallinen ilmoitus kauppa- ja teollisuusministeriölle tai Säteilyturvakeskukselle.

Mitä tässä laissa säädetään luvanhaltijan velvollisuuksista ja viranomaisen valvontaja pakkokeinoista luvanhaltijaan nähden, sovelletaan myös siihen, joka toimii vastoin 8 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa tai harjoittaa 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

77 §

Maksut

Tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla annetuissa säännöksissä.

78 §

Vaitiolo- ja velvollisuus

Se, joka on tässä laissa tarkoitettujen toiminnan yhteydessä saanut 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun tietoaineistoon sisältyviä tietoja, ei saa ilmaista niitä sivulliselle. Vaitiolo- ja velvollisuus koskee myös tietoja 7 §:ssä tarkoitettuja turvajärjestelyjä koskevista suunnitelmista tai niiden valmistelussa syntyneestä aineistosta tahi suunnitelmien nojalla laadituista asiakirjoista, jos näiden tietojen ilmaiseminen sivulliselle voi vaarantaa turvajärjestelyjen tarkoituksen.

80 §

Viranomaisen huostassa oleva aine, esine tai tietoaineisto

Mikäli tavataan 2 §:n 1 momentin 3-6 kohdassa tarkoitettuja aineita, esineitä tai tietoai-

neistoa, joille ei löydy omistajaa tai haltijaa, kuuluvat ne valtiolle.

82 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin

1) 3 luvussa tarkoitetun ennakkotiedon hakemista koskevasta menettelyistä;

2) 4 luvussa tarkoitetun valtioneuvoston periaatepäätöksen hakemisesta, hakemukseen liitettävistä selvityksistä ja hakemuksen käsitteystä;

3) 6 luvussa säädetyn mukaisesti järjestettävän ydinjätehuollon suunnittelussa ja toimeenpanossa noudatettavista menettelyistä;

4) 7 luvussa säädetyn mukaisesti järjestettävässä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisessa noudatettavista menettelyistä;

5) valtion ydinjätehuolto-rahaston varojen lainaamisesta ja valtiovarastoon siirrosta 52 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti;

6) tässä laissa tarkoitetun turvallisuuden valvomiseksi noudatettavista menettelyistä, erityisesti;

a) ydinlaitosta rakennettaessa, käyttöön- otettaessa ja käytettäessä;

b) ydinmateriaalia ja ydinjätteitä haltijalta toiselle luovutettaessa;

c) ydinmateriaalia ja ydinjätteitä tuotaessa, viettäessä ja kuljetettaessa kauttakuljetus mukaan luettuna; sekä

d) toteutettaessa ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellista ydinmateriaalin valvontaa sekä muuta ydinenergian käytön valvontaa sen mukaan kuin kansainväliset sopimukset, joissa Suomi on osapuolena, edellyttävät;

7) 7 k §:ssä tarkoitetulta vastuulliselta johtajalta vaadittavasta kelpoisuudesta sekä 20 §:n 1 momentissa tarkoitetusta ydinlaitoksen käyttöorganisaatiosta; sekä

8) valvontaviranomaiselle ilmoitettavista tiedoista niissä tapauksissa, joissa ydinenergian käyttö on vapautettu luvanvaraisuudesta tai tehdään luvanvaraista toimintaa koskeva sellainen toimenpide tai muutos, johon ei tässä laissa tai sen nojalla säädetyn mukaisesti tarvitse hakea erikseen lupaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 Sen 43 §:n 2 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta päivänä kuuta 20 . Tällä lailla kumotaan ydinenergianeuvottelukunnasta 12 päivänä helmikuuta annettu asetus (163/1988).

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin ydinenergian käyttöä koskeviin lupahakemuksiin sovelletaan tätä lakia.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Mari Kiviniemi*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

ydinenergiain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergiain (990/1987) 56 §:n 1 momentti sekä 79 ja 81 §,

muutetaan 2 §:n 1 momentin 3—6 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 3 §:n 1,4,7 ja 8 kohta, 6 a §:n 2 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 6 b §:n 2 momentin johdantokappale, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 momentin 3 kohta, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 17 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 momentti, 19 §:n 1 ja 4 kohta, 20 §:n 1 momentin 1 kohta, 21 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1 ja 7 kohta, 22 §:n 2 momentti, 23 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti, 26 §:n 1 momentin 2 kohta, 28 §, 32 §:n 1 momentin 3 kohta, 38 §:n 3 momentti, 40 §:n 3 momentti, 43 §:n 2 momentti, 44 §:n 1 momentti, 48 §:n 2 momentti, 53 a §:n 2 momentti, 53 c §:n 3 momentti, 53 d §:n 2 momentti, 53 e §:n 1 momentti, 55 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohta, 56 §:n 3 momentti, 58 §, 59 §:n 2 momentti, 63 §:n 1 momentin 1, 2, 4, 5, 7 ja 8 kohta, 65 §:n 2 momentti, 67 §, 68 §:n 2 momentin 2 kohta ja loppukappale, 68 a §:n 1 momentti, 73 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta, 74 §, 75 §:n 2 - 4 momentti, 76 ja 77 §, 78 §:n 1 momentti, 80 §:n 1 momentti ja 82 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 4—6 kohta, 8 §:n 2 momentti sekä 63 §:n 1 momentin 1, 5, 7 ja 8 kohta laissa 738/2000, 3 §:n 7 ja 8 kohta, 6 a §:n 2 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 6 b §:n johdantokappale, 17 §:n 2 momentin 2 kohta, 68 a §:n 1 momentti ja 75 §:n 2 momentti laissa 1420/1994, 21 §:n 1 momentti osaksi viimeksi mainitussa laissa, 38 §:n 3 momentti, 53 a §:n 2 momentti, 53 c §:n 3 momentti, 53 d §:n 2 momentti, 53 e §:n 1 momentti sekä 75 §:n 3 ja 4 momentti laissa 1131/2003, 40 §:n 3 momentti laissa 1078/1996, 68 § osaksi laissa 1271/1998 ja mainitussa laissa 738/2000, 74 § laissa 593/1995 sekä 78 §:n 1 momentti laissa 635/1999, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 738/2000, uusi 4 momentti, 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1420/1994, uusi 5 a, 5 b, 9 ja 10 kohta sekä 2 momentti, 6a §:ään, sellaisen kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 1 a kohta, lakiin uusi 2 a luku, 28 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, 33 §:ään uusi 2 momentti, 56 §:ään uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä 60 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 870/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

Tätä lakia sovelletaan:

3) ydinaineiden ja ydinjätteiden hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen, luovutukseen, käsittelyyn, käyttämiseen, varastointiin,

3) ydinaineiden hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen, luovutukseen, käsittelyyn, käyttämiseen, varastointiin, kuljetuk-

kuljetukseen, vientiin ja tuontiin sekä uraania tai toriumia sisältävien malmien ja malmirikasteiden vientiin ja tuontiin;

4) jäljempänä 3 momentissa mainituissa tapauksissa siinä tarkoitettujen:

a) aineiden hallussapitoon, valmistukseen, luovutukseen, vientiin ja tuontiin;

b) laitteiden ja laitteistojen hallussapitoon, valmistukseen, kokoamiseen, luovutukseen, vientiin ja tuontiin; sekä

c) ydinenergia-alan tietoaineiston hallussapitoon, luovutukseen, vientiin ja tuontiin;

5) asetuksella säädettävissä tapauksissa, muualla kuin Suomessa toteutettavan, 1—4 kohdassa tarkoitettua toimintaa koskevan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemiseen ja toteuttamiseen vieraan valtion, ulkomaalaisen tai ulkomaalaisen yhteisön kanssa, jos sopimuksella on merkitystä ydinaseiden leviämisen kannalta tai siihen kohdistuu Suomen tekemien ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteita; sekä

6) valtioneuvoston asetuksella säädettävissä tapauksissa ydinsulkusopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan (SopS 53/2004) 18 artiklan a kohdan mukaiseen ydinpolttoainekiertoon liittyvään tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Asetuksella voidaan säätää, että tämän lain säännöksiä ei joltakin osin sovelleta 1 momentin 1—3 ja 5 kohdassa tarkoitettuun toimintaan, joka on tämän lain tarkoituksen kannalta merkitykseltään vähäistä.

Milloin jäljempänä mainituilla aineilla, laitteilla, laitteistoilla tai tietoaineistolla on mer-

seen ja tuontiin;

4) ydinjätteiden hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen, luovutukseen, käsittelyyn, käyttämiseen, varastointiin, kuljetukseen, vientiin ja tuontiin;

5) siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, seuraavien aineiden, laitteiden, laitteistojen tai tietoaineistojen hallussapitoon, valmistukseen, kokoamiseen, luovutukseen ja tuontiin silloin, kun niillä on merkitystä ydinaseiden leviämisen kannalta tai niihin kohdistuu Suomen tekemien ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteita:

a) muut aineet kuin ydinaineet, milloin ne ominaisuuksiensa vuoksi soveltuvat erityisesti käytettäväksi ydinenergian aikaansaamiseen;

b) laitteet ja laitteistot, jotka on tarkoitettu tai muutoin erityisesti soveltuvat käytettäväksi ydinlaitoksissa;

c) laitteet ja laitteistot, jotka on tarkoitettu tai muutoin erityisesti soveltuvat käytettäväksi ydinaineiden tai 1 kohdassa tarkoitettujen aineiden valmistuksessa;

d) sellaiset erikoislaitteet, jotka ovat välttämättömiä 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen laitteiden tai laitteistojen valmistamiseksi; sekä

e) sellainen ydinenergia-alan tietoaineisto, joka on saatettu kirjalliseen tai muuhun aineelliseen muotoon ja jota ei ole yleisesti saatavilla; sekä

6) uraania tai toriumia sisältävien malmien, jotka määritellään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tuontiin.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tämän lain soveltamisesta:

1) muualla kuin Suomessa toteutettavan, 2 §:ssä tarkoitettua toimintaa koskevan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemiseen ja toteuttamiseen vieraan valtion, ulkomaalaisen tai ulkomaisen yhteisön kanssa, jos sopimuksella on merkitystä ydinaseiden leviämisen kannalta tai siihen kohdistuu Suomen tekemien ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteita; sekä

2) ydinsulkusopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan (SopS 53/2004) 18 artiklan a kohdan mukaiseen ydinpolttoainekiertoon liittyvään tutkimus- ja kehittämistyöhön.

kitystä ydinaseiden leviämisen kannalta tai niihin kohdistuu Suomen tekemien ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteita, asetuksella voidaan säätää tämän lain soveltamisesta myös:

1) muihin aineisiin kuin ydinaineisiin, milloin ne ominaisuuksiensa vuoksi soveltuvat erityisesti käytettäväksi ydinenergian aikaansaamiseen;

2) laitteisiin ja laitteistoihin, jotka on tarkoitettu tai muutoin erityisesti soveltuvat käytettäväksi ydinlaitoksissa;

3) laitteisiin ja laitteistoihin, jotka on tarkoitettu tai muutoin erityisesti soveltuvat käytettäväksi ydinaineiden tai 1 kohdassa tarkoitettujen aineiden valmistuksessa;

4) sellaisiin erikoislaitteisiin, jotka ovat välttämättömiä 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen laitteiden tai laitteistojen valmistamiseksi; sekä

5) sellaiseen ydinenergia-alan tietoaineistoon, joka on saatettu kirjalliseen tai muuhun aineelliseen muotoon ja jota ei ole erityisesti saatavilla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että tämän lain säännöksiä ei joltakin osin sovelleta 1 momentin 1—3 ja 5—6 kohdissa tai 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun toimintaan, joka on tämän lain tarkoituksen kannalta merkitykseltään vähäistä.

Ydinaineiden sekä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden, laitteiden, laitteistojen ja tietoaineiston viennistä säädetään kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (1334/2000/EY) sekä kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetussa laissa (562/1996). Jos ydinaine tai edellä tarkoitettu muu aine on samalla tämän lain 3 §:ssä tarkoitettua ydinjätettä, sovelletaan sen viennissä tämän lain säännöksiä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ydinenergian käytöllä* 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa;

4) *ydinjätehuollolla* kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen ydinjätteiden talteenottamiseksi, säilyttämiseksi ja käsittelemiseksi,

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ydinenergian käytöllä* 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua toimintaa;

4) *ydinjätehuollolla* kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen ydinjätteiden talteenottamiseksi, säilyttämiseksi ja käsittelemiseksi,

si sekä loppusijoittamiseksi pysyväksi tarkoitettulla tavalla (*loppusijoitus*);

seksi sekä loppusijoittamiseksi pysyväksi tarkoitettulla tavalla (**loppusijoitus**), ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen liittyvät toimenpiteet mukaan luettuna;

5 a) **ydinvoimalaitoksella** sähkön tai lämmön tuotantoon tarkoitettua ydinreaktorilla varustettua ydinlaitosta tai samalle laitospaikalle sijoitettujen ydinvoimalaitosyksiköiden ja niiden yhteydessä toimivien muiden ydinlaitosten muodostamaa laitospuolta;

5 b) **käytöstä poistamisella** lopullisesti suljetun ydinlaitoksen purkamista niin, ettei laitosalueella tarvita erityisiä toimenpiteitä puretusta ydinlaitoksesta peräisin olevien radioaktiivisten aineiden vuoksi;

7) **valmiusjärjestelyillä** varautumista ennakkoon onnettomuuksiin tai turvallisuutta heikentäviin tapahtumiin ydinlaitoksessa tai sen alueella taikka muussa paikassa tai kulkuvälineessä, jossa ydinenergian käyttöä harjoitetaan;

9) **viennillä** Suomesta tapahtuvaa vientiä toiseen valtioon; sekä

10) **tuonnilla** tuontia toisesta valtiosta Suomeen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä, mikä on 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ydinainetta ja 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua ydinjätettä sekä siitä, milloin ydinlaitoksen toiminta on 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla laajamittaista.

6 a §

Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ydinjätteenhuolto

Mitä edellä säädetään, ei koske asetuksella säädetävissä tapauksissa:

1) vähäisiä määriä ydinjätteitä, jotka toimitetaan tai on toimitettu ulkomaille tutkimustarkoituksessa; *eikä*

6 a §

Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ydinjätteenhuolto

Mitä edellä säädetään, ei koske valtioneuvoston asetuksella säädetävissä tapauksissa:

1) vähäisiä määriä ydinjätteitä, jotka toimitetaan tai on toimitettu ulkomaille tutkimustarkoituksessa;

1a) ydinjätteitä, joissa radioaktiivisten aineiden määrät ovat vähäisiä ja jotka toimitetaan toiseen maahan niiden käsittelemiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla; *eikä*

6 b §

Muulla kuin Suomessa syntyneitä ydinjätteitä koskevat määräykset

Mitä edellä säädetään, ei koske asetuksella säädettävissä tapauksissa:

8 §

Velvollisuus hakea lupa

Lupaa ei kuitenkaan tarvita 2 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuun tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Luvan hakemisen sijasta toiminnanharjoittajan on vuosittain tehtävä Säteilyturvakeskukselle asetuksella tarkemmin säädettävä ilmoitus.

11 §

Periaatepäätös

Yleiseltä merkitykseltään huomattavia ovat 3 §:n 5 kohdassa tarkoitetuista ydinlaitoksista:

3) sellaiset muuhun kuin ydinenergian aikaansaamiseen käytettävät laitokset, jotka niissä kerrallaan olevan ydinaineen tai ydinjätteen määrän tai säteilyvaarallisuuden vuoksi ovat, siten kuin asetuksella säädetään, 1 kohdassa tarkoitettuun laitokseen rinnastettavissa.

15 §

Ilmoitus eduskunnalle ja eduskunnan päätös

Ennen kuin eduskunta on tehnyt asiassa päätöksensä, hakija ei saa ryhtyä sellaisiin

6 b §

Muulla kuin Suomessa syntyneitä ydinjätteitä koskevat määräykset

Mitä edellä säädetään, ei koske valtioneuvoston asetuksella säädettävissä tapauksissa:

8 §

Velvollisuus hakea lupa

Lupaa ei kuitenkaan tarvita 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Luvan hakemisen sijasta toiminnanharjoittajan on vuosittain tehtävä Säteilyturvakeskukselle valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävä ilmoitus.

11 §

Periaatepäätös

Yleiseltä merkitykseltään huomattavia ovat 3 §:n 5 kohdassa tarkoitetuista ydinlaitoksista:

3) sellaiset muuhun kuin ydinenergian aikaansaamiseen käytettävät laitokset, jotka niissä kerrallaan olevan ydinaineen tai ydinjätteen määrän tai säteilyvaarallisuuden vuoksi ovat, siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, 1 kohdassa tarkoitettuun laitokseen rinnastettavissa.

15 §

Ilmoitus eduskunnalle ja eduskunnan päätös

Ennen kuin eduskunta on tehnyt asiassa päätöksensä, hakija ei saa ryhtyä sellaisiin

asetuksella säädettäviin toimenpiteisiin, jotka taloudellisen merkityksensä vuoksi saattavat vaikeuttaa eduskunnan ja valtioneuvoston mahdollisuuksia ratkaista asia vapaan harkintansa mukaan.

valtioneuvoston asetuksella säädettäviin toimenpiteisiin, jotka taloudellisen merkityksensä vuoksi saattavat vaikeuttaa eduskunnan ja valtioneuvoston mahdollisuuksia ratkaista asia vapaan harkintansa mukaan.

16 §

Lupaviranomaiset

Luvan muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun ydinenergian käyttöön myöntää kauppa- ja teollisuusministeriö. Tässä tarkoitettua luvan myöntäminen voidaan asetuksella siirtää säteily-turvakeskuksen tehtäväksi.

16 §

Lupaviranomaiset

Luvan 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa sekä 22 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan myöntää hakemuksesta kauppa- ja teollisuusministeriö. Luvan 2 §:n 1 momentin 3, 4, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuun toimintaan myöntää hakemuksesta Säteilyturvakeskus.

Tässä luvussa tarkoitettujen lupien hakemisesta, lupamenettelyistä sekä lupapäätöksen jälkeen mahdollisesti tarvittavista ilmoituksista ja muista toimenpiteistä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Luvansaaja

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle yhteisölle tai viranomaiselle voidaan erityisistä syistä myöntää lupa:

2) *ydinaineen*, ydinjätteen tai uraania tai toriumia sisältävien malmien *tai rikasteiden* kautta kuljetukseen liittyvään tuontiin ja vientiin; sekä

Lupa ydinaineen tai ydinjätteen hallussapitoon, käyttämiseen, kuljetukseen, *vientiin* tai tuontiin voidaan valvontatehtävään liittyvässä asiassa myöntää myös sellaiselle kansainväliselle järjestölle tai ulkomaan viranomaiselle, jonka tehtävänä on huolehtia Suomea velvoittavassa ydinenergia-alan kansainvälisessä sopimuksessa edellytetystä valvonnasta.

17 §

Luvansaaja

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle yhteisölle tai viranomaiselle voidaan erityisistä syistä myöntää lupa:

2) ydinjätteen tai uraania tai toriumia sisältävien malmien kautta kuljetukseen liittyvään tuontiin ja vientiin; sekä

Lupa ydinaineen tai ydinjätteen hallussapitoon, käyttämiseen, kuljetukseen tai tuontiin *sekä ydinjätteen vientiin* voidaan valvontatehtävään liittyvässä asiassa myöntää myös sellaiselle kansainväliselle järjestölle tai ulkomaan viranomaiselle, jonka tehtävänä on huolehtia Suomea velvoittavassa ydinenergia-alan kansainvälisessä sopimuksessa edellytetystä valvonnasta.

19 §

Muun ydinlaitoksen rakentaminen

Lupa muun kuin 18 §:ssä tarkoitetun ydinlaitoksen rakentamiseen voidaan myöntää, jos:

1) ydinlaitosta, sen keskeisiä toimintajärjestelmiä ja rakenneosia koskevat suunnitelmat ovat turvallisuuden kannalta riittävät ja työsuojelu ja väestön turvallisuus muutoinkin on asianmukaisesti otettu huomioon toiminnan suunnittelussa;

4) ydinlaitoksen rakentamista varten on varattu alue rakennuslain (370/1958) mukaisessa asema- tai rakennuskaavassa ja hakijalla on laitoksen toiminnan edellyttämä alueen hallinta;

19 §

Muun ydinlaitoksen rakentaminen

Lupa muun kuin 18 §:ssä tarkoitetun ydinlaitoksen rakentamiseen voidaan myöntää, jos:

1) ydinlaitosta koskevat suunnitelmat täyttävät tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja työntekijöiden ja väestön turvallisuus on asianmukaisesti otettu huomioon toiminnan suunnittelussa;

4) ydinlaitoksen rakentamista varten on varattu alue maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisessa asemakaavassa ja hakijalla on laitoksen toiminnan edellyttämä alueen hallinta;

20 §

Ydinlaitoksen käyttäminen

Lupa ydinlaitoksen käyttämiseen voidaan myöntää sitten kun lupa sen rakentamiseen on myönnetty ja jos:

1) ydinlaitoksen käyttö on järjestetty siten, että työsuojelu, väestön turvallisuus ja ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon;

20 §

Ydinlaitoksen käyttäminen

Lupa ydinlaitoksen käyttämiseen voidaan myöntää sitten kun lupa sen rakentamiseen on myönnetty ja jos:

1) ydinlaitos ja sen käyttäminen täyttävät tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja työntekijöiden ja väestön turvallisuus sekä ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon;

21 §

Muu ydinenergian käyttö

Lupa 2 §:n 1 momentin 2—5 kohdassa tarkoitettuun toimintaan voidaan myöntää, jos, milloin toiminta sitä edellyttää:

1) ydinenergian käyttö on järjestetty siten, että työsuojelu, väestön turvallisuus sekä ja ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon;

21 §

Muu ydinenergian käyttö

Lupa 2 §:n 1 momentin 2—6 kohdassa tai 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun toimintaan voidaan myöntää, jos, milloin toiminta sitä edellyttää:

1) ydinenergian käyttö täyttää tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja työntekijöiden ja väestön turvallisuus sekä ja ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon;

7) niiden vieraiden valtioiden suostumukset, joita radioaktiivisten jätteiden kuljetusten ohjaamisesta ja valvonnasta annetussa neuvoston direktiivissä (1992/3/Euratom) edellytetään, on saatu ja direktiivin määräyksiä voidaan muutenkin noudattaa;

7) niiden vieraiden valtioiden suostumukset, joita *radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydin-polttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta annetussa neuvoston direktiivissä (2006/117/Euratom) edellytetään*, on saatu ja direktiivin määräyksiä voidaan muutenkin noudattaa;

22 §

Kulkuvälineessä oleva ydinlaitos

Milloin edellä tarkoitettua ydinlaitosta käytetään Suomen alueella vain tilapäisesti, on luvan myöntävä viranomaisen kauppa- ja teollisuusministeriö ja sovelletaan tätä lakia muutoinkin niin kuin toimintaan, jota tarkoitetaan 2 §:n 1 momentin 2—5 kohdassa.

22 §

Kulkuvälineessä oleva ydinlaitos

Milloin edellä tarkoitettua ydinlaitosta käytetään Suomen alueella vain tilapäisesti, on luvan myöntävä viranomaisen kauppa- ja teollisuusministeriö ja sovelletaan tätä lakia muutoinkin niin kuin toimintaan, jota tarkoitetaan 2 §:n 1 momentin 2—6 kohdassa ja 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa.

23 §

Lupahakemuksen käsitteleminen

Lupahakemuksesta on pyydetty Säteilyturvakeskuksen ja ympäristöministeriön lausunto, jollei se ole toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Jos hakemus koskee 2 §:ssä tarkoitettua vientiä tai 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua sopimuksen tekemistä tahi 22 §:ssä tarkoitettua ydinlaitoksen käyttämistä tilapäisesti Suomen alueella, on hakemuksesta lisäksi pyydetty ulkoasiainministeriön lausunto, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

23 §

Lupahakemuksen käsitteleminen

Lupahakemuksesta on pyydetty Säteilyturvakeskuksen ja ympäristöministeriön lausunto, jollei se ole toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Jos hakemus koskee 2 §:ssä tarkoitettua vientiä tai 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua sopimuksen tekemistä tahi 22 §:ssä tarkoitettua ydinlaitoksen käyttämistä tilapäisesti Suomen alueella, on hakemuksesta lisäksi pyydetty ulkoasiainministeriön lausunto, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

26 §

Luvan peruuttaminen

Luvan myöntäneen viranomaisen on peruuttettava lupa kokonaan tai joltakin osin, jos ydin-energian käytölle tässä laissa säädettyjen yleisten periaatteiden toteuttaminen olennaisella tavalla vaarantuu esimerkiksi sen seura-

26 §

Luvan peruuttaminen

Luvan myöntäneen viranomaisen on peruuttettava lupa kokonaan tai joltakin osin, jos ydin-energian käytölle tässä laissa säädettyjen yleisten periaatteiden toteuttaminen olennaisella tavalla vaarantuu esimerkiksi sen

uksena, että:

2) luvanhaltija laiminlyö tämän lain 7 luvussa tarkoitetun varautumisvelvollisuuden tai rikkoo atomivastuulakia (484/1972) sen 41 §:ssä tarkoitetulla tavalla; tai

28 §

*Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta
päättäminen*

Kauppa- ja teollisuusministeriö tai säteilyturvakeskus, milloin se on myöntänyt luvan ydin-jätteitä aiheuttavaan toimintaan, päättää kuultuaan tarvittaessa ympäristöministeriötä periaatteista, joihin nojautuen 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu huolehtimisvelvollisuus on toteutettava. Tässä tarkoituksessa kauppa- ja teollisuusministeriö tai Säteilyturvakeskus voi velvoittaa jätehuoltovelvollisen esittämään suunnitelman ydinjätehuollon toteuttamisesta.

32 §

Huolehtimisvelvollisuuden lakkaaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriön tai säteilyturvakeskuksen, milloin se on myöntänyt luvan ydinjätteitä aiheuttavaan toimintaan, on määrättävä huolehtimisvelvollisuus päättyneeksi, kun:

3) ydinjätteiden loppusijoitus on suoritettu 33 §:n mukaisesti ja jätehuoltovelvollinen on suorittanut valtiolle kertakaikkisen maksun näiden ydinjätteiden vastaisesta tarkkailusta ja valvonnasta.

seurauksena, että:

2) luvanhaltija laiminlyö tämän lain 7 luvussa tarkoitetun varautumisvelvollisuuden tai rikkoo *ydin*vastuulakia (484/1972) sen 41 §:ssä tarkoitetulla tavalla; tai

28 §

*Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta
päättäminen*

Kauppa- ja teollisuusministeriö tai Säteilyturvakeskus, milloin se on myöntänyt luvan ydin-jätteitä aiheuttavaan toimintaan, päättää kuultuaan tarvittaessa ympäristöministeriötä periaatteista, joihin nojautuen 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu huolehtimisvelvollisuus on toteutettava. Tässä tarkoituksessa *jätehuoltovelvollisen tulee esittää luvan myöntäjän arvioitavaksi suunnitelma ydinjätehuollon toteuttamisesta.*

Suunnitelma on luvanvaraisen toiminnan kestäessä säännöllisesti päivitettävä. Ellei lupaehtoissa muuta määrätä, ajan tasalle päivitetty suunnitelma on esitettävä 1 momentissa säädetyn mukaisesti arvioitavaksi kolmen vuoden välein.

Suunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä ja asiakirjojen toimittamisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

32 §

Huolehtimisvelvollisuuden lakkaaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriön tai Säteilyturvakeskuksen, milloin se on myöntänyt luvan ydinjätteitä aiheuttavaan toimintaan, on määrättävä huolehtimisvelvollisuus päättyneeksi, kun:

3) ydinjätteiden loppusijoitus *ja ydinlaitoksen käytöstä poistaminen* on suoritettu 33 §:n mukaisesti ja jätehuoltovelvollinen on suorittanut valtiolle kertakaikkisen maksun näiden ydinjätteiden vastaisesta tarkkailusta ja valvonnasta.

33 §

Loppusijoitus

Ydinjätteiden loppusijoitus on suoritettu, kun säteilyturvakeskus on todennut ydinjätteet sijoitetuksi pysyväksi hyväksymällään tavalla.

38 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Rahastossa on johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Rahaston tehtävistä ja hallinnosta säädetään tarkemmin asetuksella.

40 §

Rahastotavoitteen määrä

Jos jonkin kalenterivuoden lopun vastuumäärä poikkeaa merkittävästi 44 §:n 1 momentin mukaisesti vahvistetusta saman kalenterivuoden lopun vastuumäärän arviosta, osa tästä vastuumäärän muutoksesta voidaan jättää huomioon ottamatta vahvistettaessa rahastotavoitetta kyseistä kalenterivuotta seuraaville kahdelle vuodelle.

43 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriö vahvistaa kalenterivuoden alussa kunkin jätehuoltovelvollisen edellisen kalenterivuoden lopun ja kuluvan kalenterivuoden rahastotavoitteen.

33 §

Loppusijoitus ja käytöstä poistaminen

Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen on suoritettu, kun Säteilyturvakeskus on todennut, että laitosalueen rakennuksissa ja maaperässä jäljellä olevien radioaktiivisten aineiden määrät ovat tämän lain nojalla asetettujen vaatimusten mukaiset.

38 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Rahastossa on johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Rahaston tehtävistä ja hallinnosta säädetään tarkemmin *valtioneuvoston* asetuksella.

40 §

Rahastotavoitteen määrä

Jos jonkin kalenterivuoden lopun vastuumäärä poikkeaa merkittävästi 44 §:n 1 momentin mukaisesti vahvistetusta *edellisen* kalenterivuoden lopun *vastuumäärästä*, osa tästä vastuumäärän muutoksesta voidaan jättää huomioon ottamatta vahvistettaessa rahastotavoitetta kyseistä kalenterivuotta seuraaville kahdelle vuodelle.

43 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriö vahvistaa kalenterivuoden *lopussa* kunkin jätehuoltovelvollisen *kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän sekä tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kahdelle vuodelle. Samalla*

ministeriö vahvistaa rahastotavoitteen seuraaville kolmelle vuodelle. Ministeriö voi poiketa edellä tarkoitettusta aikataulusta, jos siihen on perusteltu syy.

44 §

Vakuusjärjestelyt

Jätehuoltovelvollisen on luovutettava valtiolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia ennen jätteitä tuottavan toiminnan aloittamista ja muutoin aina kesäkuun loppuun mennessä siten, että valtiolla tuolloin olevien vakuuksien yhteismäärä vastaa *erikseen arvioitavan, kuluvan kalenterivuoden lopun vastuumäärän ja kuluvan kalenterivuoden rahastotavoitteen erotusta. Päätöksen näin arvioitavasta vastuumäärästä tekee kauppa- ja teollisuusministeriö.*

44 §

Vakuusjärjestelyt

Jätehuoltovelvollisen on luovutettava valtiolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia ennen jätteitä tuottavan toiminnan aloittamista ja muutoin aina kesäkuun loppuun mennessä siten, että valtiolla tuolloin olevien vakuuksien yhteismäärä vastaa kalenterivuoden lopun vastuumäärän ja rahastotavoitteen erotusta.

48 §

Valtion saatavan kattaminen ja kateisuus

Siltä osin kuin jätehuoltovelvollinen ei ole määräajassa suorittanut rahastolle 1 momentissa tarkoitettua jäljelle jäävää saatavaa, on jätehuoltovelvollisen 44 §:n nojalla valtiolle luovuttamista vakuuksista muutettava vastaava määrä rahaksi ja varat lisättävä kateosuuteen. Jos sellaisen vakuuden antanut 45 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu vakuutusyhtiö tai pankki sitä vaatii, on rahaston sille lainattava vakuudesta saadut varat määrääjäksi 52 §:n 3 momentissa tarkoitettulla korolla sen rahastolle antamaa velkakirjaa vastaan ja muutoin rahaston määräämillä ehdoilla, jos kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo sellaisen sitoumuksen turvaavan varojen käyttöön saamisen.

48 §

Valtion saatavan kattaminen ja kateisuus

Siltä osin kuin jätehuoltovelvollinen ei ole määräajassa suorittanut rahastolle 1 momentissa tarkoitettua jäljelle jäävää saatavaa, on jätehuoltovelvollisen 44 §:n nojalla valtiolle luovuttamista vakuuksista muutettava vastaava määrä rahaksi ja varat lisättävä kateosuuteen. Jos sellaisen vakuuden antanut 45 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu vakuutusyhtiö tai pankki sitä vaatii, on rahaston sille lainattava vakuudesta saadut varat määrääjäksi 52 §:n 4 momentissa tarkoitettulla korolla sen rahastolle antamaa velkakirjaa vastaan ja muutoin rahaston määräämillä ehdoilla, jos kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo sellaisen sitoumuksen turvaavan varojen käyttöön saamisen.

53 a §

Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, jonka suuruus on 220 euroa kultakin luvassa ilmoitetulta nimellis-lämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta, tai jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tämä euromäärä säätää pienemmäksi.

53 a §

Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, jonka suuruus on 240 euroa kultakin luvassa ilmoitetulta nimellis-lämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta, tai jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tämä euromäärä säätää pienemmäksi.

53 c §

Erillisvarallisuudet

Tutkimustoiminnan rahoittamiseen jaettavissa on kumpikin erillisvarallisuus, siltä osin kuin sitä ei ole sidottu 53 d §:n 1 momentin tarkoittamin tutkimushankkeiden rahoituspäätöksiin ja kuin siihen ei sisälly rahastolle syntyneitä saatavia.

53 c §

Erillisvarallisuudet

Tutkimustoiminnan rahoittamiseen jaettavissa on kumpikin erillisvarallisuus, siltä osin kuin sitä ei ole sidottu 53 d §:n 1 momentin tarkoittamin tutkimushankkeiden rahoituspäätöksiin ja kuin siihen ei sisälly rahastolle syntyneitä saatavia. *Jos rahoituspäätöksiin sidottuja varoja jää käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, kyseiset varat voidaan käyttää tutkimustoiminnan rahoittamiseksi seuraavana vuonna.*

53 d §

Tutkimushankkeiden rahoittaminen.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa ja tuloksien käytettävyys ei saa rajoittua vain yhden luvanhaltijan ydinlaitoksiin.

53 d §

Tutkimushankkeiden rahoittaminen.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa. *Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuitenkaan kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan tai lupakäsittelyyn tahi lupahakemusaineiston valmisteluun.*

53 e §

Tutkimusrahoituksen hakeminen, myöntäminen ja takaisinperintä

Kauppa- ja teollisuusministeriö tekee rahastolle esityksen edellä 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen varojen jakamisesta hankkeiden rahoittamiseen. Ministeriön on ennen esityksen tekemistä pyydettävä siitä Säteilyturvakeskukseen ja 56 §:n 1 momentissa tarkoitettun neuvottelukunnan lausunto.

53 e §

Tutkimusrahoituksen hakeminen, myöntäminen ja takaisinperintä

Kauppa- ja teollisuusministeriö tekee rahastolle esityksen edellä 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen varojen jakamisesta hankkeiden rahoittamiseen. Ministeriön on ennen esityksen tekemistä pyydettävä siitä Säteilyturvakeskukseen lausunto.

55 §

Valvontaviranomainen

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamiseksi Säteilyturvakeskukseen tulee erityisesti:

- 3) antaa yksityiskohtaisia määräyksiä sekä tehdä ehdotus 81 §:n 2 momentissa tarkoitetuiksi yleisiksi määräyksiksi;
- 4) valvoa 3 kohdassa tarkoitettujen määräysten noudattamista;

55 §

Valvontaviranomainen

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamiseksi Säteilyturvakeskukseen tulee erityisesti:

- 3) tehdä ehdotukset 7 q §:ssä tarkoitetuiksi yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi sekä asettaa 7 r §:ssä tarkoitettut yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset;
- 4) antaa tarvittaessa yksityiskohtaisia määräyksiä ja valvoa niiden noudattamista;

56 §

Neuvottelukunnat

Ydinenergian käyttöön liittyvien asioiden valmistavaa käsittelyä varten toimii kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä valtioneuvoston asettama neuvottelukunta.

Tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitetuista neuvottelukunnista annetaan asetuksella.

56 §

Neuvottelukunnat

(1 momentti kumotaan)

Ydinenergian käytön turvajärjestelyjä koskevien asioiden käsittelyä varten toimii Säteilyturvakeskukseen yhteydessä valtioneuvoston asettama neuvottelukunta.

Tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitetuista neuvottelukunnista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

58 §

Rakentaminen ja maankäytön suunnittelu

Ydinlaitoksen sijoituspaikaksi tarkoitetun alueen maankäytön suunnittelusta on voimassa, mitä siitä on muualla laissa säädetty. Ennen ydinlaitoksen sijoituspaikaksi tarkoitetun alueen asema- tai rakennuskaavan laatimista ja ennen sellaisen kaavan hyväksymistä, jossa alue on varattu ydinlaitoksen rakentamista varten, on asiasta hankittava Säteilyturvakeskuksen lausunto.

Ydinlaitoksen rakentamisesta on voimassa, mitä siitä on muualla laissa säädetty. Milloin kuitenkin rakentamisessa on otettava huomioon ydinenergian käytön turvallisuuden, turva- tai valmiusjärjestelyjen tai ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan erityisvaatimukset, annetaan siitä aiheutuvat määräykset tämän lain nojalla ja kuuluu niiden noudattamisen valvonta Säteilyturvakeskukselle. *Viranomaisten välisestä toimivaltajaosta tässä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa säädetään tarvittaessa asetuksella.*

59 §

Työturvallisuus

Milloin työturvallisuuden varmistaminen edellyttää ydinenergian käytön turvallisuuden erityisvaatimusten huomioon ottamista, kuuluu tästä aiheutuvien määräysten antaminen ja niiden noudattamisen valvonta Säteilyturvakeskukselle. *Viranomaisten välisestä toimivaltajaosta tässä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa säädetään tarvittaessa asetuksella.*

60 a §

Painelaitteiden valvonta

58 §

Rakentaminen ja maankäytön suunnittelu

Ydinlaitoksen sijoituspaikaksi tarkoitetun alueen maankäytön suunnittelusta on voimassa, mitä siitä on muualla laissa säädetty. Ennen ydinlaitoksen sijoituspaikaksi tarkoitetun alueen asemakaavan laatimista ja ennen sellaisen kaavan hyväksymistä, jossa alue on varattu ydinlaitoksen rakentamista varten, on asiasta hankittava Säteilyturvakeskuksen lausunto.

Ydinlaitoksen rakentamisesta on voimassa, mitä siitä on muualla laissa säädetty. Milloin kuitenkin rakentamisessa on otettava huomioon ydinenergian käytön turvallisuuden, turva- tai valmiusjärjestelyjen tai ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan erityisvaatimukset, annetaan siitä aiheutuvat määräykset tämän lain nojalla ja kuuluu niiden noudattamisen valvonta Säteilyturvakeskukselle.

59 §

Työturvallisuus

Milloin työturvallisuuden varmistaminen edellyttää ydinenergian käytön turvallisuuden erityisvaatimusten huomioon ottamista, kuuluu tästä aiheutuvien määräysten antaminen ja niiden noudattamisen valvonta Säteilyturvakeskukselle.

60 a §

Painelaitteiden valvonta

Säteilyturvakeskus määrittelee turvallisuuden kannalta vähemmän merkittävät ydintekniset painelaitteet, joiden valmistajaa ja testauslaitosta ei ole tarpeen hyväksyä tehtäviinsä 1 momentissa säädetyllä tavalla. Näi-

den painelaitteiden osalta Säteilyturvakeskuksen on asetettava valmistajan ja testauslaitoksen pätevyyttä koskevat vaatimukset, joiden täytyminen luvanhaltijan on voitava osoittaa.

63 §

Valvontaoikeudet

Säteilyturvakeskuksella on tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä sekä Suomea velvoittavissa ydinenergia-alan kansainvälisissä sopimuksissa edellytettyä valvontaa varten oikeus:

1) tarkastaa ja tarkkailla 2 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa ja 6 kohdassa tarkoitettua toimintaa ja tässä tarkoituksessa päästä sinne, missä sellaista toimintaa harjoitetaan, samoin kuin suorittaa siellä valvonnan edellyttämiä mittauksia, ottaa ja saada näytteitä sekä asentaa valvonnan edellyttämiä laitteita;

2) velvoittaa luvan hakija järjestämään Säteilyturvakeskukselle tarkastusten ja mittausten tekemiseksi ja näytteiden ottamiseksi pääsy paikalle, jossa hakemuksen mukaan tul-taisiin harjoittamaan 2 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettua toimintaa;

4) saada tarvitsemansa tiedot sekä tarkastettavakseen ydinaineen, ydinjätteen, ydinlaitoksen sekä sen rakenteiden ja laitteiden samoin kuin 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua aineen, laitteen ja laitteiston valmistukseen, laadunvalvontaan tai käsittelyyn liittyvät suunnitelmat ja sopimukset sekä niiden perusteet;

5) velvoittaa se, joka harjoittaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa, antamaan vahvistettujen kaavojen mukaiset raportit samoin kuin muut tarvittavat tiedot ja ilmoitukset ja pitämään vahvistettujen kaavojen mukaista materiaalikirjanpitoa ja käyttökirjanpitoa, sekä tarkastaa nämä kirjanpidot;

7) päästä ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellista valvontaa varten sinne, missä on harjoitettu sellaista 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa, jossa on käytetty ydinaineita, malmeja tai *malmirikasteita*, samoin kuin suorittaa siellä valvonnan edellyttämiä mitta-

63 §

Valvontaoikeudet

Säteilyturvakeskuksella on tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä sekä Suomea velvoittavissa ydinenergia-alan kansainvälisissä sopimuksissa edellytettyä valvontaa varten oikeus:

1) tarkastaa ja tarkkailla 2 §:n 1 momentin 1—6 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa ja tässä tarkoituksessa päästä sinne, missä sellaista toimintaa harjoitetaan, samoin kuin suorittaa siellä valvonnan edellyttämiä mittauksia, ottaa ja saada näytteitä sekä asentaa valvonnan edellyttämiä laitteita;

2) velvoittaa luvan hakija järjestämään Säteilyturvakeskukselle tarkastusten ja mittausten tekemiseksi ja näytteiden ottamiseksi pääsy paikalle, jossa hakemuksen mukaan tul-taisiin harjoittamaan 2 §:n 1 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettua toimintaa;

4) saada tarvitsemansa tiedot sekä tarkastettavakseen ydinaineen, ydinjätteen, ydinlaitoksen sekä sen rakenteiden ja laitteiden samoin kuin 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua aineen, laitteen ja laitteiston valmistukseen, laadunvalvontaan tai käsittelyyn liittyvät suunnitelmat ja sopimukset sekä niiden perusteet;

5) velvoittaa se, joka harjoittaa 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua toimintaa, antamaan vahvistettujen kaavojen mukaiset raportit samoin kuin muut tarvittavat tiedot ja ilmoitukset ja pitämään vahvistettujen kaavojen mukaista materiaalikirjanpitoa ja käyttökirjanpitoa, sekä tarkastaa nämä kirjanpidot;

7) päästä ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellista valvontaa varten sinne, missä on harjoitettu sellaista 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua toimintaa, jossa on käytetty ydinaineita tai malmeja, samoin kuin suorittaa siellä valvonnan edellyttämiä mitta-

mittauksia, ottaa ja saada näytteitä sekä asentaa valvonnan edellyttämiä laitteita;

8) ottaa ympäristönäytteitä ja käyttää säteilyn havaitsemiseen ja mittaamiseen tarkoitettuja laitteita ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellista valvontaa varten, jotta voidaan varmistua siitä, että 2 §:n 1 momentin mukaista toimintaa ei harjoiteta luvattomasti ja että annetut tiedot pitävät paikkansa.

uksia, ottaa ja saada näytteitä sekä asentaa valvonnan edellyttämiä laitteita;

8) ottaa ympäristönäytteitä ja käyttää säteilyn havaitsemiseen ja mittaamiseen tarkoitettuja laitteita ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellista valvontaa varten, jotta voidaan varmistua siitä, että 2 §:n 1 ja 2 momentin mukaista toimintaa ei harjoiteta luvattomasti ja että annetut tiedot pitävät paikkansa.

65 §

Puutteellisuuksien ja epäkohtien poistaminen

Mitä edellä on säädetty, on sovellettava myös milloin puutteellisuus tai epäkohta on seurannut muiden tässä laissa säädettyjen tai sen nojalla annettujen säännösten, määräysten tai lupaehtojen noudattamatta jättämisestä. Toimivaltaisesta viranomaisesta tässä tarkoitetuissa tapauksissa säädetään asetuksella.

67 §

Toiminnan keskeyttäminen tai rajoittaminen

Jos 64 tai 65 §:ssä tarkoitettua puutteellisuudesta tai epäkohdasta aiheutuu tai jos muutoin on perusteltua syytä epäillä toiminnasta aiheutuvan välitöntä vaaraa, voi säteilyturvakeskus, mikäli mahdollista luvanhaltijaa kuultuaan, keskeyttää toiminnan tai rajoittaa sitä, kunnes määräyksen antamiseen johtanut syy on lakannut olemasta. Sama oikeus säteilyturvakeskuksella on, jos tämän lain mukaisesta valvontaa ei ole mahdollista muutoin toteuttaa tai jos luvanhaltija ei ole täyttänyt atomivastuulain mukaisia velvollisuuksiaan.

65 §

Puutteellisuuksien ja epäkohtien poistaminen

Mitä edellä on säädetty, on sovellettava myös milloin puutteellisuus tai epäkohta on seurannut muiden tässä laissa säädettyjen tai sen nojalla annettujen säännösten, määräysten tai lupaehtojen noudattamatta jättämisestä. Toimivaltaisesta viranomaisesta tässä tarkoitetuissa tapauksissa säädetään *valtioneuvoston* asetuksella.

67 §

Toiminnan keskeyttäminen tai rajoittaminen

Säteilyturvakeskus voi luvanhaltijaa kuultuaan keskeyttää toiminnan tai rajoittaa sitä, jos 64 tai 65 §:ssä tarkoitettua puutteellisuudesta tai epäkohdasta aiheutuu tai jos muutoin on perusteltua syytä epäillä toiminnasta aiheutuvan välitöntä vaaraa. Toiminta voidaan keskeyttää tai sitä rajoittaa siihen saakka, kunnes määräyksen antamiseen johtanut syy on lakannut olemasta. Sama oikeus Säteilyturvakeskuksella on, jos tämän lain mukaista valvontaa ei ole mahdollista muutoin toteuttaa tai jos luvanhaltija jättää noudattamatta Säteilyturvakeskuksen antamia, tässä laissa säädettyyn tai tämän lain nojalla annettuihin säännöksiin perustuvia määräyksiä tai jos luvanhaltija ei ole täyttänyt ydinvastuulain mukaisia velvollisuuksiaan.

68 §

Virka-apu ja takavarikko

Asianomaisella poliisiviranomaisella on valta kauppaja- ja teollisuusministeriön tai Säteilyturvakeskuksen pyynnöstä toimittaa kotietsintä tai henkilöntarkastus tässä laissa tarkoitetun, vastoin tämän lain säännöksiä:

2) tuotetun, maahantuodun tai maasta vieväksi yritetyn uraania tai toriumia sisältävän malmin tai *malmirikasteen*,

löytämiseksi sekä valta määrätä sellainen ydinlaitos taikka kulkuväline, jossa se on, samoin kuin edellä tarkoitettu malmi, *malmirikaste*, ydinaine, ydinjäte, aine, laite, laitteisto tai tietoaineisto pantavaksi takavarikkoon. Takavarikko on voimassa, kunnes 73 §:n nojalla vireille pantu takavarikoidun omaisuuden menettämistä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai tuomioistuina taikka asianomainen poliisiviranomainen virka-apua pyytäneen viranomaisen esityksestä toisin määrää.

68 §

Virka-apu ja takavarikko

Asianomaisella poliisiviranomaisella on valta kauppaja- ja teollisuusministeriön tai Säteilyturvakeskuksen pyynnöstä toimittaa kotietsintä tai henkilöntarkastus tässä laissa tarkoitetun, vastoin tämän lain säännöksiä:

2) tuotetun, maahantuodun tai maasta vieväksi yritetyn uraania tai toriumia sisältävän malmin,

löytämiseksi sekä valta määrätä sellainen ydinlaitos taikka kulkuväline, jossa se on, samoin kuin edellä tarkoitettu malmi, ydinaine, ydinjäte, aine, laite, laitteisto tai tietoaineisto pantavaksi takavarikkoon. Takavarikko on voimassa, kunnes 73 §:n nojalla vireille pantu takavarikoidun omaisuuden menettämistä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai tuomioistuina taikka asianomainen poliisiviranomainen virka-apua pyytäneen viranomaisen esityksestä toisin määrää.

68 a §

Virka-apu Euratom –sopimuksen noudattamiseksi

Jos luvanhaltijan hallussa olevia uraania tai toriumia sisältäviä malmeja tai *malmirikasteita* taikka ydinaineita on otettava Euratom –sopimuksen nojalla luvanhaltijan hallinnasta taikka jos sanotun sopimuksen VII luvun nojalla määrättyjä luvanhaltijaan kohdistuvia seuraamuksia on pantava täytäntöön eikä luvanhaltija ole noudattanut täytäntöön panosta annettua määräystä, tulee poliisiviranomaisten Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tarvittaessa antaa virka-apua edellä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamiseksi. Tarvittaessa on toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä toimitettava kotietsintä tai henkilöntarkastus edellä tarkoitettujen aineiden

68 a §

Virka-apu Euratom –sopimuksen noudattamiseksi

Jos luvanhaltijan hallussa olevia uraania tai toriumia sisältäviä malmeja tai ydinaineita on otettava Euratom –sopimuksen nojalla luvanhaltijan hallinnasta taikka jos sanotun sopimuksen VII luvun nojalla määrättyjä luvanhaltijaan kohdistuvia seuraamuksia on pantava täytäntöön eikä luvanhaltija ole noudattanut täytäntöön panosta annettua määräystä, tulee poliisiviranomaisten Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tarvittaessa antaa virka-apua edellä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamiseksi. Tarvittaessa on toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä toimitettava kotietsintä tai henkilöntarkastus edellä tarkoitettujen aineiden löytämiseksi ja

löytämiseksi ja otettava ne viranomaisen huostaan.

otettava ne viranomaisen huostaan.

73 §

Menettämisseuraamus

Rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun ydinenergian luvatonta käyttöä koskevan rikoksen johdosta on tuomittava valtiolle menetetyksi vastoin ydinenergialakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä:

2) toimintansa aloittanut kaivos tai rikastuslaitos ja sellaisessa kaivoksessa tai laitoksessa tuotettu uraania tai toriumia sisältävä malmi tai *malmirikaste*;

3) valmistettu, hallussapidetty, tuotettu, luovutettu, käsitelty, käytetty, varastoitu tai kuljetettu tahi maahan tuotu taikka maasta viety ydinaine tai ydinjäte sekä maahan tuotu taikka maasta viety uraania tai toriumia sisältävä malmi tai *malmirikaste*; sekä

73 §

Menettämisseuraamus

Rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun ydinenergian luvatonta käyttöä koskevan rikoksen johdosta on tuomittava valtiolle menetetyksi vastoin ydinenergialakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä:

2) toimintansa aloittanut kaivos tai rikastuslaitos ja sellaisessa kaivoksessa tai laitoksessa tuotettu uraania tai toriumia sisältävä malmi;

3) valmistettu, hallussapidetty, tuotettu, luovutettu, käsitelty, käytetty, varastoitu tai kuljetettu tahi maahan tuotu taikka maasta viety ydinaine tai ydinjäte sekä maahan tuotu taikka maasta viety uraania tai toriumia sisältävä malmi; sekä

74 §

Syyteeseenpano

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 69 tai 72 §:ssä mainituista rikoksista ennen kuin hän on hankkinut asiasta Säteilyturvakeskuksen lausunnon. Jos 72 §:ssä tarkoitettu rikos on tehty sellaisen toiminnan yhteydessä, joka kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriön valvonnan piiriin, lausunto on pyydettyä kauppa- ja teollisuusministeriöltä.

74 §

Syyteeseenpano

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 69 §:ssä mainituista rikoksista ennen kuin hän on hankkinut asiasta Säteilyturvakeskuksen lausunnon. Jos rikoslain 44 luvun 10 §:ssä tarkoitettu rikos on tehty sellaisen toiminnan yhteydessä, joka kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriön valvonnan piiriin, lausunto on pyydettyä kauppa- ja teollisuusministeriöltä.

75 §

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Muutosta valtioneuvoston, kauppa- ja teollisuusministeriön tai säteilyturvakeskuksen

75 §

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Muutosta valtioneuvoston, kauppa- ja teollisuusministeriön tai Säteilyturvakeskuksen

77 §

Maksut

Tässä laissa tarkoitetusta valtioneuvoston periaatepäätöksestä, viranomaisen lupahakemukseen antamasta päätöksestä, muusta edelliseen verrattavasta viranomaisen päätöksestä, varautumisvelvollisuuden toteuttamiseksi annetusta viranomaisen päätöksestä ja ydinenergian käytön valvontaan kuuluvasta suoritteesta, sekä näiden päätösten ja suoritteiden valmistelun edellyttämistä toimenpiteistä voidaan periä maksu sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Maksujen perusteet määräytyvät valtion maksuperustelain (980/1973) säännösten mukaisesti. Leima-veron osalta on voimassa, mitä leimaverolaissa (662/43) on säädetty.

78 §

Vaitiolo-velvollisuus

Se, joka on tässä laissa tarkoitetun toiminnan yhteydessä saanut 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun tietoaaineistoon sisältyviä tietoja, ei saa ilmaista niitä sivulliselle. Vaitiolo-velvollisuus koskee myös tietoja 7 §:ssä tarkoitettuja turvajärjestelyjä koskevista suunnitelmista tai niiden valmistelussa syntyneestä aineistosta tahi suunnitelmien nojalla laadituista asiakirjoista, jos näiden tietojen ilmaiseminen sivulliselle voi vaarantaa turvajärjestelyjen tarkoituksen.

79 §

Henkilökunnan pätevyiden varmistaminen

Toimintaa, jota varten on myönnetty 20 §:ssä tarkoitettu lupa, ei saa harjoittaa, jollei toiminnalle ole määrätty vastuullista johtajaa, jonka Säteilyturvakeskus on sellaiseksi hyväksynyt. Mitä tässä on säädetty, koskee myös toimintaa 18, 19 sekä 21 ja 22 §:n mukaisen luvan nojalla niissä tapauksissa kuin asetuksella säädetään.

77 §

Maksut

Tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992) ja sen nojalla annetuissa säännöksissä.

78 §

Vaitiolo-velvollisuus

Se, joka on tässä laissa tarkoitetun toiminnan yhteydessä saanut 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun tietoaaineistoon sisältyviä tietoja, ei saa ilmaista niitä sivulliselle. Vaitiolo-velvollisuus koskee myös tietoja 7 §:ssä tarkoitettuja turvajärjestelyjä koskevista suunnitelmista tai niiden valmistelussa syntyneestä aineistosta tahi suunnitelmien nojalla laadituista asiakirjoista, jos näiden tietojen ilmaiseminen sivulliselle voi vaarantaa turvajärjestelyjen tarkoituksen.

79 §

Henkilökunnan pätevyiden varmistaminen

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Säteilyturvakeskus voi asettaa tässä laissa tarkoitettuun toimintaan kuuluvia tehtäviä muutoin kuin 1 momentissa tarkoitettussa ominaisuudessa suorittavia henkilöitä koskevia kelpoisuusehtoja ja tutkia näiden kelpoisuusehtojen täyttämistä.

80 §

Viranomaisen huostassa oleva aine, esine tai tietoaaineisto

Mikäli tavataan 2 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuja aineita, esineitä tai tietoaaineistoja, joille ei löydy omistajaa tai haltijaa, kuuluvat ne valtiolle.

80 §

Viranomaisen huostassa oleva aine, esine tai tietoaaineisto

Mikäli tavataan 2 §:n 1 momentin 3, 4, 5 tai 6 kohdassa tarkoitettuja aineita, esineitä tai tietoaaineistoja, joille ei löydy omistajaa tai haltijaa, kuuluvat ne valtiolle.

81 §

Määräystenantovaltuus

Valtioneuvosto voi antaa yleisiä määräyksiä, jotka koskevat ydinenergian käytön:

*1) turvallisuutta;
2) turva- ja valmiusjärjestelyjä; tai
3) pelastuspalvelujärjestelyjä tai sitä, millä tavoin tässä laissa tarkoitettun luvan haltijan on niihin osallistuttava.*

Säteilyturvakeskuksen tulee laatia ehdotukset 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuiksi määräyksiksi ja sen on ennen ehdotusten toimittamista kauppaja- ja teollisuusministeriöön kuultava niistä asetuksella tarkemmin säädettäviä viranomaisia.

Ennen kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettut yleiset määräykset saatetaan valtioneuvoston ratkaistavaksi, on sisäasiainministeriön kuultava niistä asetuksella tarkemmin säädettäviä tahoja.

82 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

81 §

Määräystenantovaltuus

(kumotaan)

82 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin

*1) 3 luvussa tarkoitettun ennakkotiedon hakemista koskevasta menettelystä;
2) 4 luvussa tarkoitettun valtioneuvoston*

periaatepäätöksen hakemisesta, hakemukseen liitettävistä selvityksistä ja hakemuksen käsittelystä;

3) 6 luvussa säädetyn mukaisesti järjestettävän ydinjätehuollon suunnittelussa ja toimeenpanossa noudatettavista menettelyistä;

4) 7 luvussa säädetyn mukaisesti järjestettävässä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisessa noudatettavista menettelyistä;

5) valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaamisesta ja valtiovarastoon siirrosta 52 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti;

6) tässä laissa tarkoitetun turvallisuuden valvomiseksi noudatettavista menettelyistä, erityisesti

a) ydinlaitosta rakennettaessa, käyttöönotettaessa ja käytettäessä;

b) ydinmateriaaleja ja ydinjätteitä haltijalta toiselle luovutettaessa;

c) ydinmateriaaleja ja ydinjätteitä tuotaessa, vietäessä ja kuljetettaessa, kauttakuljetus mukaan luettuna; sekä

d) toteutettaessa ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellista ydinmateriaalien valvontaa sekä muuta ydinenergian käytön valvontaa sen mukaan kuin kansainväliset sopimukset, joissa Suomi on osapuolena, edellyttävät;

7) 7k §:ssä tarkoitetulta vastuulliselta johtajalta vaadittavasta kelpoisuudesta sekä 20 §:n 1 momentissa tarkoitetusta ydinlaitoksen käyttöorganisaatiosta; sekä

8) valvontaviranomaiselle ilmoitettavista tiedoista niissä tapauksissa, kun ydinenergian käyttö on vapautettu luvanvaraisuudesta tai tehdään luvanvaraista toimintaa koskeva sellainen toimenpide tai muutos, johon ei tässä laissa tai sen nojalla säädetyn mukaisesti tarvitse hakea erikseen lupaa.

Liite

Luonnos

Valtioneuvoston asetus

ydinenergia-asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty kauppa- ja teollisuusministeriön esittelystä,

kumotaan 12 päivänä helmikuuta 1988 annetun ydinenergia-asetuksen (161/1988) 1 §:n 1 momentin 9 kohta, 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 8 §:n 3 momentti, 11 §, 11 a §, 11 b §, 18 §:n 3 momentti, 18 b §, 7 luku, 53 §, 53 a §:n 2 momentti, 53 c §, 54 §, 54 a §:n 2 momentti, 54 b §:n 2 momentti, 54 c §, 54 d §:n 2 momentti, 54 e §, 54 f §:n 2 momentti, 55 §:n 2 momentti, 55 a §, 55 b §:n 3 momentti, 55 e §:n 3 momentti, 115 b §:n 2 momentti, 123—124 §, 126—130 §, 135 a §, 135 b § ja 136 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentin 9 kohta asetuksessa 1069/1999, 2 §:n 1 momentti, 11 §, 11 a §, 11 b §, 7 luku, 53 §, 53 a §:n 2 momentti, 53 c §, 54 §, 54 a §:n 2 momentti, 54 c §, 54 e §, 54 f §:n 2 momentti, 55 §:n 2 momentti, 55 a §, 55 b §:n 3 momentti, 55 e §:n 3 momentti, 115 b §:n 2 momentti, 135 a § asetuksessa 473/1996 ja 8 §:n 3 momentti, 18 §:n 3 momentti, 18 b §, 54 b §:n 2 momentti, 54 d §:n 2 momentti, 135 b § ja 136 §:n 2 momentti asetuksessa 430/2004,

muutetaan 1 §:n 1 momentin 5, 8 ja 10 kohta, 2 §:n 1 momentin johdantolause, 3 §:n 2 momentin 3 kohta, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 kohta, 6 §:n 1 momentti, 7 b §:n 3 momentti, 2 luvun otsikko, 8 §:n 1 momentin johdantolause, 9 §:n 1 momentin johdantolause, 9 a §:n 1 momentin johdantolause ja 2 momentti, 10 a §, 10 b §:n 1 momentin johdantolause, 10 c §, 13 §:n 1 ja 2 momentti, 14 §:n 1 momentin johdantolause ja 1 kohta sekä 2 momentin johdantolause ja 1 kohta, 18 §:n 4 momentti, 18 a §:n 2 momentti, 21 §, 25 §:n 1 momentti, 35 §:n 1 momentin 5 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 ja 7 kohta, 37 §:n 1 momentti, 53 a §:n 1 momentti, 53 b §:n johdantolause ja 1,2,4 ja 5 kohdat, 53 d §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti, 54 a §:n 1 momentti, 54 b §:n 1 momentti, 54 d §:n 1 momentti, 54 f §:n 1 ja 3 momentti, 55 §:n 1 momentti, 55 b §:n 1 ja 2 momentti, 55 d §, 55 e §:n 1 momentti, 62 §:n 9 ja 10 kohta, 63 §:n 1 momentti, 68 §:n 1 momentti, 74 §:n 1 momentin 1 kohdan b ja c alakohta, 79 §, 84 §:n 2 momentti, 88 §:n 2 ja 3 momentti, 89 §, 110 §, 112 §, 115 a §, 118 §, 132 §, 134 §:n johdantolause, 136 §:n 1 momentti, 142 §, 144 § ja asetuksen A liitteen 2.2 luetelmakohdan 2.2.1 alakohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentin 5 kohta, 2 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 a §, 10 b §:n 1 momentti, 13 §:n 1 ja 2 momentti, 21 §, 53 a §, 53 b §, 53 d §, 54 a §:n 1 momentti, 54 f §:n 1 ja 3 momentti, 55 §:n 1 momentti, 55 b §:n 1 ja 2 momentti, 55 d §, 55 e §:n 1 momentti, 115 a §, 118 § osaksi ja 142 § asetuksessa 473/1996, 1 §:n 1 momentin 8 ja 10 kohta ja 37 §:n 1 momentti asetuksessa 1069/1999, 5 § asetuksessa 278/1993, 7 b § asetuksessa 1224/1996 ja 9 §, 10 c §, 18 §:n 4 momentti, 18 a §:n 2 momentti, 54 b §:n 1 momentti, 54 d §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 134 §:n johdantolause ja asetuksen A liitteen 2.2 luetelmakohdan 2.2.1 alakohta asetuksessa 430/2004,

lisätään 1 §:n 1 momenttiin uusi 11 kohta, 5 §:ään uusi 3 kohta, jolloin nykyinen 3 kohta siirtyy 4 kohdaksi, 7 b §:ään, sellaisena kuin se on asetuksessa 1224/1996, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, uusi 2 A luku ja siihen uusi 9 b §, 35 §:n 1 momenttiin uusi 2 kohta, jolloin nykyiset 2-6 kohdat siirtyvät 3-7 kohdiksi, 36 §:n 1 momenttiin uusi 2 kohta, jolloin nykyiset 2—9 kohdat siirtyvät 3—10 kohdiksi, 53 b §:ään sellaisena kuin se on asetuksessa 473/1996 uusi 5 kohta, jolloin nykyinen 5 kohta siirtyy 6 kohdaksi ja 89 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

1 §

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

5) *alkuperämaaraajoituksella* sellaisesta Suomen tai Euroopan yhteisöjen jonkun toisen valtion tai valtioryhmittymän kanssa tekemästä kahdenvälisestä ydinenergia-alan sopimuksesta aiheutuvaa rajoitusta, joka kohdistuu sopimuksen määräysten alaisen ydinaineen, ydinjätteen, malmin tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitettun muun aineen, laitteen, laitteiston tai tietoaineiston hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen, luovutukseen, käsittelyyn, käyttämiseen, varastointiin, kuljetukseen, vientiin tai tuontiin;

8) *ydinmateriaalilla* ydinaineita sekä ydinenergiain (990/1987) 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja aineita, laitteita, laitteistoja, tietoaineistoja ja sopimuksia;

9) (kumotaan)

10) *ydinteknisten painelaitteiden valmistajalla* yritystä, joka valmistaa ydinteknisiä painelaitteita tai suorittaa näihin painelaitteisiin kohdistuvia asennus-, korjaus- tai muutostöitä;

11) *todennäköisyyspohjaisella riskianalyysillä* kvantitatiivisia arvioita ja laskuja ydinlaitoksen riskeistä.

2 §

Ydinenergiain 2 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua:

2) (2 §:n 1 momentin 2 kohta kumotaan)
(2 momentti kumotaan)

3 §

Ydinenergiain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ydinainetta ei ole:

3) edellä 2 §:ssä tarkoitettu malmi.

4 §

Muutenkin, jos aine tai esine on ydinenergiain tai tämän asetuksen määräysten nojalla samanaikaisesti useampaa kuin yhtä seuraavista: ydinaine, ydinjäte, uraania tai toriumia sisältävä malmi taikka 8 §:ssä tarkoitettu aine, laite tai laitteisto, sovelletaan siihen erikseen kutakin koskevia ydinenergiain ja tämän asetuksen säännöksiä.

5 §

Ydinenergiain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettua ydinjätettä ei ole:

2) radioaktiivinen aine tai tuote, joka on valmistettu tai jota on käytetty kaupalliseen, teolliseen, maatilataloudelliseen, lääkinnälliseen, tieteelliseen tai koulutukselliseen toimintaan tai muuhun niihin verrattavaan toimintaan, joka ei kuulu ydinjätehuoltoon;

3) uraani- tai toriumpitoista raaka-ainetta jalostettaessa syntynyt radioaktiivinen jäte silloin, kun toiminnassa yhden vuoden aikana tuotettavan uraanin tai toriumin määrä on enintään 10 000 kilogrammaa;

4) suomalaisesta ydinlaitoksesta tai Suomessa syntyneestä ydinjätteestä Suomessa tapahtuvaa tutkimusta varten otettu näyte.

6 §

Ydinenergiain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettua ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta on loppusijoitus, jos loppusijoitustilaan on tarkoitus sijoittaa ydinjättemäärä, jonka sisältämien radioaktiivisten aineiden kokonaisaktiivisuus luonnonuraania, toriumia ja köyhdytettyä uraania lukuun ottamatta on suurempi kuin 1 TBq tai alfa-aktiivisuus luonnonuraania, toriumia ja köyhdytettyä uraania lukuun ottamatta on suurempi kuin 10 GBq.

7 b §

Ydinenergiain 6 a §:n 2 momentin 1a kohdassa tarkoitettuja tapauksia ovat sellaiset, joissa ydinjätteen aktiivisuuspitoisuus on vähäinen ja se toimitetaan ulkomaille käsiteltäväksi, koska Suomessa ei ole käytössä soveltuvaa käsittelymenetelmää.

Ydinenergiain 6 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tapauksia ovat sellaiset, joissa Suomessa käytetyn tutkimusreaktorin toiminnassa syntyvän käytetyn ydinpolttoaineen käsittely, varastointi ja sijoittaminen pysyväksi tarkoitettulla tavalla muualla kuin Suomessa on turvallisuuden, merkittävän taloudellisen tai muun painavan syyn vuoksi perusteltua.

2 luku

Ydinenergiain 2 §:n 1 ja 2 momentin soveltamisesta

8 §

Ydinenergiain 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja:

(3 momentti kumotaan)

9 §

Ydinenergiain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja sopimuksia, joiden tekemiseen ja toteuttamiseen sovelletaan ydinenergiain lakia, ovat sellaiset sopimukset, joiden tarkoituksena on:

9 a §

Ydinenergiain 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa ydinpolttoainekiertoa liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa, johon sovelletaan ydinenergiain lakia, on prosessien ja järjestelmien kehittäminen seuraaviin polttoainekierron vaiheisiin:

Ydinenergiain 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkimus- ja kehittämistoimintaa ei kuitenkaan ole teoreettinen tutkimus, tieteellinen perustutkimus eikä tutkimus- ja kehitystyö, jonka kohteena on radioisotooppien käyttö teollisuudessa, lääketieteelliset, hydrologiset tai maataloudelliset sovellutukset, terveys- ja ympäristövaikutukset tai huolto- ja ylläpitotoiminta.

2 A luku

Ydinenergiain soveltamisrajoitukset

9 b §

Ydinenergiain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kaivos- ja rikastustoimintaa ei ole toiminta, jossa yhden vuoden aikana tuotettavan uraanin tai toriumin määrä on enintään 10.000 kilogrammaa.

10 a §

Ydinenergiain säännöksiä ei sovelleta erityisen halkeamiskelpoisen aineen hallussapitoon, luovutukseen, käsittelyyn, käyttöön, varastointiin, kuljetukseen ja tuontiin, jos aine on instrumentin osana lääketieteellisessä tarkoituksessa sijoitettuna ihmisen kehoon.

10 b §

Ydinenergiain säännöksiä ei sovelleta lähtöaineen hallussapitoon, luovutukseen, käsittelyyn, käyttöön, varastointiin, kuljetukseen ja tuontiin, jos:

10 c §

Silloin kun A liitteen 2.1 kohdassa mainittuun ydinaineeseen ei kohdistu alkuperämaaraajoituksia, ydinenergiain mukaista lupaa ei tarvita sen tuontiin toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta.

Kustakin 1 momentissa tarkoitettu tuonnista on tehtävä 118 §:ssä tarkoitettujen ydinmateriaalien valvontajärjestelmän mukainen ilmoitus Säteilyturvakeskukselle.

13 §

Milloin kysymyksessä on sellainen köyhdytetystä uraanista tai toriumista valmistettu teollinen tai muuten käyttövalmiiksi katsottava tuote, johon uraania tai toriumia on käytetty sen suuren atomi- tai ominaispainon taikka kestävyuden vuoksi, eikä uraaniin tai toriumiin kohdistu alkuperämaaraajoituksia, ydinenergiain mukainen lupa tarvitaan ai-

noastaan tuotteen valmistukseen ja tuottamiseen. Tuotteen hallussapidosta, luovutuksesta, käsittelystä, käyttämisestä, varastoinnista ja maahantuonnista on tehtävä Säteilyturvakeskukselle 17 luvussa tarkoitettu ilmoitus.

Milloin kuitenkin 1 momentissa tarkoitettu tuote on kulkuneuvon kiinteänä osana taikka sitä käytetään painolastina, kuljetuspakkauksena tai säteilysuojana eikä sellaiseen tuotteeseen sisältyvään uraaniin kohdistu alkuperämaarajoituksia, 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus tarvitaan ainoastaan, kun Suomessa vakinaisesti käytettäväksi aiottu kulkuneuvo taikka kuljetuksessa käytettävä painolasti, kuljetuspakkaus tai säteilysuoja tuodaan ensi kertaa Suomeen.

14 §

Ydinenergialain mukaista lupaa ei tarvita alle 10 kg uraania tai toriumia sisältävän malmierän maahantuontiin, jos:

1) malmiin ei kohdistu alkuperämaarajoituksia; ja

Lupaa ei myöskään tarvita alle 1 kg uraania tai toriumia sisältävän malmin vientiin valtioon, joka on ydinsulkusopimuksen osapuoli, jos:

1) malmiin ei kohdistu alkuperämaarajoituksia; ja

18 §

(3 momentti kumotaan)

Luvan hakemisen sijasta on 1-2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehtävä Säteilyturvakeskukselle 17 luvussa tarkoitettu ilmoitus.

18 a §

Ydinenergialain mukaista lupaa ei myöskään tarvita A liitteen 2.3.4 tai 2.3.5 kohdassa tarkoitettujen laitteen hallussapitoon, luovutukseen tai tuontiin.

21 §

Erillistä 41 §:ssä tarkoitettua lupaa ei tarvita maastavientiin liittyvään ydinaineeseen, ydinjätteen, muun aineen, laitteen, laitteiston tai tietoaaineiston luovutukseen. Luvan hakemisen sijaan luovutuksesta on tehtävä 17 luvun mukainen ilmoitus Säteilyturvakeskukselle.

Erillistä 41 §:ssä tarkoitettua lupaa ei tarvita Suomen alueen kautta vietävän ydinjätteen hallussapitoon.

25 §

Sen lisäksi, mitä ydinenergialaissa on nimenomaisesti säädetty, kauppa- ja teollisuusministeriön on pyydettävä periaatepäättöshakemuksesta lausunto ainakin sisäasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä sekä sellaiselta lääninhallitukselta, maakunnan liitolta ja ympäristökeskukselta, jonka toimialueella on suunnitellun ydinlaitoksen sijainti- ja naapurikunta.

35 §

Hakijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle rakentamislupaa hakiessaan:

2) suunnitteluvaiheen todennäköisyyspohjainen riskianalyysi;

3) ehdotus luokitusasiakirjaksi, jossa esitetään ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden rakenteiden, järjestelmien ja laitteiden luokittelu niiden turvallisuusmerkityksen perusteella;

4) ydinlaitoksen rakentamisen laadunhallintaa koskeva selvitys, jossa esitetään ne järjestelmälliset menettelytavat, joita ydinlaitoksen suunnitteluun ja rakentamiseen osallistuvat organisaatiot noudattavat laatuun vaikuttavissa toiminnoissaan;

5) alustavat suunnitelmat turva- ja valmiusjärjestelyiksi;

6) suunnitelma ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan järjestämisestä; sekä

7) selvitys ydinenergialain 19 §:n 7 kohdassa tarkoitetuista järjestelyistä.

36 §

Hakijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle käyttö lupaa hakiessaan:

- 2) todennäköisyyspohjainen riskianalyysi;
- 3) ehdotus luokitusasiakirjaksi, jossa esitetään ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden rakenteiden, järjestelmien ja laitteiden luokittelu niiden turvallisuusmerkityksen perusteella;
- 4) ydinlaitoksen käytön laadunhallintaohjelma;
- 5) turvallisuustekniset käyttöehdot, joissa määritellään ainakin ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavia prosessisuureita koskevat rajat eri käyttötiloissa, annetaan määräyksiä laitteiden vikaantumisen aiheuttamista käyttörajoituksista sekä esitetään vaatimukset turvallisuuden kannalta tärkeiden laitteiden koetukselle;
- 6) määräaikaistarkastusten yhteenvedo-ohjelma;
- 7) suunnitelmat turva- ja valmiusjärjestelyistä;
- 8) selvitys ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan järjestämisestä;
- 9) ydinlaitoksen johtosääntö; sekä
- 10) ydinlaitoksen ympäristön säteilyvalvontaa koskeva ohjelma.

37 §

Sen lisäksi, mitä ydinenergialaissa on nimellisesti säädetty, kauppa- ja teollisuusministeriön on pyydettävä rakentamis- ja käyttö lupahakemuksesta lausunto ainakin sisäasiainministeriöltä sekä sellaiselta lääninhallitukselta ja ympäristökeskukselta, jonka toimialueella on ydinlaitoksen sijainti- tai naapurikunta.

53 a §

Säteilyturvakeskus myöntää hakemuksesta luvan A-liitteessä mainittujen ydinaineiden, muiden aineiden, laitteiden, laitteistojen ja alkuperämaaraajoituksen kohteena olevan tietoa-aineiston sekä uraania tai toriumia sisältävän malmin tuontiin.

(2 momentti kumotaan)

53 b §

Edellä 53 a §:ssä tarkoitettua lupaa koskevaan hakemukseen on liitettävä virkatodistus tai kaupparekisteriote taikka muu vastaava selvitys hakijasta ja hakijan kansallisuudesta sekä seuraavat tiedot:

- 1) maahan tuotavien ydinaineiden, muiden aineiden, laitteiden, laitteistojen, tietoa-aineistojen tai malmin määrä ja laatu sekä alkuperämaa;
- 2) ydinaineiden, muiden aineiden, laitteiden, laitteistojen, tietoa-aineistojen tai malmin käyttötarkoitus;
- 4) tuontiajankohta sekä tiedot pakkauksen tunnistamiseksi;
- 5) toimitustapa;
- 6) muu viranomaisen tarpeelliseksi katsoma selvitys.

53 d §

Lupapäätöksessä on ilmaistava ainakin:

- 1) luvansaaja ja maahan tuotavien ydinaineiden, muiden aineiden, laitteiden, laitteistojen, tietoa-aineiston tai malmin laatu ja määrä;

Jos 1 momentissa tarkoitettu lupa koskee ydinenergian tuottamiseen tarvittavien malmin, lähtöaineiden tai erityisten halkeamiskelpoisten aineiden tuontia, on kyseisten aineiden hankinnassa noudatettava Euratom -sopimuksen VI luvun ja sen nojalla annettuja määräyksiä.

54 a §

Luvan uraania tai toriumia sisältävän malmin vientiin myöntää hakemuksesta Säteilyturvakeskus.

(2 momentti kumotaan)

54 b §

Edellä 54 a §:ssä tarkoitettua lupaa koskevaan hakemukseen on liitettävä virkatodistus tai kaupparekisteriote taikka muu vastaava

selvitys hakijasta ja hakijan kansallisuudesta sekä seuraavat tiedot:

- 1) maasta vietävän malmin määrä, laatu sekä alkuperämaa;
- 2) kohdemaaj ja vastaanottaja;
- 3) malmin käyttötarkoitus;
- 4) vientiajankohta ja tiedot pakkauksen tunnistamiseksi; sekä
- 5) muu viranomaisen tarpeelliseksi katso- ma selvitys.

(2 momentti kumotaan)

54 d §

Lupapäätöksessä on ilmaistava ainakin:

- 1) luvansaaja ja maasta vietävän malmin laatu ja määrä;
- 2) vastaanottaja ja kohdemaaj;
- 3) luvan voimassaoloaika; sekä
- 4) muut tarpeelliset lupaehtot.

(2 momentti kumotaan)

54 f §

Jos Suomeen tuotava uraania tai toriumia sisältävä malmi on tarkoitettu vietäväksi Suomen alueen kautta kolmanteen maahan, lupa tuontiin myönnetään samalla kuin lupa vientiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua lupaa koskevan hakemuksen sisältöön, hakemusmenettelyyn ja luvan sisältöön sovelletaan soveltuvin osin 53 b §:n, 53 d §:n 1 momen- tin, 54 a §:n, 54 b §:n sekä 54 d §:n 1 mo- mentin säännöksiä.

55 §

Luvan ydinjätteiden tuontiin ja vientiin myöntää hakemuksesta Säteilyturvakeskus.

(2 momentti kumotaan)

55 b §

Ennen tuontilupaa koskevan päätöksen tekemistä Säteilyturvakeskuksen on varmistauduttava siitä, että ydinjätteen tuonti täyttää 7 a §:n edellytykset ja ydinenergialain 21 §:ssä mainitun radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta annetun neuvoston direktiivin (2006/117/Euratom) edellytykset.

Ennen ydinjätteen vientilupaa koskevan päätöksen tekemistä Säteilyturvakeskuksen on varmistauduttava siitä, että ydinjätteen vienti täyttää edellä 1 momentissa mainitun direktiivin edellytykset.

(3 momentti kumotaan)

55 d §

Tuonti- ja vientilupahakemukseen on liitet- tävä 55 b §:n 1 momentissa mainitun neuvos- ton direktiivin 6, 13, 14 tai 15 artiklan mu- kaisessa lupahakemuksessa edellytetyt tiedot ja lisäasiakirjat. Mikäli ydinjätteen siirto kuu- lu edellä mainitun direktiivin sovelta- misalaan, hakemuksessa on käytettävä direk- tiivin artiklan 17 mukaista vakioasiakirjaa.

Tuontilupahakemuksessa on lisäksi oltava selvitys siitä, miten ydinjätteisiin liittyvä ydinenergialain 9 §:n 3 momentin mukainen huolehtimisvelvollisuus tullaan täyttämään.

Vientilupahakemuksessa on lisäksi oltava selvitys siitä, että kyse on 7 b §:n 1, 3 tai 4 momentissa tarkoitettusta tapauksesta.

55 e §

Tuonti- ja vientilupapäätöksessä on ilmais- tava ainakin 55 b §:n 1 momentissa mainitun neuvoston direktiivin 10, 13, 14 ja 15 artik- lan mukaisessa siirtoluvassa edellytetyt tiedot ja ehdot. Mikäli ydinjätteen siirto kuulu edel- lä mainitun direktiivin soveltamisalaan, lu- papäätöksessä on käytettävä direktiivin artik- lan 17 mukaista vakioasiakirjaa.

Lisäksi tuontilupapäätöksen tulee sisältää selvitys siitä, miten ydinjätteisiin liittyvä ydinenergialain 9 §:n 3 momentin mukainen huolehtimisvelvollisuus tullaan täyttämään.

62 §

Hakemukseen on liitettävä 24 §:n 1 mo- mentin 1 ja 2 kohdassa tai 2 momentissa mainitut hakijaa koskevat selvitykset sekä:

9) selvitys tuotettavien, käsiteltävien ja va- rastoitavien malmien, ydinaineiden ja ydin- jätteiden laadusta ja määrästä;

10) selvitys toiminnan aiheuttamien malmi- , ydinaine- ja ydinjätekuljetusten vaatimista järjestelyistä;

63 §

Sen lisäksi, mitä laissa säädetään, kauppa- ja teollisuusministeriön on pyydettävä hakemuksesta lausunto ainakin sellaiselta lääninhallitukselta, maakunnan liitolta ja ympäristökeskukselta, jonka toimialueella on suunnitellun kaivoksen tai rikastuslaitoksen sijainti- tai naapurikunta, sosiaali- ja terveysministeriöltä, turvatekniikan keskukselta sekä kaivoksen tai rikastuslaitoksen sijainti- tai naapurikunnilta.

68 §

Kauppa- ja teollisuusministeriön on pyydettävä kulkuvälineessä olevan ydinlaitoksen tilapäistä käyttöä Suomen alueella koskevista hakemuksesta lausunto ainakin sisäasiainministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä, merenkululaitokselta ja Säteilyturvakeskukselta.

74 §

Ydinenergialain 28 §:ssä säädetyn tarkoituksen toteuttamiseksi on jätehuoltovelvollisen toimitettava kolmen vuoden välein syyskuun loppuun mennessä mainitussa pykälässä tarkoitettulle viranomaiselle ydinjätehuoltotoimenpiteistään seuraavat kattavat suunnitelmat ja selvitykset:

1) suunnitelma siitä, miten jätehuoltovelvollinen on suunnitellut toteuttaa ydinjätehuoltoon kuuluvat toimenpiteet ja niiden valmistelun; suunnitelman tulee sisältää ainakin seuraavat osat:

a) kokonaissuunnitelma jätehuoltovelvollisen koko ydinjätehuollon hoitamiseksi asianmukaisine aikatauluineen ja erittelyineen mukaan lukien tarpeelliset valmistelut ja tutkimustoimenpiteet sekä huolehtimisvelvollisuuden edellyttämät hallintojärjestelyt ja muut tehtävät;

b) arvio tutkimus-, kehitys- ja suunnittelutyön senhetkisestä tilasta sekä yksityiskohmainen suunnitelma seuraavien kolmen vuo-

den aikana toteutettaviksi aiotuista toimenpiteistä; sekä

c) yleispiirteinen suunnitelma seuraavien kuuden vuoden aikana toteutettaviksi suunnitelluista toimenpiteistä;

79 §

Milloin ydinjätehuollon valvonta ei sitä edellytä, ydinenergialain 28 §:ssä mainittu viranomainen voi vapauttaa jätehuoltovelvollisen toimittamasta edellä 74 §:n 1 momentissa ja 77 §:ssä tarkoitettuja suunnitelmia ja selvityksiä.

84 §

Milloin kauppa- ja teollisuusministeriö päättää huolehtimisvelvollisuudesta, on Säteilyturvakeskuksen 1 momentissa tarkoitettua hakemusta varten annettava pyynnöstä todistus loppusijoituksen tai ydinlaitoksen käytöstä poistamisen suorittamisesta.

88 §

Jätehuoltovelvollisen on myöhemmin täydennettävä hyväksyttyä jätehuoltokaaviota ja siihen liittyviä laskelmia joka kolmas vuosi vastuumäärän ja seuraavan kalenterivuoden rahastotavoitteen vahvistamiseksi. Jätehuoltovelvollisen on toimitettava kauppa- ja teollisuusministeriölle kesäkuun loppuun mennessä korjattu ja täydennetty jätehuoltokaavio ja ydinjätehuollon toimenpiteiden kustannus- ja hintatiedot, tiedot huolehtimisvelvollisuuteen sisältyvien ydinjätteiden määristä ja tarvittavista ydinjätehuollon toimenpiteistä samoin kuin näiden perusteella tehty laskelma ydinjätehuollon kokonaiskustannuksista edellä mainittuina ajankohtina.

Jätehuoltovelvollisen on edellä 2 momentissa säädettyjen selvitysten lisäksi toimitettava kauppa- ja teollisuusministeriölle kalenterivuotta koskevat lopulliset ja edellä tarkoitettuja selvityksiä täydentävät tiedot kolmen vuoden välein marraskuun loppuun mennessä.

89 §

Kauppa- ja teollisuusministeriö vahvistaa jätehuoltovelvollisen kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän ja tekee päätöksen sitä seuraaville kahdelle vuodelle vastuumäärästä sekä tekee päätöksen jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteesta seuraaville kolmelle vuodelle joulukuun loppuun mennessä.

Edellä 88 §:n 2 momentissa tarkoitetut ydinjätehuollon toimenpiteiden kustannus- ja hintatiedot sekä ydinjätehuollosta tulevaisuudessa aiheutuvia kustannuksia koskeva laskelma on arvioitava niiden oikeellisuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi. Arviointi, jonka toimeenpanosta huolehtii kauppa- ja teollisuusministeriö, on teetettävä teknistaloudellisten laskelmien arvioimiseen perehtyneellä tutkimuslaitoksella tai vastaavalla.

110 §

Ydinlaitoksen käyttöönnoton eri vaiheet saa aloittaa vasta kun Säteilyturvakeskus on todennut 36 §:ssä mainittujen asiakirjojen sekä muiden edellyttämiensä yksityiskohtaisten suunnitelmien ja asiakirjojen perusteella kunkin vaiheen osalta, että turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja turvallisuutta koskevat määräykset on otettu riittävästi huomioon.

112 §

Jos luvanhaltija aikoo tehdä sellaisia turvallisuuteen vaikuttavia muutoksia ydinlaitoksen järjestelmissä, rakenteissa, ydinpoltoaineessa tai laitoksen käyttötavassa, jotka merkitsevät muutoksia Säteilyturvakeskuksen hyväksymiin suunnitelmiin tai asiakirjoihin, on luvanhaltijan saatava tällaisille muutoksille Säteilyturvakeskuksen hyväksyminen ennen niiden tekemistä. Edellä tarkoitettuihin muutoksiin sisältyvät myös ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen liittyvät toimenpiteet. Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että 35 ja 36 §:ssä mainitut asiakirjat muutetaan vastaavasti.

115 a §

Kun ydinaineita, ydinjätteitä, 8 §:ssä mainittuja aineita, laitteita, laitteistoja tai tietoai-

neistoja taikka uraania tai toriumia sisältäviä malmeja tuodaan yhteisöjen ulkopuolelta taikka ydinjätteitä tai uraania tai toriumia sisältäviä malmeja viedään yhteisöjen ulkopuolelle, tulee niiden laadun ja määrän sekä luvanvaraisuuden olla selvästi ilmoitettuna tulli-ilmoituksessa tai siihen liitetyssä selvityksessä. Tulli-ilmoitukseen on lisäksi merkittävä kyseiseen vientiin tai tuontiin oikeuttavan ydinenergialain mukaisen luvan numero. Jos tuontiin tai vientiin ei tarvita lupaa, on tulli-ilmoitukseen liitettävä 132 ja 133 §:ssä sekä 135 a §:n 1 momentissa mainituissa tapauksissa 136 §:n 3 momentissa tarkoitettu jäljennös Säteilyturvakeskukselle tehdystä ilmoituksesta Säteilyturvakeskuksen merkinnällä varustettuna.

118 §

Ydinlaitoksen suunnittelu, rakentaminen ja käyttö on toteutettava siten, että ydinenergia-laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä sekä Euratom -sopimuksessa ja sen nojalla annetuissa määräyksissä säädetyt ydinmateriaalivalvontaa koskevat velvoitteet täytetään. Laitoksessa ei saa olla suunnittelutietoihin sisältymättömiä ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkityksellisiä tiloja, materiaaleja tai toimintoja. Luvanhaltijalla on oltava ydinaineen ja muun ydinmateriaalin kirjanpito- ja raportointijärjestelmä, jolla varmistetaan tietojen oikeellisuus, kattavuus ja jatkuvuus ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan toteuttamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua valvontajärjestelmää ylläpitäessään Säteilyturvakeskuksen tulee ottaa huomioon Euratomin ydinmateriaalivalvonnan täytäntöönpanosta annetun komission asetuksen (Euratom) N:o 302/2005 mukaiset velvoitteet. Edellä tarkoitettussa asetuksessa tarkoitettuna laitosalueen edustajana kaikille laitosalueille toimii Säteilyturvakeskus.

132 §

Jos kysymyksessä on 14 §:n 2 momentissa tarkoitettu vienti, edellä 131 §:ssä tarkoitettun ilmoituksen tulee sisältää lisäksi seuraavat tiedot:

1) viennin kohteena olevan malmin määrä, laatu ja alkuperä;

2) maa, johon malmi on tarkoitus viedä; sekä;

3) yhteenveto saman kalenterivuoden aikana toiminnan harjoittajan tähän maahan viemien malmien määristä.

134 §

Jos kysymyksessä on 12 §:n 1 momentissa, 13 §:n 1 momentissa, 15 §:ssä, 18 §:n 1 momentissa tai 21 §:ssä tarkoitettu luovutus, 131 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten tulee sisältää lisäksi seuraavat tiedot:

136 §

Edellä 132 ja 133 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten on toimitettava Säteilyturvakeskukselle kaksi viikkoa ennen maastavientiä tai maahantuontia. Lisäksi Säteilyturvakeskukselle on toimitettava kahden viikon kuluessa maastaviennistä tai maahantuonnista vahvistusvienti- tai tuontipäivämäärästä sekä viedyn tai tuodun ydinmateriaalin taikka uraania tai toriumia sisältävän malmin määrästä, mikäli nämä poikkeavat ilmoituksesta.

(2 momentti kumotaan)

142 §

Ydinenergialain 8 §:n 3 momentin mukaisesti ennakkotietoa haetaan kauppa- ja teollisuusministeriöltä kirjallisella hakemuksella, johon on liitettävä virkatodistus ja kauppare-

kisteriote taikka vastaava selvitys hakijasta ja hakijan kansallisuudesta ja jonka tulee sisältää riittävä kuvaus siitä toiminnasta, jota ennakkotietohakemus koskee.

144 §

Säteilyturvakeskuksen on pyydettävä ehdotuksestaan ydinenergialain 7 q §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuiksi määräyksiksi ydinenergialain 56 §:n 2 momentissa tarkoitettujen neuvottelukunnan lausunto, ehdotuksestaan ydinenergialain 7 q §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuiksi määräyksiksi ydinenergialain 56 §:n 3 momentissa tarkoitettujen neuvottelukunnan ja sisäasiainministeriön lausunto, ehdotuksestaan ydinenergialain 7 q §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuiksi määräyksiksi ydinenergialain 56 §:n 2 momentissa tarkoitettujen neuvottelukunnan ja sisäasiainministeriön lausunto sekä ehdotuksestaan ydinenergialain 7 q §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuiksi määräyksiksi ydinenergialain 56 §:n 2 momentissa tarkoitettujen neuvottelukunnan lausunto. Lausunnot on ehdotuksen mukana toimitettava kauppa- ja teollisuusministeriölle.

(2 momentti kumotaan)

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 74 § tulee kuitenkin voimaan vasta päivänä kuuta 20 sekä 88 § ja 89 § vasta päivänä kuuta 20 . Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Liite A

2.2 Muut aineet

2.2.1 Deuterium, raskas vesi (deuteriumoksidi) ja muut deuteriumyhdisteet sekä deute-

riumia sisältävät seokset ja liuokset, joissa deuterium-vety-isotooppisuhte ylittää arvon 1:5 000 (tuotenumero 0C003) ja jotka on tarkoitettu ydinenergian käyttöön.

Liite

Luonnos

Valtioneuvoston asetus

ydinvoimalaitoksen turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä

Valtioneuvoston päätöksellä, joka on tehty kauppa- ja teollisuusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergialain (990/1987) 7 §:n nojalla:

1 luku

Soveltamisala ja määritelmät

1 §

Soveltamisala

Tällä asetuksella annetaan ydinvoimalaitoksen turvallisuutta koskevat yleiset määräykset. Asetusta sovelletaan tarvittavilta osin myös muihin ydinreaktorilla varustettuihin ydinlaitoksiin.

2 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) *vuosiannoksella* ulkoisesta säteilystä vuoden ajanjaksona saatavan efektiivisen annoksen ja samana ajanjaksona kehoon joutuvista radioaktiivisista aineista saatavan efektiivisen annoskertymän summaa;

2) *kriittisyydellä* tilaa, jossa ydinhalkeamisia ylläpitävien neutronien tuotto ja hävikki ovat tasapainossa niin, että ketjureaktio jatkuu tasaisena;

3) *kriittisyysonnettomuudella* sellaista onnettomuutta, jossa syntyy suunnittelematon neutronien ylläpitämä fissioiden ketjureaktio;

4) *odotettavissa olevalla käyttöhäiriöllä* sellaista onnettomuustilannetta lievempää poikkeamaa normaaleista käyttötilanteista, jonka voidaan odottaa esiintyvän yhden tai

useamman kerran sadan käyttövuoden aikana;

5) *onnettomuudella* oletettuja onnettomuuksia, oletettujen onnettomuuksien laajennuksia ja vakavia reaktorionnettomuuksia;

a) *oletetulla onnettomuudella* tarkoitetaan sellaista ydinvoimalaitoksen turvallisuusjärjestelmien suunnitteluperusteena käytettävää tilannetta, josta ydinvoimalaitoksen edellytetään selviytyvän ilman vakavia polttoainevaurioita. Oletetut onnettomuudet on jaettu kahteen luokkaan niiden taajuuden perusteella:

i) luokan 1 oletetut onnettomuudet, joiden voidaan olettaa esiintyvän harvemmin kuin kerran sadassa reaktorivuodessa, mutta vähintään kerran tuhannessa vuodessa;

ii) luokan 2 oletetut onnettomuudet, joiden voidaan olettaa esiintyvän harvemmin kuin kerran tuhannessa reaktorivuodessa;

b) *oletettujen onnettomuuksien laajennuksella* tarkoitetaan tilannetta, jossa käyttöhäiriön tai onnettomuuden alkutapahtumaan liittyy turvallisuusjärjestelmissä esiintyvä yhteisvika tai monimutkainen vikayhdistelmä ja josta laitoksen edellytetään selviytyvän ilman vakavia polttoainevaurioita;

c) *vakavalla reaktorionnettomuudella* tarkoitetaan tilannetta, jossa huomattava osa reaktorissa olevasta polttoaineesta vaurioituu;

6) *todennäköisyyspohjaisella riskianalyysillä* kvantitatiivisia arvioita ja laskuja ydinvoimalaitoksen riskeistä;

7) *turvallisuustoiminnoilla* turvallisuuden kannalta tärkeitä toimintoja, joiden tarkoituksena on ehkäistä häiriö- ja onnettomuustilan-

teiden syntyminen tai eteneminen tai lieventää onnettomuustilanteiden seurauksia.

2 luku

Yleiset turvallisuusmääräykset

3 §

Turvallisuuden arviointi ja todentaminen

Ydinvoimalaitoksen turvallisuutta on arvioidava rakentamislupaa ja käyttölupaa haettaessa, laitosmuutosten yhteydessä sekä määrääjain laitoksen käytön aikana.

Mikäli turvallisuusmääräysten täyttyminen ei ole suoraan todettavissa ydinvoimalaitoksen suunnitteluratkaisuista, niiden täyttyminen on osoitettava. Ydinvoimalaitoksen turvallisuutta ja sen turvallisuusjärjestelmien teknisiä ratkaisuja on perusteltava käyttämällä kokeellisia ja laskennallisia menetelmiä. Näitä ovat esimerkiksi häiriö- ja onnettomuusanalyysit, lujuusanalyysit, vika- ja vaikutusanalyysit sekä todennäköisyyspohjaiset riskianalyysit. Analyysejä on ylläpidettävä ja tarvittaessa täsmennettävä ottaen huomioon käyttökokemukset, kokeelliset tutkimustulokset, laitosmuutokset ja laskentamenetelmissä tapahtuva kehitys.

Turvallisuusmääräysten täyttämisen osoittamiseen käytettävien laskentamenetelmien on oltava luotettavia ja kelpoistettuja käyttötarkoitukseensa. Niitä on sovellettava siten, että järjestelmien mitoituksen perustana käytettävät laskennalliset lopputulokset täyttävät hyväksymiskriteerit hyvällä varmuudella. Tulosten epävarmuus on arvioidava ja otettava huomioon turvallisuusmarginaaleja määriteltäessä.

4 §

Turvallisuusluokitus

Ydinvoimalaitoksen turvallisuustoiminnot on määriteltävä ja niihin liittyvät järjestelmät, rakenteet ja laitteet on luokiteltava niiden turvallisuusmerkityksen perusteella.

Turvallisuuden kannalta tärkeät järjestelmät, rakenteet ja laitteet on suunniteltava, valmistettava ja asennettava sekä niitä on

käytettävä siten, että niiden laatutaso ja laatu-tason todentamiseksi tarvittavat arvioinnit, tarkastukset ja testaukset (mukaan lukien ympäristökelpoistus) ovat riittävät kohteen turvallisuusmerkitys huomioon ottaen.

5 §

Ikääntymisen hallinta

Ydinvoimalaitoksen suunnittelussa on vaarautettava turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymiseen. Järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden kuntoa seuraamalla on varmistettava, että ne säilyvät toimintakykyisinä ja vaatimustenmukaisina suunnittelun perustana olevissa tilanteissa. Niiden korvaaminen uudella tai samanlaisella tekniikalla sekä muutokset ja korjaukset on tehtävä suunnitelmallisesti.

6 §

Inhimillisten tekijöiden hallinta

Inhimillisten virheiden välttämiseen, havaitsemiseen ja korjaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota suunnittelun, rakentamisen ja käytön aikana. Virheiden mahdollisuus on otettava huomioon sekä ydinvoimalaitoksen että sen käyttötoiminnan suunnittelussa siten, että inhimilliset virheet ja poikkeamat eivät vaaranna laitoksen turvallisuutta. Inhimillisten virheiden vaikutuksia on rajoitettava käyttäen turvallisuussuunnittelun eri keinoja (syvyysuuntaisuus, moninkertaisuus, erilaisuus ja erottelu).

3 luku

Säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittaminen

7 §

Ydinvoimalaitoksen työntekijöiden säteilyturvallisuus

Ydinvoimalaitoksen työntekijöiden työsäännän saama säteilyaltistus on pidettävä niin pienenä kuin käytännöllisin toimenpitein on mahdollista. Ydinvoimalaitosten suunnittelu

ja käyttö on toteutettava vähintään siten, että työntekijöiden säteilyaltistus voidaan rajoittaa siten kun säteilylaissa (592/1991) ja säteilyasetuksessa (1512/1991) määrätään.

8 §

Normaalikäytön raja-arvo

Ydinvoimalaitoksen normaalista käytöstä väestön yksilölle aiheutuvan vuosiannoksen raja-arvo on 0,1 mSv. Raja-arvon perusteella Säteilyturvakeskus vahvistaa radioaktiivisten aineiden päästörajat ydinvoimalaitoksen normaalille käytölle.

9 §

Odotettavissa olevan käyttöhäiriön raja-arvo

Odotettavissa olevan käyttöhäiriön seurauksena väestön yksilölle aiheutuvan vuosiannoksen raja-arvo on 0,1 mSv.

10 §

Onnettomuuden raja-arvot

Oletettujen onnettomuuksien ja oletettujen onnettomuuksien laajenuksena käsiteltävien tapahtumien seurauksena ei saa olla niin suuria radioaktiivisten aineiden päästöjä, että laitoksen ympäristössä jouduttaisiin turvautumaan laajoihin toimenpiteisiin väestön säteilyaltistuksen rajoittamiseksi.

Onnettomuuden seurauksena väestön yksilölle aiheutuvan vuosiannoksen raja-arvo on:

- luokan 1 oletetuille onnettomuuksille 1 mSv;
- luokan 2 oletetuille onnettomuuksille 5 mSv;
- oletettujen onnettomuuksien laajennukselle 20 mSv.

Vakavasta reaktorionnettomuudesta aiheutuvan radioaktiivisten aineiden päästön raja-arvona on päästö, josta ei aiheudu ydinvoimalaitoksen ympäristön väestölle välittömiä terveyshaittoja eikä pitkäaikaisia rajoituksia laajojen maa- ja vesialueiden käytölle.

Pitkäaikaisvaikutuksia koskeva vaatimus täyttyy, jos mahdollisuus, että vakavan reaktorionnettomuuden yhteydessä ulkoilmaan

vapautuva cesium 137 päästö ylittää arvon 100 TBq, on erittäin pieni.

4 luku

Ydinturvallisuutta koskevat määräykset

11 §

Ydinvoimalaitoksen sijoituspaikka

Ydinvoimalaitoksen sijoituspaikan valinnassa on otettava huomioon paikallisten olosuhteiden vaikutus turvallisuuteen sekä turva- ja valmiusjärjestelyt. Sijoituspaikan on oltava sellainen, että laitoksen ympäristölleen aiheuttamat haitat ja uhat ovat hyvin pienet ja siten, että laitoksen lämmönpoisto ympäristöön voidaan toteuttaa luotettavasti.

12 §

Onnettomuuksien ennalta ehkäiseminen ja seurausten lieventäminen

Toiminnallista syvyysuuntaista turvallisuusperiaatetta on toteutettava seuraavasti:

1) Käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi ydinvoimalaitoksen suunnittelussa, rakentamisessa ja käyttötoiminnassa on käytettävä koeteltua tai muutoin huolella tutkittua, korkealaatuista tekniikkaa. Luvanhaltijan organisaation toimintaa järjestettäessä on pyrittävä varmistamaan, että häiriöt ja onnettomuudet ehkäistään luotettavasti (*ennalta ehkäiseminen*).

2) Ydinvoimalaitoksessa on oltava järjestelmät, joiden avulla voidaan nopeasti ja luotettavasti havaita käyttöhäiriöt ja onnettomuustilanteet ja estää tilanteen kehittyminen vakavammaksi. Suuriin radioaktiivisten aineiden päästöihin johtavien onnettomuuksien on oltava erittäin epätodennäköisiä (*käyttöhäiriöiden ja onnettomuustilanteiden hallinta*).

3) Onnettomuuden seurauksien lieventämiseen on varauduttava tehokkain teknisin ja hallinnollisin järjestelyin. Vastatoimenpiteet onnettomuuden saamiseksi hallintaan ja säteilyhaittojen ehkäisemiseksi on suunniteltava ennalta (*seurausten lieventäminen*).

13 §

Radioaktiivisten aineiden leviämisen tekniset esteet

Rakenteellista syvyys-suuntaista turvallisuusperiaatetta on toteutettava seuraavasti:

1. Radioaktiivisten aineiden leviäminen ydinreaktorin polttoaineesta ympäristöön on estettävä peräkkäisillä esteillä, joita ovat polttoaine ja sen suojakuori, ydinreaktorin jäähdytyspiiri (*primääripiiri*) ja suojarakennus.

2. Polttoaine, reaktori, reaktorin primääripiiri ja painevesireaktorin sekundääripiiri, niiden vesikemia, suojarakennus sekä turvallisuustoiminnot on suunniteltava siten, että seuraavat turvallisuustavoitteet toteutuvat:

a. Polttoaineen eheyden varmistaminen:

Polttoaineen jäähdytyksen olennaisen heikkenemisen tai muusta syystä aiheutuvan polttoainevaurion todennäköisyyden on oltava pieni normaaleissa käyttötilanteissa ja odotettavissa olevissa käyttöhäiriöissä.

Oletetuissa onnettomuuksissa polttoainevaurioiden määrän on pysyttävä pienenä eikä polttoaineen jäähdytettävyyden saa vaarantua.

Kriittisysonnettomuuden mahdollisuuden on oltava erittäin pieni.

b. Primääri- ja sekundääripiirin eheyden varmistaminen:

Ydinvoimalaitoksen primääripiiri on suunniteltava ja valmistettava täyttämään korkeat laatuvaatimukset. Rakenteissa esiintyvien haitallisten vikojen ja niiden eheyttä uhkaavien mekanismien todennäköisyyden on oltava erittäin pieni. Mahdollisesti esiintyvät viat on pystyttävä havaitsemaan luotettavasti tarkastusten avulla.

Ydinvoimalaitoksen primääripiirin on kestettävä normaaleissa käyttötilanteissa, odotettavissa olevissa käyttöhäiriöissä, oletetuissa onnettomuuksissa ja oletettujen onnettomuuksien laajenuksissa syntyvät rasitukset riittävillä marginaaleilla.

Ydinvoimalaitoksen primääripiiri ja siihen välittömästi liittyvät järjestelmät sekä painevesireaktorin sekundääripiirin turvallisuudelle tärkeät osat on suojattava luotettavasti odotettavissa olevissa käyttöhäiriöissä ja kaikissa onnettomuustilanteissa ylipaineistumisen aiheuttaman vaurioitumisen estämiseksi.

Vuotojen havaitsemiseksi laitos on varustettava riittävillä valvontajärjestelmillä.

c. Suojarakennuksen eheyden varmistaminen:

Suojarakennus on suunniteltava siten, että se säilyttää tiiveytensä odotettavissa olevissa käyttöhäiriöissä sekä suurella varmuudella kaikissa onnettomuustilanteissa.

Suojarakennuksen suunnittelussa on otettava huomioon onnettomuuden seurauksena syntyvät paine-, säteily- ja lämpökuormat, palavat kaasut, lentävät esineet, sekä lyhytkestoiset korkean energian ilmiöt.

Reaktoripainesäiliön rikkoutumisen mahdollisuus vakavassa reaktorionnettomuudessa siten, että suojarakennuksen tiiveys vaarantuisi, on oltava erittäin pieni.

Ydinvoimalaitos on varustettava järjestelmillä, jotka varmistavat vakavassa reaktorionnettomuudessa muodostuvan sydänsulan vakauttamisen ja jäähdyttämisen. Sydänsulan suora vuorovaikutus suojarakennuksen kantavan rakenteen kanssa on luotettavasti estettävä.

14 §

Turvallisuustoiminnot ja niiden varmistaminen

Turvallisuustoimintojen varmistamisessa on ensisijaisesti käytettävä hyväksi suunniteluratkaisuin saavutettavissa olevia luontaisia turvallisuusominaisuuksia. Erityisesti ydinreaktorin fysikaalisten takaisinkytkentöjen yhteisvaikutuksen on oltava sellainen, että se hillitsee reaktorin tehon kasvua.

Mikäli turvallisuustoiminnon varmistamisessa ei voida käyttää hyväksi luontaisia turvallisuusominaisuuksia, on ensisijaisesti käytettävä järjestelmiä ja laitteita, jotka eivät tarvitse ulkoista käyttövoimaa tai jotka käyttövoiman menetyksen seurauksena asettuvat turvallisuuden kannalta edulliseen tilaan.

Ydinvoimalaitoksessa on oltava järjestelmät reaktorin pysäyttämiseksi ja alikriittisenä pitämiseksi sekä reaktorissa syntyvän jälkilämmön poistamiseksi sekä radioaktiivisten aineiden pidättämiseksi laitoksen sisällä.

Reaktorin pysäyttämiseksi ja reaktorissa syntyvän jälkilämmön poistamiseksi tarvittavien järjestelmien on pystyttävä toteuttamaan

tehtävänsä, vaikka mikä tahansa järjestelmän yksittäinen laite olisi toimintakyvytön ja vaikka mikä tahansa turvallisuustoimintoon vaikuttava laite olisi samanaikaisesti poissa käytöstä korjauksen tai huollon vuoksi.

Toisiaan varmistavat turvallisuusjärjestelmät sekä turvallisuusjärjestelmien rinnakkaiset osat on erotettava toisistaan siten, että niiden vioittuminen samasta syystä on epätodennäköistä. Turvallisuusjärjestelmien yhteisvikojen vaikutusten laitoksen turvallisuuteen tulee olla vähäisiä.

Turvallisuustoiminnoissa on käytettävä eri toimintaperiaatteisiin perustuvia järjestelmiä riittävässä laajuudessa turvallisuustoimintojen luotettavuuden varmistamiseksi.

Ydinvoimalaitoksella on oltava ulkoinen ja sisäinen sähkötehon syöttöjärjestelmä. Turvallisuustoiminnot on voitava toteuttaa kumpaa tahansa sähkötehon syöttöjärjestelmää käyttämällä.

Vakavien reaktorionnettomuuksien hallitsemiseksi ja seuraamiseksi on suunniteltava järjestelmät, rakenteet ja laitteet, jotka ovat riippumattomia laitoksen käyttötilanteita ja oletettuja onnettomuuksia varten suunnitelluista järjestelmistä. Järjestelmien, joita tarvitaan suojarakennuksen tiiveyden varmistamiseksi vakavan reaktorionnettomuuden yhteydessä, on voitava toteuttaa turvallisuustoimintonsa myös yksittäisvikaantumisen sattuessa.

Laitos on suunniteltava siten, että se voidaan saattaa vakaaseen ja turvalliseen tilaan vakavan reaktorionnettomuuden jälkeen.

15 §

Polttoaineen käsittely ja varastointi

Polttoaineen käsittelyssä ja varastoinnissa on suurella varmuudella estettävä kriittisyys ja polttoaineen suoja kuoren vaurioituminen sekä turvattu riittävä jäähdytys ja säteilysuojaus. Polttoaineen varastointiolosuhteet on pidettävä sellaisina, ettei polttoainepun tiiveys tai mekaaninen kestävyys olennaisesti heikkene suunniteltuna varastointiaikana.

16 §

Radioaktiivisten jätteiden käsittely ja varastointi

Ydinvoimalaitoksen käytössä syntyvät jätteet, joiden aktiivisuuspitoisuudet ylittävät Säteilyturvakeskuksen asettamat raja-arvot, on käsiteltävä radioaktiivisena jätteenä. Jätteet on lajiteltava, luokiteltava ja käsiteltävä varastoinnin ja loppusijoituksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla sekä varastoitava turvallisesti.

17 §

Suojautuminen ulkoisilta tapahtumilta

Ydinvoimalaitoksen turvallisuustoiminnot on voitava toteuttaa laitospaikalla mahdolliseksi arvioituista luonnonilmiöistä tai muista laitoksen ulkopuolisista tapahtumista huolimatta. Ulkopuolisina tapahtumina on otettava huomioon myös lainvastaiset toimet laitoksen vahingoittamiseksi. Suuren liikennelaitoksen törmäys on otettava huomioon suunnittelussa.

18 §

Suojautuminen sisäisiltä tapahtumilta

Laitoksen suunnittelussa on otettava huomioon sisäiset tapahtumat, jotka voivat uhata turvallisuustoimintojen toteutumista. Turvallisuuden kannalta tärkeät järjestelmät, rakenteet ja laitteet on suunniteltava, sijoitettava ja suojattava rakenteellisella palontorjunnalla ja riittävän tehokkailla palontorjuntajärjestelmillä siten, että tulipalojen ja räjähdysten todennäköisyys on pieni ja vaikutukset laitoksen turvallisuuteen vähäisiä. Lisäksi on varmistettava järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden sijoittelulla ja suojauksella, että muuttakaan laitoksen sisäiset tapahtumat eivät uhkaa turvallisuustoimintojen toteutumista. Tarkasteltavia tapahtumia ovat ainakin putkikatkot, säiliöiden rikkoutumiset, lentävät esineet, räjähdykset, raskaiden esineiden putoaminen ja tulva.

19 §

Ydinvoimalaitoksen valvonta ja ohjaus

Ydinvoimalaitoksen valvomossa on oltava laitteet, jotka antavat tiedon ydinreaktorin käyttötilasta ja poikkeamista normaalista käyttötilasta. Ydinvoimalaitoksessa on oltava automaattiset järjestelmät, jotka käynnistävät turvallisuustoiminnot tarvittaessa sekä ohjaavat ja valvovat niiden toimintaa käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien aikana.

Automaattisten järjestelmien tulee pitää laitos hallitussa tilassa niin kauan, että ydinvoimalaitoksen ohjaajille jää riittävästi harkinta-aikaa oikeiden toimenpiteiden tekemiseksi.

Ydinvoimalaitoksessa on oltava valvomosta riippumaton varavalvomo ja tarvittavat paikalliset ohjausjärjestelmät, joiden avulla ydinreaktori voidaan pysäyttää ja jäähdyttää sekä poistaa ydinreaktorin ja laitoksella varastoituna olevan käytetyn polttoaineen jälkilämpöä.

20 §

Käytöstä poistaminen

Ydinvoimalaitoksen suunnittelussa on otettava huomioon laitoksen käytöstä poistaminen pitäen tavoitteena, että ydinvoimalaitosta purettaessa loppusijoitettavan jätteen määrä jää pieneksi, laitoksen purkamisesta aiheutuva työntekijöiden säteilyaltistus voidaan rajoittaa vähäiseksi ja radioaktiivisten aineiden pääsy ympäristöön voidaan estää.

5 luku

Ydinvoimalaitoksen rakentaminen ja käyttöönotto

21 §

Rakentaminen

Luvanhaltijan on rakentamisen aikana varmistuttava ja osoitettava, että laitos rakennetaan ja toteutetaan hyväksytyjen suunnitelmien ja menettelyjen mukaisesti.

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että rakentamisprojekti toteutetaan asianmukaisesti myös laitostoimittajan ja turvallisuuden kannalta tärkeitä palveluja ja tuotteita tuottavien alihankkijoiden osalta.

22 §

Käyttöönotto

Ydinvoimalaitoksen käyttöönoton yhteydessä on varmistuttava, että järjestelmät, rakenteet ja laitteet sekä laitos kokonaisuudessaan toimivat suunnitellulla tavalla.

Käyttöönottovaiheessa luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinvoimalaitoksen tulevaa käyttöä varten on olemassa tarkoitukseenmukainen organisaatio, riittävästi ammatitaitoista henkilökuntaa ja käyttötarkoitukseensa soveltuva ohjeisto.

6 luku

Ydinvoimalaitoksen käyttö

23 §

Käyttötoiminta

Ydinvoimalaitoksen valvomossa on oltava jatkuvasti riittävä määrä ohjaajia, jotka ovat tietoisia laitoksen, järjestelmien ja laitteiden tilasta. Ydinvoimalaitoksen ohjauksessa ja valvonnassa on käytettävä kirjallisia ohjeita, jotka vastaavat laitoksen kulloistakin rakennetta ja tilaa. Laitteiden huoltoa ja korjauksia varten on annettava kirjalliset määräykset ja niihin liitetyt ohjeet.

Käyttöhäiriöitä ja onnettomuustilanteita varten on oltava tilanteiden tunnistamiseen ja hallintaan soveltuvat ohjeet.

Ydinlaitoksen käyttötoimenpiteet ja turvallisuuteen vaikuttaneet tapahtumat on dokumentoitava siten, että ne ovat jälkikäteen analysoitavissa.

24 §

Käyttökokemukset ja turvallisuustutkimus

Ydinvoimalaitosten käyttökokemuksia on kerättävä ja turvallisuustutkimuksen tuloksia

on seurattava ja niitä molempia on arvioitava tavoitteena tunnistaa mahdollisuudet turvallisuuden parantamiseen. Turvallisuuden kannalta merkittävät käyttötapahtumat on tutkittava perussyiden selvittämiseksi ja korjaavien toimenpiteiden määrittämiseksi ja toteuttamiseksi. Turvallisuustutkimuksen esiin tuomat tekniset turvallisuusparannukset on otettava huomioon siinä määrin kuin se on tekniset näkökohdat huomioon ottaen perusteltua.

25 §

Turvallisuustekniset käyttöehdot

Ydinvoimalaitoksen turvallisuusteknisissä käyttöehdoissa on esitettävä tekniset ja hallinnolliset vaatimukset, joilla varmistetaan suunnitteluperusteiden ja turvallisuusanalyysien mukainen käyttö. Lisäksi turvallisuusteknisissä käyttöehdoissa on esitettävä vaatimukset turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden toimintakyvyn varmistamisesta ja rajoitukset, joita on noudatettava laitteiden vikaantuessa. Laitosta on käytettävä näiden vaatimusten ja rajoitusten mukaisesti ja niiden noudattamista on valvottava ja poikkeamista raportoitava.

26 §

Kunnonvalvonta ja kunnossapito

Ydinvoimalaitoksella on oltava kunnonvalvonta- ja kunnossapito-ohjelma järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden eheyden ja luotettavan toiminnan varmistamiseksi. Ohjelmassa on määriteltävä tarkastukset, koe-
stukset, huollot ja vaihdot sekä muut menettelyt, joilla käyttökuntoa ja käyttöympäristön vaikutuksia valvotaan.

27 §

Säteilymittaukset ja radioaktiivisten aineiden päästöjen valvonta

Ydinvoimalaitoksen huonetilojen säteilytasoja, huoneilman ja järjestelmissä olevien kaasujen ja nesteiden aktiivisuuspitoisuuksia sekä radioaktiivisten aineiden päästöjä lai-

tokselta ja pitoisuuksia ympäristössä on valvottava.

7 luku

Organisaatio ja henkilöstö

28 §

Turvallisuuskulttuuri

Ydinvoimalaitosta suunniteltaessa, rakennettaessa ja käytettäessä on ylläpidettävä hyvää turvallisuuskulttuuria. Asianomaisen organisaation johdon on osoitettava päätöksillään ja toiminnallaan sitoutumisensa turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin ja ratkaisuihin. Henkilöstöä on motivoitava vastuuntuntoiseen työskentelyyn ja työyhteisössä on edistettävä avointa ilmapiiriä, joka kannustaa turvallisuutta vaarantavien tekijöiden tunnistamiseen, raportointiin ja poistamiseen. Henkilöstöllä on oltava mahdollisuus osallistua turvallisuuden jatkuvaan kehittämiseen.

29 §

Turvallisuuden ja laadun hallinta

Ydinvoimalaitoksen suunnitteluun, rakentamiseen, käyttöön ja käytöstä poistamiseen osallistuvilla organisaatioilla on oltava johtamisjärjestelmä, jolla huolehditaan turvallisuuden ja laadun hallinnasta. Johtamisjärjestelmän tavoitteena on varmistaa, että turvallisuus asetetaan aina etusijalle ja että laadun hallintaa koskevat vaatimukset vastaavat toiminnon turvallisuusmerkitystä.

Turvallisuuden ja laadun hallinnan tulee kattaa kaikki ydinvoimalaitoksen turvallisuuteen vaikuttavat toiminnot. Turvallisuuden kannalta merkittävät vaatimukset tulee tunnistaa kunkin toiminnon osalta ja kuvata suunnitellut toimenpiteet sen varmistamiseksi, että vaatimukset täytetään. Prosessien ja toimintatapojen on oltava järjestelmällisiä ja ohjeistettuja.

Johtamisjärjestelmää on arvioitava ja kehitettävä suunnitelmallisesti turvallisuuden kannalta merkittävien poikkeamien tunnistamiseksi ja korjaamiseksi.

Luvanhaltijan tulee perehdyttää, sitouttaa ja velvoittaa palveluksessaan oleva henkilöstö sekä alihankkijat, toimittajat ja muut turvallisuuteen vaikuttaviin toimintoihin osallistuvat yhteistyökumppanit turvallisuuden ja laadun järjestelmälliseen hallintaan.

30 §

Johtosuhteet, vastuut ja asiantuntemus

Ydinvoimalaitoksen organisaation johtosuhteet sekä henkilöiden tehtävät ja niihin liittyvät vastuut tulee määritellä ja dokumentoida. Organisaation toimintaa on jatkuvasti seurattava ja kehitettävä.

Turvallisuuden kannalta merkittävät tehtävät on nimettävä. Näissä tehtävissä toimivien henkilöiden ammattitaidon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi on laadittava koulutusohjelmat, ja tehtävässä tarvittavien tietojen riittävä hallinta on todennettava.

Organisaation käytettävissä on oltava turvalliseen käyttöön, kaikkien turvallisuuden kannalta tärkeiden laitteiden kunnossapitoon ja onnettomuustilanteiden hallintaan tarvittava ammatillinen osaaminen ja tekninen tieto.

Luvanhaltijalla on oltava vastuullisen johtajan tukena toimiva, muusta organisaatiosta riippumaton asiantuntijaryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti käsittelemään turvallisuutta koskevia kysymyksiä ja antaa tarvittaessa niistä suosituksia.

8 luku

Erinäisiä määräyksiä

31 §

Käytössä olevat ydinvoimalaitokset

Ydinvoimalaitokseen, jonka käyttämiseen on myönnetty lupa ennen tämän asetuksen voimaantuloa, sovelletaan 10 §:n 2, 3 ja 4 momentin, 13 § kohdan 2c, 14 §:n, 17 §:n ja 19 §:n 3 momentin säännöksiä siinä laajuudessa kuin se kyseessä olevan ydinvoimalaitoksen tekniset ratkaisut huomioon ottaen on ydinenergialain 7a §:ssä säädetyn periaatteen mukaisesti perusteltua.

32 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä asetuksella kumotaan ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä 14 päivänä helmikuuta 1991 annettu valtioneuvoston päätös (395/1991).

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämisiin toimiin.

Liite

Luonnos

Valtioneuvoston asetus

ydinenergian käytön turvajärjestelyjä koskevista yleisistä määräyksistä

Valtioneuvoston päätöksellä, joka on tehty kauppaja- ja teollisuusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergilain (990/1987) 7 q §:n nojalla:

1 luku

Soveltamisala ja määritelmät

1 §

Soveltamisala

Tällä asetuksella annetaan ydinenergian käytön turvajärjestelyjä koskevat yleiset määräykset. Asetus koskee ydinlaitosten turvajärjestelyjä sekä soveltuvin osin ydinmateriaalien ja ydinjätteiden sekä näiden kuljetusten turvajärjestelyjä.

2 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) *turvajärjestelyillä* ydinenergian käytön turvaamiseksi lainvastaiselta toiminnalta tarvittavia toimenpiteitä ydinlaitoksessa, sen alueella, muussa paikassa tai kulkuvälineessä, jossa ydinenergian käyttöä harjoitetaan;
- 2) *lainvastaisella* toiminnalla tahallista toimintaa tai toimenpidettä, jonka tarkoituksena on ydinlaitoksen turvallisuuden tai ydinmateriaalin tai ydinjätteen koskemattomuuden vaarantaminen tai muun välittömän tai välil-

lisen uhan aiheuttaminen ydin- tai säteilyturvallisuudelle, taikka ydinlaitokseen, ydinmateriaaliin tai ydinjätteeseen kohdistuvaa tuotuksellista vahingonaiheuttamista;

3) *uhkatilanteella* tilannetta, jossa todetaan tai on syytä epäillä ydinlaitokseen taikka ydinmateriaaliin tai ydinjätteeseen kohdistuvaa lainvastaista toimintaa;

4) *ydinlaitoksella* ydinenergian aikaansaamiseen käytettäviä laitoksia, tutkimusreaktorit mukaan luettuina, ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta toteuttavia laitoksia sekä ydinmateriaalin ja ydinjätteen laajamittaiseen tuottamiseen, käyttämiseen, käsittelyyn tai varastointiin käytettäviä laitoksia, ydinenergilain 3 §:ssä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta;

5) *ydinmateriaalilla* ydinenergiailaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja ydinaineita, muita aineita, laitteita ja laitteistoja sekä ydinenergia-alan tietoaineistoja ja sopimuksia;

6) *riskianalyysillä* järjestelmällisin menetelmin tehtäviä selvityksiä uhkien, ongelmien ja haavoittuvuuksien tunnistamiseksi, niiden syiden ja seurauksien kartoittamiseksi sekä niihin liittyvien riskien arvioimiseksi;

7) *vaarallisella esineellä* sellaista esinettä, esineen jäljitelmää tai ainetta, joka voi vaarantaa tai jota voidaan käyttää vaarantamaan

ydinlaitoksen tai ydinlaitoksella olevien henkilöiden turvallisuutta tai ydinmateriaalin tai ydinjätteen käsittelyyn ja kuljetukseen osallistuvien henkilöiden turvallisuutta; sekä

8) *yhteisviialla* ydinlaitoksen usean järjestelmän, laitteen tai rakenteen yhtäaikaaisesti tai lyhyessä ajassa tapahtuvaa vikaantumista yksittäisen tapahtuman tai syyn seurauksena.

2 luku

Turvajärjestelyjen perusteet

3 §

Suunnitteluperusteet

Turvajärjestelyjen suunnittelun tulee perustua turvattavaa toimintaa koskeviin riskianalyysseihin ja niiden perusteella arvioituihin uhkakuviin ja suojaustarpeisiin.

Turvajärjestelyjen suunnittelun lähtökohtana on muun ohessa, että lainvastaiseen toimintaan saattaa ryhtyä yksittäinen ydinlaitoksella työskentelevä tai ydinmateriaalin tai -jätteen käsittelyyn ja kuljetukseen osallistuva henkilö taikka ulkopuolinen ryhmä tai henkilö, jolla voi olla avustajana laitoksella tai kuljetukseen liittyvässä tehtävässä työskentelevä henkilö. Lainvastaista toimintaa yrittävällä henkilöllä tai ryhmällä voi olla tavanomaisia tai sähkömagneettiseen, kemialliseen tai biologiseen vaikutukseen perustuvia aseita ja räjähteitä sekä sellaista tietoa ja asiantuntemusta, jota ei ole julkisesti saatavilla.

Turvajärjestelyt on sovittava yhteen ydinenergian käyttötoiminnan, paloturvallisuuden ja valmiusjärjestelyjen kanssa.

Turvajärjestelyt on lisäksi sovittava yhteen viranomaisten laatimien pelastus-, valmius- ja erityistilannesuunnitelmien kanssa.

4 §

Ydinlaitoksen yleissuunnittelu

Ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeät rakenteet, järjestelmät ja laitteet sekä ydinmateriaalin ja -jätteen sijoituspaikat on suunniteltava ydin- ja säteilyturvallisuutta koskevat vaatimukset huomioon ottaen siten,

että turvajärjestelyt voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Turvajärjestelyjen on perustuttava usean saksäkkäisen turvallisuusvyöhykkeen käyttöön siten, että turvallisuuden kannalta tärkeät järjestelmät ja laitteet sekä ydinmateriaalit ja -jätteet ovat erityisen suojattuja ja että kulun ja tavaraliikenteen valvonta voidaan järjestää.

Turvallisuusvyöhykkeiden rajapintojen on muodostettava tehokkaat rakenteelliset esteet lainvastaiselle toiminnalle.

Ydinlaitoksen ja sen tieto-, tietoliikenne- ja automaatiojärjestelmien suunnittelussa tulee käyttää kehittyneitä tietoturvallisuusperiaatteita. Luvaton pääsy ydinlaitoksen suojaus-, ohjaus- ja säätöjärjestelmiin tulee estää.

5 §

Henkilöturvallisuus

Ydinlaitoksella työskentelevien sekä ydinmateriaalin ja -jätteen käsittelyyn ja kuljetukseen osallistuvien henkilöturvallisuuden varmistamiseksi tulee tehdä asianmukaiset turvallisuus selvitykset. Kuhunkin tehtävään liittyvät tiedon saanti- ja käyttöoikeudet on määriteltävä. Toimenpiteet, joilla torjutaan henkilöihin liittyviä uhkia, tulee toteuttaa suunnitelmallisesti ja ne on ulotettava myös luvanhaltijan käyttämiin alihankkijoihin ja niiden palveluksessa oleviin henkilöihin.

Ydinlaitoksella työskentelevien henkilöiden kulkuoikeudet ydinlaitoksen alueella on määriteltävä.

6 §

Toteuttamisen ja ylläpidon perusteet

Turvajärjestelyt on toteutettava suunnitteluperusteiden, turvaohjesäännön, turvasuunnitelman ja muiden hyväksytyjen selvitysten mukaisesti.

Turvajärjestelyjen tehokkuus ei saa merkittävästi laskea yksittäisen turvajärjestelmän, -rakenteen tai -laitteen vikaantumisen takia.

Turvajärjestelyt on toteutettava siten, että niiden taso ei merkittävästi laske laitoksen mahdollisten yhteisvikojen tai vaaratilanteiden, kuten sähkönmenetyksen tai tulipalon, sattuessa.

Turvasuunnitelman ja turvaohjesäännön mukaista toimintaa uhkatilanteissa on harjoitettava vuosittain. Harjoituksia on järjestettävä myös asianomaisten viranomaisten kanssa säännöllisesti.

Ydinlaitoksen henkilöstö on asianmukaisesti perehdytettävä turvajärjestelyihin ja turvalvontaan sekä niiden toteuttamista edesauttaviin toimintatapoihin työpaikalla.

Turvajärjestelyjä koskevat asiakirjat on pidettävä jatkuvasti ajan tasalla.

3 luku

Turvalvonta

7 §

Asiointi ydinlaitoksella

Ydinlaitoksella asiointia varten on suunniteltava toimenpiteet asiointiin liittyvien uhkien torjumiseksi. Asiointia ovat myös ydinlaitokselle tehtävät vierailukäynnit, joiden kulkua ja ohjelmaa suunniteltaessa on otettava huomioon turvajärjestelynäkökohdat.

Ydinlaitoksella asiointien henkilöllisyydestä on varmistuttava. Asiointiin liittyvässä turvalvonnassa tulee käyttää asianmukaisia valvontavälineitä ja tarkoituksensa soveltuvaa ajanmukaista tekniikkaa.

Ydinlaitoksella asiointien liikkumisen ydinlaitoksen alueella on oltava asiointien tarkoituksen mukaan rajoitettua ja valvottua.

8 §

Henkilö- ja tavaraliikenteen valvonta

Ajoneuvot, henkilöt, esineet ja aineet sekä tavaroiden kuljetusvälineet on tarkastettava sen varmistamiseksi, ettei ydinlaitokselle tuoda vaarallisia esineitä. Ydinlaitoksella liikkumisen on oltava rajoitettua ja valvottua siten, että turvajärjestely- ja turvallisuusnäkökohdat voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Kulun ja tavaraliikenteen valvonta on tarpeenmukaisella tavalla järjestettävä myös ydinmateriaalin tai -jätteen kuljetuksen ja siihen mahdollisesti liittyvän varastoinnin yhteydessä.

Luvanhaltijan tulee erityisesti huolehtia järjestelyistä, ettei ydinlaitokselta voida viedä ydinmateriaaleja, ydinjätteitä, radioaktiivisia aineita tai salassa pidettäviä tietoaineistoja ilman asianmukaista lupaa.

4 luku

Turvahenkilöt ja uhkatilanteisiin varautuminen

9 §

Turvahenkilön koulutusvaatimukset

Ydinenergialain 7 l §:ssä tarkoitettulla turvahenkilöllä tulee olla yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 24 §:n mukainen vartijan peruskoulutus tai vähintään vastaava muu turva-alan koulutus. Lisäksi turvahenkilön on täytettävä samassa lainkohdassa säädetyt vartijan yleiset hyväksymisehdot.

Lisäksi ydinlaitoksen turvaorganisaatioon kuuluvan tulee osoittaa omaavansa tehtävänsä edellyttämät tiedot

- 1) turvaohjesäännöstä ja turvaorganisaation toimintaa koskevista periaatteista ja ohjeista;
- 2) toiminnan pääperiaatteista ja kohteeseen liittyvistä turvattavista toiminnoista;
- 3) toimintaa koskevista pelastus-, valmius- ja erityistilannesuunnitelmista; sekä
- 4) mahdollisista muista tarvittavista toimintaohjeista, joiden avulla henkilö kykenee suorittamaan tehtävänsä oikein ja turvallisesti.

10 §

Voimankäyttövälineisiin liittyvät erityisvaatimukset

Turvahenkilön, joka kantaa voimankäyttövälineitä tai jonka tehtävät edellyttävät vaarautumista käyttämään näitä välineitä uhkatilanteessa, tulee täyttää yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:n 2 momentissa säädetyt voimankäyttövälineiden kantamista koskevat kelpoisuusvaatimukset.

Ydinlaitoksen turvaohjesäännössä määrätään muiden kuin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:n 2 momentissa

tarkoitettujen voimankäyttövälineiden käyttökoulutuksesta sekä vaadittavan taitotason osoittamisesta ja seurannasta.

Ydinlaitoksen turvaorganisaation käytössä saa olla ainoastaan turvaohjesäännön mukaisia, luvanhaltijan tai vartioimisliikkeen hallitsemia voimankäyttövälineitä.

11 §

Hälytyskeskus

Ydinlaitoksella on oltava turvajärjestelyjä varten hälytyskeskus ja sille varakeskus. Molemmista tulee olla varmennetut yhteydet poliisiin ja laitoksen valvomoon. Hälytyskeskuksessa tai varahälytyskeskuksessa on aina oltava paikalla vähintään yksi hälytystoiminoista vastaava henkilö.

Ydinmateriaalin tai ydinjätteen kuljetuksen tai varastoinnin yhteydessä tulee toteuttaa hälytysyhteydet ja -järjestelyt siten kuin kuljetuksen tai varastoinnin asianmukainen turvaaminen edellyttää.

12 §

Johtokeskus

Ydinlaitoksella on oltava jatkuvasti miehitetty turvaorganisaation johtokeskustoiminto, ja sille varattu tila. Toiminnosta vastaava henkilö vastaa laitoksen turvatoimintojen johtamisesta, kunnes poliisi 13 §:ssä säädetyn mukaisesti ilmoittaa ottavansa johtovastuun toimenpiteistä lainvastaisen toiminnan torjumiseksi.

Ydinlaitoksella, tutkimusreaktoria lukuun ottamatta, sama henkilö ei voi toimia yhtäaikaaisesti turvaorganisaation johtamisesta ja hälytystoiminoista vastaavana henkilönä.

Ydinlaitoksella on oltava poliisin käyttöön osoitettava asianmukaisesti varustettu tila, josta poliisi tarvittaessa voi johtaa toimintaa ydinlaitokseen kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjumiseksi.

Johtokeskukselle on määriteltävä varakeskus. Molemmista tulee olla varmennetut yhteydet poliisiin ja laitoksen valvomoon.

5 luku

Uhkatilanteet

13 §

Toiminta uhkatilanteessa

Uhkatilanteessa on viipymättä ryhdyttävä turvaohjesäännön tai turvasuunnitelman mukaisiin ja muihin tarvittaviin toimenpiteisiin.

Hälytys poliisille on toimitettava heti kun uhan olemassaolo on todettu. Poliisille on myös sen saapuessa paikalle mahdollisuuksien mukaan toimitettava tietoa uhkatilanteesta ja sen etenemisestä.

Kun uhan olemassaolo on todettu, toimenpiteitä uhan torjumiseksi johtaa turvaorganisaation johtajana toimiva vastuuhenkilö. Toiminnan johto siirtyy poliisille, kun asianomainen poliisimies ilmoittaa ottavansa johtovastuun. Poliisin avuksi on tällöin asetettava riittävästi henkilöitä, joilla on muun ohessa ydintekniikan ja säteilysuojelun asiantuntemusta. Johtamisvastuu ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen ja säteilysuojeluun liittyvistä asioista ydinlaitoksella kuuluu luvanhaltijalle.

14 §

Tiedottaminen Säteilyturvakeskukselle

Ilmoitus Säteilyturvakeskukselle on tehtävä viipymättä kun uhan olemassaolo on todettu. Luvanhaltijan tulee huolehtia sen järjestämisestä, että Säteilyturvakeskukselle toimitetaan tietoja uhkatilanteesta ja sen etenemisestä siinäkin tapauksessa, että turvaorganisaation johto on sidottu uhan torjuntatehtäviin.

Säteilyturvakeskuksen tulee tiedottaa uhkatilanteesta muille asianomaisille viranomaisille, mikäli tilanne sitä edellyttää.

6 luku

Ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunta

15 §

Kokoonpano

Ydinenergialain 56 §:n 3 momentissa tarkoitettu ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunta toimii Säteilyturvakeskuksen yhteydessä neuvoa-antavana asiantuntijaelimenä turvajärjestelyjä koskevien asioiden käsitteilyä ja uhkatilanteisiin varautumista varten.

Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 12 muuta jäsentä, jotka nimetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta jokaiselle jäsenelle määrätään henkilökohtainen varajäsen. Neuvottelukunnan jäseniksi kutsuttavien tulee edustaa korkeatasoista ydinalan ja turva-alan asiantuntemusta.

Neuvottelukunta voi ottaa sivutoimisia sihteereitä, kuulla asiantuntijoita sekä hankkia lausuntoja ja selvityksiä. Neuvottelukunta voi asettaa asioiden valmistelua varten määräaikaisia jaostoja, joiden jäseninä voi olla myös neuvottelukuntaan kuulumattomia asiantuntijoita. Jaoston puheenjohtajan on oltava neuvottelukunnan jäsen.

16 §

Tehtävät

Neuvottelukunnan tehtävänä on:

- 1) arvioida ydinalan uhkakuvia ja niissä tapahtuvia muutoksia;
- 2) kehittää ydinalan uhkatilanteisiin liittyviä toimintavalmiuksia ja tiedonkulkua;
- 3) edistää viranomaisten ja yksityisten luvanhaltijoiden välistä yhteistyötä;
- 4) seurata ydinalan turvajärjestelyjä koskevaa kehitystä, koulutusta ja tutkimusta sekä alaa koskevaa ohjeistusta ja tiedottamista;
- 5) seurata ja edistää ydinalan turvajärjestelyjä koskevaa kansainvälistä yhteistyötä;

6) määrittellä ydinalan turvajärjestelyjä koskevia suuntaviivoja ja tehdä näitä koskevia aloitteita;

7) valmistella ja antaa Säteilyturvakeskuksen pyynnöstä ydinalan turvajärjestelyjä koskevia lausuntoja.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

17 §

Suunnitelmien laatiminen ja hyväksyminen

Turvajärjestelyjä koskevat suunnitelmat ja toimenpiteet uhkatilanteiden varalta on valmisteltava riittävässä yhteistyössä asianomaisten poliisiviranomaisten kanssa.

Turvajärjestelyjä koskevien suunnitelmien ja muiden asiakirjojen valmistelusta ja hyväksymisestä on ydinenergialain 7 l-7 o §:ssä ja tässä asetuksessa säädetyn ohella voimassa, mitä siitä muualla ydin-energialaissa ja se nojalla on säädetty ja määrätty. Säteilyturvakeskuksen hyväksyttäväksi on ennen niiden käyttöönottoa esitettävä muun ohessa turvajärjestelyjen periaatesuunnitelma sekä ydinenergia-asetuksen (161/1988) 35 §:n 1 momentin 5 kohdan mukainen alustava turvasuunnitelma ja 36 §:n 1 momentin 7 kohdan mukainen turvasuunnitelma, sekä ydinenergialain 7 n §:n mukainen turvaohjesääntö.

Ydinmateriaalien ja ydinjätteiden kuljetusta ja varastointia varten tehtävien turvasuunnitelmien valmistelusta ja hyväksymisestä on voimassa myös, mitä niistä on erikseen säädetty.

Kun viranomaisen hyväksyttävään suunnitelmaan tai muuhun asiakirjaan valmistellaan muutosta, muutos on esitettävä hyväksyttäväksi siinä järjestyksessä kuin itse asiakirjasta on säädetty tai määrätty.

18 §

Salassapito

Salassapitovelvollisuudesta säädetään muun ohessa ydinenergialain 78 §:ssä sekä yksityisiä turvallisuuspalveluja koskevan lain 14 §:ssä ja 41 §:ssä.

19 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Tällä asetuksella kumotaan ydinvoimalaitosten turvajärjestelyjä koskevista yleisistä määräyksistä 14 päivänä helmikuuta 1991 annettu valtioneuvoston päätös (396/1991).

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Luonnos

Liite

Valtioneuvoston asetus

ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyjä koskevista yleisistä määräyksistä

Valtioneuvoston päätöksellä, joka on tehty kauppaja- ja teollisuusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergialain (990/1987) 7 q §:n nojalla:

1 luku

Soveltamisala ja määritelmät

1 §

Soveltamisala

Tällä asetuksella annetaan ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyjä koskevat yleiset määräykset. Asetusta sovelletaan tarvittavilta osin myös muihin ydinreaktorilla varustettuihin ydinlaitoksiin.

2 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) *valmiustilanteella* onnettomuutta tai tapahtumaa, jossa ydinvoimalaitoksen turvallisuus heikkenee tai uhkaa heikettä, tai joka edellyttää toimintavalmiuden tehostamista laitoksen turvallisuuden varmistamiseksi;

2) *valmiustilanteiden luokittelulla* niiden ryhmittelyä vakavuuden ja hallittavuuden perusteella seuraavasti:

- *varautumistila* on tilanne, jossa ydinvoimalaitoksen turvallisuustaso halutaan varmistaa poikkeuksellisessa tilanteessa;

- *laitoshätätila* on tilanne, jossa ydinvoimalaitoksen turvallisuus heikkenee tai uhkaa heikettä merkittävästi;

- *yleishätätila* on tilanne, jossa on olemassa vaara sellaisista radioaktiivisten aineiden päästöistä, jotka saattavat edellyttää suojeletoimenpiteitä ydinvoimalaitoksen ympäristössä;

3) *vakavalla reaktorionnettomuudella* tilannetta, jossa huomattava osa reaktorissa olevasta polttoaineesta on vaurioitunut;

4) *voimalaitosalueella* ydinlaitoksen käytössä olevaa ja sitä ympäröivää aluetta, jolla liikkuminen ja oleskelu on rajoitettu poliisilain 52 §:n nojalla annetulla sisäasiainministeriön asetuksella;

5) *suojavaovyöhykkeellä* aluetta, joka ulottuu noin 5 km etäisyydelle ydinvoimalaitoksesta ja jossa on maankäyttöön kohdistuvia rajoituksia mm. asutustiheyden ja tuotannollisten toimintojen osalta;

6) *varautumisalueella* aluetta, joka ulottuu noin 20 km etäisyydelle ydinvoimalaitoksesta ja jolle viranomaisten on laadittava pelastuslain (468/2003) 9 §:n mukainen pelastussuunnitelma.

2 luku

Valmiusjärjestelyjen suunnittelu

3 §

Suunnitteluperusteet

Valmiusjärjestelyjen suunnittelun on perustuttava analyysiin, joilla selvitetään mahdolliseen päästöön johtavien vakavien reaktorionnettomuuksien ajallinen eteneminen. Tällöin pitää ottaa huomioon laitoksen tilaa, tapahtumien ajallista kehittymistä, säteilytilannetta laitoksella, päästöjä, päästöreittejä ja säätilannetta koskevat vaihtelut. Lainvastaiseen toimintaan liittyvät uhkatilanteet ja niiden mahdolliset seuraukset on otettava huomioon valmiusjärjestelyissä.

Toiminta valmiustilanteessa on suunniteltava ottaen huomioon turvallisuutta heikentävät tapahtumat, niiden hallittavuus ja seurausten vakavuus. Tätä varten valmiustilanteet on luokiteltava 2 §:n 2 kohdan mukaisesti.

Toiminta valmiustilannetta varten on suunniteltava siten, että voimalaitosalueella olevien ihmisten turvallisuudesta huolehditaan.

Valmiusjärjestelyt on sovitettava yhteen ydinvoimalaitoksen käyttötoiminnan, palontorjuntaan liittyvän toiminnan sekä turvajärjestelyjen kanssa.

Valmiusjärjestelyt on sovitettava yhteen viranomaisten ydinvoimalaitosonnettomuuden varalta laatimien pelastus- ja valmiussuunnitelmien kanssa.

4 §

Valmiusorganisaatio

Valmiusjärjestelyjä suunnittelevan ja toteuttavan henkilöstön (*valmiusorganisaatio*) tehtävät ja vastuut on määriteltävä.

5 §

Toimintavalmiudet

Ydinvoimalaitoksessa on varauduttava suorittamaan onnettomuuden tai laitoksen turvallisuutta uhkaavan tapahtuman hallinnan kannalta tarpeelliset toimenpiteet. Valmiustilanteiden ja niiden seurausten analysointiin sekä niiden odotettavissa olevan kehittymisen arviointiin tilanteen aikana on varauduttava. Tilannetta analysoitaessa arvioidaan laitoksen teknistä tilaa ja radioaktiivista päästöä tai sen uhkaa sekä säteilytilannetta laitoksen sisätiloissa ja voimalaitos- ja varautumisalueella.

Luvanhaltijan on varauduttava tekemään valmiustilanteessa säteilymittauksia voimalaitosalueella ja suojavyöhykkeellä sekä meteorologisia mittauksia, joiden perusteella arvioidaan radioaktiivisten aineiden leviämistä varautumisalueella.

Valmiustilanteen varalle on oltava henkilöstön kokoontumispaikat voimalaitosalueella, tarkoituksenmukaiset valmiusorganisaation toimitilat ja varusteet, joditabletit sekä

luotettavat viesti- ja hälytysjärjestelmät. Valmiusorganisaation on järjestettävä mahdollisuus henkilöstön kontaminaatiomittauksiin ja puhdistamiseen.

Luvanhaltijan on varmistettava, että riittävä määrä henkilökuntaa on nopeasti tavoitettavissa ja käytettävissä koko valmiustilanteen ajan.

Tiedottaminen tiedotusvälineille ja yleisölle onnettomuustilanteessa on suunniteltava.

6 §

Valmiussuunnitelmat

Ydinenergia-asetuksen (161/1988) 35 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetulle alustavalle valmiussuunnitelmalle ja 36 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetulle valmiussuunnitelmalle ja niitä koskeville muutoksille on hankittava Säteilyturvakeskuksen hyväksyntä. Valmiussuunnitelma on osa pelastuslain (468/2003) 9 §:ssä tarkoitettua pelastussuunnitelmaa.

Luvanhaltijan on toimitettava hyväksytyt valmiussuunnitelmat ja niiden muutokset sisäasiainministeriölle sekä asianomaiselle lääninhallitukselle ja alueen pelastusviranomaiselle.

3 luku

Valmiuden ylläpitäminen

7 §

Toimintavalmiuden ylläpitäminen

Toimintavalmiuden ylläpitämiseksi ydinvoimalaitoksella luvanhaltijan on järjestettävä vuosittain valmiuskoulutusta ja harjoituksia omalle henkilöstölleen. Harjoituksia on järjestettävä myös asianomaisten viranomaisten kanssa säännöllisesti. Ennen uuden ydinvoimalaitosyksikön käyttöönottoa on järjestettävä yhteistoimintaharjoitus viranomaisten kanssa.

Kaikille ydinvoimalaitoksen henkilökuntaan kuuluville ja voimalaitosalueella työskenteleville vakituisille ja tilapäisille työntekijöille on järjestettävä koulutusta toiminnasta valmiustilanteessa.

Valmiustilanteita varten varatut tilat ja välineet on pidettävä jatkuvasti toimintakuntoisina.

Valmiussuunnitelma ja -ohjeet on pidettävä ajan tasalla.

4 luku

Toiminta valmiustilanteessa

8 §

Valmiustilanteesta ilmoittaminen

Luvanhaltijan on ilmoitettava viivytystä välttämättä valmiustilanteeseen siirtymisestä Säteilyturvakeskukselle ja alueen hätäkeskukselle.

9 §

Toiminta valmiustilanteessa

Valmiustilanteessa on viipymättä ryhdyttävä tarvittaviin valmiussuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin tilanteen hallitsemiseksi ja säteilyaltistuksen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi.

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle ja pelastustoiminnan johtokeskukselle tilannekuvaa tapahtumasta sekä suositukset, merkittävät päätökset ja niiden perusteet valmiustilanteen aikana.

10 §

Toiminnan johtaminen valmiustilanteessa

Ydinvoimalaitoksen valmiussuunnitelman mukainen valmiuspäällikkö vastaa valmiustilanteessa toiminnan käynnistämisestä ja johtamisesta voimalaitosalueella, kunnes pelastusviranomaisen ilmoittaa ottavansa johtovastuun pelastustoiminnasta. Ydinvoimalaitoksen valmiuspäällikön tulee tällöin huolehtia siitä, että viranomaisen avuksi asetetaan riittävästi henkilöstöä, jolla on ydintekniikan ja säteilysuojelun asiantuntemusta. Johtamisvastuu ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen ja säteilysuojeluun liittyvistä asioista ydinlaitoksella kuuluu luvanhaltijalle.

Ydinvoimalaitoksen valmiuspäällikkö vastaa väestön suojelutoimenpiteitä koskevien

suositusten antamisesta pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle, kunnes Säteilyturvakeskus ottaa vastuun kyseisten suositusten antamisesta.

11 §

Valmiustilanteen purkaminen

Valmiussuunnitelmassa on määriteltävä kriteerit valmiustilanteen purkamiselle. Valmiustilanteen purkamisen edellytyksenä on, että ydinvoimalaitos on saatettu turvalliseen tilaan, radioaktiivisten aineiden päästöt eivät ylitä normaalitoiminnalle asetettuja rajoja ja tarpeelliset jälkitoimet käynnistetty.

Jos pelastustoiminta jatkuu ydinvoimalaitosta koskevan valmiustilanteen purkamisen jälkeen, luvanhaltijan on varauduttava vastaavaan yhteistoimintaan kuin valmiustilanteen aikana.

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

12 §

Pelastustoimintaan liittyvät toimenpiteet

Luvanhaltijan on yhteistyössä alueen pelastustoimen kanssa laadittava pelastussuunnitelma ydinvoimalaitoksessa sattuvan onnettomuuden varalta pelastuslain (468/2003) 9 §:n mukaisesti.

Luvanhaltijan on toimitettava yhteistyössä pelastustoiminnasta vastaavien viranomaisten kanssa väestölle ennakolta toimintaohjeet onnettomuustilanteen varalle varautumisalueella ja jaettava etukäteen joditabletit väestölle suojavyöhykkeellä. Luvanhaltijan velvollisuutena on onnettomuustilanteessa osallistua välittömän uhan alaisen väestön varoitamiseen.

Luvanhaltijan on pidettävä jatkuvasti yllä valmiutta pelastustoimintaan liittyvien toimenpiteiden suorittamiseksi valmiustilanteessa. Näitä toimenpiteitä on harjoitettava yhteistyössä asianomaisten viranomaisten kanssa. Suunnitelmat pelastustoimintaan liittyvistä toimenpiteistä esitetään valmiussuunnitelmassa.

13 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Tällä asetuksella kumotaan ydinvoimalai-
tosten valmiusjärjestelyjä koskevista yleisistä
määräyksistä 14 päivänä helmikuuta 1991
annettu valtioneuvoston päätös (397/1991).

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryh-
tyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimiin.

Liite

Luonnos

Valtioneuvoston asetus

ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä

Valtioneuvoston päätöksellä, joka on tehty kauppa- ja teollisuusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergialain (990/1987) 7 q §:n nojalla:

1 luku

Soveltamisala ja määritelmät

1 §

Soveltamisala

Tämä asetus koskee ydinlaitoksesta peräisin olevan käytetyn ydinpolttoaineen ja muun ydinjätteen loppusijoitusta kallioperään rakennettaviin tiloihin. Asetus sisältää yleiset vaatimukset loppusijoitukseen liittyvien ydinjätelaitosten käyttöturvallisuudelle ja loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuudelle.

Tätä asetusta sovelletaan säteilylain (592/1991) 10 §:ssä tarkoitettuun radioaktiiviseen jätteeseen, mikäli se sijoitetaan 1 momentissa tarkoitettun ydinjätteen loppusijoitustilaan.

Tätä asetusta voidaan 23 §:ssä säädetyn edellytyksin soveltaa myös hyvin matalaaktiivisten jätteen loppusijoitukseen maaperään rakennettavaan tilaan.

Käytetyn ydinpolttoaineen ja muun ydinjätteen käsittelyä ja varastointia ydinvoimalaitoksen yhteydessä olevassa ydinlaitoksessa koskee valtioneuvoston asetus ydinvoimalaitoksen turvallisuutta koskevista yleisistä turvallisuusmääräyksistä.

2 §

Määritelmät

Tässä päätöksessä tarkoitetaan:

1) *ydinjätelaitoksella* ydinlaitosta, jota käytetään käytetyn ydinpolttoaineen kapselointiin tai muun ydinjätteen käsittelyyn loppusijoitusta varten sekä käytetyn ydinpolttoaineen tai muun ydinjätteen loppusijoitustilasta;

2) *loppusijoituslaitoksella* kokonaisuutta, johon kuuluvat jätepakkausten loppusijoitukseen tarkoitetut tilat (*loppusijoitustilat*) sekä niihin liittyvät maanalaiset ja maan-päälliset aputilat;

3) *loppusijoituspaikalla* loppusijoituslaitoksen sijaintipaikkaa ja, kun loppusijoitus on toteutettu, ydinenergia-asetuksen (161/1988) 85 §:n mukaisesti maarekisteriin merkittyä aluetta sekä sen alla olevaa maa- ja kallioperää;

4) *lyhytikäisellä jätteellä* ydinjätettä, jossa aktiivisuuspitoisuus 500 vuoden jälkeen alittaa arvon 100 MBq kilogrammaa kohti kussakin loppusijoitetussa jätepakkauksessa ja keskimäärin arvon 10 MBq kilogrammaa kohti yhteen loppusijoitustilaan sijoitetussa jätteessä;

5) *pitkäikäisellä jätteellä* ydinjätettä, jossa aktiivisuuspitoisuus 500 vuoden jälkeen ylittää arvon 100 MBq kilogrammaa kohti kussakin loppusijoitetussa jätepakkauksessa tai keskimäärin arvon 10 MBq kilogrammaa kohti yhteen loppusijoitustilaan sijoitetussa jätteessä;

6) *vuosiannoksella* ulkoisesta säteilystä saatavan efektiivisen annoksen ja samana ajan-jaksona kehoon joutuvista radioaktiivisista aiheista saatavan efektiivisen annoksen kertymän summaa;

7) *pitkäaikaisturvallisuudella* loppusijoituksen turvallisuutta loppusijoituslaitoksen käyttöajan jälkeen, ottaen huomioon ihmisiin ja ympäristöön kohdistuvat säteilyvaikutukset;

8) *turvallisuusperustelulla* asiakirjakokonaisuutta, jolla osoitetaan turvallisuusvaatimusten täyttyminen; siihen sisältyy numeerinen turvallisuusanalyysi sekä sitä täydentäviä tarkasteluja;

9) *vapautumisesteellä* loppusijoituspaikan kallioperää sekä teknistä rakennetta tai materiaalia, joka ympäröi loppusijoitettuja radioaktiivisia aineita, sekä *vapautumisestetoiminnolla* sellaista fysikaalis-kemiallista vuorovaikutusta, joka estää tai hidastaa radioaktiivisten aineiden vapautumista ja kulkeutumista;

10) *odotettavissa olevalla käyttöhäiriöllä* ydinjätelaitoksen turvallisuuteen vaikuttavaa tapahtumaa, jonka arvioidaan sattuvan keskimäärin harvemmin kuin kerran vuodessa, mutta jolla on huomattava todennäköisyys sattua ainakin kerran laitoksen käyttöaikana;

11) *oletetulla onnettomuudella* ydinjätelaitoksen turvallisuuteen vaikuttavaa tapahtumaa, jolla on vain vähäinen todennäköisyys sattua laitoksen käyttöaikana; oletetut onnettomuudet jaetaan kahteen luokkaan niiden arvioidun esiintymistaajuuden perusteella

a) luokan 1 oletetut onnettomuudet: taajuus vähintään 10^{-3} vuotta kohden

b) luokan 2 oletetut onnettomuudet: taajuus enintään 10^{-3} vuotta kohden;

12) *todennäköisenä pidettävällä kehityskullulla* sellaisia vapautumisesteiden toimintakykyyn vaikuttavaa muutosta, jolla on suuri todennäköisyys aiheuttaa säteilyaltistusta tarkasteluajankohtana ja joka voi aiheutua loppusijoitustilassa syntyvistä vuorovaikutuksista, geologisista tai ilmastollisista ilmiöistä tai ihmisen toiminnasta;

13) *pitkäaikaisturvallisuutta heikentävällä epätodennäköisellä tapahtumalla* sellaisia mahdollisina pidettäviä, vapautumisesteiden toimintakykyyn merkittävästi vaikuttavaa tapahtumaa, joilla on vähäinen todennäköisyys aiheuttaa säteilyaltistusta tarkasteluajankohdaksi ja jotka voivat aiheutua geologisten ilmiöiden tai ihmisen toiminnan seurauksena.

2 luku

Säteilyturvallisuus

3 §

Ydinjätelaitoksen käyttö

Ydinjätelaitos ja sen käyttö tulee suunnitella siten, että:

1) laitoksen työntekijöiden säteilyaltistusta rajoitetaan kaikin käytännöllisin toimenpitein ja niin ettei säteilyasetuksessa asetettuja enimmäisarvoja ylitetä

2) laitoksen käytön ollessa häiriötöntä radioaktiivisten aineiden päästöt ympäristöön jäävät merkityksettömän pieniksi;

3) odotettavissa olevan käyttöhäiriön seurauksena eniten altistuville laitoksen henkilöstöön kuulumattomille ihmisille aiheutuva vuosiannos jää alle arvon 0,1 millisieverttiä (mSv); sekä

4) oletetun onnettomuuden seurauksena eniten altistuville laitoksen henkilöstöön kuulumattomille ihmisille aiheutuva vuosiannos jää alle:

a) arvon 1 mSv luokan 1 oletetun onnettomuuden sattuessa;

b) arvon 5 mSv luokan 2 oletetun onnettomuuden sattuessa.

Tätä pykälää sovellettaessa ei oteta huomioon säteilyannoksia, jotka aiheutuvat loppusijoituslaitoksen maanalaisten tilojen kiviaineksesta ja pohjavedestä vapautuvista luonnon radioaktiivisista aineista.

4 §

Pitkäaikaisturvallisuus

Ydinjätteen loppusijoitus tulee suunnitella siten, että todennäköisenä pidettävien kehityskulkujen seurauksena aiheutuvat säteilyvaikutukset eivät ylitä 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja raja-arvoja.

Tarkasteluajanjaksolla, jona ihmisille aiheutuva säteilyaltistus voidaan riittävästi luotettavasti arvioida, mutta jonka on oltava vähintään usean tuhannen vuoden mittainen, tulee:

1) eniten altistuville ihmisille aiheutuvan vuosiannoksen jäädä alle arvon 0,1 mSv; ja

2) muille ihmisille aiheutuvien keskimääräisten vuosiannosten jäädä merkityksettömän pieniksi.

Edellä tarkoitettujen ajanjakson jälkeisille tarkasteluajanjaksoille tulee loppusijoitetuista ydinjätteistä peräisin olevien elinympäristöön vapautuvien radioaktiivisten aineiden määrän pitkäajan keskiarvojen alittaa enimmäisarvot, jotka Säteilyturvakeskus asettaa kunkin radionuklidin osalta erikseen. Raja-arvot tulee asettaa siten, että:

1) loppusijoituksesta aiheutuvat säteilyvaikutukset voivat olla enimmillään vastaavansuuruisia kuin maankamarassa olevista luonnon radioaktiivisista aineista aiheutuvat; ja

2) laaja-alaiset säteilyvaikutukset jäävät merkityksettömän pieniksi.

5 §

Epätodennäköisten tapahtumien huomioon ottaminen

Pitkäaikaisturvallisuutta heikentävien epätodennäköisten tapahtumien merkitys on selvitettävä tarkastelemalla kunkin tapahtuman realistisuutta, sattumistodennäköisyyttä ja mahdollisia seurauksia. Silloin kun mahdollista, tällaisen tapahtuman säteilyvaikutusten odotusarvojen hyväksyttävyyttä on arvioitava 4 §:ssä tarkoitettuihin vuosiannoksen ja vapautuvien radioaktiivisten aineiden raja-arvoihin nähden.

3 luku

Ydinjätelaitoksen suunnitteluvaatimukset

6 §

Käytetyn ydinpolttoaineen ja muun ydinjätteen käsittely

Käytetty ydinpolttoaine tai muu ydinjäte on käsiteltävä ja pakattava loppusijoitusvaatimusten mukaisesti. Jätepakkaukset on luokiteltava ominaisuuksien perusteella. Kullekin luokalle on johdettava raja-arvot ja muut laatuvaatimukset, jotka ovat tärkeitä ydinjätelaitoksen käyttöturvallisuuden ja loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuuden kannalta ja jotka jätepakkauksien tulee täyttää.

Ydinjätelaitoksessa on oltava tehokkaat säteilysuojelujärjestelyt työntekijöiden säteilyaltistuksen ja laitoksen ympäristössä aiheutuvien säteilyvaikutusten rajoittamiseksi. Jätteen käsittelyssä on radioaktiivisten aineiden vapautumista laitostiloihin ja ympäristöön estettävä ja rajoitettava tarpeen mukaan eristys-, talteenotto- ja suodatusjärjestelmin. Käytetyn ydinpolttoaineen tai muun voimakkaasti säteilevän ydinjätteen käsittelyssä on turvattava riittävä säteily suojaus käyttämällä etäkäsittelyä ja säteily suoja.

Käytetyn ydinpolttoaineen käsittelyssä on hyvällä varmuudella estettävä polttoaineen vaurioituminen ja itseään ylläpitävän fissioiden ketjureaktion syntyminen ja polttoaineen jäädytyksen riittämätön jäädytys.

7 §

Turvallisuusluokitus

Ydinjätelaitoksen järjestelmät, rakenteet ja laitteet on luokiteltava sen perusteella, mikä merkitys niillä on laitoksen käyttöturvallisuuden tai loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuuden kannalta. Kultakin luokiteltavalta kohteelta edellytettävän laadun sekä sen todentamiseksi tarvittavien tarkastusten ja testausten on oltava riittävät kohteen turvallisuusmerkitykseen nähden.

8 §

Häiriöiden ja onnettomuuksien ehkäiseminen

Käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi ydinjätelaitoksen suunnittelussa, rakentamisessa ja käyttötoiminnassa on käytettävä koeteltua tai muutoin huolella tutkittua, korkealaatuista tekniikkaa. Ydinjätelaitoksessa on oltava järjestelmät, joiden avulla voidaan nopeasti ja luotettavasti havaita käyttöhäiriö tai onnettomuustilanne ja estää tilanteen kehittyminen vakavammaksi. Mahdollisten onnettomuuksien seurausten lieventämiseen on varauduttava tehokkain teknisin ja hallinnollisin järjestelyin.

Ydinjätelaitoksessa on varmennettava toiminnot, joiden vikaantumisen seurauksena voisi olla merkittävä radioaktiivisten aineiden päästö tai laitoksen henkilöstön altistu-

minen säteilylle. Turvallisuuden kannalta tärkeiden toimintojen varmistamisen tulee ensisijaisesti perustua luontaisiin turvallisuusominaisuuksiin ja järjestelmiin ja laitteisiin, jotka eivät tarvitse ulkoista käyttövoimaa tai jotka käyttövoiman menetyksen seurauksena asettuvat turvallisuuden kannalta edulliseen tilaan.

Ydinjätelaitoksen suunnittelussa on otettava huomioon mahdollisina pidettävistä luonnonilmiöistä ja muista laitoksen ulkopuolisista tapahtumista aiheutuvat vaikutukset. Ulkopuolisina tapahtumina on otettava huomioon myös lainvastaiset toimet laitoksen vahingoittamiseksi.

Ydinjätelaitoksessa on varmistettava järjestelmien sijoituksella ja suojauksella sekä operatiivisin keinoin, etteivät tulipalot, räjähdykset tai muut laitoksen sisäiset tapahtumat uhkaa turvallisuutta.

9 §

Loppusijoitustoiminnot

Jätepakkausten siirrot loppusijoitustilaan on toteutettava siten, että onnettomuuksien mahdollisuus on pieni ja että pakkaukset eivät vahingoitu pitkäaikaisturvallisuuteen vaikuttavalla tavalla.

Käytettyä ydinpolttoainetta sisältävä loppusijoituspakkaus on suunniteltava siten, että loppusijoitus-olosuhteissakaan ei voi syntyä itseään ylläpitävää fissioiden ketjureaktiota.

Loppusijoitustoiminnot on eriytettävä loppusijoituslaitoksen louhinta- ja rakentamistöistä siten, etteivät nämä vaikuta haitallisesti laitoksen käyttöturvallisuuteen tai loppusijoitettujen jätteiden pitkäaikaisturvallisuuteen.

Loppusijoituslaitoksen käytön aikana on toteutettava tutkimus- ja tarkkailuohjelma, jolla varmistetaan vapautumisesteiden pitkäaikaista toimintakykyä.

Loppusijoitetuista jätteistä on pidettävä tiedostoa, johon sisältyy jätepakkauskohtaiset tiedot jätelajista, radioaktiivisista aineista, sijainnista loppusijoitustilassa sekä muut tarpeelliset tiedot. Säteilyturvakeskuksen tulee järjestää loppusijoituslaitosta ja loppusijoitettuja jätteitä koskevien tietojen säilytys pysyvällä tavalla.

Loppusijoituslaitoksen ympärille on varattava riittävä suoja-alue, joka on tarpeen ydinenergialain 63 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja toimenpidekieltoja varten.

4 luku

Loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuus

10 §

Loppusijoituksen ajoitus ja toteutustapa

Loppusijoituslaitoksen rakentaminen, käyttö ja sulkeminen on suunniteltava turvallisuuden kannalta edullisesti. Suunnittelussa on otettava huomioon ydinjätteen aktiivisuuden vähentäminen välivarastoinnilla, korkeatasoisen tekniikan ja tieteellisen tiedon hyväksikäyttö sekä tarve varmistaa pitkäaikaisturvallisuus tutkimuksilla ja seurantamittauksilla. Loppusijoituksen eri vaiheiden toimeenpanoa ei kuitenkaan saa tarpeettomasti siirtää.

11 §

Vapautumisesteet

Loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuuden tulee perustua toisiaan varmistaviin vapautumisestetoimintoihin siten, että yksittäisen toiminnon vajavuus tai ennustettavissa oleva geologinen muutos ei vaaranna pitkäaikaisturvallisuutta.

Vapautumisestetoimintojen on estettävä tehokkaasti loppusijoitettujen radioaktiivisten aineiden vapautumista kallioperään ajanjaksona, jonka pituus riippuu jätteen radioaktiivisuuden kestosta. Lyhyt-ikäisillä jätteillä tämän ajanjakson on oltava vähintään usean sadan vuoden mittainen ja pitkäikäisillä jätteillä vähintään usean tuhannen vuoden mittainen.

12 §

Loppusijoituspaikka

Loppusijoituspaikan kallioperän ominaisuuksien on kokonaisuutena oltava suotuisat radioaktiivisten aineiden eristämiseksi

elinympäristöstä. Loppusijoituspaikaksi ei tule valita paikkaa, jolla on jokin pitkäaikais-
turvallisuuden kannalta ilmeisen epäedullinen ominaisuus.

Suunnitellulla loppusijoituspaikalla on oltava riittävän suuria ja ehyitä kallio-tilavuuk-
sia, joihin loppusijoitustilat voidaan rakentaa. Loppusijoitustilojen suunnittelua varten ja turvallisuusarvioissa tarvittavien lähtötietojen hankkimiseksi loppusijoituspaikan kallio-
perän ominaisuudet on selvitettävä maanpinta-
tutkimusten lisäksi suunnitellussa loppusijoi-
tussyvyyydessä tehtävillä tutkimuksilla.

Maanalaisten tilojen sijoittaminen, louhin-
ta, rakentaminen ja sulkeminen on toteutetta-
va siten, että kallio-
perä säilyttää mahdollisimman hyvin pitkä-
aikaturvallisuuden kannalta tärkeät ominaisuudet.

Loppusijoitustilojen syvyys on valittava jä-
telajin ja paikallisten geologisten olosuhteiden kannalta tarkoituksenmukaisesti. Tavoit-
teena tulee olla, että maanpäällisten tapahtu-
mien, toimintojen ja olo-
suhdemuutosten vaikutukset pitkä-
aikaturvallisuuteen ovat vähäiset ja että ihmisen tunkeutuminen lop-
pusijoitustiloihin on vaikeata.

5 luku

Turvallisuusvaatimusten täyttymisen osoittaminen

13 §

Ydinjätelaitoksen käytön turvallisuus

Ydinjätelaitoksen käyttöä koskevien turval-
lisuusvaatimusten täyttyminen on mahdolli-
suuksien mukaan todennettava koekäytön yh-
teydessä. Siltä osin kuin se ei ole mahdolli-
sta, käyttöturvallisuus on osoitettava kokeelli-
sin tai laskennallisin menetelmin tai näiden
menetelmien yhdistelmällä. Laskennalliset
menetelmät tulee valita siten, että todellinen
riski tai haitta on hyvällä varmuudella pie-
nempi kuin laskennallisten menetelmien an-
tamat tulokset. Laskennallisten menetelmien
on oltava luotettavia ja tarkasteltavien tapah-
tumien käsittelyyn kelpoistettuja. Tarkastel-
tavien häiriö- ja onnettomuustilanteiden va-

linnassa on otettava huomioon niiden arvioi-
dut sattumistodennäköisyydet.

14 §

Pitkäaikaisturvallisuus

Pitkäaikaisturvallisuutta koskevien säteily-
turvallisuusvaatimusten täyttyminen sekä
loppusijoitusmenetelmän ja loppusijoituspai-
kan soveltuvuus on osoitettava turvallisuus-
perustelulla, jossa on tarkasteltava sekä to-
dennäköisinä pidettäviä kehityskulkuja että
pitkäaikaisturvallisuutta heikentäviä epäto-
dennäköisiä tapahtumia. Turvallisuusperuste-
lun muodostaa kokeellisiin tutkimuksiin poh-
jautuva numeerinen analyysi sekä täydentä-
vät tarkastelut siltä osin kuin kvantitatiiviset
analyysit eivät ole mahdollisia tai niihin si-
sältyy huomattavia epävarmuuksia.

Perustelussa 5 §:ään sisältyvän eniten al-
tistuvien ihmisten säteilyaltistusrajan täyty-
mistä tulee tarkastella sellaista loppusijoitus-
paikan lähiympäristöstä ravintonsa hankki-
vaa yhteisöä, johon kohdistuu suurin sätei-
lyaltistus. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten
lisäksi on tarkasteltava mahdollisia vaikutuk-
sia eläin- ja kasvilajeihin.

15 §

Turvallisuusperusteluun liittyvät epävarmuu- det

Turvallisuusperustelussa käytettävien läh-
tötietojen ja mallien on pohjaututtava kor-
kealaatuiseen tutkimustietoon ja asiantuntija-
arviointiin. Niiden on oltava mahdollisuuksi-
en mukaan kelpoistettuja sekä loppusijoitus-
paikalla tarkasteluajanjaksona todennäköises-
ti vallitsevien olosuhteiden mukaan valittuja.

Käytettäviä laskennallisia menetelmiä va-
littaessa lähtökohtana on pidettävä, että to-
dellisen säteilyaltistuksen ja vapautuvien ra-
dioaktiivisten aineiden todellisten määrien
tulee hyvällä varmuudella olla pienempiä
kuin turvallisuusanalyysien antamat tulokset.
Erikseen on arvioitava turvallisuusanalyysiin
sisältyvät epävarmuudet ja niiden merkitys.

16 §

Turvallisuusperustelun päivitys

Turvallisuusperustelu on esitettävä ydinjätelaitoksen rakentamislupahakemuksen ja käyttö lupahakemuksen yhteydessä. Turvallisuusperustelu on saatettava ajan tasalle 15 vuoden väliajoin, jos lupaehdoissa ei muuta määrätä. Loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuutta koskeva turvallisuusperustelu on saatettava ajan tasalle ennen laitoksen lopullista sulkemista.

6 luku

Ydinjätelaitoksen rakentaminen ja käyttö

17 §

Rakentaminen ja käyttöönotto

Ydinjätelaitoksen rakentamisluvan haltijan on varmistuttava ja osoitettava, että laitos rakennetaan hyväksytyjen suunnitelmien ja menettelyjen mukaisesti. Luvanhaltijan on huolehdittava, että myös laitostoimittaja ja turvallisuuden kannalta tärkeitä palveluja ja tuotteita tuottavat alihankkijat toteuttavat rakentamishankkeen asianmukaisesti.

Ydinjätelaitoksen käyttöönoton yhteydessä luvanhaltijan on varmistettava, että järjestelmät, rakenteet ja laitteet sekä laitos kokonaisuudessaan toimivat suunnitellulla tavalla. Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että laitoksen tulevaa käyttöä varten on olemassa tarkoituksenmukainen organisaatio, riittävästi ammattitaitoisia henkilökuntaa ja soveltuva ohjeisto.

18 §

Käyttötoiminta

Ydinjätelaitoksen käytön tulee perustua kirjallisiin ohjeisiin, jotka vastaavat laitoksen kulloistakin rakennetta ja tilaa. Käyttöhäiriöiden ja onnettomuustilanteiden tunnistamista ja hallintaa varten on oltava ohjeet. Merkittävät turvallisuuteen vaikuttaneet tapahtumat on dokumentoitava siten, että ne ovat jälkikäteen analysoitavissa.

Ydinjätelaitoksen turvallisuusteknisissä käyttöehdoissa on esitettävä tekniset ja hallinnolliset vaatimukset, joilla varmistetaan laitoksen suunnitteluperusteiden mukainen käyttö. Luvanhaltijan on käytettävä laitosta näiden vaatimusten ja rajoitusten mukaisesti, valvottava niiden noudattamista ja raportoitava niistä poikkeamisista.

Ydinjätelaitoksella on oltava kunnossapito-ohjelma järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden eheyden ja luotettavan toiminnan varmistamiseksi. Laitteiden huoltoa ja korjauksia varten on annettava kirjalliset määräykset ja niihin liitetyt ohjeet.

Ydinjätelaitoksen käytön säteilyturvallisuutta koskevien vaatimusten täyttyminen on varmistettava jatkuvasti tai säännöllisesti toistettavina mittauksina laitostiloissa, mahdollisilla merkittävillä päästöreiteillä sekä laitoksen ympäristössä.

7 luku

Organisaatio ja henkilöstö

19 §

Turvallisuuskulttuuri

Ydinjätelaitosta suunniteltaessa, rakennettaessa, käytettäessä ja käytöstä poistettaessa tai suljettaessa on ylläpidettävä hyvää turvallisuuskulttuuria. Asianomaisen organisaation johdon on osoitettava päätoimillaan ja toiminnallaan sitoutumisensa turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin ja ratkaisuihin. Henkilöstöä on motivoitava vastuuntuntoiseen työskentelyyn ja työyhteisössä on edistettävä avointa ilmapiiriä, joka kannustaa turvallisuutta vaarantavien tekijöiden tunnistamiseen, raportointiin ja poistamiseen. Henkilöstöllä on oltava mahdollisuus osallistua turvallisuuden jatkuvaan kehittämiseen.

20 §

Turvallisuuden ja laadun hallinta

Ydinjätelaitoksen suunnitteluun, rakentamiseen, käyttöön ja käytöstä poistoon tai sulkemiseen osallistuvilla organisaatioilla on oltava johtamisjärjestelmä, jolla huolehditaan

turvallisuuden ja laadun hallinnasta. Johtamisjärjestelmän tavoitteena on varmistaa, että turvallisuus asetetaan aina etusijalle ja että laadun hallintaa koskevat vaatimukset vastaavat toiminnon turvallisuusmerkitystä.

Turvallisuuden ja laadun hallinnan tulee kattaa kaikki ydinjätelaitoksen turvallisuuden vaikuttavat toiminnot. Kunkin toiminnon osalta tulee varmistaa turvallisuuden kannalta merkittävät vaatimukset ja kuvata suunnitellut toimenpiteet sen varmistamiseksi, että vaatimukset täytetään. Prosessien ja toimintatapojen on oltava järjestelmällisiä ja ohjeistettuja.

Johtamisjärjestelmää on arvioitava ja kehitettävä suunnitelmallisesti turvallisuuden kannalta merkittävien poikkeamien tunnistamiseksi ja korjaamiseksi.

Luvanhaltijan tulee perehdyttää, sitouttaa ja velvoittaa palveluksessaan oleva henkilöstö sekä alihankkijat, toimittajat ja muut turvallisuuteen vaikuttaviin toimintoihin osallistuvat yhteistyökumppanit turvallisuuden ja laadun järjestelmälliseen hallintaan.

21 §

Johtosuhteet, vastuut ja asiantuntemus

Ydinjätelaitoksen organisaation johtosuhteet sekä henkilöiden tehtävät ja niihin liittyvät vastuut tulee määrittellä ja dokumentoida. Organisaation käytettävissä on oltava ydinjätelaitoksen turvalliseen käyttöön ja ydinjätteiden loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuuden liittyvä ammatillinen osaaminen ja tekninen tieto.

Turvallisuuden kannalta merkittävät tehtävät on nimettävä. Näissä tehtävissä toimivien henkilöiden ammattitaidon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi on laadittava koulutusohjel-

mat, ja tehtävässä tarvittavien tietojen riittävä omaksuminen on todennettava.

8 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Loppusijoitus maaperään

Mikäli ydinenergialaissa tarkoitettua ydinjätettä loppusijoitetaan maaperään rakennettavaan tilaan, loppusijoitus tulee suunnitella ja toteuttaa tämän asetuksen 3—9 §:ssä sekä 13—21 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Maaperään rakennettavaan tilaan saa sijoittaa vain hyvin matala-aktiivista jätettä, jossa keskimääräinen aktiivisuuspitoisuus ei ylitä arvoa 100 kBq/kg ja jonka kokonaisaktiivisuus ei ylitä ydinenergia-asetuksen 6 §:n 1 momentissa säädettyjä arvoja.

23 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä asetuksella kumotaan ydinvoimalaitosten voimalaitosjätteiden loppusijoituslaitoksen turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä 14 päivänä helmikuuta 1991 annettu valtioneuvoston päätös (398/1991) sekä käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksen turvallisuudesta 25 päivänä maaliskuuta 1999 annettu valtioneuvoston päätös (478/1999).

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.